

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Özel Eğitim Anabilim Dalı
Özel Eğitim Bilim Dalı

Doktora Tezi

KAYNAŞTIRMA SINIFLARINDA ÇALIŞAN SINIF VE BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN
BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM POROGRAMI (BEP) İLE İLGİLİ
YETERLİLİKLERİNİN ARTTIRILMASINA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN EĞİTİM
PROGRAMININ ETKİSİ

Burhanettin KARAKOÇ
ORCID: 0000-0001-8213-7809

Danışman
Prof. Dr. Hakan SARI
ORCID: 0000-0003-4528-8936

Konya – 2024

ÖN SÖZ

Doktora hayatım boyunca her zaman yanımda olan her daim yol gösteren desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleri ile yolumu aydınlatan bugünlere gelmemde hakkımı hiçbir zaman ödeyemeyeceğim, her zaman saygı ve sevgi ile anacağım hocaların hocası değerli hocam Prof. Dr. Hakan SARI'ya yürekten şükranlarımı borç bilirim.

Tez izleme komitesinde yer alan değerli hocalarım Prof. Dr. Muhittin ÇALIŞKAN ve Dr.Öğr.Üyesi Süleyman ARSLANTAŞ hocama ve tez savunmasında yer alan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ahmet YIKMIŞ ve Dr. Öğr. Üyesi. Muhammed Abdalbaki KARACA hocama teşekkürlerimi sunarım.

Doktora eğitimim boyunca her zaman yanımda olan ve yol gösteren değerli dostum Doç.Dr. Abdulkadir YÜKSEL ve kıymetli eşi Doç. Dr. Didem KAYAHAN YÜKSEL'e ve doktora eğitimim de tanıdığım değerli arkadaşlarım Dr. Öğr. Üyesi Emine Seçil KARAMUKLU ve Tarık KORKMAZ'a ve desteklerini gösteren okul arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Bu zorlu ve uzun yolda beni desteleyen aileme ve belli dönemlerde zaman ayıramadığım ve buna rağmen her zaman yanımda olan kıymetli eşim Zemhanur ve biricik çocuklarım Fatma Zehra ve Selime teşekkürlerimi sunarım.

Canım kızım Fatma Zehra ve
biricik oğlum Selim' e ithafen.....

Burhanettin KARAKOÇ

19.02.2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER TABLOSU	viii
TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU	ix
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
ÖZET	xiii
ABSTRACT	xiv
BÖLÜM I.....	1
I. GİRİŞ.....	1
I.1. Problem Durumu	1
I.2. Araştırmanın Amacı.....	2
I.3. Araştırmanın Önemi.....	3
I.4. Sınırlılıklar.....	4
I.5. Tanımlar	4
BÖLÜM II.....	6
II. ALAN YAZINI.....	6
II.1. Tanımlar	6
II.1.1. Kaynaştırma ve Kaynaştırma Modelleri	6
II.1.1.1. Kaynaştırma ile ilgili Yasal Düzenlemeler	8
II.1.1.2. Kaynaştırma Sınıfında Bulunması Gereken Nitelikler	9
II.1.1.3. Kaynaştırma ve İş birliği	12
II.1.1.4. Türkiye’de Özel Eğitim Öğrencileri ve Kaynaştırma.....	14
II.1.2. BEP’le İlgili Yasal Düzenlemeler	14
II.1.3. BEP’in Yararları ve Gerekliliği.....	15
II.1.4. Kaynaştırma Öğrencilerine Destek Eğitim Hizmetleri	16
II.1.4.1. Sınıf İçinde Sunulan Destek Eğitim Hizmetleri	16
II.1.4.2. Sınıf Dışında Sunulan Destek Eğitim hizmetleri.....	17
II.1.5. BEP Hazırlama Aşamaları	18
II.1.5.1. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama	18
II.1.5.2. Geleceği Etkin Planlama ve Fonksiyonel Bakış.....	19
II.1.5.3. Yönlendirme	20
II.1.5.4. Yerleştirme	20
II.1.5.5. İzleme.....	21
II.1.5.6. Kademeler Arası Geçiş	21
II.1.6. Özel Gereksinimli Bireylerin Sınıflandırılması ve Kaynaştırma	22
II.1.6.1. Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenciler	22
II.1.6.2. Özel Öğrenme Güçlüğüne Sahip Olan Öğrenciler	24
II.1.6.3. İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler	26

II.1.6.4. Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler	28
II.1.6.5. Fiziksel Yetersizliği, Süreğen Hastalığı Olan Öğrenciler	29
II.1.6.6. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Öğrenciler	30
II.1.6.7. Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Öğrenciler	31
II.1.6.8. Çoklu Yetersizliği Olan Öğrenciler	33
II.1.6.9. Üstün Yetenekli Öğrenciler	34
II.1.6.10. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrenciler	37
II.1.7. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)	38
II.1.7.1. Çocuğun Gelişimsel Özelliklerinin Belirlenmesi	39
II.1.7.2. Çocuğun Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Belirlenmesi	40
II.1.7.3. BEP Ekibinin Kurulması	41
II.1.8. BEP'lerin Geliştirilme Süreci	42
II.1.8.1. BEP Ekibinin Toplantı Yapması, Zaman ve Stres Yönetimi	43
II.1.8.2. Ailenin Etkin Katılımı	43
II.1.8.3. Çocuğun Performansının Değerlendirilmesi	44
II.1.8.4. Öğrenci Katılımı	44
II.1.8.5. BEP'te Uyarılma Yapma	44
II.1.9. Eğitsel İhtiyaçlara göre BEP'lerin Oluşturulması	45
II.1.9.1. BEP'lerin Hazırlanması ve Uygulanması	46
II.1.9.2. BEP'lerin İçeriğinin Oluşturulması	47
II.1.9.3. Uzun Dönemli amaçlar (U.D.A) ve Kısa Dönemli Amaçların (K.D.A) Yazılması	48
II.1.9.3.1. Uzun Dönemli Amaçlar (U.D.A)	48
II.1.9.3.2. Kısa Dönemli Amaçlar (K.D.A)	49
II.1.9.3.3. Öğretimsel Amaçlar	51
II.1.9.4. Eğitim Durumlarının Belirlenmesi	51
II.1.9.4.1. Öğretim Yöntem ve Teknikleri	51
a- Doğrudan Öğretim	52
b- Yanlıssız Öğretim	52
c- Basamaklandırılmış Öğretim	53
d- Uygulamalı Davranış Analizi (UDA)	54
e- Sosyal Öykü	544
f- Video Modelli Öğretim	55
g- Ayrık Denemelerle Öğretim	555
k- Erken Yoğun Davranışsal Eğitim (EYDE)	56
l- Fırsat Öğretimi	566
m- İşlevsel Değerlendirme ve Analiz	566
n- Sözel Davranış	57
ı- TEACCH	577
II.1.9.4.2. Eğitim Ortamları	577
II.1.9.4.3. Destek Özel Eğitim Hizmetleri	588
II.1.9.4.3.1. Uzman Desteği	588

II.1.9.4.3.2. Materyal Teknoloji Desteği.....	58
II.1.9.4.3.3. Öğretim Desteği.....	59
II.1.9.4.3.4. Akran Aralıklı Destek	59
II.1.10. BEP'lerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi	600
II.1.11. Öğretmenlik Mesleği ve Yeterlilik Kavramı.....	600
II.1.12. Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Öğretmenlerde Bulunması Gereken Özellikler.....	622
II.1.11. Öğretmenlerin BEP Yeterlilikleri	633
II.2. İlgili Araştırmalar	644
II.2.1. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar	644
II.2.2. Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar	711
BÖLÜM III	777
III. YÖNTEM.....	777
III.1. Araştırmanın Modeli	777
III.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	811
III.2.1. İhtiyaç Analizi Sürecindeki Katılımcılar.....	811
III.2.2. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP)'' Uygulanması Sürecinde Yer Alan Katılımcılar	833
III.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	844
III.3.1. İhtiyaç Analizine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	844
III.3.2. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP).....	855
III.3.2.1. SIBEP Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Uygulamaları ve Sonuçları	866
III.3.2.2. SIBEP Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Uygulamaları ve Sonuçları	933
III.3.2.3. SIBEP İlişkin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	98
III.3.3. BEP Düzey Belirleme Başarı Testi	99
III.3.4. Sosyal Geçerlik Formu	1000
III.3.5. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı	1011
III.3.6. BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi.....	1088
III.4. Verilerin Toplanması.....	1100
III.5. Verilerin Analizi	1100
BÖLÜM IV	1133
IV. BULGULAR	1133
IV.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgular	1133
IV.1.1. BEP Hazırlama Konusunda Eğitim Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler	1133
IV.1.2. BEP Konusunda Genel Olarak Teorik Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler	1144
IV.1.3. Materyal Hazırlama Konusunda Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler ..	1155
IV.1.4. Öğrencilerin Yetersizliklerini Belirlemede Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler.....	1166
IV.1.5. Öğrenci Yetersizliğine Göre Performans Belirlemede Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler	1177
IV.1.6. BEP'leri Uygulama Noktasında Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler ..	11818
IV.1.7. BEP'lerin Değerlendirilmesi Konusunda Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler.....	11919
IV.1.8. Kaynaştırma Eğitiminde Teknolojinin Uygulanması Konusunda Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler	12019
IV.1.9. Veli İletişimi Ve Uzun Dönemli-Kısa Dönemli Hedeflerin Belirlenmesi İle İlgili Görüşler.....	1200

IV.2. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitimine Katılan ve Katılmayan Öğretmen Gruplarının SİBEP Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Anlamlılığa İlişkin Bulgular	1211
IV.2.1. Başarı Testi Sonuçlarına Yönelik Bulgular	1244
IV.3. Sosyal Geçerlilik Bulguları	1244
IV.4. BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi Bulguları	1300
BÖLÜM V	1333
V.TARTIŞMA.....	1333
V.1 Nitel Araçlarla Toplanan Verilere Yönelik Tartışma.....	1333
V.2. Nicel Araçlarla Toplanan Verilere Yönelik Tartışma	1421
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	1444
VI.1. Sonuç.....	1444
VI.1.1. Nitel Bulgulara Yönelik Sonuçlar	1444
VI.1.2. Nicel Bulgulara Yönelik Sonuçlar	1455
VI.2. Öneriler.....	1466
VI.2.1 Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	1466
VI.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	1477
KAYNAKLAR.....	14867-196

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Çoklu Yetersizlik Nedenleri.....	33
Tablo 2. Araştırma Modeli.....	78
Tablo 3. İhtiyaç Analizi Aşamaları.....	79
Tablo 4. Araştırmanın Deneysel Sürecine Yönelik İşlem Basamakları.....	80
Tablo 5. İhtiyaç analizine Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri.....	82
Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubu Katılımcı Bilgileri.....	83
Tablo 7. Görüşme Formunun Geliştirilme Sürecindeki Basamaklar.....	85
Tablo 8. Açıklayıcı faktör analizi demografik bilgiler.....	88
Tablo 9. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği KMO ve Bartlett küresellik testi sonuçları	89
Tablo 10. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Toplam Açıklanan ve Boyutların Açıkladığı Varyans Değerleri.....	90
Tablo 11. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği Faktör Yapısı.....	92
Tablo 12. Doğrulayıcı Faktör Analizi Demografik Bilgileri.....	94
Tablo 13. Uyum Değeri ve Uygunluk Durumu.....	97
Tablo 14. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği Boyutlarının Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları.....	99
Tablo 15. Sosyal Geçerlilik Formunun Geliştirilme Basamakları.....	100
Tablo 16. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı ile Hazırlanan BEP Eğitim Programı aşamaları.....	102
Tablo 17. BEP Eğitim Programında uygulanan kazanım listesi.....	105
Tablo 18: BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi.....	109
Tablo 19. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin Ön Test ve Son Test Puanlarının Kontrol ve Deney Grupları Arasındaki Anlamlılığına İlişkin Bulgular.....	121
Tablo 20. Deney Grupları Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Anlamlılığına İlişkin Bulgular.....	122
Tablo 21. Kontrol Grupları Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Anlamlılığına İlişkin Bulgular.....	123
Tablo 22. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin Ön Test ve Son Test Puanlarının Kontrol ve Deney Grupları Arasındaki Farklılığına İlişkin Bulgular.....	123
Tablo 23. Başarı testine Yönelik Ön Test ve Son Test Başarı Ortalamaları Bulguları.....	124
Tablo24: BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesine ait Bulgular.....	130

ŞEKİLLER TABLOSU

Şekil 1. Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitim Ortamları	7
Şekil 2. Renzulli'nin Üç Halka Modeli.....	34
Şekil 3. Basamaklandırılmış Öğretim Uygulamaları.....	54
Şekil 4. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri.....	62
Şekil 5. Yamaç Birikinti (scree plot) Grafiği.....	91
Şekil 6. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Path Diyagramı.....	96

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

KAYNAŞTIRMA SINIFLARINDA ÇALIŞAN SINIF VE BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM POROGRAMI (BEP) İLE İLGİLİ YETERLİLİKLERİNİN ARTTIRILMASINA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN EĞİTİM PROGRAMININ ETKİSİ başlıklı tez çalışmamın toplam **196** sayfalık kısmına ilişkin, **19.02.2024** tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **% 8** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%20) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

19.02.2024

Burhanettin KARAKOÇ

Prof. Dr. Hakan SARI

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

19/02/2024

Burhanettin KARAKOÇ

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

AAIDD	: American association on İntellectuel and Devolopmental Disabilities
AAMR	: Amerika Zihinsel ve Gelişimsel Yetersizlikler Birliği
ADÖ	: Ayrık Denemelerle Öğretim
AFA	: Açıklayıcı Faktör Analizi
AMGB	: Amerika Mental Gerilik Birliği
APA	: Amerikan Psikiyatri Derneği
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezi
BÖP	: Bireyselleştirilmiş Öğretim programı
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
DEHB	: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
DSM	: Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
EYDE	: Erken Yoğun Davranışsal Eğitim
IQ	: Zeka Katsayısı
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KMO	: Kasier-Mayer-Olkim
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEBBİS	: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
NAC	: National Autizm Center-Ulusal Otizm Merkezi
OSB	: Otizm Spektrum Bozukluğu

ÖEHY	: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
ÖÖH	: Özel Öğrenme Güçlüğü
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi
SİBEP	: Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences- Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
TEACCH	: Treatment and Education of Autistic and Related CommunicatioHandicapped
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UDA	: Uygulamalı Davranış Analizi
YÖK	: Yüksek Öğrenim Kurumu
WEB	: World Wide Web

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Özel Eğitim Anabilim Dalı
Özel Eğitim Bilim Dalı
Doktora Tezi

KAYNAŞTIRMA SINIFLARINDA ÇALIŞAN SINIF VE BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM POROGRAMI (BEP) İLE İLGİLİ YETERLİLİKLERİNİN ARTTIRILMASINA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN EĞİTİM PROGRAMININ ETKİSİ

Burhanettin KARAKOÇ

Bu araştırmanın amacı; kaynaştırma sınıflarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin artırılmasına yönelik öğretmenler için geliştirilen BEP eğitim programının öğretmenlerin BEP’le ilgili yeterliliklerinin artırılmasına yönelik etkililiğinin belirlenmesidir. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı sıralı karma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın birinci aşamasında kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi yoluyla ihtiyaç analizi yapılmıştır. İhtiyaç analizine Sivas il merkezinde görev yapan 20 öğretmen katılmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilerek kategorikleştirilmiştir. Toplanan ihtiyaç analizi verileri doğrultusunda öğretmenlerin BEP yeterliliklerinin artırılması amacıyla Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı hazırlanmıştır. Daha sonra Ön test-Son test kontrol gruplu deneysel model ile araştırmaya ilişkin 32 maddeden oluşan “Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği” (SİBEP) geliştirilmiş ve ayrıca 25 sorudan oluşan başarı testi hazırlanmıştır. SİBEP ölçeğinin geliştirilmesinde ölçek dört kategoriden oluşmuş, doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizleri yapılmış, ölçeğin güvenilirliği 0,94 olarak bulunmuştur. Araştırmanın tüm analizleri SPSS programı aracılığı ile yapılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında 20’si kontrol grubunda, 20’si ise deney grubunda yer alan sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf ve branş öğretmenleri araştırmaya katılmıştır. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğretmenlere Ön test ve Son test olacak şekilde “SİBEP” ölçeği uygulanmıştır. Deney grubunda yer alan öğretmenlere yönelik her biri 50 dakika olan 8 oturum Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitimi verilmiş, kontrol grubunda yer alan öğretmenlere ise herhangi bir eğitim verilmemiştir. Deney grubunda yer alan öğretmenlere ayrıca eğitim öncesi ve eğitim sonrasında başarı testi uygulanmış ve eğitim programının etkililiğini belirlemek amacıyla sosyal geçerlilik verileri toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda ise Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına katılan ve katılmayan öğretmenlerin SİBEP ölçeği analiz sonuçları incelenmiş ve ön test ve son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur ($P<0,05$). Deney grubunda yer alan öğretmenler aldıkları eğitimde ön test ve son test puan ortalamaları ve başarı testi ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık sağlanmış, kontrol grubunda yer alan öğretmenlerde ise ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Eğitime katılan 20 öğretmenden 16’sının halen kaynaştırma öğrencisi olduğu belirlenmiş ve 2023/2024 eğitim öğretim yılı için hazırladıkları BEP planları BEP geliştirme kontrol listesi ile incelenmiş ve elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin BEP konusunda, uygulama noktasında yeterliliklerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik geliştirilen eğitim programının etkili ve başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda sosyal geçerlilik bulguları incelendiğinde hazırlanan eğitim programının açık, anlaşılır, kapsamlı ve öğretmenlerin BEP yeterliliğini arttırdığına ve verilen eğitin sayesinde öğretmenler bir sonraki yılda hazırladıkları BEP’lerin daha amaca uygun ve kapsamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP), Kaynaştırma, Uygulamalı BEP Eğitim Programı, Öğretmen Eğitimi

ABSTRACT

**Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Special Education
Special Education Program
Doctoral Thesis**

THE EFFECT OF THE TEACHER TRAINING PROGRAM TO IMPROVE COMPETENCIES OF CLASS AND BRANCH TEACHERS ON INDIVIDUALIZED EDUCATION PROGRAMME (IEP) WHO ARE WORKING IN INCLUSIVE CLASES

Burhanettin KARAKOÇ

The aim of this research is to determine the effectiveness of the IEP training program developed for teachers to increase the IEP competencies of classroom and branch teachers working in inclusive classes. The sequential mixed method, in which qualitative and quantitative research methods are used together, was used in the research. In the first stage of the research, a needs analysis was conducted through semi-structured interview method for classroom and branch teachers working in inclusive classes. 20 teachers working in Sivas city center participated in the needs analysis. The collected data were analyzed and categorized using the descriptive analysis technique. In line with the needs analysis data collected, an Applied IEP Training Program Developed for Teachers was prepared in order to increase teachers' IEP competencies. Then, with the experimental model with pre-test-post-test control group, the "BEP Competency Determination Scale for Classroom and Branch Teachers" (SİBEP) consisting of 32 items related to the research was developed and an achievement test consisting of 25 questions was also prepared. In the development of the SIBEP scale, the scale consisted of four categories, confirmatory and exploratory factor analyzes were performed, and the reliability of the scale was found to be 0.94. All analyzes of the research were conducted through the SPSS program. In the second stage of the research, classroom and branch teachers, 20 of whom were in the control group and 20 of whom were in the experimental group, had inclusion students in their classes, participated. The "SİBEP" scale was applied to the teachers in the experimental and control groups as a pre-test and post-test. 8 sessions of Applied IEP Training Program Developed for Teachers training were given to the teachers in the experimental group, but no training was given to the teachers in the control group. An achievement test was also applied to the teachers in the experimental group before and after the training, and social validity data was collected to determine the effectiveness of the training program. As a result of the research, the SIBEP scale analysis results of the teachers who participated and did not participate in the Applied IEP Training Program Developed for Teachers were examined and it was found that there was a significant difference between the pre-test and post-test scores in favor of the experimental group ($P < 0.05$). There was a significant difference between the pre-test and post-test mean scores of the teachers in the experimental group and the pre-test and post-test score mean of the achievement test in the training they received, but no significant difference was found between the pre-test and post-test mean scores of the teachers in the control group. It was determined that 16 of the 20 teachers who participated in the training were still mainstream students, and the IEP plans they prepared for the 2023/2024 academic year were examined with the IEP development checklist, and as a result of the data obtained, it was concluded that the teachers' proficiency in IEP at the point of implementation increased. As a result, it has been revealed that the training program developed for classroom and branch teachers who have mainstreaming students in their classrooms is effective and successful. When the social validity findings were examined as a result of the research, it was concluded that the prepared training program was clear, understandable, comprehensive and increased teachers' IEP proficiency.

Key Words: Individualized Education Program (IEP), inclusive Education, Technological Based Education, Teacher Education

BÖLÜM I

I. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, araştırmanın amacına, önemine, sayılıtlara, sınırlılıklara ve araştırma ile ilgili tanımlara yer verilmiştir.

I.1. Problem Durumu

Ülkemizde özel gereksinimli öğrencilere sunulan eğitim imkanları her geçen gün artmakta ve çok sayıda öğrenci bu imkanlardan yararlanmaktadır. Geçmiş yıllarda özel gereksinimli bireylerin eğitimleri ayrı okullarda, engel derecesine göre gündüzlü ve yatılı okullarda sağlanırdı. Yetersizlik durumları belli bir seviyenin altında olmayan çocuklar normal akranlarıyla birlikte Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) uygulanmadan normal gelişim gösteren öğrencilerle eğitim görürler ve buna bağlı olarak akademik birtakım sorunlar yaşanması sebebi ile bu sorunların çözümüne ilişkin ülkemizde 1997 yılında BEP'ler yasal olarak düzenlenmiş ve kanunlaştırılmıştır (Sarı ve İlik, 2022).

BEP'lerin hazırlanması ve uygulanmasındaki amaç özel gereksinimli bireyler ihtiyaçları doğrultusunda farklılıklar gösterdikleri için bu öğrencilerin yaşadıkları akademik problemleri en az seviyeye indirmek ve kendi zihinsel ve gelişimsel hızlarına göre verilen eğitimden en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak özel gereksinimli bireylerin eğitim ortamlarında birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden bir tanesi de kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamasıdır. Kaynaştırma eğitimi için MEB (2000) yönetmeliğinde “özel gereksinimli bireyler için hazırlanan uygun eğitim ortamları” ifade edilirken MEB (2006) yönetmeliğinde ise kaynaştırma eğitimi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olarak nitelendirilmiştir. Başka bir ifade de ise kaynaştırma eğitimi için, özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile aynı okulda aynı sınıfta kendilerine özel bir BEP programıyla eğitim almaları olarak ifade edilmiştir (York ve Tundidor, 1995).

Kaynaştırma öğrencilerine sunulan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları son derece önem arz etmektedir. Özel eğitim öğrencilerinin eğitimlerinde uygulanan BEP programları öğrencinin ihtiyaç ve gereksinimlerine uygun seçilmeli ve bu doğrultuda hazırlanmalıdır. Eğitim sistemimizde bu durum biraz genel geçer devam etmekte ve genellikle belli BEP programları uygulanmaktadır (Batu, 2000). Kaynaştırma sınıflarında eğitimin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi için BEP'le birlikte programların uygulayıcısı olan öğretmenler, okul yönetimi, öğrenciler ile özel gereksinimli bireylerin aileleri arasında iş birliğinin artması ve

BEP'lerin güncellenerek geliştirilmesi gerekmektedir. (Esmer, Yılmaz, Güneş, Tarım ve Delican, 2017).

BEP'le ilgili araştırmalar incelendiğinde BEP'lerin öğretmenler için çok zaman alıcı bir durum olduğu, öğretmenlerin normal gelişim gösteren öğrencilerle ilgilenme konusunda zamanı yetirememesi vb. nedenlerle çoğu zaman BEP'e yönelik olumsuz tutumlar geliştirdiklerine yönelik bulgulara rastlanmıştır (Menlove, Hudson ve Suter, 2001; Tike-Bafra ve Kargın, 2009; Tod, Castle ve Blamires, 1996). Yapılan diğer araştırmalarda ise BEP eğitimi alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasında eğitsel olarak daha fazla kazanım elde edildiği belirtilmiştir (Smith ve Simpson, 1989; Timuçin, 2000; Yıldızeli, 2000).

Ulaşılan sonuçlara ek olarak BEP'lerin çocuğun akademik ve gelişimsel özelliklerinin takip edilmesine yardımcı olduğu ve çocuğun bilgilerinin diğer öğretmenlere aktarılmasında fayda sağladığı ifade edilmiştir (Çuhadar, 2006). Öğretmenlerin sınıflarındaki kaynaştırma öğrencilerine yönelik uygun bir BEP hazırlayabilmeleri için öğrenci ile ilgili birtakım bilgileri bilmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin ilgilerini, tercihlerini, gelişimsel özellikleri ve eğitsel performans özelliklerini bilmeleri gerekmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda öğrenci için uygun yöntem ve teknik geliştirebilmeleri önemlidir. Aynı zamanda öğretmenlere kaynaştırma ile ilgili yükseköğrenim yıllarında gerekli bilgi ve özelliklerin kazandırılması hedeflenmelidir (Vuran ve diğerleri. 2017).

Bu nedenle değişen ve gelişen dünyada BEP'lerin yıllardır uygulanan belli kalıplardan çıkartılarak çağdaş ve gelişime açık öğrencinin ihtiyaçlarına göre şekillenen programlar olarak yerini alması gerekmektedir. Ülkemizde uzun yıllardır aynı içeriğe sahip BEP'lerin kullanılması gerekli değişiklik ve öğrencinin ihtiyacına göre düzenlemelerin yapılmaması BEP'ler için bir problem olduğu kadar sınıf ve branş öğretmenlerinin uygulama ve değerlendirme ile ilgili yeterliliklerinin oldukça sınırlı olduğu gözlemlenmektedir (Sarı ve İlik, 2016). Ülkemizde kaynaştırma sınıflarında görev yapan bütün öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin bütün ihtiyaçlarını karşılayabilmesinde yasal bir dayanak olan BEP'le ilgili yeterliliklerinin sınırlı olması ve arttırılmasının önemli olması, araştırmanın problemi olarak belirlenmiştir.

I.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kaynaştırma sınıflarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP ile ilgili yeterliliklerini ve ihtiyaçlarını detaylı bir şekilde anlamak ve bu bilgilere dayanarak öğretmenler için özel olarak tasarlanmış bir uygulamalı BEP eğitim

programının öğretmenlerin BEP yeterliliklerini arttırması konusunda ki etkililiğini değerlendirmektir. Bu ana amaç ışığında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1- Kaynaştırma sınıflarında derse giren sınıf ve branş öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) ile ilgili yeterlikleri ve ihtiyaçları konusunda görüşleri nelerdir?

2- Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik hazırlanan Uygulamalı BEP eğitim programı, öğretmenlerin BEP geliştirmelerinde ve uygulamaları konusunda öğretmenlerin yeterliklerinin arttırılmasında etkili midir?

I.3. Araştırmanın Önemi

Her öğrenci farklı özelliklere sahiptir; bu sebeple her öğrencinin farklı alanlarda yeteneğinin olabileceği düşüncesi her geçen gün artmakta ve buna bağlı olarak verilen eğitiminde önemi artmaktadır. Öğrencilerin bazı alanlarda bilgi ve beceri kazanmalarında yetersizlik yaşamaları hiçbir alanda bir şeyler öğrenemeyecekleri anlamına gelmemelidir (Sarı, 2002). Bu sebeple öğretmenler için geliştirilen BEP yeterlilikleri eğitim programı ile öğrenme ortamlarında verilen her türlü eğitimin kalitesi ve etkililiğinin arttırılması, istenilen becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Öğretmenlerin BEP konusunda kendilerini geliştirmeleri, belli kalıplarla hazırlanan programlardan ziyade öğrencinin ihtiyaç ve gereksinimlerine göre işlevsel program hazırlamaları gerekmektedir. Burada verilecek ders veya hazırlanacak programda içeriğin öğrencinin özelliklerine göre hazırlanması, kazandırılacak davranışların öğrenme ortamına ve teknolojik imkan ve alt yapının durumuna göre hazırlanması amaca ulaşmayı kolaylaştıracaktır (Osguthorpe ve Graham, 2018). Günümüz eğitim sistemi geleneksel eğitim sisteminden ziyade teknolojinin kullanıldığı bilimsel, ekonomik ve yaparak yaşayarak öğrenilebilen işlevsel ve daha etkili eğitim sistemine doğru kayarak, öğrencilerin keşfederek öğrendiği bilgileri daha uzun süre akılda tutmasına ve daha da anlamlandırmasına katkı sağlayan bir eğitim sistemine doğru ilerlemektedir (Wehmeyer, Palmer, Smith, Davies ve Stock, 2008).

Günümüzde kullanılan BEP'lerin 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükte olan programlar uygulanmaktadır. Değişen ve gelişen dünyada BEP'lerin daha işlevsel, amacına hizmet etmesi için öğretmenlerin birtakım yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Bu yeterliliklerin sağlanmasında öğretmenlere

eğitimler verilmeli ve օđretmenlerin gelişimi uygulamalı olarak sağlanmalıdır. Uygulanmaya bağlı olmayan eğitimler genellikle havada kalmakta ve istenilen amaca hizmet etmemektedir.

BEP'lerin geliştirilmesi konusunda ciddi eksikler olmakla birlikte istenilen düzeyde hazırlanan bir eğitim programının olmadığı, bilişsel alanla ilgili bilgilerin օlçulmesinde başarı testinin geliştirilmediği için eğitim programı ve başarı testi geliştirilmiştir. Bilişsel, duyuşsal alanla ilgili օđretmen bilgi ve tutumlarının belirlenmesi konusunda alana katkı sağlayacak bir օlek geliştirilmesi օnemli gօrlmüřtr. Bu sebeple ülkemizde օđretmenler BEP hazırlama konusunda ciddi sıkıntılar yaşamaktadırlar. օđretmenler hizmet içi eğitimlere katılsalar bile BEP hazırlama ve uygulama noktasında beceri geliştirmedikleri için օđrenciye kazandırılması gereken hedef davranışları kazandırmamaktadırlar. Bu sebeple օđretmenlere yօnelik uygulamalı bir BEP eğitim programına ihtiyaç duyulmuştur. օđretmenlerin işlevsel bir eğitim programı alması ve sonucunda istenilen düzeyde bir BEP programı hazırlamalarının etkili olacağı düşünülmektedir.

I.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıda sıralanmıştır.

- 1- Bu araştırma 2022/2023-2023/2024 eğitim օđretim yılları ile sınırlı tutulacaktır.
- 2- Sınıf ve branş օđretmenlerinin BEP yeterliliklerinin arttırılmasına yօnelik օđretmenler için geliştirilen BEP Yeterlilikleri Eğitim Programı ile sınırlıdır.
- 3- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında gօrevli kaynaştırma օđrencilerinin dersine giren sınıf ve branş օđretmenleri ile sınırlı tutulacaktır.

I.5. Tanımlar

օzel Eğitim: օzel eğitime ihtiyaı olan bireylerin bireysel ve gelişim օzellikleri ve yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gօsteren bireylere օzel olarak yetiştirilmiş personelle birlikte, bireylerin sosyal ve gelişimsel ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan programla belli ortamlarda yapılan eğitimidir (օzel Eğitim Hizmetleri Yօnetmeliđi, 2018).

օzel Gereksinimli Birey: Bireysel ve gelişim օzelliklerine bağlı olarak akranlarından anlamlı derecede farklılık gօsteren bireylerdir (օzel Eğitim Hizmetleri Yօnetmeliđi, 2018).

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP): Özel gereksinimli bireylerin takip ettikleri program temel alınarak bireylerin gelişim özellikleri, eğitsel ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda belirlenen amaçlara ulaşmak amacıyla hazırlanan ve bu bireylere sağlanacak destek eğitim hizmetlerini de bünyesine katan bireysel özel eğitim programıdır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

Kaynaştırma /Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimin her tür kademesinde diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitsel performanslarını en üst seviyeye çıkarmak için bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak normal gelişim gösteren akranları ile birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimidir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı: Öğretmenler için geliştirilen uygulamalı BEP eğitim programı, öğrenme ortamlarında verilen her türlü eğitimin kalitesi ve etkililiğinin artırılması, öğretmenlerin BEP konusunda kendilerini geliştirmeleri, belli kalıplarla hazırlanan programlardan ziyade öğrencinin ihtiyaç ve gereksinimlerine göre işlevsel program hazırlamalarının sağlandığı uygulamalı bir eğitim programıdır (Sarı, 2019).

II. BÖLÜM

II. ALANYAZINI

Araştırmanın bu bölümünde tezin konusu ile ilgili kuramsal temellerle ilgili açıklamalara ve alan yazınına yönelik tarama yapılmıştır. Bu kapsamda kaynaştırmanın tanımına ve çeşitlerine, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programına, tanılama, eğitim durumlarına, BEP'lerin değerlendirmesine, öğretmen yeterlilikleri ve son olarak ta ülkemiz de ve yurt dışında yapılan benzer çalışmalara yer verilmiştir.

II.1. Tanımlar

Araştırmanın bu bölümünde Kaynaştırma, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programına ve özellikleri ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

II.1.1. Kaynaştırma Eğitimi ve Kaynaştırma Modelleri

Özel gereksinimli bireylerin normal gelişim gösteren bireylerle tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak eğitim verilmektedir. Özel gereksinimli bireylere sağlanan bu eğitime kaynaştırma eğitimi denmektedir (Özgür, 2011). Kaynaştırma eğitimi; özel gereksinimli bireylerin hiçbir özel eğitim hizmeti almadan yalnızca BEP'e bağlı kalarak uygun özel eğitim hizmetleri sunularak normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim görmeleridir (Bender, Vail ve Scott, 1995; Kargın, 2004). Diğer bir ifadeyle kaynaştırma özel gereksinimli bireylerin genel eğitim okullarında normal gelişim gösteren bireylerle birlikte, ihtiyaç duyulan durumlarda bireyin kendisine ve sınıf öğretmenine destek hizmetler sağlanarak eğitim almasıdır (Sucuoğlu ve Kargın 2006).

Özel gereksinimli bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim almalarındaki amaç; engelli bireylerin normal gelişim gösteren akranları ile akademik ve sosyal yönden bütünleşmeleri ve engelli öğrencilerin sosyal ve duygusal olarak gelişimlerinin sağlanması amaçlanmaktadır (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005). Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde okulların ve sınıfların birtakım düzenlemelere ihtiyacı bulunmaktadır. Okulların merdivenlerinin dik ve dar olması, koridorların dar ve yüksek tavanlı olması ve buna bağlı olarak sesin olması gerektiğinden daha fazla yankılanması, okullarda öğrencilerin engeline uygun tuvaletlerin olmaması gibi nedenler öğrencilerin birtakım problemler yaşamasına neden olmaktadır (Sucuoğlu ve Kargın 2006). Sınıfların kalabalık olması özel gereksinimli öğrencilerin iletişimini zorlaştırmakta ve okula karşı olumsuz tutum sergilemelerine ve öğretmenlerinde özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden

olmaktadır (Köse-Biber, 2009). Kaynaştırma sınıfları özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ortamlarındaki en az kısıtlayıcı eğitim ortamıdır.

Şekil 1. Özel gereksinimli bireylerin eğitim ortamları

Kaynaştırma eğitimi 3'e ayrılmaktadır. Tam zamanlı kaynaştırma, Yarı zamanlı kaynaştırma ve Tersine kaynaştırma.

1- Tam Zamanlı Kaynaştırma

Özel gereksinimli öğrenci eğitim öğretimini normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte normal sınıfta devam ettirir ve öğrencinin ihtiyaç ve gereksinimine yönelik materyal ve araç gereç temin edilir. Burada destek eğitim hizmetlerinden de destek alması sağlanır (Batu ve Kırcaali- İftar, 2005). Tam zamanlı kaynaştırma da sınıflar oluşturulurken sınıf mevcutları Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre ayarlanmaktadır.

Okulöncesi eğitim sınıflarında özel gereksinimli 1 öğrenci için sınıf mevcudu 20 öğrenci, eğer 2 özel gereksinimli öğrenci varsa sınıf sayısı 10 öğrenciyi geçmemelidir. Diğer kademelerde ilkokul ve ortaokullarda ise 1 özel gereksinimli öğrenci için en fazla sınıf mevcudu 35 olmalı, eğer sınıfta 2 özel gereksinimli öğrenci varsa sınıf sayısı en fazla 25 olmalıdır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

2- Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Özel gereksinimli öğrencinin kaydı özel eğitim sınıfında olup öğrencinin başarılı olabileceği dersleri ve etkinlikleri normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte sınıf içi veya sınıf dışında almasıdır (Topçu ve Katılmış, 2013). Yarı zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitim alan öğrenciler derslerinin bazılarını normal gelişim gösteren

akranlarıyla birlikte alırken bazı derslerini ise ders dışı etkinliklerde ve sosyal aktivitelerde, oyunlar ve teneffüslerde kendi akranlarıyla birlikte almaktadır. Yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler kaynak oda, ve RAM'larla işbirliği yapılarak destek eğitimden faydalanabilmeleri için gerekli düzenleme yapılmalıdır (Sert ve diğerleri, 2004).

3- Çapraz Kaynaştırma

Özel gereksinimli öğrencinin kaydı normal sınıftadır. Öğrenci ihtiyaç duyduğu dersler ve etkinliklerde özel eğitim okullarında, özel eğitim sınıflarında ve destek eğitim sınıflarında da eğitim alabilmektedirler. Tersine kaynaştırma olarak ta adlandırılan bu tür kaynaştırmalar okulöncesi dönemde de uygulanabilmektedir. Özellikle üstün zekalı öğrencilerin eğitimlerinde de bu model uygulanabilmektedir (Sarı ve Pürsün, 2016). Kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için okul yönetiminin ve okuldaki tüm personelin kaynaştırmanın başarılı olacağı konusunda inanmaları, bununla ilgili çaba göstermeleri gerekmektedir. Öğretmenler birlikte hareket etmeli ve kaynaştırmanın başarılı olması için ekip çalışmasına önem vermelidirler (Batu, 2000).

4- Destek Eğitim Odası Kaynaştırma Uygulamaları

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdüren bireylerin ihtiyaç ve gereksinimlerine göre normal ders saatleri dışında destek eğitim sınıflarında eğitim alabilirler. Öğrencinin alacağı dersler haftalık toplam aldığı derslerin %40'ını geçmeyecek şekilde düzenlenmelidir. Destek eğitim odasında dersler öğrencinin performansına göre birebir yapılmaktadır. Destek eğitim odası okullarda ihtiyaca göre birden fazla sınıfta da açılabilir. Aynı seviyede olan öğrenciler için en fazla 3 öğrenci ile de eğitim yapılabilir. Destek eğitim odasında verilen dersler öğrencinin durumuna göre zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla farklılaştırılarak verilir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

II.1.1.1. Kaynaştırma ile ilgili Yasal Düzenlemeler

Ülkemizde özel eğitimle ilgili somut adımlar 1950'lerde başlamakta ve günümüze kadar devam etmektedir. 1950 ve 1980'li yılları arasında özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin devlet yardımıyla gerçekleştiği, verilen eğitimin daha çok özel eğitim okullarında ve özel eğitim sınıflarında gerçekleştiği, kaynaştırma ile ilgili herhangi bir düzenlemenin yapılmadığını görmekteyiz (Kargın, 2004).

Kaynaştırma eğitimi ilk olarak 1975 yılında ABD’de yürürlüğe giren PL 94-142 kanunla yasalaşmış ve Tüm Engelliler İçin Eğitim Yasasında kullanılan “en az kısıtlayıcı eğitim ortamı” kavramı olarak 1977-1978 yıllarında ilk defa uygulanarak “kaynaştırma” olarak adlandırılmıştır. Türkiye’de kaynaştırmanın benimsenmesi ABD’de yürürlüğe giren PL 94-142 kanunu ile Tüm Engelliler için Eğitim yasasının benimsenmesi neticesinde 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile yasal olarak benimsenmiştir (Diken, 2017). 2916 sayılı kanundaki bazı maddelerin uygulanmasında sıkıntılar yaşandığı için 1987 yılında “Özel Gereksinimli Çocukların Okulöncesi Eğitimiyle İlgili Genelge” çıkarılmıştır (Vuran ve Ünlü, 2013).

Kaynaştırma ile ilgili 2916 sayılı kanundan sonra 30.05.1997 yılında çıkarılan 573 sayılı KHK ile tekrar gündeme gelmiştir. Bu KHK’nin 12 maddesinde uygulamayla ilgili daha fazla ayrıntıya yer verilmiştir. 2000 yılında yürürlüğe giren “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği” ile kaynaştırma ile ilgili daha açık ifadeler yer verilmiştir. 573 sayılı KHK ile “özel gereksinimli bireyler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Planlarının (BEP) uygulanmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Buna bağlı olarak özel gereksinimli bireylerin eğitiminde bireylerin gereksinim ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ortamı düzenlenir ve program hazırlanarak uygulanır (Karaca, 2018). 2006, 2012 ve 2018 Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde kaynaştırma eğitimi ile ilgili öğrencilerin başarılarını da arttıracak gerekli eklemeler ve birtakım değişiklikler yapılmıştır.

II.1.1.2. Kaynaştırma Sınıfında Bulunması Gereken Nitelikler

Kaynaştırma sınıfında eğitim gören bireyler kendilerini rahat hissetmeleri, kendilerini buldukları ortamın bir parçası olarak görmeleri ve ortamın bu bireylerin kendilerini rahat hissettirecek durumda olması için birtakım düzenlemelere gidilmesi önem taşımaktadır. Sınıf ortamı düzenlenirken öğrencinin gereksinimine göre düzenlenmesi, etkili öğretim yöntemi seçilmesi, öğrenciye gerekli destek hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir (Smith, Polloway, Patton ve Dowdy, 2008).

Kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için alan yazınıyla ilgili yapılan taramalarda beş faktörün önemli olduğu ifade edilmiştir. a- Kaynaştırma öğrencilerinin toplumsal ve sosyal kabulü, b- öğrenci gereksinimlerinin belirlenmesi, c- programa dayalı öğrenci gereksinimleri, d- etkili öğretim yöntemlerinin belirlenmesi, e- işbirliği ve personel desteği. Belirlenen bu kriterlerin etkili ve verimli sağlanması kaynaştırma sınıflarının başarıya ulaşmasında önemli bir etkidir (Diken, 2017).

1- Kaynaştırma öğrencilerinin toplumsal ve sosyal kabulü

Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimlerinde sınıfta her bir öğrencinin değerli olduğu ve bunun hissettirildiği bir ortam sağlanmalıdır. Sınıfta eğitim alan normal gelişim gösteren öğrencilerde, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerde eşit görülür ve sınıftaki ders ve etkinliklere katkıda bulunmaları hakları vardır ve bu öğrencilere saygı ile yaklaşılmalıdır. Kaynaştırma öğrencileri eğitim aldıkları sınıfın bir parçası olarak görülüyorsa, öğretmen ve öğrenciler tarafından dışlanmadan sınıfın bir parçası olarak benimseniyorsa burada kaynaştırma eğitiminin amacına hizmet ettiğinden söz edilebilir (Diken, 2017).

Sınıf içindeki atmosfer ve sınıf ortamı kaynaştırma öğrencilerinin kendilerini sınıfın bir üyesi bir parçası hissetmesinde önemli rol oynamaktadır. Burada öğretmene büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenler başta sınıf atmosferini iyi sağlamalı ve gerekli bilgi ve pedagojik bilgilere sahip olmalıdır. Öğretmenin kaynaştırma öğrencisine yönelik tutumu diğer öğrencileri de etkileyip model oluşturacağından sınıftaki diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutum ve davranışlarını olumlu etkileyecektir (Mastropieri ve scruggs, 2001; Smith ve diğerleri, 2008).

2- Öğrenci gereksinimlerinin belirlenmesi

Öğrencilerin başarısının artmasında sınıf içindeki öğrencilerin iyi gözlemlenip çok iyi tanınması gerekmektedir. Öğrencilerin farklı özelliklere sahip oldukları ve her birinin öğrenme özelliklerinin değişebileceğinin bilinmesi gerekmektedir. Öğrenci gereksinimleri belirlenirken öğrencilerin sadece belli başlı özellikleri yetersiz olmaktadır. Özellikle öğrencinin kültürel özellikleri, aile yapısı ve bulunduğu çevrede dikkate alınarak eğitim öğretim etkinlikleri düzenlenirken öğrencilerinde bunları anlayacağı şekilde planlanmalı ve öğrencilerin birbirlerinin farklılıklarını anlamaları sağlanmalıdır (Smith ve diğ., 2008).

3- Programa dayalı öğrenci gereksinimleri

Kaynaştırma öğrencisinin öğreneceği derslerle ilgili hangi kazanımların kazanıldığı hangilerinin kazanılmadığını belirlemek için birtakım değerlendirmeler yapılmalıdır. Kaynaştırma öğrencinin bilmediği bilgiler öğrenci için öncelik taşıyabilir. Öğrenci öğrendiği bilgileri işlevsel olarak günlük hayatında kullanabilmeli ve öğretmende

öğrenci için öncelikli bilgileri belirlemeli ve öğrencinin günlük hayatını kolaylaştıracak bilgiler üzerinde de durmalıdır (Smith ve diğ., 2008).

4- Etkili yönetim ve öğretimin belirlenmesi

Etkili ve verimli bir öğretim için öğrencinin öğrenimini kolaylaştıracak öğretim yöntem ve teknikler belirlenmelidir. Öğrencilerin kalıcı ve işlevsel eğitim öğretim görmelerinde sınıf yönetimi, etkili öğretim yöntem ve teknikleri, etkili uyarlamalar ve öğretimde esneklik uygulamaları etkili kullanılmalıdır. Kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu bir sınıfta düzenli ve etkili bir sınıf yönetiminin bulunabilmesi için sınıf yönetimi, fiziksel ortamın düzenlenmesi, süreç, öğretimsel ve davranışsal yönetimi içermelidir. Sınıf içerisinde tüm öğrencilerin farklı özellikleri olacağından tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayabilecek öğretimin sunulması için etkili bir sınıf yönetimi sağlanmalıdır (Diken, 2017).

Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimlerinin etkili ve verimli olabilmesi için etkili ve verimli olabilecek öğretim yöntem ve teknikleri seçilmelidir. Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimlerinde özellikle öğrenci için işlevsel olabilecek öğretim yöntem seçimine dikkat edilmelidir. Aynı zamanda kaynaştırma öğrencilerinin eğitimlerinde uyarlamalara önem verilmeli ve bireyselleştirilmiş eğitim programları işlevsel olmasına dikkat edilmelidir. Öğrenciler sınıfın fiziki düzenine, derslerin işlenişine ve verilen ödevlere uyum sağlamasına dikkat edilmelidir. Ayrıca öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinde beklenmedik bir duruma gerekli uyarlamalar yaparak bu öğrencilerin desteklenmesi sağlanmalıdır. Öğretmenler esnek ve sabırlı olmalı, kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilere yardımcı olabilmeli ve değerlendirmeleri kaynaştırma öğrencisinin özelliklerine göre ayarlamalıdır (Smith ve diğ., 2008).

5- Personel desteği ve İş birliği

Kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminde sadece fiziki ortam ve öğretim yöntem ve teknikleri değil okuldaki personelinde desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Burada okul idaresi, rehberlik servisi, özel eğitim öğretmenleri, yardımcı personel ve usta öğreticiler ve destek hizmet uzmanları da gerekli iş birliği içinde olarak sınıf öğretmenine gerekli desteği sağlamalıdır (Smith ve diğ., 2008).

II.1.1.3. Kaynaştırma Eğitimi ve İş birliği

Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde uygun koşullar ve gerekli araç gereçlerin sağlanmasında iş birliği çok önemlidir. İş birliği sadece okulla sınırlı olmamalı, öğretmen-veli, yardımcı personel ve okul yönetimi ile öğrenci başarısının artması için gerekli iş birliği sağlanmalıdır (Sarı ve Karakoç, 2021).

Kaynaştırma sınıflarında iş birliğinin amacı öğrencilerin kendilerini yalnız hissetmemesi, güvenli bir ortam ve öğrencinin kendini ifade edebileceği bir ortam oluşturulmasıdır. Kaynaştırma sınıflarında iş birliği en başta gönüllülük esasına dayanmaktadır. İş birliği yapılırken eşitlik esas alınmalı ve ekip üyelerinin ekip içinde eşit olduklarını hissetmeleri önemlidir. İş birliği yapılan personelin ortak bir amacı olmalı, ortak bir amaç amaca hızlı ulaşmayı sağlayacaktır. İşbirliğinde ortaya çıkacak ürünlerde ortak sorumluluk olmalı ve kaynakların paylaşılmasında ekip üyelerinin sorumluluklarını yerine getirmesi önemlidir (Cavkaytar, 2018).

Kaynaştırma sınıflarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin ve normal gelişim gösteren öğrencilerin etkili ve verimli bir eğitim alması için öğrencilerle, velilerle, öğretmen ve okul idaresi, destek hizmet ekibi ve öğretmen yardımcılarıyla iş birliği yapılabilir.

1-Öğrenciler

Kaynaştırma sınıfındaki öğrencinin kendisi de iş birliği yapılan ekibin içerisinde yer alabilir. Öğrenciye böyle bir görev verilmesi öğrencide öz farkındalığı oluşturacağından öğrenci üzerinde olumlu etki yapacaktır. Öğrenciye böyle bir görev verilirken aile bilgilendirilmeli ve ekip çalışmasında ortaya çıkan kararlardan ailenin bilgisi olmalıdır. Öğrenci kendi için yapılacak çalışmalarda fikir bildirmesi ve sürece dahil olması öğrenciyi güdüleyecek ve öğrencinin daha başarılı olmasını sağlayacaktır (Turnbull, ve diğ., 2002).

2- Veliler

Kaynaştırma öğrencinin anne babasını ekip çalışanı olarak sürece katması öğretmen ve öğrencinin işi kolaylaştıracaktır. Öğrenci kendini güvende hissedecek ve sosyal ilişkileri artacak, derslerinde istenilen başarıyı gösterebilecektir. Okulda yapılan çalışmaların nasıl yapıldığı hakkında bilgi sahibi olan anne baba öğrencinin evde de tekrar yapmasını ve bilmediği yerlerin tekrar anlatılması konusunda yardımcı

olacaktır. Ayrıca sürece katılan anne babalar kaynaştırma öğrencinin içinden geldiği kültürel yapının bilinmesini sağlayacak ve alınacak kararların bu doğrultuda yapılmasını sağlayacaktır (Diken, 2018).

3- Öğretmen ve Okul idaresi

Etkili ve verimli bir kaynaştırma eğitiminin sağlanabilmesi için iş birliği yapılan en önemli üye kuşkusuz öğretmenlerdir. Kaynaştırma sınıfında sadece sınıf öğretmeni değil diğer tüm branşlar da kaynaştırma eğitimi sunmakta ve birtakım farklı alanlarda da uzmanlıkları bulunmaktadır. İş birliği içerisinde olan öğretmenler kaynaştırma öğrencisinin başarısını arttırmakta ve öğrencinin okula karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktadır (Turnbull ve diğ., 2002).

Kaynaştırmanın olmazsa olmazlarından diğer bir üyesi de okul yöneticileridir. Kaynaştırma eğitiminin sağlanmasında öğrenci için olumlu okul iklimi sağlamada ve gerekli materyal desteğini sunmada okul yöneticilerine büyük önem düşmektedir. Okul yöneticilerinin öğretmen ve kaynaştırma öğrencisine yönelik olumlu tutumu çevreninde olumlu bakış açısına sahip olmasını sağlayacak ve öğrencilerin başarılarını arttıracaktır (Diken, 2018).

4- Destek Hizmet Ekibi

Destek hizmet ekibi etkili ve verimli bir kaynaştırma eğitiminde yetersizliği olan öğrencilerin farklı gereksinimlerini karşılayacak hizmetleri sunmaktadırlar. Destek hizmet ekibi öğrencilerin ilk defa değerlendirilmesinde, ara değerlendirmelerde, ailelerin bilgilendirilmesi ve belirli toplantılarda yer almalıdır. Destek hizmet ekibinin sağladığı çalışmalar çevre tarafından daha bilinir hale gelecek ve bu çalışmalar kaynaştırma öğrencilerinin günlük yaşantılarında tekrarlanarak kalıcı öğrenmelerin sağlanmasında etkili olacaktır (Turnbull ve diğ., 2002).

5- Öğretmen Yardımcıları

Kaynaştırma öğrencilerinin eğitim aldıkları sınıf ortamına yerleştirilen ve yetersizliği olan öğrencilerin eğitiminde destek sağlayan, öğretmen ve öğrenciler için yardımcı konumda olan personeldir. Kaynaştırma eğitiminde öğretmen yardımcıları yetersizliği olan ve olmayan öğrencilere eğitim almalarında yardımcı olmak, kaynaştırma öğrencisinin akranlarıyla arkadaşlık kurabilmesinde destek olmak amacıyla iş birliğine katkı sağlayabilmektedirler (Özaydın, 2020).

II.1.1.4. Türkiye’de Özel Eğitim Öğrencileri ve Kaynaştırma

Türkiye’de özel eğitim alanında yapılan çalışmaların çok eski zamanlara dayanmakta ve Osmanlı devleti döneminde yaşlılar ve engellilerle ilgili birtakım çalışmalar yapılmıştır. Özel eğitimle ilgili genel yoğunlaşma 1960’larda başlamış ve 1980’li yıllardan sonra giderek artmıştır. 2000’li yıllar da özel eğitimle ilgili somut çalışmalar yapılmış ve günümüzde de bu çalışmalar bir takım gelişme ve düzeltmelere bağlı olarak devam etmektedir (Aker, 2014).

Türkiye istatistik kurumu verilerine göre Ülkemizde engelli nüfusu normal nüfusun %6,9’unu oluşturmaktadır. Engelli nüfus içinde erkekler %5,9’unu oluştururken, kadınlarda ise bu oran %7,9 dur. Ülkemizde yaş grupları arttıkça engelli nüfus oranı artmaktadır. Düşük yaş grubunda engelli oranı yüksek yaş grubuna göre daha düşüktür (www.tuik.gov.tr, 03.03.2022).

Ülkemizde özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde son yıllarda birtakım ilerlemeler sağlanmış, tanı alan ve bu doğrultuda eğitim kademelerine yönlendirilen öğrenci sayısı giderek artmıştır. Tanı alan özel gereksinimli bireylerin eğitimleri öğrencinin ihtiyaç ve gereksinimlerine göre farklılaşmaktadır. Burada hafif düzeyde zihinsel engele sahip, öğrenebilir ve geliştirilebilir durumdaki öğrenci en az kısıtlayıcı ortamda eğitim almaktadır. Kaynaştırma sınıfında eğitim alan öğrenci en az kısıtlayıcı eğitim ortamında eğitimini sürdürürken öğrencinin engel durumu ağırlaştıkça bu öğrencilerde özel eğitim okulları veya rehabilitasyonlarda da eğitim alabilmektedirler (Sarı ve Pürsün, 2016).

Kaynaştırma sınıflarında eğitim alan özel gereksinimli bireyler normal akranları ile eğitimlerini sürdürürler. Ülkemizde kaynaştırma eğitimi okul öncesinde başlamakta ve ilköğretim ve ortaöğretimde de başarılı bir şekilde devam ettirilmektedir. Kaynaştırma sınıflarında öğrenciler normal gelişim gösteren bireylerle birlikte eğitim alarak hem akademik hem de sosyal olarak gelişimleri sağlanmaktadır. Sosyal, duygusal ve bilişsel olarak ilerleme sağlayan özel gereksinimli bireylerin topluma uyumu daha kolay olmakta ve kendini ifade edebilen bireyler yetişmesini sağlamaktadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

II.1.2. BEP’le İlgili Yasal Düzenlemeler

Bireyselleştirilmiş eğitim programı yasal olarak zorunludur. BEP’ler yasal olarak 1997 yılında kabul edilen 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede yasal zorunluluk olarak kabul edilmiştir. 2006 yılında yürürlüğü giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile özel gereksinimli her birey için BEP’in hazırlanması Sekizinci Kısım, Brinci Bölüm, Madde 69’da

“Eğitim Programları” başlığı altında tanımlanmıştır (MEB, 2006). 2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin (2006) 16. Maddesinde ‘*Özürli bireyin eğitsel değerlendirilmesi ve tanınması il milli eğitim müdürlükleri, rehberlik araştırma merkezlerindeki uzman kişiler ve özürli bireyin ailesinin de bulunduğu özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılır ve eğitim planlaması geliştirilir. Bu elde edilen planlama her yıl yeniden gözden geçirilerek gelişmeler doğrultusunda düzenlenir*’ (MEB, 2006).

2006 yılında çıkarılan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 69. Maddesinde *Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen davranışların kazandırılmasına yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır* (MEB, 2006). Diğer bir tanımda da ‘*BEP öğrencinin belirlenen okula yerleştirilmesi sonucunda, öğrencinin yerleştiği okulda bir ekip tarafından hazırlanır. Bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlanması yasal bir zorunluktur.*’ şeklinde yapılmıştır (MEB. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006: madde 72).

II.1.3. BEP’in Yararları ve Gerekliliği

Okullarda kaynaştırma eğitiminin yaygınlaştırılmasıyla birlikte okulların ve sınıfların fiziki ortamları tüm öğrencilerin eğitimleri ve özellikle de kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için düzenlenmesi, öğrenciler etkili ve verimli bir eğitim alabilmesi için işlevsel BEP’lerin hazırlanması önem kazanmıştır. BEP’lerle tüm öğrencilerin öğrenmelerini sağlayacak şekilde düzenlemelere gidilmesi zorunlu olmuştur (Rosenberg, Westling ve McLeskey, 2008). BEP’in yararlarını kısaca açıklayacak olursak;

- 1- Özel gereksinimli bireyler normal gelişim gösteren bireylere oranla yavaş öğrenseler de BEP’ler sayesinde öğrenebilmektedirler.
- 2- BEP’lerin etkili ve yararlı olabilmesi için öğrencinin ailesiyle birlikte kaynaştırma tanısı konulduğu andan itibaren iletişim halinde olunmalıdır.
- 3- BEP’ler öğrenci günlük yaşama hazırlanmasında, aile içi veya toplumsal davranışların kazandırılması ve toplumla barışık bir birey olmasında etkilidir.
- 4- BEP’lerle öğrenciye işlevsel davranışlar öğretilir ve değerlendirilmesi yapılır.
- 5- BEP’lerle öğrenciye kazandırılan davranışlar, farklı ortamlarda genellenebilir ve sergilenebilir (Strickland ve Tumbull, 1990).

BEP'lerle amaçlanan kaynaştırma tanısı almış sınıf içerisinde tek bir öğrenciye hazırlanan eğitim programıdır. Bu programla amaçlanan, öğrencide geliştirilmesi amaçlanan beceri ve yetenekleri belirleyen bireye özgü bir program olması BEP'i daha da özel kılmaktadır. Bu programın başlıca faydası çocuğun zihinsel, sosyal, duygusal ve fiziksel olarak geliştirmesidir. Bu sayede her özel gereksinimli çocuk kendi ihtiyaç ve gereksinimine göre bir eğitim almakta ve toplumun uyumlu bir parçası olması sağlanmaktadır (İlik, 2015).

II.1.4. Kaynaştırma Öğrencilerine Destek Eğitim Hizmetleri

Kaynaştırma eğitimini yalnızca özel gereksinimli bireylerin normal sınıfta eğitim alması olarak ele alınmaması gerekir. Kaynaştırma eğitiminde aynı zamanda genel eğitim sınıfında eğitim gören özel gereksinimli bireylere ve öğrencilere özel eğitim ile ilgili destek sağlanmasıdır. Sunulan bu destek ikiye ayrılmakta ve bunlar sınıf içi ve sınıf dışında olmak üzere sunulan hizmetlerdir (Sucuoğlu ve Kargın, 2010).

II.1.4.1. Sınıf İçinde Sunulan Destek Eğitim Hizmetleri

Sınıf içinde sunulan destek eğitim hizmetleri Eğitici Danışmanlığı, Özel Eğitim Danışmanlığı, Birlikte Öğretim destekli Genel Eğitim Sınıfı olmak üzere üç başlık halinde aşağıda açıklanmıştır.

a- Eğitici Danışmanlığı

Eğitici danışmanlığı ile amaçlanan; genel eğitim sınıfında eğitim gören özel gereksinimli bireylerin eğitiminde görev alan öğretmenlere yönelik özel eğitim danışmanlarınca kullanılması gereken eğitim materyalleri ve etkili bir öğretim sürecinin sağlanmasının nasıl olması gerektiği konusunda danışmanlık yapılmasıdır. Aynı zamanda sınıf öğretmenlerine problemleri davranışlarla nasıl başa çıkılacağı, özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabullerinin artırılması, etkili ve verimli bir sınıf ortamının sağlanmasında danışmanlık hizmeti sağlanır. Sınıf öğretmeni bu doğrultuda özel eğitim danışmanının önerilerini sınıfında uygular ve yetersiz kaldığı durumlarda özel eğitim danışmanından yardım alır (Aker, 2014).

b- Özel Eğitim Danışmanlığı

Genel eğitim sınıfında eğitim alan kaynaştırma öğrencisinin sınıf öğretmenin yanında özel eğitim öğretmenin olmasıdır. Özel gereksinimli öğrenci hem sınıf öğretmeninden hem de özel eğitim öğretmeninden eğitim alır. Özel eğitim öğretmeni kaynaştırma

öğrencisinin uyum sorunu varsa çözmeye, sınıf öğretmenine yardımcı olmaya, öğrenciler arasında olumlu bir sınıf ortamı oluşturmak için sınıf öğretmeni ile eğitim verir. Özel eğitim öğretmenin sınıfta kalacağı süre sınıftaki özel gereksinimli öğrencilerin durumuna göre değişebilmektedir. Sınıf öğretmeni ve özel gereksinimli öğrenci birebir destek alır (Batu, 2000).

c- Birlikte Öğretim Destekli Genel Eğitim Sınıfı

Birlikte öğretim ile özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmeni sürekli birlikte çalışmasıdır. Sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmenin sınıfta birlikte bulunması ve ders sürecini birlikte yürüterek derslerin yapılmasının sağlanmasıdır (Akçamete ve Kayhan, 2018).

II.1.4.2. Sınıf Dışında Sunulan Destek Eğitim hizmetleri

a- Kaynak Oda

Normal sınıfta eğitim gören özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duydukları veya ileri derece de eksikliklerinin oldukları derslerde bireysel veya küçük grupla eğitim almalarıdır. Kaynak odada öğrencinin eksikliklerine göre eğitim sunulur sunulan eğitim kaynak öğretmeni olarak özel eğitim öğretmeni eğitim verirken, öğrencide konuşma vb eksikliklerde konuşma terapisti tarafından eğitim verilir. Öğrencilerin en çok aldıkları eğitimler matematik öğretimi ve konuşma terapisi olarak bu iki eğitimde yoğunlaşmaktadır (Kırcaali-İftar, 1998). Ülkemizde kaynak oda eğitiminin gelişebilmesi için kaynaştırma öğrencisi bulunan okullara özel eğitim öğretmenin görevlendirilmesi veya bir özel eğitim öğretmenin birden fazla okullarda görevlendirilebilmesi amacıyla gezici öğretmen uygulaması yasallaşması gerekmektedir. Ayrıca başarılı bir kaynak oda eğitimi için öğrencinin velisi, öğretmen ve kaynak oda da görevli öğretmen iş birliği yapmalıdır. (Batu, 2000).

b- Gezici Özel Eğitim Öğretmeni

Gezici özel eğitim öğretmeni, bir okuldan diğer başka bir okula giderek öğrencilerin ihtiyaçlarına göre destek eğitimi vermektedir. Özel gereksinimli birey eğitimini normal sınıfta sürdürür ve belli zaman aralıklarında gezici özel eğitim öğretmeninden özel eğitim almak amacıyla sınıfından ayrılır. Kaynak oda ve gezici özel eğitim desteği eğitimi sınıf dışında özel gereksinimli öğrenciye doğrudan verilmektedir. Kaynaştırma eğitiminin tüm hizmetlerinde bir takım olumlu veya olumsuz durumlar oluşmaktadır.

Özel gereksinimli bireye hangi destek hizmet türünün sunulacağı konusunda öğrenci ve öğretmenin ihtiyaç durumu, okulun ve sınıfın yapısına göre birtakım belirlemeler yapılmalıdır. Uygulanacak destek hizmetin verimli olması için uzmanlardan birtakım destekler alınmalıdır (Aker, 2014).

II.1.5. BEP Hazırlama Aşamaları

Özel gereksinimli bireylerin yetersizlikleri bebeklik-çocukluk döneminde ailelerce fark edilmekte veya okul döneminde sınıf öğretmenlerince fark edilmektedir. Özel gereksinimli bireyin tanı konulması amacıyla okul müdürü, rehberlik servisi, sınıf öğretmeni ve aile tarafından RAM Eğitsel Tanılama Formu hazırlanarak RAM'a yönlendirilmektedirler. Birey engel grubuna göre burada tanı almakta ve bireye göre BEP hazırlanmaktadır. Öğrencinin Eğitsel Tanılama Formunda, öğrenciye ait kimlik bilgileri, niçin eğitsel değerlendirmenin yapılacağı, öğrenci hakkında fiziksel, bilişsel, sosyal ve iletişim becerilerine yönelik görüşlerde bulunmaktadır (Özyürek, 2021).

II.1.5.1. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama

1997 yılında kabul edilen 573 sayılı KHK ve 2000 yılında yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliği ile özel gereksinimli bireylerin değerlendirme tanılamalarının nasıl olması gerektiği, bireylerin nasıl tanılanacağı, yerleştirmelerinin nasıl olacağı ve yerleştirme ortamları hakkında nasıl olacağı ilk kez ayrıntılarıyla birlikte ifade edilmiştir (Kargın, 2007).

07.07.2018 tarihli 30471 sayılı yayınlanan özel eğitim hizmetler yönetmeliğinin 7. Maddesinde eğitsel değerlendirme ve tanılama; "Bireyin her aşamada ki tanılanmasında, bireyin eğitsel performansı belirlenir, gelişim özelliklerine göre bireye uygun eğitim planlaması yapılarak bireyin uygun eğitim ortamına yerleştirilmesine karar verilir. Bireyin tanılanmasında, değerlendirilmesi ve yerleştirilmesinde ailenin görüşü sağlanır". 2018 Özel Eğitim Hizmetler Yönetmeliğinde eğitsel değerlendirme ve tanılama ile ilgili maddeler aşağıda ifade edilmiştir.

- 1-** Bireylerin eğitsel değerlendirme tanılanması RAM'lar da oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılmaktadır.
- 2-** Tanılamanın yapılması için okul idaresi veya aile tarafından başvuru yapılır, 18 yaşından büyük bireyler ise kendileri tarafından başvuru yapılır. Devlet koruma evlerinde kalan bireyler için ise kurumun resmi yazı ile görevlendirdiği personel tarafından yapılmaktadır.

- 3- Bireyin eğitsel değerlendirmesi uygun ortamda yapılır. Değerlendirme ve tanılamaya gelemeyecek bireyler kendi buldukları ortamda değerlendirmesi yapılır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler ise özel eğitim değerlendirme raporu düzenlenerek özel eğitim hizmetine yönlendirilir. Bu doğrultuda eğitim alacağı okul belirlenir.
- 4- Eğitsel değerlendirme ve tanılama bireyin okulunun bulunduğu en yakın RAM tarafından, herhangi bir okula kaydı bulunmayan birey için adresine en yakın RAM tarafından yapılmaktadır.
- 5- Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin bilişsel, akademik ve sosyal gelişimleri ve eğitsel ihtiyaçları birlikte değerlendirilerek eğitimin her kademesinde yapılabilmektedir. Eğitsel değerlendirme ve tanılama bireyin eğitim durumu ve performansı hakkında gerektiğinde velinin isteği veya okulun yazılı talebi doğrultusunda tekrarlanır.
- 6- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yurt dışında eğitim gören bireylerin değerlendirme ve tanınması RAM'larda yapılmaktadır.
- 7- Türkiye'de eğitim gören yabancı öğrencilerinde değerlendirme ve tanınması RAM'larda yapılabilmektedir.
- 8- Üstün yetenekli bireylerin BİLSEM'e aday gösterilenlerinin değerlendirme ve tanınmasında bakanlıkça yayınlanan kılavuz doğrultusunda yapılır.
- 9- Bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde bireyin veya velinin görüşüne başvuru yapılır.

II.1.5.2. Geleceği Etkin Planlama ve Fonksiyonel Bakış

BEP'ler yetersizliği olan bireylerin eğitimlerinde bireyin topluma kazandırılması, bilişsel, duygusal ve devinişsel olarak gelişiminin sağlanması açısından önemlidir. Bireyin aldığı eğitim günlük yaşantısını kolaylaştırmalı ve kendini rahat bir şekilde ifade etmesine olanak sunmalıdır. Bu sebeple BEP'ler hazırlanırken işlevselliğine gereken önem verilmeli bu durumda başta bireyin gereksinimi, yaşadığı bölge aile durumu vb etkenler göz önüne alınarak eğitim planı oluşturulmalıdır. Eğitim planı oluşturulduktan sonra bireyin ihtiyaç ve durumuna göre gerekli değerlendirmeler yapılmalı ve BEP planı canlı ve diri tutulmalıdır. Buradaki en önemli durum bir BEP planı çocuğun günlük yaşantısına katkı sağlamalı ve çocuğun işlerini kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır (Sarı ve İlik, 2014).

Geleceğin etkin planlanmasında ve fonksiyonel bakışta hazırlanan eğitim programları ve geleceğin başarılı bir şekilde inşa edilmesinde bir takım öngörü ve planlamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bunların yapılmasında aşağıdaki aşamalara dikkat edilmelidir (Güven, 2014).

- 1- Sorunların veya fırsatların belirlenmesi
- 2- Hedeflerin belirlenmesi
- 3- Planların dayandığı hareket noktalarının tespiti
- 4- Mevcut seçeneklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi
- 5- En uygun alternatiflerin belirlenmesi
- 6- Ek planların hazırlanması
- 7- Gerekli bütçenin ayrılması

II.1.5.3. Yönlendirme

2006 yılında yayınlanan özel eğitim hizmetler yönetmeliğinin 11. Maddesinde özel gereksinimli bireylerin eğitsel tanılama ve değerlendirme sonuçlarına göre;

- 1- Birey en az kısıtlanmış eğitim ortamında eğitim görmesi sağlanmalı, birey için gerekli eğitim planı oluşturulmalı ve özel eğitim değerlendirme kurul raporu oluşturulmalıdır.
- 2- Özel eğitimden yararlanacak olan bireyler, eğitim planı ve özel eğitim değerlendirme kurul raporu ile birlikte okul veya kurumlara başvuru yapabilmektedir (MEB, 2006).

II.1.5.4. Yerleştirme

2006 yılında yayınlanan özel eğitim hizmetler yönetmeliğinin 12. Maddesinde özel gereksinimli bireylerin yerleştirilmesinde, özel eğitim değerlendirme kurulu raporuna göre bireyler kendilerine uygun resmi veya özel eğitim okullarına yerleştirilir. Yerleştirme yapılırken şu hususlara dikkat edilmelidir (MEB, 2006).

- 1- Özel gereksinimli bireyler öncelikle yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte özel eğitim sınıfı, gündüzlü özel eğitim okulu, yatılı özel eğitim okulu gibi en kısıtlayıcı eğitim ortamı gibi en kısıtlayıcı eğitim ortamından en çok kısıtlayıcı eğitim ortamına doğru yerleştirilmeleri yapılmalıdır.
- 2- Yerleştirmeler bireyin gelişim özellikleri, akademik performansı, eğitim ihtiyacı ve isteğine göre yapılmalıdır.

- 3- Yerleştirme yapılırken, bireyin yerleşeceği okulun durumuna göre yapılmalıdır.
- 4- Yerleştirme yapılırken velinin yazılı görüşü de dikkate alınmalıdır.
- 5- Birey adresine en yakın eğitim kurumuna yerleştirilmelidir.
- 6- Bireyin yerleştirilmesinden itibaren 70 iş günü içerisinde veli tarafından psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonuna itiraz edilebilir.
- 7- Bireyin gelişim ve eğitsel performansına göre eğitimin her aşamasında yeni bir okul veya kuruma yerleştirilme uygun görülür.

II.1.5.5. İzleme

2006 yılında yayınlanan özel eğitim hizmetler yönetmeliğinin 13. Maddesinde özel gereksinimli bireylerin izlenmesinde şu hususlara dikkat edilmelidir (MEB, 2006).

- 1- Ülkemizde özel eğitim hizmetlerinin planlanması ve eğitimde sürekliliğin sağlanması amacıyla erken çocukluk yıllarından itibaren eğitimin her kademesinde özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişimlerinin izlenmesi sağlanmalıdır.
- 2- İzleme hizmeti, önerilen özel eğitim hizmetlerinin uygunluğunun ve BEP amaçlarının gerçekleşme düzeylerinin değerlendirilerek her yıl eğitim planlarının yenilenmesi yoluyla yürütülmelidir.
- 3- Özel gereksinimli bireylerin izleme faaliyetleri özel eğitim hizmetleri kurulu, RAM'lar, okullar, kurumlar ve ailenin desteği ile yürütülür.

II.1.5.6. Kademeler Arası Geçiş

2018 yılında yayınlanan özel eğitim hizmetler yönetmeliğinin 9. Maddesinde özel gereksinimli bireylerin kademeler arası geçiş sürecinde şu hususlara dikkat edilmelidir (MEB, 2018).

- 1- Eğitimin tüm kademelerinde kademeler arası geçişte eğitsel değerlendirme ve tanılama yapılır.
- 2- Yerleştirme kararı alınan öğrencilerin yerleştirilmeleri sonucunda devam edeceği okullarda RAM'ın planlaması doğrultusunda öğrencinin okul ve çevresine uyum sağlaması amacı ile okul rehberlik servisi öğrencinin okula uyum sağlaması için çalışır.
- 3- RAM'ın planlaması doğrultusunda rehberlik servisi, öğretmenler, yöneticiler, aileler ve öğrenciler için gerekli bilgilendirme yapılır.

- 4- Özel gereksinimli bireylerden sene sonunda kademeler arası geçiş yapacak olanlar için okul idaresi gerekli çalışmayı yürütür.

II.1.6. Özel Gereksinimli Bireylerin Sınıflandırılması ve Kaynaştırma Eğitimi

Engelli kavramı, hareket yeteneği sınırlandırılmış bireyi ifade etmektedir. Bireyin hareket yeteneğini sınırlandıran nedenler kalıtsal, doğum sırası veya doğum sonrasında yaşanan birtakım hastalıklar veya sakatlanmalara bağlı olarak ortaya çıkan işlevsel bozukluklardır (Öztürk, 2011). Bireylerde ki engellilik kavramı bedensel, zihinsel ve davranışsal olarak bir bozukluktur (Öncül, 1989). Herhangi bir bireyin günlük yaşamında kendisinin yapması gereken işleri, fiziki ya da zihinsel yeteneklerini kalıtımsal ya da sonradan olan bir durumla istenilen becerileri yapamamasıdır (Koca, 2010).

Bireylerin engellilik durumu hakkında karar verirken amaç çocuğu etiketlemek değildir. Burada amaçlanan özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda eğitim almaları, normal gelişim gösteren bireylerle ayrılmadan sınıf ortamında eğitim almalarıdır. Bireyin engelli olduğuna karar vermek BEP e gereksinim duyduğuna karar vermek ve bireyin diğer yetersizlik alanlarına odaklanılmasını sağlar (Ataman,2003). Diğer bir ifade ile engellilik kavramı; bireyin duyu organlarında meydana gelen zedelenmeye bağlı olarak bireyin etkilenmesi sonucu çevresiyle etkileşimde karşılaştığı sorunlardır (Çitil, 2017). Burada zedelenme doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrasında meydana gelen bireyin organlarının kendisinden beklenen işlevleri yerine getirememesidir. Bunlara bağlı olarak ortaya çıkan yetersizlik ise bireyin fiziksel, zihinsel ve duyuşsal olarak tamamen veya kısmı olarak gözlemlenen kayıplara engellilik diyebilmekteyiz (Ataman, 2003).

II.1.6.1. Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenciler

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de zihin geriliğini tanımlamaya ilişkin çeşitli terimler kullanılmış ve zamanla bu terimler değişikliğe uğramıştır. Ülkemizdeki ilk terimlere 1975 yılında çıkarılan ‘özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Yönetmelik’, 1983 yılında çıkarılan ‘özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’ ve 1986 yılında çıkartılmış ‘Özel Eğitimle İlgili kanun ve Yönetmelikler’ de rastlanmaktadır. 1983’ten beri zihin engelli ve zihin engeli tanımlamaları kullanılırken 2016 yılında (YÖK) tarafından üniversitelerin özel eğitimin alanlarına ilişkin öğretmen yetiştirme programları tekrar düzenlenmiş ve “Özel eğitim Öğretmenliği programı” tek çatı altında

toplanmış ve öğrenciye verilen ders içeriklerinde zihinsel yetersizlik terimi kullanılmıştır (Diken ve Bakkaloğlu, 2018).

Özel eğitime gereksinin duyan çocukların büyük çoğunluğunu oluşturan zihin engelli çocukları tanımlayan belli bir tanımdan ziyade alan yazında birçok tanım bulunmaktadır. Yapılan bu tanımlara bakıldığında, zihinsel engelli çocukların sadece zeka testleriyle ele edilen verilerle değil bu bireylerin sosyal uyumları, dil gelişimleri, sağlıksal sorunlar vb yönlerinin dikkate alındığı görülmüştür (Cavkaytar, 2018). Dernekbaş, (2010) zihinsel engelli bireyleri şu şekilde tanımlamıştır. Dil ve iletişimlerinde, kişisel bakımlarında, sosyal çevreye uyumlarında akranlarına göre geç ve yavaş öğrenme gösterirler. Hafif derecedeki zihinsel engellilerin birçoğunda (Yaklaşık %90'ı) genetik bir sebep'e rastlanmadığı için zihinsel engelin nedenlerinin belirlenmesi çoğu zaman güç olmaktadır. Orta ve ağır derecede zihinsel engele sahip bireylerin biyolojik durumların neden olduğu varsayılmaktadır.

Zihinsel engelli bireyler, zihinsel işlevleri bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık göstermekte ve bu duruma bağlı olarak bireylerin kavramalarında, sosyal ve uyum becerilerinde eksiklikleri ortaya çıkan ve bu özellikleri 18 yaşından önce ortaya çıkan ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerdir (Yılmaz ve diğ. 2015). Zeka; zihnin öğrenme, sorgulama, analiz yapma, yeni farklı durumlara uyum sağlayabilme, ayırt edebilme, yeni durumlara uyum sağlama, yeni çözüm yolları bulabilme yeteneğidir. Amerika Mental Gerilik Birliğinin (AMGB) 1992 yılında yapmış olduğu zihinsel engel tanımına göre bireydeki zihinsel fonksiyonların normalin altında olması durumudur. Ayrıca bireyde iletişim sorunu, öz bakım sorunu, günlük yaşam ve sosyal hayatındaki problemler, kendini tam olarak kontrol edememe, uyum sorunları, sağlık ve güvenlik sorunları, öğrenme davranışlarının iki veya daha fazlasında sınırlılığa sahip olma durumu olarak ifade edilmiştir (Gündoğdu ve diğ. 2017).

Zihinsel yetersizliğe sahip bireylerde tanılama ve değerlendirmenin en önemli amacı özel gereksinimli bireylerin özel eğitim hizmetleri için uygun olup olmadıkları, eğer özel eğitim hizmetinden yararlanacaklarsa hangi hizmetlerden yararlanacaklarıdır. Bireyler özel eğitim hizmetlerinden yararlanmaları için iki ölçüt gerekmektedir. Birincisi yasalar ve kanunlar tarafından belirlenen ölçütlerden herhangi birine girmesi, diğeri ise bireye uygun eğitim verilmesi için özel eğitim veya ilgili hizmetlere ihtiyaç duymalarıdır (Reschly, 1996. Akt: Bakkaloğlu ve Diken, 2018).

Zihinsel yetersizliğin tanılanmasında bir diğer yol ise AAIDD'nin (Amarican Association on Intellectuel and Devolopmental Disabilities) önerdiği üç aşamalı tanılama sürecinden yararlanılabilir. Birinci aşama bireyin zihinsel işlevleri ve uyum becerilerinin ölçülmesidir. Zihinsel işlevlerin belirlenmesinde ülkemizde ve dünyada yaygın olarak uygulanan zeka testi Stanford-Binet IV ve Wechsler çocuklara uygulanan zeka testidir. Öğrencilerin uyum becerilerini ölçmek amacıyla uyumsal davranış ölçeği (AAMR-Uyumsal Davranış Ölçeği) ile değerlendirilmektedir. Tanılamanın ikinci aşamasında ise bireyin güçlü ve zayıf yönleri belirlenerek bireyin hangi alanda ihtiyacının olduğu belirlenir. Tanılamanın son aşaması olan üçüncü aşamada ise bireyin dört temel boyutta nelere ihtiyacının olduğu belirlenir ve destek alanlarının profili çıkarılır (Simith, 2006. Akt: Cavkaytar, 2018).

Zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin tanılanmasında annenin doğum öncesinde kullandığı sigara alkol gibi zararlı alışkanlıklar, enfeksiyon hastalıkları, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, kilo alma, kazalar, doğum anında çocuğun düşmesi veya havasız kalması çocukların zihinsel gelişimlerini etkilediği bilinen bir gerçektir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin değerlendirilmesinde genellikle zeka testleri kullanılmaktadır. Bu zeka testleri profesyonel kişilerce yapılmalı, çocuğun bu testlerde göstermiş olduğu performans zeka düzeyini belirlemede kullanılmalıdır. Zeka testleri standart testlerdir ve sorular ve görevler hep aynı şekilde uygulanıp puanlanmaktadır (Bakkaloğlu ve Diken, 2018).

II.1.6.2. Özel Öğrenme Güçlüğüne Sahip Olan Öğrenciler

Özel eğitimde öğrenme güçlüğü terimi ilk kez 1963 yılında kullanılmaya başlanmasına rağmen halen anlam verilemeyen bir durumlar bulunmaktadır. Tıp, Psikoloji, ve eğitimle birlikte birçok disiplinde öğrenme güçlüğü tanımı konusunda tartışmalar devam etmektedir (Demirci ve Toptaş, 2016). "Öğrenme güçlüğü, gerek zeka düzeyi yönünden ayrıcalığı olmamakla beraber yetiştiği çevrenin maddi ve kültürel yetersizliği yüzünden eğitim ve öğretim için ilgileri, tecrübeleri bulunmayan veya organik ve fonksiyonel sebeplere bağlı özel nitelikte anlama, anlatma, okuma, yazma, çizme, tanıma ve kavramlaştırmada güçlükleri olan çocuklar" (M.E.B. 1990) olarak tanımlanmıştır.

Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerde genellikle okuma, yazma, imla ve aritmetik, konuşma ve dil alanlarından birinin veya birden fazlasında gecikme, gerilik

veya bozukluklar olması durumudur (Sarı, 2016). Öğrenme güçlüğü bireyin zihinsel yetersizliği olmasına karşın akademik anlamda da yetersizlik yaşamadır. Özel öğrenme güçlüğü bireyin zihinsel yetersizliği olmasına karşın akademik anlamda da gerilik yaşamaması durumudur. Özel öğrenme güçlüğü açık ve belirgin olmayan psikolojik ve nörolojik etmenler sonucu çocuğun akademik programlarda, zihinsel süreçlerinde konuşma ve dil yapısında, motorsal gelişim düzeyinde normal gelişimin ileri boyutta bozulmasıdır (Özmen, 2010).

Özel öğrenme güçlüğü (ÖÖG); akademik alanda belli bir bozukluğun olmasıyla tanımlanabilir. Özel öğrenme güçlüğü tanısı alan çocukların bilişsel yetilerinde inişli çıkışlı bir durum söz konusudur. Bu farklı dağılım okuma, yazma, dinleme, konuşma gibi yeti alanlarını içine almaktadır (Korkmaz, 2000). Özel öğrenme güçlüğü tanısı konulan bireylerin belirgin özelliği okuma, yazma veya matematik becerilerinde akranlarına ve zihinsel gelişim özelliklerine oranla düşük başarı göstermeleri, dinleme, düşünme, anlama kendilerini ifade etmede ciddi sorunlar yaşamalarıdır. Bu problemlerden birinin ya da birden fazlasının görülmesi çocuğun çevresiyle olan iletişimini, bireyin okul başarısını bireyin öz benliğini ve benlik saygısını olumsuz etkilemektedir (Korkmazlar, 2008). Özel öğrenme güçlüğü ile ilgili birçok tanımın yapıldığını ve yapılan tanımlardan çıkan sonucun kısaca çocuğun okumasında, yazmasında, zihinsel süreçlerinde, konuşma ve dil yapısında, motorsal gelişiminde ciddi bozulmaların olmasıdır.

Özel öğrenme güçlüğüne sahip bireyler birbirlerinden çok farklı özelliklere ve karmaşık karakteristik özelliklere sahiptirler. Bu bireylerin çok farklı ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu bireylerle çalışan uzmanlar ve aileleri ciddi zorluklar yaşayabilmektedirler. Bu bireylerde yaşanan zorlukların zamanla aşılabileceği, çocukluklarında özel öğrenme güçlüğüne sahip oldukları yetişkinliklerinde ise başarılı olmuş birçok başarılı insanın hayat hikayesi ile ortaya çıkmıştır (Hardman, Drew ve Egan, 2008. Akt: Cavkaytar, 2018). Öğrenme güçlüğü olan bireylerin en belirgin özelliği okul başarısızlığıdır. Okul başarısızlığında öğrenciye uygun öğrenme ortamı sunulduğu halde öğrencinin önemli ölçüde başarısızlık göstermesidir. Özel öğrenme güçlüğü terimi disleksi (okuma alanında güçlük), disgrafi (yazı alanında güçlük), ve diskalkuli (matematik alanında güçlük) olmak üzere üç farklı kategoride incelenebilir (Cavkaytar, 2018).

a- Okumadaki güçlükler (Dislexia)

Bu öğrenciler okuma hızı ve niteliği açısından yaşıtlarından geridirler. Harfleri, heceleri, kelimeleri tanımada, kelime bilgisinin oluşmasında, uygun okuma stratejileri kullanmaları, ortak metin yapısındaki ayrımların oluşması, doğru ve akıcı okuma ile okuduğu metinleri anlamada yaşanan sorunlar özel öğrenme güçlüğü olan bireylerde çok yoğun karşılaşılan sorunlardandır (Çıkılı, Alegöz ve Bala, 2017).

b- Yazmadaki güçlükler (Disgraphia)

Öğrencilerin yaşıtlarına göre el yazıları okunaksız ve çirkindir. Arkadaşlarına kıyasla yazıyı yavaş yazarlar ve harfleri karıştırırlar. Heceleri atlayabilirler ve noktalama hataları yapabilirler. Yazı yazarken harfleri genellikle karıştırmakta ve birbirinin yerine yazabilmektedirler. Örneğin “b” yerinde “d” yazabilmeleri gibi. (McMaster, Ritchey, ve Lembke, 2011).

c- Matematik güçlükleri (Discalculia)

Öğrenciler matematik işlemlerinde ve matematik becerilerinde sembolleri ayırt etmede sorun yaşayabilirler. Discalculia güçlüğü yaşayan öğrenciler temel işlemlerde, ritmik saymada zorlanırlar. Miktar, bütün, zaman, para ve ölçülerin öğrenilmesinde sözel matematik problemlerinin öğrenilmesinde güçlük yaşarlar (Palut, 2012).

II.1.6.3. İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler

İşitme yetersizliğini tanımlamak için literatürde birçok kavram kullanılmaktadır. İnsanlar sağır, ağır işitme kaybı, işitme yetersizliği, işitme bozukluğu gibi birçok tanımla adlandırılmaktadır. ABD’de IDEA’04 yasasında işitme kaybı konusunda iki çeşit tanım yapılmıştır. İlki; sağır ve ağır derece de duyma kaybı, ikincisi ise tüm bireyleri tanımlama amacıyla kullanılan işitme yetersizliğidir (Friend, 2006).

Ulusal ve uluslararası istatistiksel bilgilere bakıldığında işitme yetersizliğine sahip bireylerin sayısı düşük görünmekle birlikte, işitme kaybının ne tür sorunlar ortaya çıkarabileceği dikkate alınmalıdır. Literatürde işitme kaybının sözlü dil becerilerini etkileyeceği gibi birçok sorunu da birlikte getireceği ifade edilmektedir. Ülkemizde yapılan istatistiksel bilgilere bakıldığında doğuştan gelen işitme kayıplarının oranı %29,49, sonradan

işitme kaybının oluşması ise %67,10 ve sebebi bilinmeyen işitme kayıpları ise %3,41 olarak ifade edilmektedir (Cavkaytar, 2018).

Birçok bireyin ebeveyni çocuklarının işitme sorununun olduğunu okul yıllarında anlamakta ve başta yapılması gereken müdahaleler geç kalınmaktadır. Öğretmenler sınıfındaki her çocuğun arkasında durarak çocuğa söyledikleri farklı şiddet ve ses frekanslarını tekrar ettirmeli ve öğrencinin yazdığı kelimelerdeki harf hatalarını dikkate alarak buradan öğrencinin tanılanması için yola çıkmalıdır. İşitme kaybı olan çocukları bu tür kelimeleri karıştırabilmektedir. Örneğin, öğrenci elma yerine alma, yolcu yerine yol vb. hatalar yaptıkları gözlemlenmektedir (Sarı, 2002). İşitme kaybı yaşayan bireylerde aşağıdaki durumlar sıklıkla gözlemlenmektedir (Green ve Fischgrund, 1993: Diken, 2017).

- 1- Çevreleri ile ilgilenmezler.
- 2- Sık sık kulak ağrısı ve kulak akıntısı.
- 3- Sözel komutlarda sorun yaşama.
- 4- Düşük sesle konuşma ve yaşına uygun ses çıkaramama.
- 5- İstekleri benzerdir.
- 6- Konuşmacıya bakarak iletişim kurar.
- 7- Doğrudan iletişime geçemez.
- 8- Elektronik cihazları yüksek seste dinler.

İşitme yetersizliğine sahip bireylerin çoğunluğunda bilişsel bir problem bulunmamaktadır. Buna ek olarak bu bireylerin çoğunluğunun IQ seviyeleri genel nüfus ile aynı seviyededir. Fakat işitme kaybı yaşayan bireylerin en büyük sorunu duyma konusunda yaşadıkları güçlükler konuşma, dil gelişimi, özellikle okuma ve yazma gibi akademik becerilerde sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. İşitme yetersizliğinin durumu ve derecesi, işitme kaybının olduğu yaş, bireyin zihinsel gelişimi, bireyin kendisinin ve çevresinin tutumu gibi nedenler problemlerin durum ve şeklini belirlemektedir (Turnbull, Turnbull ve Wehmeyer, 2007).

İşitme yetersizliğine sahip bireylere iletişim becerilerinin kazandırılmasında sözel iletişim yöntemi, tüm iletişim yöntemi, işaret dili ile iletişim yöntemi ve iki dil ve iki kültür yaklaşımı kullanılmaktadır. İletişim kurmak için ise yardımcı teknolojik cihazlar, dinleme cihazları, telekomünikasyon ve bilgisayarda konuşmayı metne çeviren cihazlar kullanılmaktadır. Bu öğrencilerin eğitimlerinde ise en az kısıtlayıcı eğitim ortamları tercih edilmelidir (Diken, 2017).

II.1.6.4. Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler

Görme problemi yaşayan bireyler, görme gücünün tamamen veya kısmı olarak düşmesinden dolayı özel eğitim ve destek eğitime ihtiyaç duyan birey olarak tanımlanmaktadır. Görme yetersizliğine sahip bireyler iki grupta sınıflandırılabilir. Bunlardan ilki kör ve diğeri ise az gören birey olarak sınıflandırılmaktadır. Yasal olarak yapılan tanıma bakıldığında uygulanan müdahalelerden sonra gözdeki görme keskinliği (gözün belli bir mesafeden görme ve ayrıntıları ayırt etme yeteneği) 20/200 ya da daha az görme alanı (baş hareket ettirilmeden, gözler oynatılmadan görülebilen tüm alan) 20 dereceden az olan kişidir. Bireylerdeki görme keskinliği 20/70 ile 20/200 arasında olan kişilere ise az gören denilmektedir (Hardman, Drew & Egan, 2008. Akt: Cavkaytar, 2018).

Eğitsel açıdan görme engelli bireylerin tanımına baktığımızda eğitimde dokunsal ve işitsel materyallere gereksinim duyan bireydir. Bu tanımla bireyin okuması akla gelmektedir. Eğitsel açıdan görme engelli birey, okumak için kabartma alfabe veya sesli kitaplara gereksinim duyulmaktadır. Bu bireyler görme duyusunu eğitim amacıyla kullanamaz. Eğitsel açıdan az gören, görme duyusunu öğrenme amacıyla kullanabilen bireydir. Az gören bireyler görme duyusunu ileri seviyeye çıkarabilmek için büyüteç, gözlük vb. araç gereçler kullanırlar (Vuran, 2014).

Görme yetersizliğine sahip her birey görme yeteneğini farklı olarak kullanabilmektedir. Buna bağlı olarak az gören ve kör olan bireylerin öğretim sürecinde duyularını daha etkili kullanmaları önemlidir. Öğretmenler görme yetersizliğine sahip bireyleri gözlemlmeli bunların eğitimleri tam olarak almaları için bireyin eğitimsel etkinliklerinde değişimlere gitmelidir (Diken, 2017). Diğer bir tanımlamaya baktığımızda eğitimde kö, ileri derecede görme keskinliği olan, öğrenmesini dokunma ve işitme yoluyla, sesli kitapları dinleyerek yerine getiren bireylerdir. Az gören birey ise görme duyusunu öğrenme amacıyla kullanabilen bireydir. Bu bireyler görme duyusunu ilerletmek ve en üst seviyede kullanabilmek amacıyla aydınlatma, gözlük, büyüteç, büyük puntolu yazı, zıtlık gibi materyallere ihtiyaç duyarlar (Tuncer, 2003).

Görme engelli bireylerin tanılanması ve değerlendirilmesi için ayrıntılı olarak değerlendirme yapılması gerekmektedir. Ayrıntılı olarak değerlendirme sürecinde göz ile ilgili tıbbı verilere, işlevsel görme verilerine ve çocuğun eğitim gereksinimleri ile

ilgili bilgiler elde edilmelidir. Görme yetersizliğini belirlemek için dört süreç izlenmelidir. 1- Fark etme, 2- tarama ve sevk etme, 3- tanılama, 4- özel eğitim kararının alınması ve okula yerleştirilmesidir (Diken, 2018).

II.1.6.5. Fiziksel Yetersizliği, Süreğen Hastalığı Olan Öğrenciler

Fiziksel yetersizliği olan bireylerin vücutlarının hareket ile ilgili organlarında çeşitli nedenlerden dolayı birtakım yetersizliklerin olmasıdır. Bu bireylerin iskelet ve kas sistemi ile ilgili bozukluk ve yetersizliklerinden dolayı bireyin sosyal ve akademik durumunun olumsuz etkilenmesidir (Cavkaytar ve Diken, 2007). Süreğen hastalığı olan bireylerde ise birey sürekli bakım ve tedaviye ihtiyaç duyması sebebi ile bireyin eğitsel başarısının ve sosyal uyumunun olumsuz etkilenmesidir. Farklı bir tanımda ise sağlıksal olarak normalden sapma, patolojik değişiklikler, bireyin özel eğitim okulunda eğitim alması, uzun süre bireyin bakıma ihtiyaç duyması veya bakımını kendisinin yapamamasına süreğen hastalık olarak tanımlanmaktadır. Doğuştan gelen kalp hastalıkları, kanserler, hemofili (kan pıhtılaşması yetersizliği) diyabet, astım, kalp damar rahatsızlıkları, süreğen olarak bireyin yaşamı boyunca veya belli bir dönemde devam eden hastalıklardır (Bolat, 2018).

Fiziksel yetersizliği ve süreğen hastalığı olan bireylerin yetersizlik nedenlerine baktığımızda bireylerin bir kısmı doğum öncesinde yaşanan sorunlar, doğum sırasındaki ve doğum sonrasındaki sorunlar olarak sınıflandırabiliriz. Doğum öncesi nedenler arasında anne babanın akraba olması, kan uyuşmazlığı, anne hamile iken annenin geçirdiği hastalıklar ve kullandığı ilaçlar, annenin radyasyona maruz kalması, alkol veya sigara kullanması gibi nedenler buna yol açar. Doğum sırasında ki nedenlere baktığımızda ise doğum anında bebeğin yetersiz oksijen alması, doğuştan uzuv eksikliği, kalça çıkıklığı, bebeklerin doğum anında düşmesi, erken doğum gibi nedenler neden olmaktadır. Doğum sonrası nedenler ise çocuğun yüksek ateş nedeniyle havale geçirmesi, zehirlenmeler, iş kazaları, travmalar, kas hastalıkları, boğulma sonucu beynin oksijensiz kalması, beyin tümörleri ve epilepsi gibi nedenler etki etmektedir (Sarı, 2002).

Fiziksel ve süreğen hastalığı olan bireyler yetersizlik seviyelerine göre hafif, orta ve ağır derecede olmak üzere üç gruptur. Hafif derecede yetersizlik; Bireyin kendi gereksinimlerini kendisinin karşılaması, günlük yaşantısında herhangi bir alete veya desteğe ihtiyaç duymadan yaşamını bağımsız olarak veya az bağımlı olarak sürdürmesi ve gerekli tedavi ile yetersizliklerinin hafifletileceği bireylerdir. Orta derecede yetersizliği olan birey ise günlük yaşamını sürdürebilmesi için gerekli desteğe, bireysel ihtiyaçlarını yardımcı cihazlara

ihtiyaç duyan bireylerdir. Ağır derecede yetersizliği olan bireyler ise tekerlekli sandalye veya desteğe bağımlı olmaları, bireysel gereksinimlerini sağlamada tam bağımlı olmaları ve duyu ve algı sorunları yaşayan bireylerdir. Bu bireylerin eğitimleri kısmi olarak normal okullarda kaynaştırma öğrencisi olarak, bir kısmı özel eğitim okullarında veya evde disiplinler arası iş birliği ile sağlanabilmektedir (Diken, 2017).

II.1.6.6. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Öğrenciler

Dil ve konuşma bozukluğu olan bireyler dili kullanırken, konuşma becerilerini kazanırken iletişim becerilerini kazanırken bir takım yetersizlik ve eksikliklerden dolayı bireyin sosyal uyumunun olumsuz şekilde etkilenmesidir. Dil ve konuşma problemleri birbirinden ayrı kavramlardır. Dil bozuklukları genellikle konuşulanları anlamada, düşünce duyguları karşdakine anlatma durumunda yaşanan sorunlar, konuşma bozuklukları ise bireyin kekeme olması, ses ve artikülasyon bozukluklarının olması halidir (Liebergott, Favors, Hippel ve Needleman, 1992).

Dil ve konuşma bozukluklarına neden olan faktörler çeşitlilik göstermektedir. Dil ve konuşma bozukluklarının sebepleri başta biyolojik nedenler ve çevresel nedenler etkilemektedir. Dil ve konuşma bozukluklarının birçoğunun nedenleri tespit edilememekte buna bağlı olarak ta alınacak önlemlerinde belirlenmesi güç olmaktadır. Bazı durumlarda dil ve konuşma bozukluğunu önceden fark etmek te mümkün olabilmektedir. Örnek verecek olursak annelerin gebelik döneminde anne adayının sağlıklı olması ve dengeli beslenmesi oluşabilecek olumsuzlukları önleyebilmektedir. Çocukta yer alan dil ve konuşma bozukluklarının iyileştirilmesinde aileye de büyük görev düşmekte, ailenin çocukla düzenli bir şekilde konuşması, düzenli kitap okumaları büyük önem taşımaktadır (Cavkaytar, 2018).

Dil ve konuşma bozuklu problemi yaşayan çocuklar genel olarak duydukları sesleri yazmada sorunlar yaşamaktadır. Bu çocuklar için hazırlanan eğitim etkinlikleri hazırlanırken etkinlikler basitten karmaşığa, somuttan soyuta, özelden genele ve yakından uzağa doğru aşamalı şekilde verilmesi yarar sağlayacaktır (Levent, Kaya, Kış ve Gemici, 2001). Duygusal davranış bozukluğu olan bireyler yaşlarına göre davranışları ve sosyal kültürel değerlere uymada problem yaşayan duyu ve davranış olarak yaşlılarından farklılık gösteren özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerdir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012).

Bireylerde bilişsel, duyuşsal, bireyde sebebi bilinmeyen bir öğrenme güçlüğü, çevresiyle olumlu ilişki kurma ve devam ettirme de problemler yaşama, davranışlarında yersiz davranma ve ani duygu bozuklukları, bireyde sürekli mutsuz ve depresyon hali, korku hali gibi sorunlar yaşamasıdır. Ayrıca duygu ve davranışsal bozukluğa sahip öğrenciler bazen yaşitlarından küçük çocukların davranışlarını sergilemekte, sıkıldıkları durumlarda kızgın ve saldırgan olabilmektedirler. Bazılarında ise tam tersi yalnızlık duygusu hakimdir ve çevreleriyle çok az iletişim kurarlar (Fiscus ve Mandell, 2002). Duygusal ve davranışsal problemlere sahip bireylerin ihtiyaçlarının belirlenmesi yerleştirmeden sonra gelmelidir. Bu bireylerde öncelik kazandırılması gereken hedeflerin belirlenmesi gerekmekte ve daha sonra yerleştirmenin normal sınıftan ayırmadan eğitim ortamının düzenlenmesine karar verilmelidir (Sarı, 2002).

Duygu davranış bozukluğunu dört ana nedene bağlanmıştır. Bunlar; Bireyin sağlık problemleri, patolojik aile ilişkileri, okulda olumsuz yaşantılar, olumsuz kültürel etkilerdir. Bu dört durumla ilgili kesin bir kanıt bulunmamakta fakat öğrenciler bu sebeplere bağlı olarak duygu davranış bozukluğu sorunları yaşamaktadırlar. Bu bireylerin gelişimi ve eğitimlerinde çevresi ve öğretmenleri ile iş birliği yapılmalı, bireye olumlu davranış desteği sağlanmalı, bireyin yaptığı olumlu davranışlar sürekli pekiştirilmeli, olumlu ve istenilen davranışlar gösterilmeli, bireyin davranışları yönetilmeli, alan derslerinde destek sağlanmalı, akran eğitimi kullanılmalı, istenilen sosyal davranışlar öğretilmeli ve okul sonrası etkinliklere katılımı sağlanmalıdır (Cavkaytar, 2018).

II.1.6.7. Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Öğrenciler

Otizm spektrum bozukluğu bireyin sosyal ve iletişim alanlarında yetersizlikler, davranış ilgi ve etkinlik durumlarında eksiklikler, dili kullanma veya sembolik/imgesel oyun becerilerinin en az birinde 3 yaşından önce gecikmelerin ya da herhangi birinin olmamasına bağlı olarak nero-gelişimsel bir sorundur (Diken, 2017). Otizm spektrum bozukluğu bireylerin iletişim durumları, sosyal becerileri, davranışsal durumlarına yönelik yaşanan problemler yer almaktadır. Bireyin yaşadığı sosyal iletişimde yaşanan sorunlar, sınırlı ya da sürekli tekrarlayıcı davranışların var olması otizm spektrum bozukluğu tanımı içerisinde yer almaktadır (Akoğlu, 2015). Otizmlili bireylerin genel ve özet olarak özellikleri aşağıda verilmiştir (Friend, 2011; Heflin ve Alaimo, 2007; Schuerman ve Webber, 2002: Cavkaytar, 2018).

- 1- Çevresi ve arkadaşları ile sosyal ve iletişim problemleri yaşamaktadırlar.
- 2- Bir yaş civarında kazanılması gereken ortak nesne kavramının kazanılamaması. Örneğin annenin çocuğa heyecanlı bir şekilde “neymiş bu” diyerek bir oyuncuğı gösterdiğinde çocuğun tepki vermemesidir.
- 3- Bireyin kendini uyarıcı ve tekrarlayıcı hareketlerle kendine ve çevresine zarar vermesi.
- 4- OSB’li bireylerin birçoğunda psikiyatrik sorunlar görülmektedir. Örneğin; epilepsi, dikkat eksikliği hiperaktive bozukluğu, beslenme bozukluğu gibi.
- 5- Zihinsel yeterlilikleri olmakla birlikte bir kısım öğrencilerde üstün veya normal, normal üstü zekaya sahip olma.
- 6- OSB’li bireylerde saç çekme ağlama gibi davranışların gözlemlenmesi.
- 7- Uyku sorunları, kokuya sese veya dokunulmaya aşırı duyarlılık ve vücut duruşu, denge sorunu gibi sorunlar yaşama.

Otizm tüm bireylerde görülebileceğı gibi ortaya çıkmasında doğumdan sonraki nedenler pek etkilememektedir. Ailenin gelir seviyesi, yaşam şartları ve eğitim durumlarının otizm’in ortaya çıkmasında bir etki bulunmamaktadır. Otizmin yaygınlığı konusunda yapılan çalışmalarda erkeklerde görülme sıklığı kızlara göre daha fazladır. Otizmin nedenleri konusunda başta genetik faktörler, bireyin beyin işlevlerinde ki anormallikler, çevresel nedenler ve aşıların birtakım etkileri bulunmaktadır (NAC, 2015).

OSB, günümüzde tıbbi olarak henüz bir tedavisi bulunmamaktadır. Bireydeki belirtilerin şiddetini ve fizyolojik sorunları azaltarak bireyin özel eğitimden en üst düzeyde yararlanması ile ilaç kullanılması gibi tıbbi uygulamalar bulunmaktadır. Bireylerin tedavisinde hayvan sahiplendirilerek veya sanat etkinlikleriyle yapılan terapilerin herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Bu tarz etkinlikler bireyi sadece rahatlatacağı düşünülmektedir (Kırcaali-İftar, 2007). OSB’li bireylerin eğitimlerinde genellikle aşağıdaki öğretim yöntemleriyle eğitim verilmektedir.

- 1- Uygulamalı davranış analizi
- 2- Yanılsız öğretim yöntemleri
- 3- Doğal öğretim yöntemleri
- 4- Etkinlik çizelgeleriyle öğretim
- 5- Erken yoğun davranışsal eğitim
- 6- Sosyal öyküler

- 7- Ayrık denemelerle öğretim
- 8- Gelişimsel-ilişki temelli uygulamalar
- 9- TEACCH

II.1.6.8. Çoklu Yetersizliği Olan Öğrenciler

Çoklu yetersizliğe sahip bireyler için birden fazla alanda yetersizliklerin görülmesi nedeniyle özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Farklı bir tanımda ise ileri derecede yetersizlik, zihinsel işlevler ve uyumsal davranışlarda yaşanan sorunlar, veya iki ya da daha fazla yetersizliğin bireyi aynı oranda etkileme durumu olarak tanımlanabilmektedir (Kırcaali İftar, 2007).

Çoklu yetersizliğe sahip bireyler genel engelli bireyler içerisinde oran olarak küçük bir orana sahip bireylerdir. Bu bireyler için zihinsel işlevleri ile bağlantılı çevreye uyum sağlamada ciddi problemler yaşayan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu bireyler hafif geriliği olan bireylerden daha çok geriliğe sahip oldukları için daha fazla özel eğitime ihtiyaç duydukları için çoklu yetersizlik veya ağır geriliği olan bireyler olarak adlandırılmıştır (Eripek,2005).

Çoklu yetersizliğin nedenlerine baktığımızda doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası nedenler olarak sıralanmaktadır (Friend, 2011).

Tablo 1. Çoklu Yetersizlik Nedenleri.

Doğum Öncesi	Doğum Sırası	Doğum sonrası
Genetik faktörler Viral enfeksiyonlar Gebelik döneminde kullanılan sigara, alkol veya uyuşturucular Beslenme sorunları Annenin fiziksel travmalara maruz kalmasıdır.	Doğum anında bulaşan enfeksiyona bağlı hastalıklar Bebeğin oksijensiz kalması Bebeğin doğum anında zedelenmesi	Enfeksiyonlar (Menenjit ve beyin iltihabı vb.) Travmatik beyin zedelenmeleri İlaç reaksiyonları Kurşun zehirlenmeleri Yanlış ilaç kullanımı

Çoklu yetersizliğe sahip bireyler diğer çocuklar gibi kaynaştırma eğitimi almalıdır. Bu bireyler yaşitlarıyla aynı okula devam etmeli aynı etkinliklere katılmalı ve sosyal becerilerinin artırılması için arkadaşlık kurabilmelidirler. Bu çocukların kaynaştırılması için okula erken

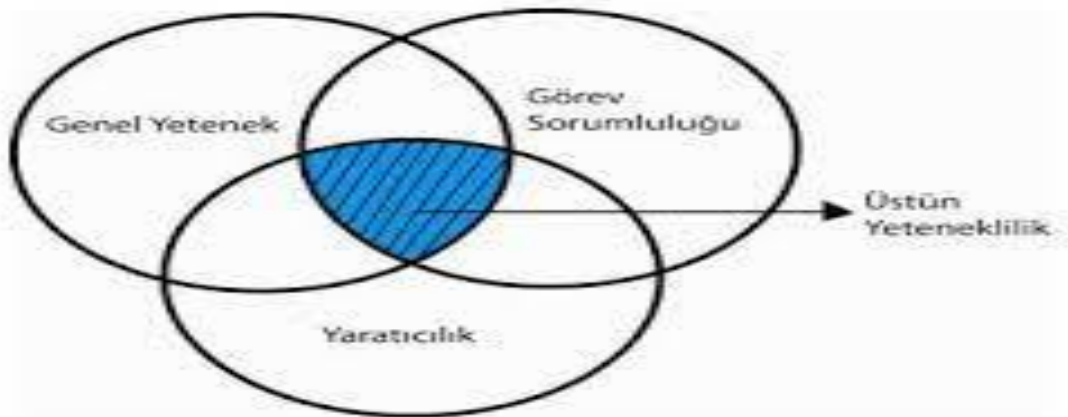
başlamaları gerekmektedir. Bu bireylerin kaynaştırma eğitimleri hazırlanırken hazırlanan eğitim programları toplumsal yaşam temelli olmalıdır. Okulda öğrencilere kazandırılan beceriler toplumsal temelli olmalı, öğrenci kazandığı beceriyi günlük hayatta sergileyebilmelidir. Çoklu yetersizlik ve ağır düzeydeki bireylerin eğitimleri daha önceleri normal okullarda verilemeyeceği düşünülürken son yıllarda daha erken yaşlarda ve normal okullarda verilmeye başlanmıştır (Sarı, 2005).

Ülkemizde çoklu yetersizliğe sahip bireylerin eğitimlerinde kaynaştırma eğitimi verilirken okulların fiziki şartlarından dolayı tam zamanlı kaynaştırma uygulaması imkanı sağlanamamaktadır. Bu bireylerin topluma kazandırılması amacıyla tam zamanlı kaynaştırma eğitimi verilmesinde de yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi verilmelidir. Bu sebeple gerekli koşullar sağlanmalı ve fiziki düzenlemeler yapılmalıdır. Okul girişinde rampaların yapılması, asansörler, kapılar ve tuvaletlerde yapılacak olan fiziki düzenlemeler, uzman personel desteği, yeterli sağlık hizmetleri gibi hizmetler sağlanarak eğitim ortamları uygun hale getirilmelidir. Buna ek olarak yasal süreçte yer alan eksikliklerin giderilmesi ile çoklu yetersizliğe sahip bireylerin eğitim almaları sağlanabilmelidir (Çuhadar, 2012).

II.1.6.9. Üstün Yetenekli Öğrenciler

Üstün yetenekli bireyler zihinsel olarak akranlarından anlamlı derecede farklılık gösteren bireylerdir. Bu bireyler, zihinsel, akademik, yaratıcı, üretici düşünme yeteneği, liderlik özellikleri, görsel ve performans yeteneklerinden bir veya birkaçında arkadaşlarına göre üstün başarı sağlayan bireylerdir. Bu bireylerin ders motivasyonları yüksektir, verilen sorumluluğu yerine başarıyla getirirler. (Dayıoğlu, 2015).

Şekil 2: Renzulli'nin Üç Halka Modeli

Model de verilen üstün yeteneklilerle ilgili genel yetenek kavramı öğrencinin soyut düşünmesini, mevcut bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilmesi ve bireyin zihinsel süreçlerini ifade etmektedir. İkinci olarak verilen görev ve sorumluluk ise bireyin verilen görevleri eksiksiz ve tam anlamıyla yerine getirmesini, vazife aşkını, bir alana ilgisini ve o alanla bütünleşmesini ifade etmektedir. Modelde son olarak verilen yaratıcılık ise bireyin akıcı, esnek, hızlı ve özgün düşünmesini, bireyin risk almasını ve yeni deneyimlere açık olmasını ifade etmektedir (Sak, 2020).

Üstün zekalı çocuklar küçüklüklerinden itibaren birçok alanda ileri düzeyde gelişim sergilemektedirler. Bu öğrencilerimize uygun şartlar sağlandığında sahip oldukları özellikleri daha da geliştirmektedir. Bedensel olarak sağlıklı dayanıklıdırlar. Bu bireyler zihinsel olarak arkadaşlarından ileri düzeydedirler. Benlik kavramları yaşlıtlarından ileri seviyede, arkadaşları içinde popüler bir özellik gösterirler. Bu bireylerde problem davranış akranlarına kıyasla daha az rastlanır. Bu bireyler ileri hayatlarında da evlenme oranlarında bir sorun görünmezken, boşanma durumlarında da düşük bir orana sahiptirler. Bu bireyler genellikle toplumun üst kademesinde yer almaktadırlar (Cavkaytar, 2018). Üstün zekalı öğrencilerin belli başlı özelliklerini özetleyecek olursak (Sak, 2020);

- 1- Güçlü bir dikkate sahiptirler.
- 2- Geniş ve sürekli bir ilgi alanına sahiptir.
- 3- Hazır cevaplıdırlar.
- 4- Özgün ve orijinal fikirlere sahiptirler.
- 5- Yaratıcıdırlar.
- 6- Birçok hobiye sahiptirler.
- 7- Araştırmayı ve kitapları severler.
- 8- Bir işi sonuna kadar başarılı bir şekilde yürütecek kadar yüksek motivasyona sahiptirler.
- 9- Olayları sorgularlar.
- 10- Çok soru sorarlar.

Üstün yetenekli bireylerin eğitimlerinde dört temel yaklaşım ele alınmaktadır. Gruplama, hızlandırma, zenginleştirme ve mentörlüktür.

a- Gruplama

Öğrencilerin yetenek durumlarına göre farklı okul, farklı sınıf veya aynı sınıflarda fark şekillerde eğitim öğretim etkinliklerine katılmalarıdır. Gruplama stratejisi öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğrencilerin başarısı gruplama türlerine ve gruplama ile ele alınan eğitim programlarının içeriğine bağlıdır. Bunlar yapılırken içerikler farklılaştırılmalıdır. Farklılaştırılmaksızın oluşturulan gruplamalarda çok başarı sağlanamamaktadır (Sak, 2020)

b- Hızlandırma

Üstün zekalı öğrencilerin eğitimlerinde kalıcı öğrenmeyi destekleyen, öğrencilerin sıkılmasını engelleyen etkili bir stratejidir. Üstün zekalı bireylerin eğitimlerinin hızlandırılması ile daha çok öğrencinin ödül kazandığı, başarılı üniversitelerde eğitim aldıkları, ortaöğretimde üst sınıflardan ve üniversiteden üstten ders alan öğrencilerin daha başarılı olmaktadır. Öğrencilerin okula erken başlaması, sınıf yükseltilmesi, üniversiteye erken başlaması, uluslararası programlar, üstten ders alma, ders hızlandırması, sınavla ders geçme gibi hızlandırma çalışmaları yapılabilir. (Steenbergen-Hu & Moon, 2011).

c- Zenginleştirme

Üstün yetenekli öğrenciler için eğitim imkanlarını ve müfredatı zenginleştirmek için genel müfredat içeriğinin daha ileri bir boyutuna taşımak amacıyla kullanılmaktadır. Zenginleştirme yapılırken içerik farklılaştırılmalı, böylece öğrencinin bireysel özellikleri ve grup özelliklerine göre içerik farklılaştırılarak zenginleştirilmelidir. İçerik zenginleştirme yapılırken zenginleştirme türleri şu şekildedir; içerik transferi, müfredat daraltma, bağımsız çalışma, saha gezileri, okul sonrası programlardır (Sak, 2020).

d- Mentörlük

Deneyimli ve uzman olan bir kişinin daha az deneyim ve bilgiye sahip başka bir kişiye amaçlarını gerçekleştirmesi amacıyla birebir yardımda bulunması olarak ifade edilmektedir (Goff & Torrence, 1999: Sak, 2020). Mentörlük programı ile amaçlanan, öğrenciler uzmanlarca çalışma olanağı bulur, özel yetenekli öğrencilerin özel

yeteneklerinin gelişmesi sağlanır, öğrencilerin mesleki ilgi ve tercihleri keşfedilir, öğrencinin ilgisinin olduğu fakat okulda ele alınmayan konular öğrenciye verilir, öğrencilerin karakter gelişimine katkı sağlanır. Mentörlerdeki özellikler öğretmen, rehber, danışmanlar, uzmanlar, rol modelleri ve öğrencinin arkadaşları gibi olmalıdır (Sak, 2020).

II.1. 6. 10. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrenciler

Nörolojik ve mental bir bozukluk olan çocukluk çağında bireyin yaşantısı ve başarısını etkileyen hareketli çocuğa hiperaktif gibi söylemlerde bulunmaktadır. Bu çocuklar dikkatsiz ve çok hareketli, unutkanlık, tepki kontrolsüzlüğü veya ani hareketler, dürtüsel tepkiler olarak ele alınabilir. DE/HB 7 yaşından önce ortaya çıkmakta ve yaşam boyu devam etmektedir. Bir çocuğun bu tanıyı almasında en az iki ortamda ev ve okul ortamında gözlemlenmesi gerekmektedir. DE/HB sebebi henüz kesin olarak tespit edilememiştir. DSM-IV-TR testi ile tanı konulmaktadır (Doğangün ve Yavuz, 2011).

DE/HB üç şekilde sınıflandırılmaktadır. 1. Tip dikkatsizliğin önde olduğu tiptir. Bu öğrencilerin dikkatlerini bir yere vermekte zorlanma, hayal aleminde, evde ve okul ortamında unutkanlık yaşayan bireylerdir. 2. Tip ise hiperaktivite ve dürtüsellik yüksek olduğu bir tiptir. Bu öğrenciler genelde buldukları ortamda aşırı hareketli, davranışın sonucunu düşünmeden hareket etme, ortama uygun olmayan ani davranışlar sergileme gibi davranışlar gösteren bireylerdir. 3. Tip ise bileşik tiptir hem dikkatsizlik hem de hiperaktif olan çocuklardır (Cavkaytar, 2018). DE/HB çocukluk çağında en fazla konulan psikolojik bozukluklardandır. Bu durum okul çağı çocuklarında görülme sıklığı %3-5 aralığındadır. Alan yazın incelendiğinde erkeklerde görülme sıklığı kızlara göre 2,5-3,5 daha fazladır. Bu çocuklar genellikle okula başladığında, sınıf öğretmeni ve rehber öğretmen tarafından fark edilmektedirler.

1.Sınıfta Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu olan öğrencilerin gösterdikleri davranış örnekleri.

- 1- Sınıfta sürekli gezinme
- 2- Öğrendiklerini hızlı unutma
- 3- Şiddet içeren hareketler
- 4- Dalgınlık ve dikkati toplayamama
- 5- Ders sırasında hayali oyunlar

- 6- Uzun süre yerinde oturamama
- 7- Ders sırasında ders dışı işlerle uğraşma
- 8- Israrcı tutum
- 9- Çok konuşma
- 10- Sürekli heyecan arayışı
- 11- Düzensizlik
- 12- Eşyalarını kaybetme ve bulamama
- 13- Oturduğu yerde duramama
- 14- Sakince duramam veya oynayamama
- 15- Sorulan soya soru bitmeden cevap verme
- 16- Sıralı işlerde sıra bekleyememe
- 17- İstek ve dürtüleri erteleyememe
- 18- Etkinliği yarıda bırakma
- 19- Başladığı işi biterememe

II.1.7. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin takip ettikleri program esas alınarak gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren bireysel özel eğitim programıdır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018). Öncül (2003)'e göre etkili ve verimli bir kaynaştırma eğitiminin verilebilmesi için bireyselleştirilmiş eğitim programının amacına göre hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlandığında veya eldeki program bireyselleştirildiğinde, özel gereksinimli bireylerin öğrenilmesi istenilen bilişsel, duyuşsal ve temel becerilerin öğretilmesinde belirlenen bir personelle ve öğretmen liderliğinde uygulanan bir programdır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP); özel gereksinimli her birey için yazılı olarak hazırlanan öğrencinin gelişimsel özellikleri ve ihtiyaçlarına göre, bireyin zihinsel, sosyal ve duygusal ve iletişim özellikleri dikkate alınarak bireye kazandırılması amaçlanan davranışların neler olduğu, bu davranışları nasıl ve hangi durumlarda kazanacağı konusunda gerekli destek eğitim hizmetlerini bünyesinde barındıran belli bir ekip tarafından hazırlanan ve öğretmenler tarafından uygulanan programdır (Kargın, 2012). Sarı (2002)'e göre BEP'ler özel gereksinimli bireylerin gelişim özelliklerine, öğrencinin zihinsel, duygusal, sosyal ve iletişimsel ihtiyaçlarına hazırlanarak öğrencinin en üst düzeyde yararlanmasını sağlayan yazılı

planlardır. Hazırlanan bu planlar aile, sınıf veya branş öğretmeni ve yardım alınan uzmanlarca hazırlanır ve ailenin de onayı alınarak uygulanır. Hazırlanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarında işlevselliğe dikkat edilmelidir.

BEP, özel gereksinimli bireylerin farklı yaş ve gelişimsel özelliklerini dikkate alarak, bireye kazandırılması amaçlanan davranışların neler olduğunu, bu davranışların nasıl, hangi ortamlarda, kimler tarafından hangi yöntemlerle kazandırılacağını ifade eden, destek eğitim hizmetlerini de içerisinde barındıran, içerisinde ailenin de bulunduğu bir ekip tarafından hazırlanan işlevsel bir programlardır (Tohum, 2011). Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel gereksinimli bireyler için yazılı olarak hazırlanan eğitim kurumları ve ailenin de katılımıyla geliştirilen özel gereksinimli bireylerin, ailelerin, öğretmenlerinde özel gereksinimlerini karşılayan belirli plana göre hazırlanan özel öğretim programlarıdır. Bu programlar amaca hizmet etmeli ve işlevsel olmalıdır. Öğrencinin yetersizlik alanlarına göre şekillenmeli, bireyi en iyi tanıyan aile olması nedeniyle aileden fazlasıyla yardım alınmalıdır (Fiscus ve Mandell, 1997).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı ile aşağıdaki yetersizlik alanlarına sahip öğrencilere bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmaktadır (Özgür, 2011).

- 1- Hafif, orta ve ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylere,
- 2- İşitme yetersizliği olan bireylere,
- 3- Görme yetersizliği olan bireylere,
- 4- Fiziksel yetersizliği ve süreğen hastalığı olan bireylere,
- 5- Dil ve konuşma yetersizliği olan bireylere,
- 6- Özel öğrenme güçlüğüne sahip bireylere,
- 7- Duygu ve davranış bozukluğu olan bireylere,
- 8- Otizm spektrum bozukluğuna sahip bireylere
- 9- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireylere

II.1.7.1. Çocuğun Gelişimsel Özelliklerinin Belirlenmesi

Çocuklar, öğrenme ve gelişimlerine katkı sağlayan fiziksel, bilişsel, dilsel, sosyal ve duygusal olarak birtakım yeterliliklerle dünyaya gelmektedir. Bu özelliklerin kalıcı olması için çocukluk döneminde desteklenmesi gerekmektedir. Bireylerde desteklenmeyen özellikler zamanla yeterliliğini kaybetmekte ve işlevsiz hale gelmektedir. Çocuklar, çocukluk yıllarında çevrelerine karşı ilgi duyarlar. Çocukların çevrelerine karşı ilgi duymaları ve keşfetmeleri

çocukların bilişsel, dilsel, psikomotor ve sosyal duygusal gelişimleri sağlar. Bu dönemde tüm gelişim alanlarını destekleyici olanakların sunulması çocukların gelişimleri açısından çok önemlidir. Çocukların erken yaşlarda gelişimsel olarak eksik ve ihtiyaçlarının aileler ve uzmanlarca fark edilmesi birtakım olumsuzlukları engellemektedir. Gelişimsel yetersizlikleri fark edilen çocuklara yönelik gelişimsel özelliklerine uygun BEP'ler hazırlanmalıdır (Ünüvar ve Karaoğlu, 2017).

BEP'lerin geliştirilmesi sürecinde öğrencilerinde gelişimsel özellikleri ve eksikliklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Etkili ve verimli bir BEP hazırlanabilmesi için öğrenci hangi alanda yetersiz ise o alanla ilgili etkili ve verimli olabilecek program hazırlanmalı ve öğrenciye uygulanmalıdır. Çocuğun gelişimsel özelliklerinin belirlenmesinde ilk olarak sınıf öğretmeni ve okulun rehberlik servisi öğrenci hakkında izlenimlerini paylaşmalı ve öğrenci RAM'a gönderilerek öğrencinin var olan yetersizliği ortaya çıkarılabilir (Özyürek, 2021). Çocukların gelişim özellikleri belirlenmeli ve bu doğrultuda öğrencinin ihtiyaç ve gereksinimlerine göre BEP hazırlanmalıdır. Çocukların gelişimsel yetersizlikleri ilk tespit edilmesi gereken bir durum olmalıdır. Öğrencinin bir gelişim alanındaki yetersizlik diğer alanları etkileyebilmektedir. Bu durumda öğrencinin eğitsel ve sosyal problemler yaşamasına neden olmaktadır.

II.1.7.2. Çocuğun Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Belirlenmesi

Çocukların hangi davranışlarda güçlü olduğunu, hangi davranışlarda yetersiz olduğunu bilmek çocukların kişisel yaşamlarında ve ilişkilerinin güçlenmesinde etkili olmaktadır. Bu durum özel gereksinimli bireyler için büyük önem taşımaktadır. Özel gereksinimli bireylerin yetersizliklerinin belirlenmesi ve var olan becerilerinin fark edilmesi özel gereksinimli bireylerin kendilerini kolayca ifade edebilmelerinde ve verilecek eğitimin niteliğini de arttırmaktadır (Diken, 2017).

Özel gereksinimli bireylerin güçlü ve zayıf yönlerinin tespitinde ki önemli amaçlardan biri de verilecek eğitimin niteliğini arttırmaktır, yetersizlik durumuna göre hedef davranışların belirlenmesi ve amaca hizmet etme derecesi yüksek olmalıdır. BEP'lerin hazırlanmasında çocukların güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi etkili ve verimli bir BEP planının oluşmasında önemlidir. BEP'ler le çocukların güçlü yanlarının daha da geliştirilmesi ve zayıf yönlerinin geliştirilerek yetersizlik durumunun daha da hafifletecek davranışlar kazandırılması önemlidir (Sarı, 2016).

Her özel gereksinimli bireyin bir gizil yanı bulunmaktadır. Burada öğretmen ve veli iş birliği ile öğrenci iyi tanınmalıdır. Öğrencileri tanımadan veya birtakım testleri uygulamadan öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olamayız. Örnek verecek olursak otizm spektrum bozukluğuna sahip bireylerin belli bir kısmında çok üstün yeteneklerin olduğunu bilmekteyiz. Burada öğretmen ve veli iş birliği önem kazanmaktadır. Öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerinin bilinmesi özel gereksinimli bireylerin kendilerini ifade etmelerinde ve toplumun bir parçası olmasında önem arz etmektedir.

II.1.7.3. BEP Ekibinin Kurulması

Özel eğitim veya kaynaştırma yoluyla eğitim öğretim yapılan okullarda özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimlerinin sağlanması amacıyla BEP'in uygulanması, geliştirilmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi BEP ekibi tarafından yapılır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimini, okul veya kurum müdürünün belirlediği müdür yardımcısının başkanlığında;

- 1- Gezerek eğitim veren özel eğitim öğretmeni,
- 2- Öğrencinin ailesi,
- 3- Özel eğitime gereksinimi olan öğrenci,
- 4- Okul Rehberlik servisi,
- 5- Eğitim programlarını hazırlamakla görevlendirilen öğretmen,
- 6- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin sınıf öğretmeni veya hazırlanan programın içeriğine uygun branş öğretmeni veya branş öğretmenlerinin hepsi gerektiğinde izleme tanılama ve değerlendirme ekibinde yer alması gereken Milli Eğitim Müdürlüğünü temsil eden görevli bir kişiden oluşur (Sarı ve Pürsün, 2020).

BEP ekibi öğrencinin öğrenim gördüğü okul tarafından okulun çevre ve imkanlarına göre oluşturulmalıdır. Ekipte yer alması gereken üyeler yasal olarak belirtilmiş olsa da okulda belirtilen üyelerin bulunmaması durumunda, okul rehber öğretmeni, sınıf ve derslerine giren alan öğretmenleri ve okul yönetimini de içerecek şekilde BEP ekibi kurulmalıdır (Kargın, 2013). BEP ekibinde bulunan tüm üyelerin çalışma şekli ve istikrarı ekibin kapasitesini etkilemektedir. Ekipte yer alan bireylerin istekli olması, iletişimi yüksek olmalıdır. Ekip üyelerinin her biri birtakım öneriler, yeni ve işlevsel bilgiler sunabilmeli, çocuk hakkında elde edilen veriler belgeleriyle açıklanmalıdır. BEP ekibinde yer alan üyeler öğrencinin ilgi ve

gereksinimleri tartışmalı, öğrencinin ihtiyacına göre BEP programı geliştirmelidir (Can, 2015).

II.1.8. BEP'lerin Geliştirilme Süreci

BEP'lerin geliştirilmesindeki amaçlardan biri yetersizliğe sahip çocukların özel eğitim haklarını güvence altına almak ve bu doğrultuda programın geliştirilmesini sağlamaktır. BEP'lerin hazırlanmasında BEP'e zemin hazırlayan nedenler ve BEP'lerin geliştirilmesi de önemlidir. BEP'lerin geliştirilmesi sürecinde Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile genel işleyiş ve ilerlemelerin nasıl olması gerektiği konusunda açıklayıcı ifadelere yer verilmiş ve genel olarak kılavuz konumundadır (Sarı ve İlik, 2014).

RAM tarafından öğrencinin kaynaştırma eğitimi alması gerektiği belirlendikten sonra BEP mutlaka yazılmalıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı yazmanın iki aşaması bulunmaktadır. İlki özel eğitim öğretmenin bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirmek için eğitsel değerlendirme yapmasıdır. Bu da öğretmen ve çocuğun ailesi ile birlikte görüşmeler planlama, görüşme sonuçlarına göre kontrol listeleri ile ölçü araçlarının uygulama planının yapılması ve uygulanmasını kapsar (Özyürek, 2021). Ülkemizde yasal olarak kanun kapsamına alınan BEP'lerin temelinde öğrencinin ulaşması gereken hedeflerin belirlendiği bir yol haritasıdır ve özel eğitim öğrencisine verilecek hizmetlerin yazılı bir kayıttır (Olson & Platt, 2004). BEP'lerin geliştirilmesinde aşağıda verilen maddelerden yararlanılmaktadır (Strickland ve Turnbull, 1990).

- 1- Öğrencinin mevcut eğitsel performans düzeyi.
- 2- Öğrenciye bir eğitim öğretim yılı sonunda kazandırılması amaçlanan yıllık hedefler.
- 3- Uzun dönemli hedeflerin öğrenciye kazandırılması için gerekli olan kısa dönemli hedeflerin belirlenmesi.
- 4- Kazandırılması amaçlanan hedeflere yönelik öğretim yöntemleri ve materyallerinin seçilmesi.
- 5- Kısa dönemli hedeflere ulaşmak için gerekli olan zamanın belirlenmesi.
- 6- Hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını belirlemek için kullanılacak izleme ve değerlendirmelerin yapılması.
- 7- Öğrenciye verilecek olan ek özel eğitim hizmetlerinin nerede, ne zaman, kimler tarafından ve ne kadar zamanda verileceğinin belirlenmesidir.

Akçamete ve Kargın, (1991)' e göre BEP'lerin geliştirilme sürecinde aşağıdaki yöntemler izlenmektedir.

- 1- Çocuğun yönlendirilmesi,
- 2- Disiplinler arası değerlendirme,
- 3- Durum çalışması yapılması-BEP'in yazılması,
- 4- Eğitim/öğretim planını hazırlama
- 5- Çocuğun İlerlemesinin değerlendirilmesi.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı ile özel eğitim öğrencisine kazandırılması hedeflenen davranışların neler olduğu, bu davranışların nasıl ve ne sürede kazandırılacağı BEP'lerin geliştirilmesi ile sağlanmaktadır. Belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını saptamak için değerlendirme yöntemi ile ölçütler dikkate alınmaktadır.

II.1.8.1. BEP Ekibinin Toplantı Yapması, Zaman ve Stres Yönetimi

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) toplantısı özel eğitim öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi için 1. dönemin başında, 2. Dönemin başında ve sene sonunda olmak üzere 3 defa yapılmaktadır. BEP toplantısı her öğrenci için ayrı ayrı yapılmakta ve belli bir zamanı olmayan toplantı örneğidir. Bu toplantı sene başında mutlaka yapılmalı ve öğrencinin durumu ele alınmalıdır. Yapılan bu toplantılarda öğrencinin akademik durumu, sosyal durumu vb. durumların değerlendirilmesi yapılır. Eğer nakil yoluyla okula gelen bir kaynaştırma tanısı öğrenci varsa veya tanı değişikliği, öğrenci başarısında gözle görülür bir ilerleme varsa bu toplantılar tekrar yapılır. BEP değerlendirmeleri ve gerekli değişikliklerin yapılması amacıyla belirlenen zamanlardaki toplantıya okul idarecileri, öğrencinin sınıf öğretmeni, rehber öğretmen öğrenci velisi ve öğrencinin kendisi hazır olmalıdır (Sarı, 2016).

II.1.8.2. Ailenin Etkin Katılımı

Aileler çocuğun tüm özelliklerini çok iyi bildiklerinden, onların güçlü ve zayıf yönleri hakkında detaylı bilgiye sahiptirler, çocuğun eğitimi hakkında zenginleştirilecek bilgiler verebileceklerinden dolayı aileler BEP ekibinin anahtar niteliğindeki üyesidirler. Aileler çocukları daha iyi ve daha detaylı tanıdıklarından dolayı çocuğun öğrenme yapısı, ilgisi ve çocuğun diğer boyutlarına ilişkin bilgiler verebilirler. Çocuğun okulda öğrendiği bilgileri evde uygulayıp uygulamadığı hakkında BEP ekibine bilgi verirler. BEP'te değerlendirme sonuçları çocuğun hali hazırda okulda yapıp ettiklerini, nelere gereksinimi olduğunu, belirlenmesi açısından önemlidir. Aileler BEP üyesi olarak çocuğun değerlendirme

sonuçlarının öğretimsel çıkarsamaları üzerine konuşulmalıdır ki çocuğun gereksinimlerine göre uygun öğretimin planlanmasına yardım etmiş olsunlar (Özyürek, 2021).

II.1.8.3. Çocuğun Performansının Değerlendirilmesi

Etkili ve verimli bir BEP programı için çocuğun özelliklerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Çocukta bulunan yetersizliğin özelliklerinin iyi bilinmesi ve bu doğrultuda BEP programı hazırlanmalıdır. Öğrencide bulunan yetersizlik alanlarının tamamında ve öğrenmelerinde ki farklılık düzeyinin belirlenmesi için başarı belirleme ölçeği kullanılmalıdır. Eğer öğrencinin öğrenmesinde akranları arasında anlamlı oranda farklılık varsa bu farkın sebebini ortaya çıkarmak için çocuğun zihinsel özellikleri ve uyumsal davranışları standartlaştırılmış bağlı ölçü araçları kullanılarak belirlenmelidir. Öğrencinin yetersizlik durumuna göre ihtiyaçları belirlenmeli ve bu doğrultuda eğitim programı hazırlanmalıdır (Özyürek, 2021).

II.1.8.4. Öğrenci Katılımı

Etkili ve verimli bir kaynaştırma için öğrencinin kendisi de BEP ekibinin bir parçası olmalıdır. Öğrenci ekibin bir parçası olduğunu bilmesi öğrencinin öz farkındalığını arttıracak ve öğrenci üzerinde olumlu etki yapacaktır. Burada aile desteği de önemlidir yani aile de öğrencinin BEP ekibinde olmasını onaylaması ve öğrencinin de bunu bilmesi gerekmektedir. Ekip çalışmasında alınan kararlardan ailenin bilgisi olmalı bu durum aile desteğini kolaylaştırmakta etkili olmaktadır. Öğrenci kendisi için yapılacak çalışmalarda fikir belirtmesi, öneriler sunması öğrencinin daha başarılı olmasını sağlayacak ve öğrencinin güdülenmesini sağlayacaktır (Turnbull, Turnbull, Shank, Smith ve leal, 2002).

II.1.8.5. BEP’te Uyarlama Yapma

Hazırlanan BEP eğitim programının öğrenci gereksinimlere göre düzenlenmesinde; öğrencinin performans düzeyi, uzun ve kısa dönemli amaçlar, eğitim öğretim de kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri ve değerlendirme yöntemlerinde birtakım uyarlamalar yapılabilir. BEP hazırlansın veya hazırlanmasın öğretimin bireyselleştirilmesinin ve bireysel gereksinimlere göre uyarlamalara gidilmesi tüm özel gereksinimli öğrenciler için gereklidir. BEP, RAM tarafından tanı konulmuş ve herhangi bir eğitim kurumuna yerleştirilmiş öğrenciler için hazırlanmakta fakat tanı konulmayan normal gelişim gösteren çocuklarla aynı sınıfta yer alan desteğe ihtiyacı olan öğrenciler için mevcut eğitsel programlarda desteğe ihtiyacı olan çocuklar için uyarlamalar yapılmalıdır. Aynı yetersizliğe sahip öğrenciler de bile

kendi aralarında bir takım bilişsel, duygusal ve sosyal olarak farklılıklar bulunmaktadır bu durumlarda BEP’te uyarlamalar yapılması önem arz etmektedir (Diken, 2021).

II.1.9. Eğitsel İhtiyaçlara göre BEP’lerin Oluşturulması

BEP’lerin geliştirilmesindeki amaç yetersizliği olan, yani özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitimlerinin sağlanması için geliştirilir. BEP’lerin geliştirilmesi ile amaçlanan yetersizliği olmayan bireylerin topluma hazırlayan eğitim programları ve eğitim hizmetlerinden yararlanarak normal gelişim gösteren bireyler gibi toplum içerisinde bağımsız yaşayabilmeleri ve topluma uyum sağlayabilmeleri amacıyla hazırlanan programlardır. BEP’ler oluşturulurken öğrencinin bilişsel ve gelişimsel düzeyi dikkate alınmalı ve eğitim gördüğü sınıf düzeyindeki davranışların kazandırılması amacıyla BEP programı oluşturulmalıdır (Özyürek, 2021).

BEP’ler hazırlanırken BEP hazırlama ekibi öğrencinin eğitsel ihtiyaçlarını, eğitsel performansını etkileyen tüm etmenler dikkate almalıdır. Özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarıları, gelişimsel özellikleri, psikomotor özellikleri dikkate alınarak bu doğrultuda öğrenciye uygun BEP’ler oluşturulmalıdır. Öğrencinin topluma hazırlanmasında ve bağımsız bir birey olarak kendi istek ve ihtiyaçlarını sağlamasında öğrencide var olan eğitsel ihtiyaçların giderilmesi veya bu doğrultuda planların hazırlanması önemlidir. Eğitsel ihtiyaçların belirlenmesi aşamasında öğretmenler değerlendirme konusunda hata yapmamalı ve değerlendirme yaparken öğrencinin yetersizlik alanlarıyla ilgili kısaca görme, işitme, öğrencinin duygusal durumu, zeka düzeyleri vb. alanlarla ilgili gerekli bilgiye sahip olmalıdırlar (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005).

Özel gereksinimli bireylerin zihinsel ve akademik engellerinin akademik performanslarına olan etkisini en aza indirmek için örneğin işitme problemi yaşayan öğrenci için işitme cihazı kullanılması, görme engelli bireyler için beril alfabesinin kullanılması, duygusal davranışsal problem davranışa sahip bireyler için uygulamalı davranış analizinin kullanılması gibi çalışmalar yapılması ve bu doğrultuda BEP’ler hazırlanmalıdır. Kısaca öğrencinin engel durumundan kaynaklanan ihtiyaçları giderildiğinde eğitsel başarısı da artmaktadır. Bu durumun terside mümkün olmaktadır yani öğrencinin engel durumundan kaynaklanan ihtiyaçların giderilmediği görmezden gelindiğinde eğitsel başarı düşmektedir. BEP’i hazırlayan ekip normal gelişim gösteren öğrencilerin performansını neyin etkilediğini ve bu doğrultuda özel gereksinimli bireyler için hazırlanan BEP’lerin neyi gerektirdiğini belirlemelidir (Sarı ve İlik, 2014).

II.1.9.1. BEP'lerin Hazırlanması ve Uygulanması

BEP'lerin hazırlanması ve uygulanması iki aşamada yapılmaktadır. Birinci aşamada BEP ekibi tarafından oluşturulan kararların yazılı bir şekilde oluşturulması, ikinci aşamada ise özel gereksinimli bireyin eğitimi amacıyla programın geliştirilmesi için okul personeli ve öğrenci velisi arasında yapılan BEP toplantılarıdır. BEP toplantıları sayesinde aile ve okul personeli arasında iletişim artmakta ve fikir birliğinin sağlanması yönünden fayda sağlamaktadır. BEP sayesinde özel gereksinimli bireylerin alması gereken eğitimlerin hangi kaynaklardan veya hangi kuruluşlardan alınabileceği hakkında bilgi verilmektedir (Avcıoğlu, 2009).

BEP özel gereksinimli bireylerin eğitimlerini almalarında birincil programdır. BEP'ler özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanır ve bu ihtiyaçlar önem sırasına göre hazırlanır. BEP'ler hazırlanırken başta aileye ve okul idaresine, diğer öğretmenlere de kendi sınıf öğretmenine düşen sorumluluk kadar görev düşmektedir (Wilczynski, Menousek, Hunter ve Mudgal, 2007). BEP'ler engelli bireylerin ihtiyaç ve gereksinimlerine uygun eğitim almalarını sağlayan yazılı dökümanlardır. BEP'ler öğrenci velisi ve okul personelinin karar verdiği şekilde eğitim alıp almadığını belirleme de kullanılmaktadır. Aynı zamanda bireye kazandırılması gereken amaçların kazandırılmasının tespit edilmesinde değerlendirme aracı olarak ta kullanılmaktadır (Avcıoğlu, 2009).

RAM'a başvurusu yapılan bireylerin değerlendirilmeleri sonucuna göre yetersizlik tanısı almış ise bu bireylerin özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerinden yararlandırılması sağlanır. Öğrenci hakkında bilgi toplanır ve kendi sınıfında neler yaptığı, eğitsel gereksinimleri tespit edilir. Öğrencinin gereksinimleri doğrultusunda neler yapabildiği, çocuğun güçlü ve zayıf yönleri, eğitiminden daha fazla yararlanabilmesi için anne baba ve öğretmen görüşleri, yakın zamandaki eğitsel değerlendirmeleri, il bazında yapılan genel sınavlarda ki başarı düzeyine bakılarak BEP geliştirilmelidir (Özyürek, 2021). BEP'lerin hazırlanması ve uygulanabilmesi için şunlara dikkat edilmelidir.

- 1- Öğrencide var eksikliğin belirlenmesi
- 2- Amaçların belirlenmesi
- 3- Etkili olabilecek öğretim yöntemlerin seçilmesi
- 4- Materyallerin seçilmesi
- 5- Amaca hizmet edecek değerlendirme araçlarının hazırlanması (Özgür, 2011).

BEP'lerin uygulama sürecinde hazırlanan her bir hizmetin başlaması ve ne kadar bir sürede uygulanacağı hakkında tarihlere yer verilmelidir. BEP'lerin tamamlanmasıyla özel eğitim hizmetlerinin başlaması arasında gecikme olmamalıdır. Genel olarak hizmetlerin beklenen süresi bir yıl olmalıdır. İstisnai durumlarda bir yıldan az olabilmektedir. Bazı çocuklar BEP'lerden başarı sağladığı takdirde geri normal sınıfına normal gelişim gösteren akranlarının içine dönebilmektedir. Bazıları da daha uzun süre BEP 'ten yararlanabilmektedirler. BEP'lerin yıllık gözden geçirilmesi bu süreleri değerlendirme olanağı vermektedir (Özyürek, 2021). BEP'lerin etkili uygulanması için şunlara dikkat edilmelidir (Özyürek, 2021).

- 1- BEP'in uygulanmasında görevli öğretmenler, okul idaresi ve aile gerekli sorumluluklarını bilmeli ve uygulama konusunda titiz davranmalıdırlar.
- 2- Başarılı bir BEP uygulaması ve başarının sağlanması için ekip çalışmasına önem verilmelidir.
- 3- Aile ile okul arasında iletişim diri tutulmalı ve veli evde ek çalışmalar yaptırmalı, sınıf öğretmeni ise öğrencide gözlemlenen sorunların çözümü konusunda veli ile işbirliği yapmalıdır.
- 4- Öğrencinin aldığı eğitim ve hizmetlerin sağlanmasından eşgüdümünden BEP ekibinden birinin sorumlu olması gerekmektedir.
- 5- Öğrencinin yıllık belirlenen amaçlara göre ilerlemesine bakılmalı, öğrenci belirlenenden hızlı ilerliyorsa veya ilerlemesi yavaş ise gerekli uyarılara gidilmelidir.

II.1.9.2. BEP'lerin İçeriğinin Oluşturulması

BEP'in sağlıklı ilerleyebilmesinde içeriğin gözden geçirilmesi de önemli bir faktördür. İçerik öğrencinin yetersizlik durumuna göre şekillenmeli ve yıllık değerlendirilerek gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir. Değerlendirme ekibinin yapmış olduğu yanlışlardan biri de öğrencinin özel ihtiyaçlarının tanımlanmaması ve içeriğin tam olarak değerlendirilmemesidir. Bu sebeple BEP bireysel ihtiyaçları karşılamada gerçek bir planlama belgesinden ziyade özel eğitim için bir onay belgesi özelliği taşımalıdır (Sarı ve İlik, 2016).

BEP'lerin içeriği oluşturulurken öğrencilerin kazanmaları gereken beceri davranışlara öncelik verilmelidir. Bu beceri ve davranışlar belirlenirken öncelikle eğitimin genel amaçlarına ağırlık verilmeli ve içerik seçiminde öncelikle işlevsel olmasına yani bireyin yetersizliğini en aza indirebilecek içeriklerin seçilmesine, bireyin kendini ifade edebileceği,

toplumda bağımsız hareket edebilen bireylerin yetişmesine yönelik hazırlanmalıdır. İçerikler hazırlanırken dönüt ve düzeltmeye açık olmalı, öğrencinin duyuşsal bilişsel ve devinimsel gelişimini destekler nitelikte olmalıdır (Özyürek, 2021). Özel gereksinimli bireyler için hazırlanan BEP'lerin içeriğinde şu hususlara dikkat edilmelidir (Strickland ve Turnbull, 1990; Orlansky, 1996; Orlansky, 2003; Diken, 2017).

- 1- Öğrencinin mevcut eğitsel performans düzeyi
- 2- Öğrencinin bir yılsonunda kazanması istenilen uzun dönemli amaçlar
- 3- Öğrenciye kazandırılmak istenilen uzun dönemli hedeflerin yanında ölçülebilir kısa dönemli hedefler
- 4- Öğrenciye kazandırılacak olan hedeflerin sağlanmasında etkili olan öğretim yöntem teknik ve materyallere
- 5- Kısa dönemli hedeflerin kazandırılması için gerekli olan zamanın başlama ve bitiş tarihlerine
- 6- Amaçlanan hedeflerin kazandırılmasını tespit etmek amacıyla kullanılacak değerlendirme yöntemleri ve ölçütlerine
- 7- Öğrenciye verilecek olan ek özel eğitim hizmetlerinin nasıl, kimler tarafından nerede, ne şekilde ve ne kadar sürede verileceği ile ilgili bilgilerin verilmesi

II.1.9.3. Uzun Dönemli amaçlar (U.D.A) ve Kısa Dönemli Amaçların (K.D.A) Yazılması

BEP'lerin oluşturulma sürecinde uzun dönemli ve kısa dönemli hedeflerin belirlenmesi etkili ve başarılı bir BEP içeriği için önemlidir. BEP'ler bir eğitim öğretim yılı için hazırlanırken, uzun dönemli ve kısa dönemli hedeflerde öğrenciye kazandırılacak davranışlar olarak belirlenmektedir (Kargın, 2007).

II.1.9.3.1. Uzun Dönemli Amaçlar (U.D.A)

BEP hazırlama aşamasında önemli bir konuda uzun dönemli amaçların belirlenmesi ve sene sonunda öğrencinin bu belirlenen hedeflere ne şekilde ulaştığıdır. Ayrıca öğretmene bir eğitim öğretim yılı boyunca öğrenciye hangi davranışları kazandıracığı konusunda yardım eder. Amaçlar gerçekçi olmalı ve öğretmenin bir yıllık planlamasında ilerlemeyi etkileyecek tüm unsurları kontrol etmesi gerekmektedir (Gürsel, 2003). Uzun dönemli amaçların belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken davranışlar aşağıda sıralanmıştır (Diken, 2017).

- 1- Uzun dönemli amaçların oluşturulmasında öğrencinin en son performansına bakılarak, öğrencinin yapmış olduğu ve yapmadığı davranışlar belirlenir ve öğrenci için sene sonunda kazandırılması hedeflenen davranışlar üzerinde durulur.
- 2- Öğrenciye verilecek olan destek eğitim hizmetleri de uzun dönemli hedeflerin belirlenmesinde etkili olmaktadır. BEP eğitimi alan ve almayan bir öğrenci için belirlenen uzun dönemli hedefler farklılık göstermektedir.
- 3- Öğrencinin genel uyarılmışlık düzeyi yani eski öğrenmeleri de uzun dönemli hedeflerin oluşturulmasında etkili olmaktadır.
- 4- Öğrencide ki engel durumu ve düzeyine göre uzun dönemli amaçlar oluşturulmalıdır. Yetersizlik seviyesi uzun dönemli hedeflerin belirlenmesinde etkili olacaktır.
- 5- Öğrencinin yaşadığı fiziki çevrede uzun dönemli hedeflerin oluşturulmasında etkili olmaktadır.
- 6- Hedefler öğrencinin başarısını artırıcı nitelikte olmalı ve kendine yetebilen bağımsız bireyler yetiştirmeyi amaçlayan hedefler belirlenmelidir.
- 7- Uzun dönemli hedefler belirlenirken işlevsel olmalı ve öğrenci için önceliği olan hedefler seçilmelidir. Bu işlevsel hedeflerin seçilmesinde birden çok yetersizliği olan öğrencilere yönelik seçilmelidir. Ayrıca hedefler belirlenirken öğrencinin sınıf öğretmeni ve ailede sürece katılmalıdır.
- 8- Okulda sınıf öğretmenlerine sağlanan destek eğitim hizmetleri, sınıftaki genel öğrenci sayısı ve BEP hazırlanan öğrenci sayısı uzun dönemli hedeflerin oluşturulmasında etkili olmaktadır.

II.1.9.3.2. Kısa Dönemli Amaçlar (K.D.A)

Öğrencinin mevcut performans düzeyi ile uzun dönemli hedefler arasında kalan yapılabirlik açısından daha kısa sürede gerçekleşen alt amaçlardır. Uzun dönemli amaçlar daha genel olmakla birlikte, kısa dönemli amaçlar ise daha özel ve ayrıntılı olabilmektedir. Kısa dönemli amaçlar belirlenirken bireyin mevcut performans düzeyinden uzun dönemli amaçlara ulaşılabilmesi için hangi aşamaları yerine getirmelidir? Öğrencinin uzun dönemli amaçlara ulaşabilmesi için ne yapmasını öneriyorsunuz? Bu şekildeki sorulara yanıt aranabilir (Fiscuss ve Mandell, 1983). Kısa dönemli amaçların yazılmasında dört öge bulunur. Bunlar 1. Birey, 2. Davranış, 3. Koşul, 4. Ölçüttür.

1- Birey

Hedefler öğrenci davranışları üzerine yoğunlaşmalı ve öğrenciden beklenen davranış ne ise açıkça ifade edilmelidir. Kısa dönemli hedef ifadeleri belirlenirken özellikle öğrencinin davranışı üzerinde durulmalı ve öğretmenden değil öğrenciye kazandırılması gereken ve gözlemlenmesi gereken davranış üzerinde yoğunlaşılmalıdır. Örneğin ‘*Öğrenciye maddenin hallerini öğret*’ ifadesi yerine ‘*Ayşe maddenin hallerinin ne olduğu söylemesi istendiğinde 3 özelliği yardımsız söyler*’ ifadesi kullanılmalıdır. Burada öğretmenin değil öğrencinin ne yapacağı belirtilmektedir. (Diken, 2017).

2- Davranış

Kısa dönemli amaçlar, öğrenciden ne bekleniyorsa açıkça ifade edici şekilde olmalıdır. Uzun dönemli amaçlarda olduğu gibi kısa dönemli amaçlarda ölçülebilir bir nitelikte olmalıdır. Öğrenciye kazandırılması gereken beceriler eksiksiz olarak kazandırılması istenilmektedir (Diken, 2017). “Ayşe, dairenin çevresini bilir” cümlesi yeterince açık değildir ve bilir ifadesi ile Ayşe’de gerçekleşecek olan davranış değişikliği yeteri kadar tanımlanmamıştır. “Ayşeden dairenin çevresinin hesaplanması istenildiğinde, dairenin çevre hesaplama formülünü kullanarak dairenin çevresini hesaplar” ifadesi ile Ayşe’den istenilen davranışın daha açık ve ölçülebilir ve gözlemlenebilir olduğu ortaya çıkmaktadır.

3- Koşul

Kazandırılması istenilen davranışların hangi koşullar altında nerede, ne zaman, ve nasıl kazandırılması gerektiğini ifade eder. Kazandırılması gereken davranışın hangi koşullarda, hangi şartlarda ve nasıl ortamlarda kazandırılması konusunu ele almaktadır (Olson ve Platt, 2004). Burada kazandırılmak istenilen davranışın yeri, zamanı ve uygulanabilirliği kısa dönemli hedeflerin kazandırılmasında önem taşımaktadır.

4- Ölçüt

Öğrencinin bir hedefi gerçekleştirmesinde istenilen davranışlara ne derece sahip olup olmadığı ve istenilen davranışın yeterliliği hakkında kullanılan standarttır. Aynı zamanda ölçüt bir davranışa ne kadar ulaşıldığını gösterirken, diğer taraftan bir sonraki hedef davranışa geçip geçemeyeceği konusunda yol göstericidir. (Gürsel, 2003). Ölçütler belirlenirken açık ve anlaşılır bir yapıda olmasına dikkat edilmelidir. Ölçüt bir zaman sınırı olabileceği gibi, öğrencinin kazanması gereken doğru davranışların yüzdesi hakkında da bize bilgi vermektedir. Örnek verecek olursak Ali’nin bir metni okuması

istenildiğinde bir dakikada 75 kelimeyi doğru olarak okuması olarak ifade edilebilmektedir.

II.1.9.3.3. Öğretimsel Amaçlar

BEP'te öğretimsel, amaçlar kısa dönemli amaçların alt becerilere bölünerek öğretimsel amaçları oluşturmasıdır. Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duydukları hedef ve davranışlara ulaşabilmeleri için becerilerin küçük parçalara bölünüp sıralanmasıdır. Örneğin; bölmeyi öğrenecek bir öğrencinin öncelikle toplama, çıkarma ve çarpmayı öğrenmesidir. Öğretimsel amaçlar kısa dönemli amaçlarla ilişkili amaçlardır. Öğretimsel amaçlar ders planında davranışlar olarak ifade edilmektedir. Buradaki amaç kısaca öğretmeni kısa dönemli amaçlara ulaştırır nitelikte olmalıdır. Öğretimsel amaçlarda kullanılacak materyallerin seçiminde amaca uygun olmalı, görsel ve işitsel materyaller tercih edilmeli, özellikle kaynaştırma öğrencilerinde duyu organlarına hitap edecek materyallerin kullanılması öğrencilerin kazanması gereken davranışları kolaylaştıracaktır (Sarı ve İlik, 2014).

II.1.9.4. Eğitim Durumlarının Belirlenmesi

Öğrenci hangi sınıfta ise o sınıf düzeyindeki olması gereken davranışlarla mevcut durumda ki davranışları arasında ki fark öğrencinin gereksinimini ortaya çıkarır bu durumda öğrencinin eğitim durumunun belirlenmesinde önemli bir etken olmaktadır. Bu doğrultuda öğrencinin hangi eğitimden yararlanması konusunda öğretmenlere yol gösterici nitelik taşımaktadır (Yılmaz, 2013). BEP ekibinin BEP geliştirirken öğrencinin farklı eğitim ihtiyacı, eğitimsel performansını etkileyen bütün alanları kapsamaktadır. Öğrencinin eğitim durumu belirlenirken öğrenciye uygulanacak olan etkinliklerde kullanılan yöntem, teknik ve stratejiler ve etkinlik içerisinde kullanılacak materyaller ve etkinlik süresi öğrencinin ihtiyaç ve durumuna göre kullanılmalıdır (Sarı ve İlik, 2016).

II.1.9.4.1. Öğretim Yöntem ve Teknikleri

BEP planında belirlenen hedeflere ulaşmak için bu hedeflerin kazanılmasında etkili olacak materyaller kullanılması gerekmektedir. Bu materyaller belirlenirken öğrenciye kazandırılacak konu ve öğrencinin gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat edilmelidir (Sucuoğlu, 2006). Öğrencilerin hedeflenen bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamak için öğretmen öğrencinin ihtiyacı ve konunun özelliğine göre farklı öğretim yöntemleri kullanması gerekmekte ve hangi öğretim yönteminin hangi konular için daha etkili olacağına kendisi karar vermesi gerekmektedir. Farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması tüm öğrencilerde etkili öğrenme için bir şart olsa da özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinde

öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Özellikle sınıf ortamında kullanılan birçok öğretim yöntemi olmasına rağmen aşağıda açıklanan öğretim yöntemleri doğrudan öğretim yöntemi, iş birliğine dayalı öğrenme ve keşif yoluyla öğrenme gibi öğretim yöntemleri olarak sıralanabilir (Olson ve Platt, 2004).

a- Doğrudan Öğretim

Doğrudan öğretim sınıf içindeki hem küçük gruplara hem de sınıfın tamamına uygulanabilecek öğretmen rehberliğinde bir öğretim yöntemidir. Öğretim yönteminde konular küçük basamaklara ayrılarak sunulur ve öğrencinin öğrenme düzeyi sürekli olarak değerlendirilir. Doğrudan öğrenme yöntemi aynı zamanda açık anlatım, veri tabanlı öğretim, aktif öğretim adlandırmalarda yapılabilir (Güzel-Özmen ve Aykut, 2010).

Doğrudan öğrenmede ders hedeflerinin açıklanması, konunun sunulması, öğrenciye geri bildirim verilmesi ve rehberlik yapılması, dersin tamamlanması ve öğrencinin bağımsız araştırmalar yapması doğrudan öğretimin ilkeleri arasındadır (Diken, 2018). Doğrudan öğretim yönteminde aşağıdakilere dikkat edilmelidir Kuşdemir ve Güneş, 2014).

- 1- Daha önceki çalışmalara bakılmalı ve tekrar edilmeli
- 2- Yeni bir konunun sunulmasında
- 3- Geri dönüt düzeltmelerin yapılmasında
- 4- Bağımsız uygulamalara imkan verilmeli
- 5- Öğrencilerin öğretmenleri rehberliğinde yeni konular üzerinde çalışmalarında
- 6- Ünite veya haftalık tekrarlarla uygulanmalı.

b- Yanlırsız Öğretim

Yanlırsız öğretim yöntemi yeni davranışların öğretilmesinde geleneksel öğretime göre daha az hatanın yapıldığı öğretim yöntemidir. Eğitime başlanmadan öğretmen, bireyi değerlendirerek bireye uygun hedef davranışlar belirlerler. Yanlırsız öğretim yöntemlerinde bireye uygun etkili olabilecek etkili pekiştireçler belirlenmeli ve planlı biçimde sunulmalıdır. Yanlırsız öğretim yöntemleri daha az hata içermekte ve bu yöntem sistematik bir biçimde sunulması gerekmektedir. Şu temel kavramları barındırmaktadır. Hedef Uyarın, İpucu, Deneme, Yanıt Aralığı, Denemeler Arası Süre, Silikleştirme Yanlırsız öğretim yöntemleri iki gruba ayrılmaktadır (Sarı, 2016).

Tepki İpuçlarının Sunulduğu Öğretim Yöntemleri

- 1- Sabit Bekleme Süreli Öğretim
- 2- Eşzamanlı İpucuyla Öğretim
- 3- Artan Bekleme Süreli Öğretim
- 4- Davranış Öncesi İpucu ve Sınamayla Öğretim
- 5- Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyle Öğretim
- 6- Aşamalı Yardımla Öğretim
- 7- İpucunun Giderek Arttırılmasıyla Öğretim
- 8- İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim

Uyarıcı İpuçlarının Kullanıldığı Yöntemler

- 1- Uyarıcı Silikleştirmek
- 2- Uyarıcı Şekil Vermek
- 3- Uyarıcı İpucu Ekleme

c- Basamaklandırılmış Öğretim

Basamaklandırılmış öğretim yönteminde süreç “yap”, “göster”, “söyle” ve “yaz” basamaklarına yönelik etkinlikler içermektedir. Bu basamaklarda öğretmenin yapmış olduğu her bir hareket her bir öğrenci tarafından bir karşı hareketi gerektirmektedir. Öğrenci öğretmenin yapmış olduğu bir beceriyi izler ve becerinin nasıl yapıldığının açıklamasını dinler. Daha sonra öğrenci kendisi yapar ve gösterir ve nasıl yaptıklarını açıklarlar ve yazarlar. Bu yöntemde eğitim verilirken öğrencinin yaparak, göstererek, sözlü ve yazılı olarak tepkide bulunması istenmektedir. Öğrenci doğru tepki verdiği durumlarda yaptığı davranış pekiştirilmekte, yanlış tepki verildiğinde ise eğitime geri dönüş yapılmaktadır (Dağseven ve Deniz, 2001).

Şekil 3. Basamaklandırılmış Öğretim Uygulama Şeması

öğretmen	öğrenci	öğretmen	öğrenci
yap	yap	göster	yap
yap	göster	göster	göster
yap	söyle	göster	söyle
yap	yaz	göster	yaz

öğretmen	öğrenci	öğretmen	öğrenci
söyle	yap	yaz	yap
söyle	göster	yaz	göster
söyle	söyle	yaz	söyle
söyle	yaz	yaz	yaz

d- Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) Yaklaşımı

Davranışçı psikolojiye dayalı UDA; Öğrencide istenilen davranışı arttırma, istenilmeyen davranışı ise ortadan kaldırmayı amaçlayan bir yöntemdir. Bu yöntem bireyin davranışlarının çevresel olaylarla öğrenildiğini savunmaktadır. Çevresel olaylarla yeniden düzenlendiğinde davranışın değişeceğini savunur. Davranışçı yaklaşımın ilkelerinden olan sönme, pekiştirme gibi ilkelerle problemleri davranışları ortadan kaldırmak için eğitimler sunulmaktadır (Cavkaytar, 2018).

Uygulamalı davranış analizinin temelinde davranışçılık yaklaşımı bulunmaktadır. Davranışçı yaklaşımda istendik davranışların kazandırılmasında pekiştiricilerin rolü oldukça fazladır. Pekiştiriciler verilirken neyin pekiştiriciler olarak verileceği öğrenciden öğrenciye farklılık göstermekte ve aynı zamanda öğrencinin pekiştiriciler geçmişi ile yakından ilgilidir. Pekiştiricilerin algılanan değeri, tutarlılığı, yaşa uygunluğu gibi etmenler UDA analizinde istenilen davranışların kazanılmasında, istenmeyen davranışların ise ortadan kaldırılmasında önemlidir (Sarı, 2016).

e- Sosyal Öykü

Bu yöntemle okur yazar çocuklarda basit cümleler kurarak, okur yazar olmayan çocuklarda ise resimler kullanılarak öyküler hazırlanır. Bu öykülerle çocukların sosyal hayatlarında neler yapmaları gerektiği hakkında bilgiler verilir. Buradaki amaç sosyal öykülerle birtakım becerileri öğrenen çocuk öykünün sahibi olmalı, kısaca öykü bu çocuk için

yazılmalıdır. Otizmlilerde çocuklarda öykünün nerede geçtiği, öyküde kimlerin olduğu, ne gibi zorluklarla karşılaştığı ve gerçek yaşamda ne olduğu öyküye eklenmelidir (Tohumotizm.org.tr). Sosyal öyküler içerik açısından daha ayrıntılı ve daha etkin hale getirilmelidir. Etkili bir sosyal öyküde bulunması gerekenler aşağıda verilmiştir (Karaaslan ve Mutlu, 2010).

- 1- Sosyal bilgiyi kapsamalı, şüpheleri gidermelidir.
- 2- Öykü giriş-gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmalıdır.
- 3- 5N1K sorularının cevabını barındırmalıdır.
- 4- Birinci kişi ağzıyla yazılmalıdır.
- 5- Anlaşılır ve olumlu bir dil kullanılmalıdır.
- 6- Konular belli bir konudan ve özel olmalıdır.
- 7- Öykü çocuğun düzeyine göre yazılmalıdır.
- 8- Öykü çocuğun ilgi-yetenek ve özelliklerine göre ele alınmalı
- 9- Öykünün içerisinde öyküyü anlatan bir takım resim ve çizimler bulunmalıdır.
- 10- Öykünün konusu kabul edilebilir bir ölçüde olmalıdır.

f- Video Modelli Öğretim

Otizmlilerde bireyler görsel uyaranlar yardımıyla öğrenmeyi daha kolay sağlamaktadırlar. Bu bireylerin özellikleri, teknolojiye olan ilgileri nedeniyle video modelli uygulamaların gelişmesinde etkili olmuştur. Bu yöntemin amacı öğrencinin öğrendiklerini akılda tutabilmesi, taklit edebilmesi ve öğrenilen bu becerilerin farklı koşullara genelleşmesini arttırmak amacıyla hedef davranışın videoya kaydedildiği bir yöntemdir. Bu yöntemle bir model tarafından yapılan etkinlik ya da beceri videoya kaydedilir, daha sonra bu video kaydı öğrenciye izlettirilir ve öğrencinin bu davranışları yapması için öğrenciye fırsat verilir (Tosun ve Kurt, 2014)

g- Ayrık Denemelerle Öğretim

Bu öğretim yöntemi ile amaçlanan birebir öğretim ile çocuğa art arda birtakım sunumların yapılmasıdır. Bu yöntemle çocuğa birtakım sorular, komutlar ya da araçlar yöneltilir. Bu soruya karşılık çocuğun tepki vermesi beklenir ve çocuğun verdiği tepkilere göre olumlu davranışlar ödüllendirilir, olumsuz davranışlar ise yeniden gözden geçirilir. Bu yöntemle otizmlilerde çocuklara gelişim alanlarının tamamından beceriler kazandırılması hedeflenir. Bu yöntem ile çocuk taklit etme, sıralama ve sınıflama yapma, alıcı dil kullanma, oyun oynama, öz bakım vb beceriler kazanır (Diken ve Bakkaloğlu, 2018).

h- Erken Yoğun Davranışsal Eğitim (EYDE)

Erken yoğun davranışsal eğitim küçük yaştaki çocuklara yönelik olarak geliştirilmiş fakat farklı yaş grubundaki otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara da uygulanabilmektedir. Bu öğretim yönteminin amacı olumlu bir sınıf ortamında erken yaşlarda birebir başlayan eğitimle öğrencinin kaynaştırma sınıfında eğitim alacak düzeye getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu öğretim yöntemini UDA konusunda eğitim almış uzmanlar ve yardımcı öğretmenlerden oluşan bir ekiple uygulanması faydalı olacaktır (Diken ve Bakkaloğlu, 2018).

EYDE haftada 20-40 saat arasında yapılabilir. Eğitimin başında ayırık denemelerle öğretim tekniği kullanılırken bu sürece başka tekniklerin ve grup eğitiminin eğitime dahil edilmektedir. Uygulama her öğrencinin kendi evinde yapılır ve eğitimde tüm gelişim alanlarını da kapsayan eğitim müfredatı takip edilir (Tohumotizm.org.tr).

I- Fırsat Öğretimi

Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Fiziki çevre çocuğun iletişim becerilerini arttırmaya yönelik ayarlanmalı ve düzenlenmelidir. Çocuğun çok sevdiği bir oyuncak gösterilir fakat bu oyuncak çocuğun ulaşamayacağı yere asılır, çocuk oyuncak ulaşmak için birtakım girişimlerde bulunduğu anda çocuğun sözel ya da jestsel davranışlar yapması cesaretlendirilir. Böylece çocuğun iletişim kurma çabası çocuğun istediği yerine getirilerek çocuk ödüllendirilir. Giderek çocuktan daha gelişmiş iletişimsel davranışlar yapması beklenir ve gerektiğinde çocuğa model olunur (NAC, 2009). Bu öğretim yöntemi doğal ortamlarda gerçekleşir ve sistematik olarak doğal pekiştirici kullanılır. Bu yöntemle fırsat öğretimi teknikleri aile, akranlar, kardeşler ve yakınların öğretim etkinliklerine ve öğrenciye yapılan terapiye katılmalarını destekler.

i- İşlevsel Değerlendirme ve Analiz

İşlevsel değerlendirme ve analiz yönteminde davranış sorunlarının işlev durumlarını belirleyerek, bu işlevlere yönelik uygun davranış kazandırmak amaçlanmıştır. Bu yöntemle başlangıçta davranışın işlevini belirlemek için 30 dakika süren 50-60 oturum yapılırken, şimdi ise yeni geliştirilen formatla çeşitli koşulları 5-10 dakika içerisinde yerleştirilerek bireysel oturumları azaltmış ve toplamda 90 dakika ya da daha kısa sürede tamamlanmasını sağlamıştır (Sarı, 2016).

j- Sözel Davranış

Bu yöntemle otizmlı çocuklarda iletişim becerisini kazandırmak amacıyla davranışsal uygulamalar yapılır. Sözel davranış yönteminde öğrencinin isteğini bildirmesi ve isimlendirmesi becerilerini kazandırmak hedeflenir. Bu hedeflenen davranışların kazanılması neticesinde de daha üst düzey iletişim becerilerinin kazandırılması amacıyla çalışmalar yapılır (tohumotizm.org.tr).

k- TEACCH

Bu program bilişsel ve davranışsal eğitim yöntemlerinin birlikte kullanıldığı bir yaklaşımdır. Her yaş grubundaki bireye sunulabileceği gibi, birçok becerinin öğretiminde yaşam boyu sürecek bir eğitim sunar. Bu yöntemin diğer ismi yapılandırılmış öğretimdir. Bu yöntemle otizmlı çocuğun ilgileri, becerileri ve ihtiyaçları dikkate alınır. Burada çocuğun çevreye uymasından ziyade, çevrenin çocuğa uyması amaçlanmıştır. Çocuğa yapılandırılmış bir çevre sunulur, oyunlar, etkinlikler önceden hazırlanır (Cavkaytar, 2018).

l- Kolaylaştırılmış İletişim

Sözel iletişimi bulunmayan otizmlı çocuklara uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntemle çocuğun mesajının bir yardımcı yardımıyla yazılı hale getirilmesidir. Yardımcı çocuğun elini tutarak klavye ile yazmasına yardımcı olur. Bu yöntemin uygulanabilmesi için çocuğun okuma yazma bilmesi gerekmektedir. Bu yöntemin dezavantajı ise otizmlı çocuğa yardım eden yardımcının iletişimi etkileyeceği, çocuğu yönlendirebileceği, çocuğu tanımayan yardımcının anlamlı cümleler kuramayacağıdır (Tohumotizm.org.tr).

II.1.9.4.2. Eğitim Ortamları

Özel gereksinimli bireyler normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı sınıfta eğitim alabilirler. Erken müdahale, özel gereksinimler ve okul çağından yetişkinliğe geçiş sürecinde özel gereksinimli bireylerin eğitimi özel seçenekleri de kapsar. Özel gereksinimli bireyler için uygun koşullar, sağlanacak destekler ve onlara sağlanacak hizmetler uzun zaman alabilir. Hafif düzeydeki çocukların eğitimleri ilköğretime kadar başlatılmazken ağır düzeydeki öğrencilerin eğitimleri ise doğumdan hemen sonra başlatılabilir (Cavkaytar, 2018). Kaynaştırma sınıflarında yer alan özel gereksinimli öğrencilerin eğitimleri normal eğitim alan öğrencilerle aynı sınıfta sağlanmakta ve sınıf ortamı her ne kadar normal eğitim sınıfına göre düzenlenmiş olsa da BEP'li öğrenciler için de bir takım yardımcı materyaller sunulabilmektedir. Özel gereksinimli öğrenciler için normal sınıflar en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarıdır. Eğitim ortamları seçilirken öğrencinin engel durumuna göre ortam

düzenlenmeli öğrenci üzerinde olumsuz etki oluşturabilecek problemlerin en aza indirilmesi amaçlanmalıdır (Özyürek, 2021).

II.1.9.4.3. Destek Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitimde destek hizmetleri genellikle yetersizliği olan çocukların özel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmeleri amacıyla ulaşım, araç gereç, gelişimsel ve düzeltici ve diğer destek hizmetleri anlaşılır (Sarı ve İlik, 2021). Özel eğitim hizmetleri destek eğitim hizmetlerinin belirlenmesiyle doğrudan bir ilişkiye sahiptir. Çocuğun özel eğitime gereksinimi yoksa, destek hizmetlerine de gereksinimi olmamaktadır. Destek hizmetlerinin içerisinde odyoloji, danışmanlık hizmetleri, tıbbi hizmetler, uğraşı terapisi, aile eğitimi, psikolojik hizmetler, dil ve konuşma sağaltımı, ulaşım vb gibi hizmetlerde sunulmaktadır. (Özyürek, 2021).

Özel eğitimde destek eğitim hizmetlerinin sağlanması öğrenci başarısı ve iş birliğinde önemli bir etkidir; çünkü iş birliği yapılan uzmanlar yetersizliği olan öğrencilerin farklı ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılayacak hizmetler sunmaktadırlar. Destek hizmet sağlayan uzmanlar öğrencinin değerlendirilmesinde, BEP toplantılarında, öğrencinin ara değerlendirilmesinde ve ailelerle yapılan toplantılarda ve farklı olabilecek çalışmalarda yer almalıdır. Destek hizmet aynı zamanda materyal ve araç gereç olarak öğrencinin var olan eksikliğine de bakılarak sağlanmasıdır (Turnbull ve diğerleri., 2002).

II.1.9.4.3.1. Uzman Desteği

Yetersizliği bulunan öğrencilerin hangi yetersizlik alanıyla ilgili eksikliğini tanımlanmasında uzman desteğinden yardım alınabilir. Bunlar başta tıp doktorları, ilgili bölümden akademisyenler, rehberlik araştırma merkezinde ki uzmanlardan BEP'in geliştirilmesi ve uygulanmasında destek alınabilir. Etkili bir eğitim öğretim sağlayan ve başarılı bir kaynaştırma eğitimi veren okulların başarısındaki etmen uzman desteğini ve uzmanlar arası iletişimi iyi sağlamalarıdır (Diken, 2018).

II.1.9.4.3.2. Materyal Teknoloji Desteği

BEP planı oluşturulurken hazırlanan eğitim programı öğretimsel hedefleri ve amaçları, öğretme zamanını, derste uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerini, öğretim materyallerini ve kazanımların değerlendirilmesini içermelidir. Eğitim öğretimde materyal kullanılmasının da ki amaç, öğretimin etkili ve verimli olmasının sağlanmasıdır (Özdemir, 2000). Eğitimler belirlenen hedeflere göre yapılmalı, öğrenmeleri somutlaştırıp ve

kolaylaştıracak şekilde etkinlikler düzenlenerek neyin neden yapıldığına dair gerekçeler belirtilmelidir (Mastropieri ve diğerleri, 2001).

Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde hazırlanacak materyaller öğrencilerin eksiklikleri ve hazırbulunuşluk düzeyleri göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Her öğrencinin öğrenme ve algılama biçimi farklı olduğundan hazırlanan materyaller öğrenciden öğrenciye değişen, öğrencinin bireysel farklılıklarına ve gelişim düzeylerine uygun materyal seçimi yapılmalıdır. Öğrencilerin ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme hedefine o kadar yaklaşırlar. Eğitim öğretim sunulurken görsel materyaller sözel bilgilerle desteklenmeli ve kullanılan materyaller öğrencinin doğrudan temas etmesi için imkan tanınmalıdır (Yıldırım ve Mete, 2018).

II.1.9.4.3.3. Öğretim Desteği

Özel gereksinimli bireylerin eğitimleri normal gelişim gösteren bireylerin eğitimleri ile aynı özellikleri göstermektedir. Özel gereksinimli bireylerin eğitimleri uzun süreç gerektirir. Öğretim desteği ile özel gereksinimli bireylerin var olan eksikliklerinin, durum ve düzeyine göre eğitim öğretim desteği sunularak bu bireylerin eksikliklerinin en az seviyeye indirilmesini sağlamaktır (Cavkaytar, 2018).

II.1.9.4.3.4. Akran Aralıklı Destek

Akran aralık destekle belli bir konu alanında başarılı bir öğrencinin, yetersizlik yaşayan öğrenciye öğreticilik yaptığı bir tekniktir. Bu teknikle özel gereksinimli öğrencinin öğrenmesinde olumlu etki oluştururken normal gelişim gösteren öğrencinin de desteklenmesi gerekmektedir. Akran aralıklı destek farklı şekillerde uygulanabilmektedir. Bunlar aynı yaştaki akranların öğretim desteği, farklı yaşlardaki akranın öğretimi, sınıf akran öğretimi ve son olarak sınıf akran ekipleri olarak yapılabilmektedir (Sarı ve Pürsün, 2016).

Sınıf akran öğretiminde, sınıftaki öğrencilerle başarı durumuna bakılmaksızın karma ikili gruplar oluşturulur. Her çocuk diğer çocuğa 10-15 dakikalık öğretmenlik yaparak süre sonunda öğrenen ve öğreten rolleri değişir. Sınıf akran öğretim ekiplerinin oluşturulmasında sınıfta 4-5 kişilik farklı özelliklere sahip öğrencilerle ekipler oluşturulur. Öğretmen ekip üyelerinin görevini belli eder ve öğretmenin anlattığı konuyla ilgili birbirlerine yardım etmeleri sağlanır. Akran öğretimi uygulanırken ise zihin yetersizliği olan öğrenci her zaman öğrenen rolünde olmalıdır (Watson, Shakesper, cunningham,-Burley, Barnes, Carker, Davis ve Priestley, 1999).

II.1.10. BEP'lerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi

Bireyselleştirilmiş eğitim planı yılda bir kez gözden geçirilerek, BEP'in incelenmesi sırasında öğrencinin istenilen hedeflere ulaşip ulaşılmadığı değerlendirilir. Bu işlem BEP geliştirme birimi tarafından yapılmaktadır. Bu değerlendirme ile öğrencinin; BEP'te planlanan yıllık hedeflerde ilerleme kaydedemezse ve öğrencinin yeniden değerlendirilmesi sonucunda yeni bilgilere ulaşılması sonucunda BEP değişikliğe gidilerek tekrardan yazılması gerekmektedir (Özyürek, 2010).

BEP'te değişen gereksinimlere göre değişiklik ve yenilenmelerin yapılması sağlıklı bir değerlendirmenin yapılması ile mümkün olmaktadır. BEP'in sağlıklı değerlendirilmesi ile çok iyi hazırlanmış bir BEP bile Öğrenciyi tüm yönleri ile içeren bir BEP haline gelebilir. BEP'ler genellikle bir eğitim öğretim yılı için hazırlanır ve yılda bir kez değerlendirme yapılmalıdır. Yapılan bu değerlendirme ile amaçlanan hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını ve BEP'i uygulayanların gerekli sorumluluklarını yerine getirip getirmediği belirlenmeye çalışılır (Fiscuss ve Mandell, 1983).

BEP'in sağlıklı ilerleyebilmesinde içeriğin gözden geçirilmesi önemli bir faktördür. İçerik öğrencinin yetersizlik durumuna göre şekillenmeli ve yıllık değerlendirilerek gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir. Değerlendirme ekibinin yapmış olduğu yanlışlardan biri de öğrencinin özel ihtiyaçlarının tanımlanmaması ve içeriğin tam olarak değerlendirilmemesidir. Bu sebeple BEP bireysel ihtiyaçları karşılamada gerçek bir planlama belgesinden ziyade özel eğitim için bir onay belgesi özelliği taşımaktadır (Sarı ve İlik, 2016).

II.1.11. Öğretmenlik Mesleği ve Yeterlilik Kavramı

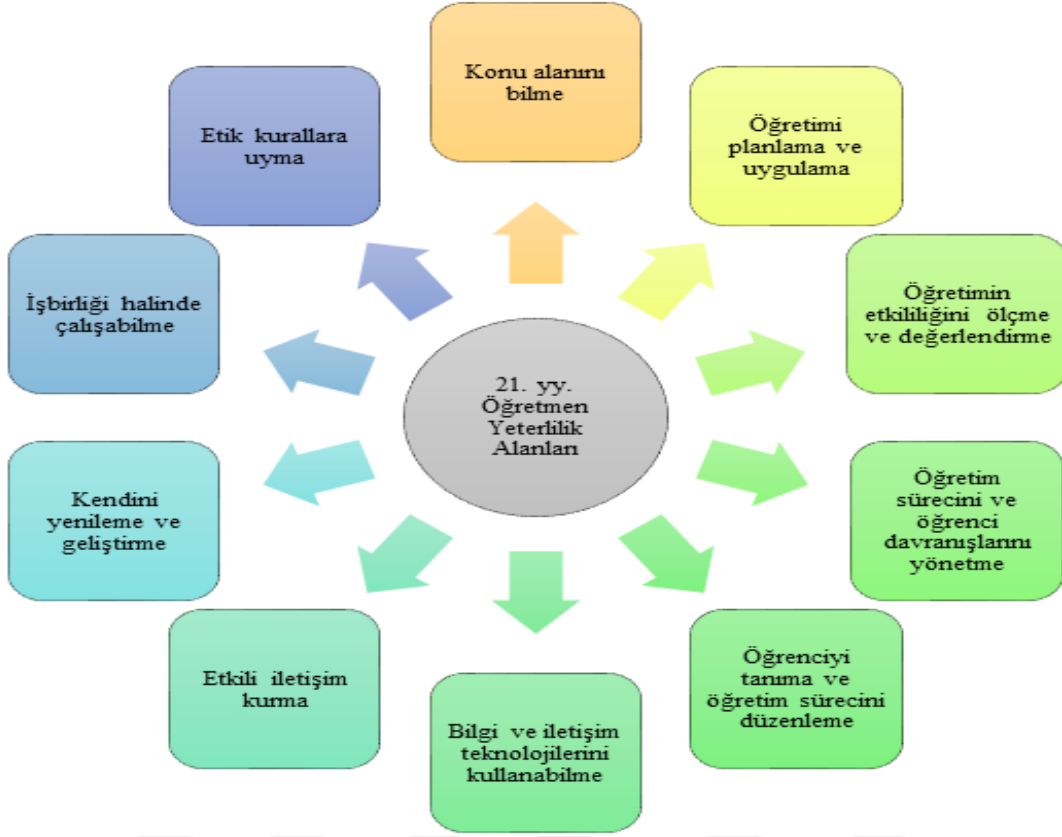
Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen yetiştirme programlarının amacı, yetişen öğretmenlerin kültürlü, mesleğinde bilgi sahibi, alanında uzman, öğrencileri etkileyen kısacası öğrencide davranış değişikliği sağlayan öğretmenler yetiştirmektir (Özyürek, 2008). Farklı bir tanıma baktığımızda ise öğretmen adaylarının alan bilgisi, meslek bilgisi, genel yetenek ve genel kültür ve öğretmenlik becerinin kazandırılmasıdır. Öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitim verilirken bilgi, beceri, tutum ve birtakım değerlerin kazandırılması da öğretmen yeterliliğini etkilemektedir. Son yıllarda yukarıda belirtilen özelliklerin yanına teknoloji bilgisi de öğretmenlik yeterliliğinde önemli bir husustur (Okçabol, 2005).

Yeterlilik kavramı ise verilen bir işi veya bir görevi başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken özellikleridir. Bir görevi sadece yapmak değildir, görevin gerektirdiği sorumlulukların da yerine getirilebilmektir (Yazıcı, 2004).

Ayrıca Öğretmenlik yeterliliğiyle ilgili Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Müdürlüğü tarafından yeterlilik kavramı; öğretmen yeterlilikleri öğretmenlik mesleğini tam anlamıyla yerine getirebilmek amacıyla bilgi, beceri ve tutum olarak tanımlanmaktadır. Eğitim alanında belirlenen hedeflere ulaşmak, eğitim öğretim sürecine yön veren öğretmenlerin nitelik ve yeterlilikleriyle yakından ilişkilidir. Eğitim ortamında ortaya çıkan bir yenilik öğretmenler tarafından öğrenciye kavratılmazsa varılmak istenen hedeflere ulaşmada yetersiz kalmaktadır. Öğretmenlerin temel yeterliliklere sahip olması, öğrencilerin başarılarının artmasında ve kendilerini gerçekleştirmelerinde önemli faktörlerden biridir. Bu sebeple değişen ve gelişen dünyada öğretmenlik mesleği ve yeterlilikleri canlı tutulmalı ve değişim ve gelişimi yakından takip edilmelidir. Öğretmen yetiştirme ve geliştirme genel müdürlüğü tarafından öğretmen yeterlilikleri şu şekilde ifade edilmiştir (Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, 2017).

- 1- Alan Bilgisine sahip olma
- 2- Alan Eğitimi Bilgisine sahip olma
- 3- Mevzuat bilgisine sahip olma
- 4- Eğitim öğretimi planlayabilme
- 5- Sağlıklı öğrenme ortamları oluşturabilme
- 6- Öğretme ve öğrenme sürecini yönetme
- 7- Ölçme ve değerlendirme bilgisine sahip olma
- 8- Milli ve manevi evrensel değerler bilgisine sahip olma
- 9- Öğrenciyi anlayabilme ve yaklaşım
- 10- İletişim becerisi ve iş birliğine sahip olma
- 11- Kişisel ve mesleki gelişim bilgisine sahip olma

Şekil 4. Öğretmenlik Mesleği Yeterlilikleri

II.1.12. Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Öğretmenlerde Bulunması Gereken Özellikler

Kaynaştırma sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin birçoğunda problem davranışlar gözlemlenmektedir. Ülkemizde bu sınıflarda eğitim veren öğretmenler kaynaştırma sınıflarındaki özel gereksinimli bireylerle yaşanan problem davranışlarda sıkıntılar yaşamakta yaşanan bu sorunlar ve problem davranışlar nedeniyle bu öğrencilerin ayrı sınıflarda öğrenim görmesi gerektiği konusunda fikir belirtenler bulunmaktadır. Özel gereksinimli olan veya olmayan öğrencilerin eğitimlerinde öğrencilerde gözlemlenen olumlu ve olumsuz davranışlar öğretmenlerin davranışlarıyla ilişkili olmaktadır. Öğretmenin etkili ve verimli bir sınıf yönetimi kurması, öğrencileri yakından tanımasıyla tüm öğrenciler de de yaşanan olumsuz davranışların ortadan kalkmasında etkili olabilmektedir. Bu sebeple özel gereksinimli öğrencilerin eğitim gördüğü sınıflarda bulunan tüm öğrencilerin özelliklerine göre sınıf yönetimi kurulması her geçen gün önem kazanmaktadır (Güner, 2011).

Kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerde bulunması gereken özellikler şu şekilde ifade edilmiştir (Batu ve Kırcaali, 2005).

- 1- Öğrencilerin yeterli ve yetersizlikleri belirlenmeli, normal gelişim gösteren öğrencilere göre özel gereksinimli bireylerin bireysel farklılıklarına daha çok dikkat edilmelidir.
- 2- Kaynaştırma sınıfları oluşturulurken benzer yetersizliği olan öğrenciler aynı sınıfta bir araya getirilmeye çalışılmalıdır.
- 3- Hazırlanan programın hazırlanması ve geliştirilmesinde BEP ekibinin içinde yer almalıdır.
- 4- Özel gereksinimli bireylerin gelişimsel özelliklerine göre öneriler geliştirmeli ve uygulamalıdır.
- 5- Kaynaştırma öğrencilerine kişisel ve sosyal beceriler kazandırmak, akademik beceriler kazandırmaktan daha önemlidir. Öğretmenler bu doğrultuda öğretimi planlamalıdır.
- 6- Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde diğer kişi ve uzmanlarla işbirliği içinde olmalıdır.
- 7- Özel gereksinimli bireylerin ailelerine gerektiği konularda danışmanlık yapmalı ve iletişimini diri tutmalıdır.
- 8- Öğrencilerin gelişim özelliklerine göre öğretimi bireyselleştirmelidir.
- 9- Öğrencileri yönlendirici ve teşvik edici rolde bulunmalıdırlar.
- 10- Öğrencilere söyleyeceği sözler, komutlar öğrencinin özgüvenini artırıcı nitelikte olmalıdır.
- 11- Öğretmen kaynaştırma da uygulanan programın geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde etkin olmalıdır.
- 12- Özel gereksinimli çocuklarda dahil olmak üzere sınıftaki tüm öğrencilere eşit davranmalıdır.

II.1.11. Öğretmenlerin BEP Yeterlilikleri

Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimleri akranlarıyla birlikte aynı eğitimi almaları beklenemez, bu sebeple özel gereksinimli bireylerinde kendilerine ait bir programlarının olması gerekmektedir. Buda BEP'lerle sağlanmaktadır. BEP'lerin hazırlanmasında ve uygulanmasında sınıf öğretmenlerine büyük görev düşmektedir. BEP'ler kaynaştırma sürecinin bir parçası, bir tamamlayıcısı diyebiliriz. Burada BEP'in kullanılmasında da sınıf

öğretmeni de bir parçası niteliğinde olmaktadır. Sınıf öğretmenlerine BEP'lerin hazırlanması ve etkin bir şekilde uygulanmasında büyük sorumluluk düşmekte ve öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel olarak gelişimlerinin sağlanmasında büyük görev düşmektedir (Camadan, 2012).

Eğitim öğretim sisteminin baş aktörü olan öğretmenler, eğitim programı ve öğrenci arasındaki uyumu sağlayan, etkili eğitim verilebilme yeteneğine sahip, öğrenciye kazandırılması istenilen hedeflerin gerçekleştirilebilmesinde önemli bir role sahiptir. Öğrenciye kazandırılması istenilen hedeflerin bir veya birkaçında yaşanan sorunlar eğitim sürecini olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple eğitim öğretim sürecine katılacak öğretmenler gerek hizmet öncesi, gerekse hizmet içi eğitimler yoluyla gerekli eğitime tabi tutularak kendilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır (MEB, 1997). Sınıf öğretmenleri, özel gereksinimli bireylerin gelişimsel ve sosyal, bilişsel özelliklerini tanıyabilme ve kaynaştırma eğitiminin etkili ve verimli olabilmesi için programın içeriğine hakim olma, programa uygun yöntem ve teknik kullanma, öğrenci performanslarını ölçme ve değerlendirme kriterlerine göre uygulama, kaynaştırma eğitime ve BEP yeterliliğine sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin öğretmenliğe başlamadan önce hizmet öncesi ve başladıktan sonra ise hizmet içi eğitimlerle bu yeterliliklere sahip olmaları gerekmektedir (Camadan, 2012).

II.2. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu kısmında araştırma konusuna benzerlik ve yakınlığı ile ilgili kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) ile ilgili yeterliliklerinin arttırılmasına yönelik yapılan ulusal ve uluslararası literatür taramasına yer verilmiştir. Taranan bu çalışmalarla, amaç, yöntem, örneklem, bulgular, sonuç ve öneriler kısımları açıklanmıştır. İlgili araştırmalar iki başlık altında ele alınmıştır; Türkiye'de yapılan araştırmalar ve yurt dışında yapılan araştırmalar olmak üzere.

II.2.1. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Kargın (2007), tarafından yazılan '*Eğitsel Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Süreci*' adlı makalede eğitsel değerlendirmenin ne olduğu, gönderme sürecinin nasıl işlediği ve ne olduğu, ayrıntılı değerlendirmenin nasıl olduğu, özel eğitime uygunluğa nasıl karar verildiği, yerleştirmenin nasıl olduğu, BEP hazırlamanın nasıl olduğu, uygulama ve değerlendirme-izleme kavramların nasıl olduğu ifade edilmiş ve tanımlanmıştır. Her bir aşama da dikkat edilmesi gereken önemli yerlere vurgu yapılmıştır.

Öztürk ve Eratay (2010) Tarafından yazılan ‘Eğitim Uygulama Okuluna Devam eden Zihinsel Engelli Öğrencilerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hakkında Görüşlerinin Belirlenmesi’ adlı makale ile Orta düzeyde zihinsel geriliği olan çocukların öğretmenlerinin BEP hakkındaki düşünceleri, BEP’le ilgili bilgi durumları, BEP hazırlarken hangi kaynaklardan faydalandıklarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, İstanbul ilinden 9 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Öğretmenlere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve toplanan verilerin analizi tüme varım yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular şunlardır; farklı şekilde yeni programların oluşturulması, BEP’lerin öğrencilere, öğretmenlere ve velilere fayda sağladığı, BEP’ler hazırlanırken problemler yaşandığı ve BEP’in hazırlanmasında birçok kişi ve kuruluşlardan yararlandığı fakat öğretmenlerin BEP hazırlama konusunda gerekli bilgi ve donanımına sahip olmadıkları bu çalışma ile belirlenmiştir.

Avcıoğlu (2011) Tarafından yazılan ‘Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Hazırlamaya İlişkin Görüşleri’ adlı makalede 12 zihin engelli sınıf öğretmeni ile görüşülmüş ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının ne olduğunun farkına varılması, oluşturulması ve uygulanması için zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve amaçlı örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Verilerin toplanması yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile yapılmış ve öğretmenlere 17 sorudan oluşan bir görüşme formu uygulanmıştır. Toplanan verilerin analizi ise betimsel analiz tekniği ile yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin BEP hazırlarken öğrencilerin aileleriyle çok az görüştikleri, öğretmenler ailelerin ve öğrencilerin görüş ve önerilerinden yeterince faydalanamadıkları ortaya çıkmıştır. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programında olması gerekenler ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı ile kazandırılması istenilen davranışlara ne derece de ulaşıp ulaşılmadığı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı öğrenme yaşantılarının farklı olduğu, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını hazırlanması ve uygulanmasında birtakım problemler yaşadıkları ilgili araştırmanın bulgular kısmında ifade edilmiştir.

Yılmaz, (2013). Tarafından yazılan yüksek lisans tezinde “BEP’lerin uygulanmasında İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Karşılaştıkları Engellerin İncelenmesi” adlı çalışma Gaziantep il merkezindeki okullarda görev yapan idarecilerin fikirlerine

başvurularak, özel eğitim öğrencilerine yönelik hazırlanan BEP'lerin uygulanma durumunda yaşanan sorunların gün yüzüne çıkarılması amaçlanmıştır. Elde edilen bu çalışma ile araştırma Gaziantep il merkezindeki on iki ilköğretim okulundaki görevli okul idarecileriyle yüz yüze yapılan görüşmelerle sağlanmıştır. Çalışmada, okul idarecilerinin konuyla ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yirmi beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının uygulanması esnasında şu sonuçlar ortaya çıkmıştır; eğitimcilerin yeteri kadar eğitim almamaları, donanımsal yetersizlik, fiziki yapıdaki eksiklikler, yardımcı personel azlığı, çevresel düzensizlikler, danışmanlık hizmetlerindeki eksiklikler, mevzuat sorunları, öğretmen direnci ve velilerin ilgisiz oluşu gibi nedenlerin olduğu ortaya çıkmıştır.

İlik (2015) Tarafından hazırlanan '*Bireyselleştirilmiş eğitim programı eğitiminin, kaynaştırma öğretmenlerinin BEP yeterliliklerine etkisi*' adlı doktora tezinde kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlere verilen BEP eğitiminin, BEP öğretmen yeterliliklerine etkisini ortaya çıkarılmak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada karma yöntem olan nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte uygulanmıştır. Uygulamanın 1. kısmında; nitel araştırma yöntemlerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, araştırmanın 2. kısmında; programın uygulanması ve değerlendirilmesinde, nicel araştırma yöntemlerinden olan deneysel modellerden, ön test son test kontrol gruplu model uygulanmıştır. Toplanan veriler sonucunda ise yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile öğretmenlerin bir çoğunda Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlamada yetersizliklerinin olduğu ortaya çıkmış ve deneysel süreçte ise; Kontrol ve deney gruplarının son test puanlarının bağımsız t testlerinde ise, deney grubu lehinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır [$t(18) = 9.1, p < 0.05$]. Ortaya çıkan bu sonuç ile, deney grubunda uygulanmış olan BEP eğitiminin öğretmenlerin yeterliliklerini artırdığı ortaya çıkmıştır. İhtiyaç analizi için uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda ise BEP eğitimine katılan sınıf öğretmenlerinin yeterliliklerinin arttırdığı ortaya çıkmıştır.

Yılmaz ve Batu, (2016) Tarafından yazılan bu makale ile, "*Eskişehir'deki bir ilkokuldaki öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP), yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşlerinin ortaya çıkarılması*" amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşları sınıf öğretmenliği, özel eğitim, okul öncesi, İngilizce öğretmenliği ve rehberlik branşlarından oluşmaktadır. Çalışmada veriler yarı-

yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak, gönüllü 17 öğretmen ile yapılmıştır. Görüşmeler 5-21 dakika arasında değişen zamanlarda yapılmıştır. Öğretmenlerle görüşmeler yapıldıktan sonra araştırma verilerinin betimsel analiz tekniği ile analizi yapılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda toplanan verilerle özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde ortaya çıkan problemler şu şekilde açıklanmıştır; sınıf sayılarının özel eğitim öğrencilerine göre düzenlenmemesi, eğitsel değerlendirme, öğrencilerin tanınması ve yerleştirilmesindeki sorunların olması, süreç içerisindeki bireylerin gerektiği kadar bilgilendirilmemesi, velilerin çocuklarını özel gereksinimli görmemeleri, normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerine karşı olumsuz tutum ve davranışlar göstermeleri üzerine yoğunlaşmıştır. Araştırma da ayrıca, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkında öğretmenlerin bilgilerinin olduğu, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının geliştirilme sürecinde yapılması gereken iş ve işlemlerin yapıldığı, rehberlik servisi ve okul idaresi tarafından özel gereksinimli bireylere gerekli desteğin sunulduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada toplanan bulgular sonucunda bazı önerilere yer verilmiştir. Sınıf sayılarının az olması gerektiği, sınıfın fiziki durumu, eğitsel ve davranışsal gerekli düzenlemelere gidilmesi; eğitsel değerlendirme, tanılama ve yerleştirmenin daha dikkatli yapılması, veliler öğretmenler ve idarecilerin bilgilendirilmesi ve destek eğitim odalarının yaygınlaştırılması sonucunda kaynaştırma uygulamalarının daha verimli ve başarılı olacağı ifade edilmiştir.

Tekin Ersan ve Ata (2018), tarafından yazılan '*Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanmasına İlişkin Görüşleri*' adlı makalede Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının ne olduğu, hazırlama ve uygulamaya yönelik ana sınıfı öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma kaynaştırma sınıflarında çalışan 8 okulöncesi öğretmeni ile yapılmış olup nitel bir çalışmadır. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmadan sağlanan verilerde, öğretmenlerin çoğunluğunun ifadelerinde çocukların yetersizliklerine yönelik Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlanması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, sınıfta fiziksel koşulların düzensizliği, BEP'lerin yazılı ve sistematik olarak hazırlanmadığı, velilerin sürece yeterince katılmadıkları ve öğretmenler, BEP hazırlanması ve uygulanmasında gerekli bilgi ve yazılı dökümanlara ihtiyaçlarının olduklarını belirtmişlerdir.

Vuran, Bozkuş & Bozkurt, (2017) Tarafından hazırlanan makale ile amaçlanan "*Zihin Engelliler Öğretmenliği Programı öğretmen adaylarının Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlanması ve Öğretimin Bireyselleştirilmesi dersinde, iş birliği ile Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP) geliştirmeleri ve bir ekiple birlikte çalışma*

becerilerini kazanmaları sürecinin ve sonuçlarının betimlenmesi” nin ortaya ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması ile yapılmıştır. Araştırmaya yüz üniversite öğrencisi olan öğretmen adayları ve üç öğretim üyesi katılım sağlamıştır. Araştırmada toplanan veriler; katılımcı gözlemleri, saha notları, öğretmen adayları ödevleri ve günlükleri ve öğretim üyesi görüşleri alınarak elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi içerik analizi kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada uygulama boyunca iş birliği ile öğretim ve öğrenme yaklaşımları benimsenmiş, iş birliği ile öğrenme yolu ile ekip üyelerinin BEP hazırlama becerilerin gelişmesinin yanı sıra BEP’in olmazsa olmazlarından olan ekiple bir şeyler ortaya çıkarma davranışı geliştirdiği ortaya çıkmıştır. Derslerin iş birliği ile öğretim yolu ile yapılması öğretmen adaylarının iş birliği ile bir şeyler yapmasında olumlu rol model oluşturmuştur. Bu araştırma ile öğretmen adayları bireysel ve grup olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim programı hazırlama aşamaları takip edilerek özel eğitim öğrencisi bir öğrencinin ihtiyaçlarına gören bir BEP hazırlanmış ve öğretim uyarlamaları yapmışlardır. Bu çalışmadan çıkan sonuç ile öğretmen adaylarının ileriki yıllarda karşılaşılabilecekleri güçlüklerle mücadele etmelerinde ve sürece hazırlanmalarında öğretmenlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Vuran, Genç ve Bozkurt (2017), taraflarınca yazılan ‘*İş birliği ile Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Süreci: Durum Çalışması*’ adlı makale ile özel eğitim öğretmenliği öğretmen adaylarının BEP’lerin hazırlanması ve öğretimin bireyselleştirilmesinde, iş birliği yapılarak BEP’lerin geliştirilmesi ve bir ekiple oluşturularak çalışmaların yapılması sürecinin ve sonuçlarının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile yapılmıştır. Çalışma 100 öğretmen adayları ve üç öğretim üyesi ile yapılmıştır. Toplanan verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma da iş birliği ve öğretim yöntemi yaklaşımları kullanılmıştır. İş birliği ve öğrenme yolu ile ekip üyelerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlama becerilerin gelişmesine ek olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının önemli unsurlarından olan ekiple çalışma becerilerinin de arttığı ortaya çıkmıştır. Derslerin iş birliği ile yürütülmesi öğretmen adaylarına rol model olmuştur. Bu araştırma ile öğretmen adayları hem bireysel olarak hem de grupla Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlama aşamalarını izleyerek özel gereksinimli bir öğrenci için gereksinimlerine uygun Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlamışlardır. Aday öğretmenlerin çalışmaları sırasında birbirleri ile iş birliği içinde olmuşlardır. Ortaya çıkan sonuçlara göre araştırmanın öğretmen adaylarının ileriki yıllarda

karşılaşılabilecekleri sorunlarla mücadele edebilmelerinde ve sürece hazırlanmalarında öğretmenlere fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Şahin ve Gürler, (2018) Tarafından yazılan “*Destek eğitim odasında görevlendirilmiş öğretmenler ile sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi*” adlı makale nicel olarak hazırlanmış ve betimsel araştırma yöntemi ile hazırlanmıştır. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kırşehir ilinde, kaynaştırma öğrencisi okutan ilkokul sınıf öğretmenleri ve destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerden oluşmuştur. Çalışmada evren üzerinde çalışılmış, örneklem belirleme yapılmamıştır. Veriler “BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaşılabilecek Güçlükleri Belirleme Ölçeği” ve ölçeğe katılanların nüfus bilgilerinin sorulduğu anket formu kullanılarak toplanmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre BEP’lerin hazırlanmasında sınıf öğretmenlerinin, destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlere oranla daha fazla sorunlara maruz kaldıkları ortaya çıkmış ve yaşanan sorunların anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak destek eğitim odasında eğitim veren erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere kıyasla daha çok sorunlara maruz kaldıkları ve BEP hazırlama aşamasında görülen sorunlar ile öğretmen gruplarının kıdemleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Habiboğlu, (2018) Tarafından yazılan yüksek lisans tezi ile “*İlkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*” amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında İstanbul Maltepe ilçesi resmi okullarda ilkokullarda çalışan 5 sınıf öğretmeni ve 5 rehber öğretmen oluşturmuştur. Verilerin toplanması amacıyla öğretmenlere 11 soru sorulmuştur. Çalışma da elde edilen veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak sağlanmıştır. Görüşme formundaki sorular oluşturulurken alanda uzman iki öğretim üyesinin görüşüne başvurulmuştur. Araştırmadan toplanan bulgulara göre; öğretmenler BEP’in faydalı olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Okul yöneticileri yani BEPGB başkanlarının araç gereç konusunda öğretmenlere yardımcı olmuşlardır. BEPGB başkanının Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının oluşturulmasında öğretmenlere her türlü imkan ve olanakları sundukları ve BEPGB başkanının, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının uygulanmasında bazı okullarda öğretmenlere yardımcı olmadıkları, bazı okullarda ise yardımcı oldukları ortaya çıkmıştır. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının izlenmesi ve değerlendirilmesinde BEPGB başkanının yardımcı olduğu bazı okullarda ise

öğretmenlere yardımcı olmadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca fiziki şartlar yönünden iyi olan okullar ve veli profili yönünden ekonomik olarak iyi olan okulların BEPGB başkanının, görevlerini başarılı yaptığı ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının raporlaştırılması aşamasında da rehberlik servisi ile irtibatlı oldukları ifade edilmiştir. Özel eğitim değerlendirme kurulu üyesinin de gezerek özel eğitim eğitimi veren öğretmenler gibi yasal olarak var olduğu fakat uygulamada olmadıkları ifade edilmiştir. Veliler öğrencilerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının geliştirilmesi sürecine katkı sağladıkları ifade edilmiştir. Velilerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının kazanımlarını desteklemek için okul içi ve okul dışı etkinliklere katıldıkları ifade edilmiştir. Öğrencilerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarında yer almasını istedikleri kazanımları belirtebilecek durumda olmadıkları ifade edilmiştir. Öğrencilerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarında yer almasını istedikleri kazanımları edinmek için gerekli gayreti gösterdikleri ifade edilmiştir.

Girgin, (2019) Tarafından yazılan “*Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimi Yeterliliklerinin İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezi ile İstanbul ilinde Pendik ilçesinde MEB bağlı ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ve Marmara Üniversitesi Sınıf Eğitiminde okuyan 4. Sınıf, sınıf öğretmeni adaylarının bazı sayısal özelliklerine göre kaynaştırmaya karşı tutumları ve kaynaştırmada öğretmen yeterlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2017/2018 eğitim öğretim yılında 280 sınıf öğretmeni ve 180 4. Sınıf, sınıf öğretmenliğinde okuyan öğrenci katılmıştır. Veriler ‘Kişisel Bilgi Formu’, ‘Entegrasyona Karşı Tutum Ölçeği (EKTÖ)’ ve ‘Kaynaştırmada Öğretmen Yeterliği Ölçeği (KÖYÖ)’ kullanılarak toplanmıştır. Toplanan verilerin çözümlenmesinde, SPSS 22.0 istatistik programı kullanılmış, Kolmogorov Smirnov testi, t-testi, tek yönlü ANOVA, Kruskal Wallis-H testi, Mann Whitney-U testi ve korelasyon analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler neticesinde kaynaştırma eğitimi almış öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi almayan öğretmenlere kıyasla eğitsel yeterliliklerin daha fazla olduğu ortaya çıkmış. Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi yeterliliklerinin yaş, cinsiyet, mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir farklılığın olmadığına ulaşılmıştır.

İlik ve Günay, (2020). Tarafından yazılan “*Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Hazırlama Sürecinde Tercih Edilen BEP Uygulamaları Üzerine Öğretmenlerin Görüşlerinin İncelenmesi*” adlı makale ile öğretmenlerin kullanmış olduğu Paket Program BEP(PPBEP) ve Öğretmenlerin Hazırladığı BEP (ÖHBEP)’lerin ne tür avantaj ve dezavantajların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama yöntemi ile

oluşturulmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile Erzurum ilinde görev yapan 15 öğretmen yoluyla sağlanmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi betimsel analiz yöntemi ile yapılmıştır. Çalışma sonunda öğretmenlerin birbirine yakın sayılarda PPBEP ve ÖHBEP kullandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, BEP'lerin içerik kısmına davranış problemleri ile ilgili kısmın da eklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin kullandıkları BEP türleri karşılaştırıldığında, ÖHBEP'lerin, PPBEP'lere göre birçok açıdan daha olumlu sonuçların olduğunu ifade etmişler fakat hazırlamada zamansal sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ortaya çıkan sonuçlara göre öğretmenlerin zaman problemlerini çözmeye yönelik kullanışlı ve daha hızlı hazırlanabilen BEP tasarıları yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

II.2.2. Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar

Simith & Simplon, (1989). Tarafından yazılan “*An Analysis of Individualized Education Programs (BEPs) for Students with Behavioral Disorders (Davranış Bozukluğu Olan Öğrenciler İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) Analizi*)” Devlet okullarında eğitim gören bağımsız ve birbiriyle ilişkili (yani, kategoriler arası) yatılı özel eğitim programlarına atanan davranış bozukluğu olan 214 öğrenci Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) değerlendirilmiştir. Devlet beklentisi, yıllık hedef sayısı, tamamlanan kısa vadeli hedefler ve yıllık hedefler ile mevcut performans beyanı düzeyi arasındaki uyum incelenmiştir. Sonuçların tanımlayıcı analizi, BEP'lerin üçte birinden fazlasının gerekli bileşenlerden yoksun olduğunu ortaya koymuştur. Yaş grupları ve sunum modelleri için yıllık hedef sayısı ve kısa vadeli hedeflerdeki farklılıklar kaydedilmiştir. Mevcut performans düzeyi ile yıllık hedefler arasındaki uyumsuzluklar, tüm yaş grupları ve dağıtım modellerinde de bulunmuştur. Bu bulguların çıkarımları, davranış bozukluğu olan öğrenciler için BEP'lerin işlevine göre tartışılmıştır.

Goodman ve Bond (1993). Bu makalede “*Individualized Education Program: A Retrospective Criticism (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı: Geriye Dönük Bir Eleştiri)*” Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının (BEP) asıl amacının bir hesap verebilirlik aracı olarak hizmet etmek olmasına rağmen, değerlendirici olduğu kadar öğretici bir mekanizma haline gelmesi gerektiği tartışılmaktadır. BEP'lerin gözden geçirilmesi, önceki mevzuat, başarılı makaleler, bireyselleştirilmiş programlamanın kategorik yerleşimleri en az kısıtlayıcı ortamlar lehine azaltacağını, ebeveyn katılımını arttıracaklarını sağlayacağı düşünülmektedir. Eğitim hedeflerini belirleme ve denetlemede ve çocukların karşılıklı olarak üzerinde anlaşmaya

varılan hedefler üzerindeki ilerlemesini değerlendirmek için bir yöntem olanağı sunmaktadır. BEP, hiçbir zaman öğretmenlerin neyi veya nasıl öğretmesi gerektiğini belirlemeyi amaçlamamıştır. Bununla birlikte, geriye bakma lüksü göz önüne alındığında, Analizimiz, “nesnel kriterler” aracılığıyla değerlendirilecek “kısa vadeli hedefler” oluşturmaya yönelik hükümlerin, programların hedef olarak belirli becerileri ve kazanımları seçmesini ve öğretmen tarafından yönlendirilen öğretim yöntemlerine dayanmasını daha olası kıldığını ileri sürmektedir. BEP yönetmelikleri, çocuklara yönelik, son derece etkileşimli bir öğretim yaklaşımını sürdürmeyi zorlaştırmaktadır. Çoklu alternatif hedefler belirleyerek, değerlendirme için anlatı incelemeleri de dahil olmak üzere değerlendirme için portfolyolar veya video kasetler kullanarak ve bazı durumlarda sonuçlardan ziyade yöntemler olarak hedefler koyarak müfredatın ve değerlendirme prosedürlerinin inşasını genişletmek için önerilerde bulunulmuştur. Daha da önemlisi, bu çalışma ile BEP üzerine tartışmaların yapılması teşvik edilmektedir.

Prontczak ve Bricker, (2000). Tarafından yazılan “*Enhancing the Quality of Individualized Education Plan (IEP) Goals and objectives*” adlı çalışma ile bireyselleştirilmiş hizmet, erken çocukluk özel eğitiminin temel taşı olduğu savunulmuştur. Hizmetleri bireyselleştirmek için kullanılan birincil mekanizma Bireyselleştirilmiş Eğitim Planıdır (BEP). Ne yazık ki, birçok çalışmanın (BEP) amaç ve hedeflerinin kötü yazılmış olma eğiliminde olduğunu ve BEP'nin bireyselleştirilmiş doğasını sorguladığını bildirmektedir. Bu çalışma ile amaçlanan, yazılı BEP amaç ve hedeflerinin kalitesini iyileştirmek için yeni stratejiler ortaya çıkarmaktır. Çeşitli erken çocukluk uzmanı ve özel eğitimcilerinden oluşan bir grup, kaliteli BEP hedefleri, hedefleri yazma ve 3-6 yıl için Değerlendirme, Değerlendirme ve Programlama Sistemi (AEPS) adı verilen müfredata dayalı bir ölçü kullanma konusunda eğitilmiştir. Sonuçlar, BEP hedef yazma eğitimi ve AEPS Testinin kullanılmasının ardından geliştirilen yazılı BEP amaç ve hedeflerinin kalitesini göstermiştir.

Testi ve Hughes, (2004) Tarafından yazılan “*Student Involvement in Individualized Education Program Meetings (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Toplantılarına Öğrenci Katılımı)*” Öğrencilerin bireyselleştirilmiş eğitim programlarına (BEP) katılımlarını artırmak için tasarlanmış müdahaleleri araştırmak için bir literatür taraması yapılmıştır. On altı çalışma belirlenmiş ve altı değişken açısından analizleri yapılmıştır. Amaç olarak katılımcılar/ortam, tasarım, bağımlı değişkenler, bağımsız değişken ve sonuçlar, bulgular, çok çeşitli engelleri olan öğrencilerin BEP sürecine aktif olarak katılabileceğini göstermiştir. Elde

edilen sonuçlarla ayrıca, öğrencilere BEP toplantılarından önce katılımlarını artırma becerilerini öğretmek için tasarlanmış yayınlanmış müfredatın ve kişi merkezli planlama stratejilerinin, doğrudan gözlem yoluyla kanıtlandığı gibi, öğrencilerin BEP toplantılarına katılımını artırmada etkili olduğunu ortaya çıkmıştır.

Tarver (2006), tarafından yazılan “*Are Individualized Education Plans a Good Thing? A Survey of Teachers' Perceptions of the Utility of IEPs in Regular Education Settings (Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları İyi Bir Şey mi? Öğretmenlerin Düzenli Eğitim Ortamlarında BEP'lerin Yararına İlişkin Algılarına İlişkin Bir Anket)*” adlı makale ile amaçlanan normal sınıf öğretmenlerinin kapsayıcı bir sınıfta engelli çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim planlarının (BEP) faydasına ilişkin algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmaya Alabama ve Georgia'dan 123 öğretmen katılmıştır. Ankete katılanların %72'si Afrika kökenli Amerikalı, %22'si Kafkasyalı ve %2'sinin etnik kökeni bilinmemektedir. Ankete katılanların %42'si Alabama okullarında öğretmendir ve %58'i Georgia okullarında öğretmendir. Ortaya çıkan sonuçlar ise normal sınıflardaki öğretmenlerinin çoğunluğunun BEP'leri müfredat hazırlamada yararlı araçlar olarak algıladığını ve öğretmenlerin BEP sürecinde aktif katılımcılar olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, verilen cevaplarda ek eğitimin verilmesi gerektiği görüşü hakim olmuştur.

Margaret & Stegall (2009). Tarafından yazılan “*Assistive Technology in the Individualized Education Plan: Analysis of Policies Across Ten States (Bireyselleştirilmiş Eğitim Planında Yardımcı Teknoloji: On Eyalette Politikaların Analizi)*” Özürlü Bireyler Eğitimini İyileştirme Yasası'nın genel müfredata dahil edilmesine ve ilgili standartları karşılamaya daha fazla vurgu yapmasıyla birlikte, yardımcı teknoloji (AT), ücretsiz ve uygun bir halk eğitimi sağlamak ve diğer ülkelerde eğitimi teşvik etmek için gerekli bir düşünce haline gelmiştir. Engelli öğrenciler için en az kısıtlayıcı ortam. 10 eyaletin analizi, eyaletlerin çoğunun özel olarak AT ile ilgili bilgiler ile genel olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) ile ilgili bilgilerin bir kombinasyonunu sağladığını ortaya çıkarmıştır. AT'de önerilen uygulama, tutarlılığı ve iyileştirilmiş AT kararlarını teşvik etmek için BEP'te AT ile ilgili açık kılavuzların geliştirilmesini desteklenmektedir. Ancak bu yerel düzeyde gerçekleşebilir. AT'nin nasıl ele alındığına ilişkin farklılıklara rağmen, 10 eyalet, özel eğitim müdürlerini, BEP ekiplerini, AT ekiplerini, öğretmenleri, hizmet sağlayıcıları ve nihayetinde engelli öğrencileri doğrudan etkileyebilecek kaliteli AT politikaları örnekleri sunulmuştur.

Blackwell & Rossetti (2014). Tarafından yazılan “*The Development of Individualized Education Programs: Where Have We Been and Where Should We Go Now? (Bireyselleştirilmiş Gelişim Eğitim Programları: Ne durumdayız ve Şimdi Nasıl geliştirmeliyiz?)*” adlı makale ile ABD devlet okullarında özel eğitim hizmetleri alan 6,6 milyondan fazla engelli öğrenci bulunmaktadır. Geliştirilmiş ve uygulanmakta olan 6,6 milyon Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) olduğu anlamına gelmektedir. Her BEP, eğitim ortamlarında, aileler ve okullar arasındaki ilişkiyi sağlamaktadır. Bu bilgiler göz önüne alındığında, araştırmalardan öğrendiklerimizi incelememiz önemlidir. BEP'lerin geliştirilmesi ve BEP gelişimi için ilgili araştırma ve uygulamalara bakarak BEP'lere yeni bir yön çizmeye başlanmalıdır. Bu literatür taraması, 1997 yılından bu yana BEP gelişimini inceleyen yayınlanmış, hakemli araştırma çalışmalarını incelemektedir. Engelliler Eğitim Yasası'nın (IDEA) yeniden yetkilendirilmesi. İncelemenin nasıl yapılacağına ilişkin bir tartışma ile sona ermektedir. BEP geliştirme üzerine önceki araştırmalardan elde edilen bulgular, gelecekteki araştırma gündemlerini, eğitimci uygulamalarını ve devlet politikaları oluşturacaktır.

Evans & Langberg, (2014). Tarafından yazılan “*Evaluating the content of Individualized Education Programs and 504 Plans of young adolescents with attention deficit/hyperactivity disorder (Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu olan genç ergenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları ve 504 Planlarının içeriğinin değerlendirilmesi)*” Bu çalışmanın amacı, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu (DEHB) olan ortaokul öğrencileri için hazırlanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP) ve 504 Planlarının en iyi uygulamalara ne derece uyduğunu ve kanıta dayalı hizmetleri ne ölçüde içerdiği değerlendirilmiştir. Spesifik olarak, öğrencilerin mevcut akademik başarı ve işlevsel performans düzeyi (PLAAFP) beyanında tanımlanan ve öğrencilerin ölçülebilir yıllık amaç ve hedeflerinde (MAGO'lar) hedeflenen sorun alanlarını incelenmiştir. Ayrıca, hizmetleri ABD Eğitim Bakanlığı (ED) tarafından sağlanan önerilen hizmetlerin listeleri ve kanıta dayalı uygulamaların incelemeleriyle karşılaştırılmıştır. Katılımcılar DEHB'li 97 ortaokul öğrencisi, %61.9'u BEP'li ve %38.1'i 504 Planı olan öğrencilerdi. Çoğu (%85) BEP PLAAFP beyanı, akademik olmayan/davranış problemlerini tanımlanmış, ancak yarısından azında bu ihtiyaç alanlarını hedefleyen MAGO'lar vardır. BEP'lerde ve Bölüm 504 Planlarında listelenen hizmetler, sıklıkla ED tavsiyeleriyle tutarlı çıkmıştır, fakat etkinliklerini destekleyen çok az araştırma vardır veya hiç araştırma bulunmamaktadır. Ayrıca, DEHB'li öğrencilere fayda sağlayan kanıtları destekleyen hizmetler, BEP'lere veya 504 Planlarına nadiren dahil

edilmiştir. Özel eğitim politikasına yönelik çıkarımlar ve geleceğe yönelik yönler tartışılmıştır.

Slade & Carter (2017) Tarafından yazılan “*Satisfaction With Individualized Education Programs Among Parents of Young Children With ASD (OSB’li Küçük Çocukların Ebeveynlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarından Memnuniyeti)*”. Ebeveynlerin, çocuklarının Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının BEP’ler çeşitli yönleriyle ilgili memnuniyetini incelenmiştir. Ebeveynler (n= 142) 4-8 yaş arası otizm spektrum bozukluğu (ASD) olan çocukları yetiştirmek, çocuklarının BEP’lerinin dört yönünden memnuniyetlerini bildirmişlerdir: (a) BEP belgesinin içeriği, (b) sağlanan hizmetler, (c) algılanan BEP belgesi ile fiilen sağlanan hizmetler arasındaki anlaşma ve (d) BEP ekibinin etkinliği. Bu dört kategoride, ailelerin yarısından fazlası orta ila yüksek düzeyde memnuniyet bildirirken, ebeveynlerin %61’i dört yönden en az birinden memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır. Genel BEP memnuniyeti, ebeveyn-okul bağlantısı ve aile finansal kaynakları ile pozitif olarak ilişkilidir, ancak çocuk özellikleri ile ilgisizdir. Beklenenin aksine, BEP memnuniyeti, öğretmenlerin uzun yıllara dayanan deneyimleriyle negatif ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Sarı ve İlik, (2017) Tarafından oluşturulan “*The Training Program for Individualized Education Programs (BEPs): Its Effect on How Inclusive Education Teachers Perceive their Competencies in Devising BEPs. (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP’ler) için Eğitim Programı: Kapsayıcı Eğitim Öğretmenlerinin BEP Tasarlarken Yetkinliklerini Nasıl Algıladıklarına Etkisi)*” Kaynaştırma eğitimi öğretmenlerinin kaliteli bir ortam oluşturabilmeleri, hangi bireylerin özel eğitime ihtiyacı olduğunu fark edebilmeleri ve kaynaştırma eğitim ilkelerini uygulayabilmeleri için bu öğretmenlerin programın içeriği ile ilgili yöntem ve teknikleri kullanabilmeleri gerekmektedir. Ayrıca, öğrenci performans değerlendirmelerinin yapılması ve BEP’lerin BEP ekipleri tarafından hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak literatür incelendiğinde öğretmenlerin BEP hazırlama konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Bu çalışma, BEP eğitim programının kaynaştırma eğitimi öğretmenlerinin gelişim sürecine yönelik BEP yeterliklerini nasıl algıladıklarına etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki iki soruya yanıt aranmıştır: (a) Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin BEP yeterliliklerine ilişkin kendi algıları nelerdir ve (b) Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin BEP Yeterlilik Ölçeğinden aldıkları son test puanları, Hizmet İçi BEP’e katılıp katılmamalarına göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu? Gelişim Eğitim

Programı? Karma yöntem deseninde olan bu çalışma, hem nitel hem de nicel yöntemlerden yararlanılmıştır. Araştırmanın nitel aşamasında 24 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmış, nicel aşamada ise 19 öğretmenden oluşan bir kontrol ve bir deney grubu üzerinde deneysel çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda öğretmenlerin BEP geliştirme sürecinin hemen her aşamasında eksiklikleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Harvey, Bush, Yeager ve diğ (2020) tarafından yazılan “*Describing the Composition of Individualized Education Plans for Students With Traumatic Brain Injury (Travmatik Beyin Hasarlı Öğrenciler İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim Planlarının Bileşimini Tanımlama)*” adlı makale ile amaçlanan (TBH) Travmatik beyin hasarlı öğrenciler için mevcut özel eğitim uygulamalarını geliştirmeye yardımcı olmak için travmatik beyin hasarı (TBH) olan bir öğrenci grubu için Bireyselleştirilmiş Eğitim Planlarının (BEP) özelliklerini keşfetmek amaçlanmıştır. Yöntem olarak 41.000 öğrencinin bulunduğu bir eyaletteki yöneticilerinden, TBH ile tanısı almış öğrencilerin BEP kayıtlarını incelemek için izin alınmıştır. Nüfus bilgileri (yani, yaralanma anındaki neden ve yaş), BEP hizmetlerini ve yoğunluğunu, BEP’in kimlere verileceği ve daha önceki tanılama durumları incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında, müdahale hizmetlerinin yaralanma sonrası Travmatik beyin hasarlı öğrenciler için daha yoğun olması gerektiği ortaya çıkmıştır. Hedef davranışlardaki kazandırılması gereken hedefler, dikkat, hafıza ve yürütme işlevi gibi bu becerileri yöneten bilişsel süreçlerden çok matematik ve okumayla ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak, örneklemin üçte birinden fazlasının bir engelli olduğu ortaya çıkmış ve Travmatik beyin hasarlı öğrencilerin önce bir BEP aracılığıyla özel eğitim hizmeti verilmiştir. Elde edilen Sonuçlara baktığımızda, Travmatik beyin hasarlı öğrenciler için özel eğitim hizmetlerini vermede önemli bir ilk adım niteliğindedir. İleriki zamandaki araştırmalar, okul temelli ortamlar için ekolojik olarak geçerli olan ve Travmatik beyin hasarlı öğrencilerin kendine özgü eksikliklerini gidermek için geliştirilen müdahaleleri, özellikle bu öğrencilerin deneyimlediği alta yatan bilişsel süreçlere odaklanan müdahalelerin keşfedilmesi önerilmiştir.

Bireyselleştirilmiş eğitim planları ile ilgili ülkemizde ve dünyada birtakım çalışmalar yapılmış fakat öğretmenlerin nasıl bir BEP programı hazırlayacağı üzerinde kısıtlı durulmuştur. Literatür de öğretmenlere yönelik uygulamalı bir BEP eğitim programı hazırlanmasına yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

BÖLÜM III

III. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları veya teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

III.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada araştırma modeli olarak nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntemle desenlenen araştırmalar, derinlemesine ve kapsamlı veriler elde etmek amacıyla nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı araştırma türü olarak kullanılmaktadır (Creswell, 2017). Yapılan bir araştırmanın karma yöntem olarak desenlenmesinde en önemli faktör araştırma sorularıdır. Genel olarak nitel veya nicel araştırma yöntemlerinin cevap bulamadığı, araştırmanın daha bilimsel kanıtlarla desteklenmesi durumunda karma yöntemden yararlanılmaktadır. Karma yöntem çoğulculuk ve seçicilik gibi birtakım özellikleri sayesinde tek yöntemle oluşturulan araştırmalardan üstün ve verimli kılmaktadır (Jonhson ve Onwuegbuzie, 2004). Karma yöntemle araştırmaya katılan bireylere ölçek ve anket uygulanarak benzer konuların farklı yönleri ile araştırılması söz konusudur. Bu modelle nicel yöntem aracılığı ile çok sayıda katılımcıdan bilgi elde edilir buna ek olarak nitel yöntem ile ise araştırılan konunun daha derinlemesine incelenmesi söz konusudur. Araştırmada veriler toplanırken toplanan verilerin derinlemesine toplanması ve etkililiği için nitel ve nicel veri araçlarının oluşturulmasında “çeşitleme” (triangulation) yolu seçilmiştir (Büyüköztürk & diğ. 2009). Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin artırılmasına yönelik öğretmenler için geliştirilen uygulamalı BEP eğitim programının etkisinin belirlenebilmesi için Nitel Araştırma Yöntemlerinden Görüşme Yöntemi içerisinde yer alan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kullanılma nedeni görüşülenlerden elde edilen verilerin daha zengin ve derinlemesine incelenmesinin sağlanabilmesidir.

Bu araştırma ile 1. olarak öğretmenlerin BEP yeterliliklerinin belirlenmesi amacıyla nitel çalışma yapılması ve elde edilen sonuçlar dikkate alınarak uygulamalı BEP eğitim programının geliştirilmesi ve 2. aşama olarak nicel araştırma modelinin yer alması, 3. aşamada ise deney grubunda bulunan katılımcılara hazırlanıp uygulanan programın

etkililiğine ilişkin görüşlerine başvurularak nitel çalışma yapılmasından dolayı sıralı karma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma modeli ile ilgili aşamalara tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Modeli

Nitel	Nicel	Nitel
Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterlilikleri ile ilgili görüşlerinin alınarak ihtiyaçlarının belirlenmesi ve gerekli değerlendirilmenin yapılması	Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik hazırlanan öğretmenler için geliştirilen uygulamalı BEP eğitim programı, yeterlilik ölçeği geliştirme, uygulama ve deney/kontrol grubu verilerinin istatistiksel analizi	Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik uygulanan eğitim programının etkililiğine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi
Öğretmenlere uygulanan ihtiyaç analizi ve bu doğrultuda hazırlanan eğitim programının etkililiği ile ilgili deney/ kontrol grubu verilerinin grafiksel analizi		

Araştırmanın birinci aşamasında öğretmenlere yönelik ihtiyaç analizi yapılmıştır. Literatür incelendiğinde ihtiyaç analizi, ihtiyaç belirleme ve ihtiyaç kavramı gibi birtakım kavramlardan herhangi biri kullanılabilir. Watkinset al., (2012) ‘e göre ihtiyaç analizi bir konuda daha geniş ve objektif kararlar verebilmek için kullanılan bir araçtır. İhtiyaçlar belirlenirken beklenen durum ile mevcut durum arasında ki farkın ortaya çıkarılması da amaçlanmaktadır. İhtiyaç analizleri ileriye dönük kararları etkileyebileceği gibi geçmiş zamanda alınan kararların sonuçlarından etkilenebilmektedir. Böylece ihtiyaç analizi geçmiş ve gelecekteki performanslar arasında bağlantı kurarak alınacak kararlara yön vermede etkili olmaktadır. İhtiyaç analizine yönelik sürece tablo 3’te yer verilmiştir. Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin artırılmasına yönelik öğretmenler için geliştirilen uygulamalı BEP eğitim programının etkisinin belirlenebilmesi için Nitel Araştırma Yöntemlerinden Görüşme Yöntemi içerisinde yer alan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme tekniği” kullanılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanılma nedeni toplanan verilerin daha geniş ve derinlemesine incelenmesinin sağlanması amaçlanmaktadır (Büyüköztürk, 2013). Kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin ihtiyaçları belirlendikten sonra uzman kişilerden gerekli yardımlar alınarak öğretmenler için geliştirilen uygulamalı BEP eğitim programı hazırlanmıştır.

Tablo 3. İhtiyaç Analizi Aşamaları

Aşama 1	Aşama 2	Aşama 3
Ön belirleme (Keşfetme)	Belirleme (Veri toplama)	Son belirleme (Kullanım)
1- Plan yapılarak ihtiyaçların belirlenmesi	1-İhtiyaç belirlemenin sınırlarının, amaçlarının ve içeriğinin belirlenmesi	1-Uygulanabilir düzeyde öncelikli ihtiyaçların belirlenmesi
2-İhtiyaç belirleme ile ilgili genel hedefleri tanımlama	2-İhtiyaçların belirlenmesi için verilerin toplanması	2-Amaca uygun alternatif çözümler oluşturma
3-Öncelikli ihtiyaçların veya konuların tanımlanması	3-Öncelikli ihtiyaçların tespiti	3-Çözümlerin uygulanmasında etkili olacak eylem planlarının oluşturulması
4-İhtiyaç alanı ile ilgili eldeki bilgilerin tanımlanması	4-Aşama 1,2 ve 3'teki analizlerin yapılması	4-İhtiyaç belirleme ile ilgili değerlendirme
5-Belirleme a)Verilerin toplanması b)kaynaklar c)Metot d)Verilerin kullanımı	5-Toplanan verilerin analizinin yapılması	5-Sonuçların birleştirilmesi
6-Çıktılar Aşama 2 ve 3 için öncelikli plan oluşturma ve değerlendirmeleri planlama	6-Çıktılar Öncelikli ihtiyaçlar ve temelli eylemler için kriter belirleme	6-Çıktılar Eylem planları, yazılı sözlü sunum ve raporlar

Araştırmanın ikinci aşamasında ise nicel araştırma yönteminden ön test- son test kontrol gruplu deneysel model kullanılmıştır. Bu modelin bu çalışmada kullanılmasının nedeni ise deney ve kontrol gruplarına yönelik hazırlanacak olan BEP'in etkililiği ile ilgili geliştirilen SİBEP ölçeğinin uygulanması, ön test ve son test puan ortalamaları arasındaki istatistiklerin yapılarak farklılığın ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Ön Test- Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Model müdahale öncesinde deney ve kontrol gruplarının ölçülmek istenen özellikler belirlendikten sonra uygulamaya geçilmekte ve müdahale sonrasında deney grubunda oluşan değişikliklerin kontrol grubu ile karşılaştırılması sağlanmaktadır. Bu modelde, deney

grubundaki değişimin kontrol grubundaki değişime göre farklılık durumu ortaya çıkartılarak uygulamanın etkilerinin ne olduğunun belirlenmesidir (Büyüköztürk ve diğerleri., 2014).

Araştırmaya başlamadan önce deney ve kontrol grubunda yer alan öğretmenlere yönelik gerekli bilgilendirme yapılmış ve araştırmanın bilimsel açıdan olumsuz etkilenmemesi adına ek çalışma yapmamaları konusunda uyarılmıştır. Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğinin sağlanması için deneysel süreç tamamen bittikten sonra süreç ve ortaya çıkan sonuç istenilen düzeyde olması durumunda kontrol grubuna eğitim verilebileceği ifade edilmiştir. Araştırmanın bu aşamasında kaynaştırma sınıflarında görev yapan öğretmenlerin BEP yeterliliklerini ölçmek için “Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP)” kullanılmıştır. Ölçekten ortaya çıkan veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Ayrıca araştırmanın sonunda öğretmenler için geliştirilen uygulamalı BEP eğitim programına katılan deney grubundaki 20 öğretmene yönelik nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanarak sosyal geçerlilik verileri elde edilmiştir. Araştırmanın bu aşamasına ilişkin deneysel sürecin simgesel görünümüne tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmanın Deneysel Sürecine Yönelik İşlem Basamakları

Gruplar	Öntest Uygulaması	Uygulama süreci	Son Test Uygulaması
Deney Grubu D1	Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP) (Ö1)	Öğretmenler için geliştirilen uygulamalı BEP eğitim programı (8 oturum).	Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP) (Ö2)
Kontrol Grubu K2	Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP) (Ö1)		Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP) (Ö2)

III.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın birinci aşamasında Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin artırılmasına yönelik öğretmenler için geliştirilen BEP eğitim programının etkisinin belirlenebilmesine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla Nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda yarı yapılandırılmış görüşme formları 2022-2023 eğitim öğretim yılında Sivas il sınırlarında sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan 20 öğretmene yönelik uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise Sivas ili sınırları içerisinde Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin artırılmasına yönelik öğretmenler için geliştirilen BEP eğitim programının etkisinin belirlenebilmesi için araştırmanın nicel aşamasında ‘Ön Test - Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Model’ uygulanacağı için kaynaştırma sınıflarında görev alan 20 deney grubundaki öğretmen ve diğer 20 si ise kontrol grubunda yer alan toplam 40 öğretmenden oluşmuştur.

III.2.1. İhtiyaç Analizi Sürecindeki Katılımcılar

Araştırmanın ihtiyaç analizi kısmı, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmede nitel araştırma yöntemlerinde en sık kullanılan maksimum çeşitlilik örnekleme ile veriler toplanmıştır (Karasar, 2006).

Araştırmanın ihtiyaç analizi sürecinde BEP’lerin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesine yönelik öğretmenlerin yeterlilikleri ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın bu kısmında fenomenolojik araştırma yürütülmüştür. Fenomenolojik araştırmalarda katılımcıların özellikleri birbirine yakın olmasına önem gösterilmelidir. Bu durum ortaya çıkan bulguların anlamlı olmasını sağlayacaktır (Norlyk ve Harder 2010). Araştırmanın bu aşamasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan veya daha önce kaynaştırma öğrencisine eğitim veren öğretmenlerle görüşme yapılmıştır, yapılan görüşme ile öğretmenlerin BEP yeterliliklerinin belirlenmesi ve ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak araştırmada veriler elde edilirken nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış ve Sivas il merkezinde bulunan toplamda 20 sınıf ve branş öğretmeni ile görüşülmüştür.

Tablo 5. İhtiyaç analizine Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Katılımcı Bilgileri	Cinsiyet	Kadın	12
		Erkek	8
	Eğitim Durumu	Lisans	14
		Lisans Üstü	6
	Yaş	20-35	4
		35-50	14
		50-60	2
	Branş	Sınıf Öğretmeni	12
		Branş Öğretmeni	8
	Çalışma Süresi	0-10 yıl	2
		10-20 yıl	10
		20-30 yıl	8
	Kaynaştırma Deneyim Süresi	0-3 yıl	6
		3-6 yıl	10
6-10 yıl		4	

III.2.2. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP) Uygulanması Sürecinde Yer Alan Katılımcılar

Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubu Katılımcı Bilgileri

		Deney Grubu	Kontrol Grubu
Cinsiyet	Kadın	14	8
	Erkek	6	12
Eğitim Durumu	Lisans	20	16
	Lisans Üstü	0	4
Yaş	20-35	9	6
	35-50	10	13
	50-60	1	1
Branş	Sınıf Öğretmeni	10	7
	Branş Öğretmeni	10	13
Çalışma Süresi	0-10 yıl	5	5
	10-20 yıl	12	10
	20-30 yıl	3	5
Kaynaştırma Deneyim Süresi	0-3 yıl	9	8
	3-6 yıl	7	6
	6-10 yıl	4	6
Alınan BEP Eğitimi	Almadım	14	11
	Özel Öğrenme Güçlüğü Semineri	2	2
	Kaynaştırma Eğitimi Semineri	1	0
	Özel Eğitim Semineri	3	7

Araştırmanın ikinci bölümü ise Sivas ili sınırları içerisinde bulunan, sınıfında kaynaştırma öğrenci olan ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlayan sınıf ve branş öğretmeninden oluşan 20'si deney ve 20'si kontrol grubunda yer alan toplam 40 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmaya katılımcı olarak katılmak isteyen 85 öğretmen içinden 40 öğretmen rastgele olarak seçilmiştir. Deneysel çalışmalarda deney grubu ve kontrol grubunun

seçilmesinde denkliğin sağlanması çok zor olmakla birlikte kesin olarak denkliğin sağlanması çok zordur (Karasar, 2014).

Araştırmanın nicel kısmında “Öntest Sontest Kontrol Gruplu Deneysel Model” uygulandığı için katılımcıların 20’si deney grubunda, 20’si ise kontrol grubunda yer almıştır. Deney ve kontrol grubunda yer alan yer alan 40 öğretmene deney grubu ve kontrol grubunda yer alan öğretmenlere eğitim öncesi ve sonrasında Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP) aracılığı ile veriler toplanmıştır. Deney grubunda yer alan katılımcılara 25 sorudan oluşan oturum öncesi ve oturum sonu değerlendirme testi uygulanmıştır. Oturum öncesi ve oturum sonrası değerlendirme testinin soruları belirlenirken 4 uzmandan görüş alınmış ve düzeltilmesi gereken sorular bu doğrultuda gözden geçirilmiştir. Bu araştırmaya katılan öğretmenler daha öncesinde herhangi bir BEP eğitimine katılmamıştır.

III.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Bu araştırmada toplanan veriler ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’, BEP Eğitimi Programı ve ‘Sınıf ve Branş Öğretmenleri için Geliştirilen BEP yeterliliklerini Belirleme Ölçeği (SIBEP)’ olmak üzere üç veri toplama aracı ile iki aşamada veriler toplanmıştır.

III.3.1. İhtiyaç Analizine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmanın birinci aşamasında, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin belirlenebilmesi amacıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonucuna göre “Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı” kazanımları belirlenerek öğretmenlere uygulanmak amacıyla yeni bir eğitim programı geliştirilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun içeriği özel eğitim anabilim dalında üç öğretim üyesinin görüşlerine başvurularak hazırlanmıştır. Ayrıca öğretmenlerinde görüşlerine başvurularak Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı” kazanımları belirlenerek eğitim programı geliştirilmiştir.

Tablo 7. Görüşme Formunun Geliştirilme Sürecindeki Basamaklar

1. Aşama	Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile hazırlanan çalışmalar incelenmiş ve kaynak kitaplardan yardım alınarak taslak bir görüşme formu oluşturulmuştur.
2. Aşama	Görüşme formunda yer alan soruların oluşturulmasında danışman ve araştırmacı tarafından sorular geliştirilmiş ve BEP'le ilgili konuların olmasına karar verilmiştir.
3. Aşama	Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun değerlendirilmesinde uzman görüşlerine başvurulmuş ve kaynaştırma sınıflarında derse giren 3 öğretmen, 3 özel eğitim anabilim dalında derse giren öğretim üyesi ve 1 ölçme değerlendirme uzmanının görüşleri alınarak görüşme formu oluşturulmuştur.
4. Aşama	Uzmanlar tarafından istenilen düzeltmeler yapılmış ve form uygulanması amacıyla hazır duruma getirilmiştir.
5. Aşama	Kaynaştırma sınıflarında çalışan 4 sınıf öğretmeniyle pilot çalışması yapılmış ve toplanan veriler araştırmacı ve uzmanlarca değerlendirilerek gerekli düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son hali verilmiştir.

III.3.2. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP)

Sınıf ve branş öğretmenleri için BEP yeterlilikleri belirleme ölçeği ile öğretmenlere uygulanacak olan öğretmenler için geliştirilen uygulamalı BEP eğitim programının etkililiğinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ölçek öğretmenlere ön test- son test şeklinde uygulanacak ve hazırlanan BEP eğitim programı ile öğrenci başarısında değişiklik olup olmadığı ortaya çıkartılmıştır. SIBEP ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ile ilgili gerekli bilgiler açıklanmıştır.

Geçerlik, uygulanan testin ölçülmek istenilen özelliği diğer özelliklere karıştırmadan ne derece ölçtüğü ile ilgilidir. Diğer bir ifadeyle ölçme sonuçlarının geçerliliği, hedeflenen ölçmenin gerçekleştirilebilme derecesidir (Baykul, 2000). Geçerlik türleri ise kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve ölçüt bağımlı geçerlik olarak sınıflandırılması tercih edilen geçerlik olarak sınıflandırılabilir (Büyüköztürk, 2009). Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerini ölçmek için geliştirilen SIBEP'in geçerlilik çalışmalarında yapı ve kapsam geçerlilik çalışmaları yer almıştır. SIBEP'in kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuş, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi ile yapı geçerliliği de yapılmıştır.

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında ise güvenilirlik; belli bir özelliğin ölçülmesinde yapılan ölçümlerin aynı bireyler üzerinde benzer şartlarda tekrar edilebilirlik olarak

tanımlanmaktadır. Yani ölçülen özellik aynı zamanda ölçülen özellik ve değişik zamanda ölçülen özellik arasındaki puanlar arasında tutarlık olarak tanımlanabilir. Bir ölçme aracının güvenilir olduğunu test tekrar test güvenilirliği, iki yarı test güvenilirliği, paralel form güvenilirliği, Kuder Richardson-20 (KR-20) ve Cronbach alfa güvenilirliği ve madde toplam puan korelasyonu yapılarak ölçme aracının güvenilir olduğu anlaşılmaktadır (Büyüköztürk, 2009). Geliştirilen SİBEP ölçeğinin güvenilirliği Cronbach alfa güvenilirlik yöntemiyle belirlenmiştir.

Ölçeğin geliştirilme sürecinde araştırma konusuyla ilgili alan yazın incelenmiş ve özel eğitim anabilim dalından üç öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuş buna bağlı olarak kapsam ve görünüş geçerliliği sağlanmıştır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde öğretmen seçimi basit rastgele yöntemle yapılmıştır. Araştırma hakkında öğretmenlere bilgi verilerek katılmayı kabul eden toplam altı yüz beş (605) öğretmenden veri toplanmıştır. Bir ölçme aracı geliştirebilmek için belirli aşamaların yerine getirilmesi gerekmektedir. Buna bağlı olarak ölçeğe ait madde havuzunun oluşturulmuş, uzman görüşlerinin alınarak kapsam ve görünüş geçerliliğine ait çalışmalar yapılmış, ön deneme çalışmaları yapılmış, faktör analizi çalışmaları yapılmış ve en sonunda güvenilirlik hesaplamaları yapılmıştır (Karasar, 2009). Sonrasında ölçeğe ilişkin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

III.3.2.1. SİBEP Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Uygulamaları ve Sonuçları

Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sosyal bilimlerde sık kullanılan gözlenen değişkenler altında yatan gizil değişkenlerin tespit edilmesinde kullanılan istatistik tekniğidir. Ölçek geliştirme işlemlerinde Açıklayıcı faktör analizi yoğun olarak kullanılan bir tekniktir. Açıklayıcı faktör analizi ölçek maddeleri arasında herhangi bir teorik bilginin olmadığı durumlarda, maddeler arasında kaç faktörün olduğu, hangi maddelerin hangi faktörleri ölçtüğünün bilinmediği durumlarda kullanılmaktadır. Açıklayıcı faktör analizleri genellikle var olan yapının açıklanmasında kullanılmaktadır (Hayton, Allen, & Scarpello, 2004).

Açıklayıcı faktör analizi yapılırken olasılıklı örneklem yöntemlerinden basit rastgele örneklem yöntemi kullanılmıştır. Olasılıklı örneklem yöntemleri genellikle nicel araştırmalarda kullanılan bir yöntemdir. Araştırma konularının temsil edebilme gücünün geliştirilmesinde genellikle olasılıklı örneklem yöntemi kullanılmaktadır (Yağar & Dökme, 2018). Açıklayıcı faktör analizi ile ölçekte yer alan maddelerin puanlarda ki varyansın ne kadarını açıkladığını, aynı boyutlanan maddelerin hangilerinin elde tutulup hangilerinin atılması gerektiği, alt boyutlara ne gibi isimlerin verilmesi gerektiği gibi kararlar verilir

(Başol, 2019). Bu çalışmanın Açımlayıcı faktör analizi SPSS-22 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizinin uygulanma sürecinde örneklem büyüklüğü hakkında çeşitli görüşler bulunmaktadır. Taslak ölçek metnindeki madde sayısının 5 katı ile 10 katı arasında bir örneklem büyüklüğüne sahip olması gerektiği görüşü yaygınlık göstermektedir. Bazı araştırmacılara göre ise örneklem büyüklüğü taslak ölçek metninde ki madde sayısının 10 kadar olması gerektiği önerilmektedir (Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008).

Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme taslak ölçeği toplamda 32 maddeden oluşmaktadır. Taslak ölçek uygulama büyüklüğünün 160 (32x5) ile 320 (32x10) arasında olması kabul edilebilir değerler arasındadır. Bu çalışmada Comley ve Lee (1992) uygun örneklem büyüklüğünü sınıflandırmış ve 50'nin çok zayıf olduğunu, 100'ün zayıf düzeyde olduğunu, 200'ün orta seviyede olduğunu, 300'ün iyi seviyede olduğunu, 500'ün çok iyi seviyede olduğunu, 1000'in ise mükemmel düzeyde olduğunu belirtmiştir. Buna bağlı olarak örneklem büyüklüğünde iyi seviye olarak belirttiği örneklem büyüklüğünü sağlamak adına 316 öğretmenle ön uygulama yapılmıştır. Örneklem büyüklüğü hedeflenen sayıda oluşturulmuş ve açımlayıcı faktör analizi örneklemini oluşturan katılımcıların demografik bilgileri tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Açıklayıcı Faktör Analizi Demografik Bilgiler

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	168	53
	Erkek	148	47
	Toplam	316	100
Eğitim	Lisans	250	80
	Lisans üstü	66	21
	Toplam	316	100
Yaş	20-35	131	42
	36-50	150	47
	51-65+	35	11
	Toplam	316	100
Branş	Sınıf Öğretmenliği	128	40
	Branş Öğretmenliği	188	60
	Toplam	316	100
Çalışma Süresi (yıl)	0-5 yıl	42	13
	6-10 yıl	66	21
	11-15 yıl	78	25
	16 ve üzeri yıl	130	41
	Toplam	316	100
Kaynaştırma Öğrencisi ile Çalışma Süresi	0-3 yıl	154	49
	4-6 yıl	60	19
	7 ve üzeri	102	32
	Toplam	316	100
Alınan BEP eğitimi	Evet	139	44
	Hayır	177	56
	Toplam	316	100

Tablo 8 incelendiğinde ölçek geliştirme sürecine katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde; katılımcıların 168 (%53)'si kadın katılımcı, 148 (%47)'i erkek katılımcıdır. Katılımcıların eğitim seviyesine baktığımızda; katılımcıların 250 (%80)'i lisans eğitimine sahipken, 66 (%21)'u ise lisansüstü eğitime sahiptir. Katılımcıların yaş gruplarına baktığımızda 25-35 yaş grubunda 131 (%42) katılımcı, 36-50 yaş grubunda 150 (%47), 51-65 yaş grubunda ise 35 (%11) katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların branş dağılımına baktığımızda; katılımcıların 128 (%40)'i sınıf öğretmeni, 188 (%60)'i ise branş öğretmenidir. Katılımcıların çalışma sürelerine baktığımızda; 0-5 yıl 42 (%13) katılımcı, 6-10

yıl 66 (%21) katılımcı, 11-15 yıl 78 (%25) katılımcı, 16 ve üzeri çalışma yılına sahip 130 (%41) katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların kaynaştırma öğrencisi ile çalışma süresine baktığımızda; 0-3 yıl 154 (%49) katılımcı, 4-6 yıl 60 (%19) katılımcı, 7 ve üzeri yıl 102 (%32) katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların aldıkları BEP eğitimine baktığımızda; BEP eğitimi alan 139 (%44) katılımcı, BEP eğitimi almayan 177 (%56) katılımcı bulunmaktadır.

Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme ölçeğinin geliştirilme aşamasında Kasier-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik değerleri kullanılarak toplanan verilerin faktör analizine uygunluk durumuna bakılmıştır. Kasier-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Bartlett küresellik değeri ile toplanan verilerin faktör analizine uygunluk durumuna ve normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. KMO testi; belirlenen hedef grubundan toplanan verilerin yapısal durumunun faktör analizi için yeterli düzeyde olup olmadığına bakılan uygunluk testidir. KMO testinin değer aralığı 0-1 arasındadır. KMO testinde veri matrisinin faktör analizi için uygunluk düzeyinin sağlanmasında KMO değeri 1'e yakın olmalıdır, bu değer 0'a yakın olması durumunda faktör analizi yapılamaz (Şencan, 2005).

Bartlett küresellik testi korelasyon matrisinin anlamlılığına bakan ve toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin kontrol edildiği bir testtir. Aynı zamanda bu testle değişkenler arasındaki ilişkilere bakılır ve anlamlılık derecesinin 0,05'ten küçük bir p değerinin ortaya çıkması ile faktör analizinin yapılması için gerekli ilişkinin ve normallüğün sağlandığını belirtir (Kurnaz ve Yiğit, 2010). Geliştirilen ölçekte toplanan örneklemin faktör analizi uygunluğunu test etmek amacıyla KMO ve Bartlett küresellik testinden yararlanılmıştır.

Tablo 9. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği KMO ve Bartlett küresellik testi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Uygunluğu Ölçüsü	0,969
Bartlett's Küresellik Testi Yaklaşık Ki-Kare Değeri	10529,251
Serbestlik Derecesi (sd)	496
Anlamlılık Düzeyi (Sig.)	,000

KMO'in kabul edilebilir değerleri şu şekilde ifade edilebilir: $1.00 \leq KMO \leq 0.90$ Mükemmel derecede bir değere sahip olduğunu, $0.90 \leq KMO \leq 0.80$ İyi derecede bir değere

sahip olduğunu, $0.80 \leq KMO \leq 0.70$ Orta derecede değere sahip olduğunu, $0.70 \leq KMO \leq 0.60$ Zayıf derecede değere sahip olduğunu, $0.60 \leq KMO \leq \dots$ kötü derecede bir değere sahip olduğunu ifade etmektedir. Tablo 9’da elde edilen Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile KMO değerinin 0,969 çıkması oldukça yüksek kabul edilebilir değerde olduğunu göstermektedir (Kaiser, 1974).

Tablo 9’a baktığımızda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin 0,969 çıkması mükemmel derecede bir değere sahip olduğunu göstermektedir. Bartlett testinin anlamlılık değeri 0,001 ve altında bir değer alması veriden faktör çıkarılabileceğini göstermektedir (Başol, 2009). Bartlett Küresellik testinin (sig.0.000) anlamlı olması ($p < 0.05$) değişkenleri arasındaki ilişkinin oluşturduğu matrisin faktör analizi için anlamlı ve uygun olduğunu ve normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir. Bu değere bakıldığında elde edilen değer faktör analizi için uygun olduğu ortaya çıkmıştır.

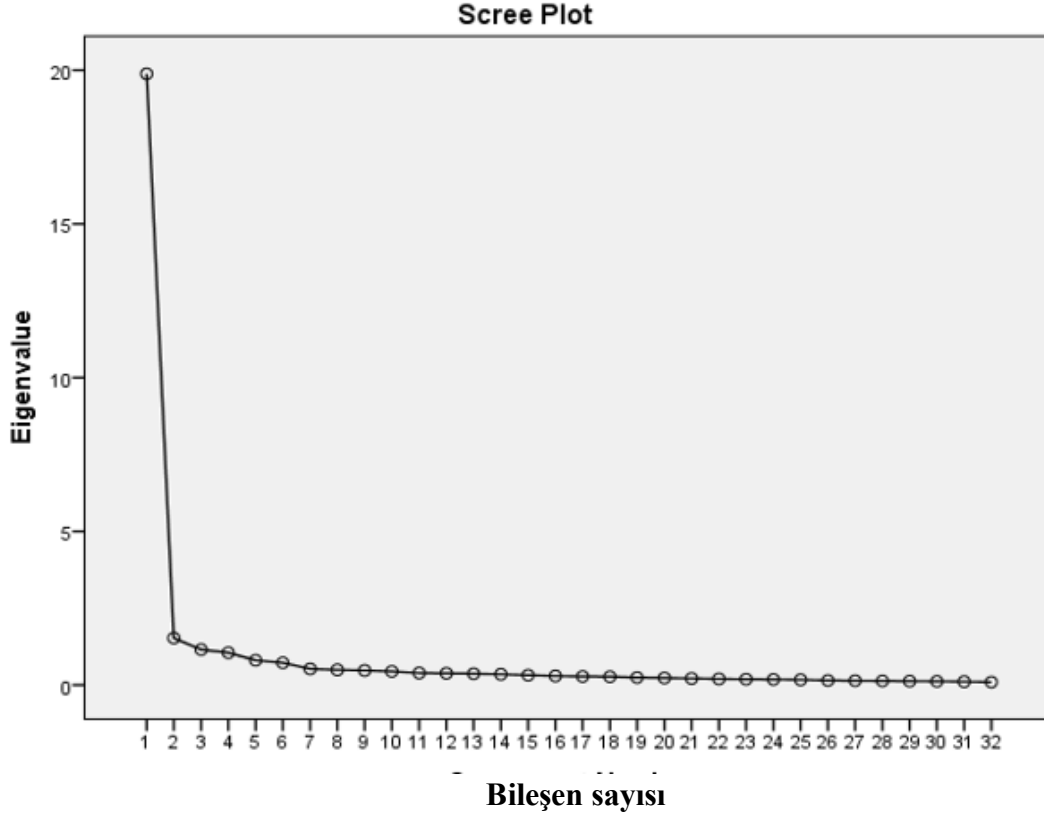
Tablo 10. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Toplam Açıklanan ve Boyutların Açıkladığı Varyans Değerleri

	Öncelikli Öz Değerler			Çıkarılan Kareler Toplamı Yük Değerleri			Kare Yüklemelerin Döndürme Toplamaları		
	Bileşenler	Açıklanan	Yığılmış	Toplam	Açıklanan	Yığılmış	Toplam	Açıklanan	Yığılmış
		Varyans	Varyans		Varyans	Varyans		Varyans	Varyans
Toplam	Yüzdeliği	Yüzdeliği	Toplam	Yüzdeliği	Yüzdeliği	Toplam	Yüzdeliği	Yüzdeliği	
1.Faktör	19,885	62,140	62,140	19,885	62,140	62,140	7,194	22,481	22,481
2.Faktör	1,527	4,771	66,911	1,527	4,771	66,911	6,227	19,458	41,939
3.Faktör	1,150	3,594	70,505	1,150	3,594	70,505	6,163	19,260	61,199
4.Faktör	1,050	3,280	73,786	1,050	3,280	73,786	4,028	12,586	73,786

Literatürde genel olarak sosyal bilimler alanlarında yapılan çalışmalarda açımlayıcı faktör analizinin %40-%60 arasında değişim gösteren açıklanan varyans değerleri yeterli görülmektedir. Ortaya çıkan varyans değerinin %50 ve üzerinde olması yüksek bir değer kabul edilmektedir (Başol, 2019). Açıklanan varyansın toplam varyans üzerinden %50’yi geçmesi faktör analizi için önemli bir kriterdir (Yaşlıoğlu, 2017). Tablo 10’u incelediğimizde açıklanan varyans değerinin 73,786’dır ve bu değer kabul edilen değer üzerindedir. 4 faktör toplam değişkenliğin %73,786 açıklamaktadır. Ölçekte ortaya çıkan 1. faktör varyansın %62,140’ını, 2. faktör %4,771’ini, 3. faktör %3,594’ünü ve 4. faktör ise %3,280’ini açıklamaktadır.

Ölçeğin geliştirilme sürecinde yamaç birikintisi (scree plot) grafiği de incelenmiştir. Scree plot çok değişkenli istatistiklerdeki analizlerde faktörlerin veya temel bileşenlerin öz değerlerinin bir çizgi grafiğidir. Scree plot ile kırılma noktaları arasındaki değişim dikkate alınır (Büyüköztürk, 2002). Açımlayıcı faktör analizi ile yapılan yamaç birikintisi grafiği tablo 11 de gösterilmiştir.

Şekil 5. Yamaç birikinti (scree plot) grafiği

Şekil 4'te Scree Plot grafiğini incelediğimizde bileşen sayısının (component number) ikinci kırılmaya kadar ani indiğini, ikinci kırılmadan sonra azaldığını görmekteyiz ve altıncı kırılmaya kadar normal düşüş olduğunu ve sonrasında çizginin paralelleştiğini görmekteyiz. Scree plot grafiği açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 4 boyuttan oluştuğunu görmekteyiz. Açımlayıcı faktör analizi ile belirtilen ölçütler dikkate alınarak yapılan analiz sonucunda madde korelasyon değeri arasındaki fark 0,10 ve aşağısındaki maddeler ve madde korelasyon değeri 0,32'nin altında olan maddeler atılması gerekmektedir. Yapılan analizde binişikli ölçek maddede oluşan yapıda binişikli madde oluşmadığı için ölçekten madde atımı yapılmamıştır. Binişikli madde ise bir maddenin farklı boyutlarda aldığı yük değerinin arasındaki farkın 0,10'dan küçük olduğu maddedir. Belirtilen ölçüt ve kriterlere göre analiz

yapılmış ve yapılan analiz sonucunda ölçek boyutları ve madde yük değerleri çizelge 1 de gösterilmiştir.

Tablo 11. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği Faktör Yapısı

Madde No	1. Faktör BEP Hazırlık Öncesi	2. Faktör BEP'in Hazırlanması ve Geliştirilmesi	3. Faktör Aile Katılımı ve İş birliği	4. Faktör BEP'in Uygulanması ve Değerlendirilmesi
M8	,787			
M23	,734			
M7	,712			
M20	,627			
M29	,620			
M10	,589			
M9	,571			
M22	,562			
M21	,498			
M2		,751		
M3		,714		
M1		,685		
M4		,668		
M12		,590		
M11		,550		
M6		,547		
M14		,539		
M13		,502		
M15			,775	
M16			,678	
M18			,642	
M5			,605	
M17			,586	
M27				,801
M28				,758
M26				,751
M31				,690
M25				,673
M30				,663
M32				,661
M24				,595
M19				,517

Tablo 11'de Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği Faktör Yapısı gösterilmiştir. Yapılan analiz sonucunda Principal Component Analysis

yöntemi ile faktörleştirme yapılmıştır. Döndürme tekniklerinden varimax tercih edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonrası oluşan yapı çizelge 1'deki gibidir. Açıklanan varyansın literatürde kabul edilen seviyelerden daha yüksek olması sebebiyle ölçekten madde atılma yoluna gidilmemiştir. Ölçek 32 maddeden oluşmuş ve 4 boyutludur. Çizelge 1'de görüldüğü üzere M8, M23, M7, M20, M29, M10, M9, M22, M21 maddeleri bir boyutta toplanmış ve toplanan bu maddeler BEP hazırlık öncesi ve hazırlığı ifade ettiği için "BEP hazırlık öncesi" olarak isimlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda oluşan diğer boyutta ise M2, M3, M1, M4, M12, M11, M6, M14, M13 maddeleri ayrı bir grupta toplanmış ve BEP'lerin hazırlanması ve geliştirilmesi ile ilgili olduğundan "BEP 'in hazırlanması ve geliştirilmesi" olarak isimlendirilmiştir. İlgili çizelgeyi incelediğimizde M15, M16, M18, M5, M17 maddelerinin BEP'te iş birliği ve aile katılımını ifade ettiğinden bu maddeler "BEP'te aile katılımı ve iş birliği" olarak isimlendirilmiştir. Son olarak M27, M28, M26, M31, M25, M30, M32, M24, M19 maddeleri incelendiğinde BEP'lerin uygulanması ve değerlendirilmesi ile ilgili olduğundan bu maddeler "BEP'in uygulanması ve değerlendirilmesi" olarak ifade edilmiştir.

III.3.2.2. SİBEP Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Uygulamaları ve Sonuçları

Ölçeğin geliştirilme sürecinde açımlayıcı faktör analizi ile SİBEP ölçeğinin ana faktörleri belirlenmiştir. Belirlenen faktörlerin genel yapısı, kalitesi ve hazırlanan ölçeğin öğretmenlerin BEP yeterliliğini ne derece ortaya çıkardığına yönelik Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile ortaya çıkartılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi genellikle ölçek geliştirme çalışmalarında ve önceden planlanarak belirlenen bir yapının doğruluğunun ortaya çıkartılmasında yoğun olarak kullanılmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizinde örneklem sayısı için literatürde kesin bir sayı belirtilmemektedir. Fakat yaklaşık olarak 200-500 örneklem sayısı genellikle kabul edilmektedir (Karagöz, 2008). Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeğinin yapılmasında doğrulayıcı faktör analizini yapmak için 289 katılımcı üzerinde uygulama yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi yapıldıktan sonra ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi 4 boyut ve 32 madde ile yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin demografik bilgiler tablo 12 de verilmiştir.

Tablo 12. Doğrulayıcı Faktör Analizi Demografik Bilgileri

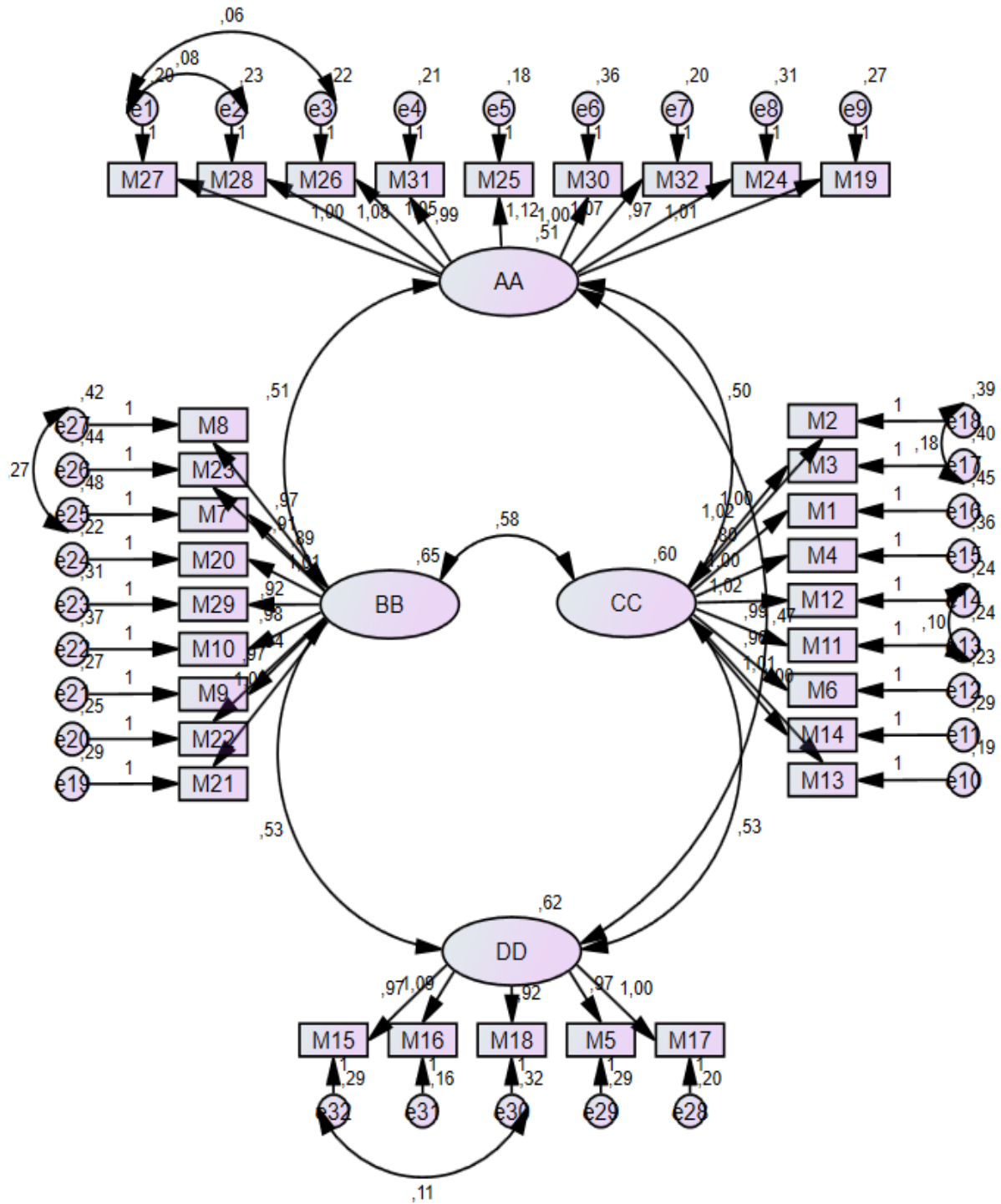
Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	157	54
	Erkek	132	46
	Toplam	289	100
Eğitim	Lisans	229	80
	Lisans üstü	60	20
	Toplam	289	100
Yaş	20-35	122	42
	36-50	133	47
	51-65+	34	11
	Toplam	289	100
Branş	Sınıf Öğretmenliği	116	40
	Branş Öğretmenliği	173	60
	Toplam	289	100
Çalışma Süresi (yıl)	0-5 yıl	38	13
	6-10 yıl	64	22
	11-15 yıl	64	22
	16 ve üzeri yıl	123	43
	Toplam	289	100
Kaynaştırma Öğrencisi ile Çalışma Süresi	0-3 yıl	144	50
	4-6 yıl	51	18
	7 ve üzeri	94	32
	Toplam	289	100
Alınan BEP eğitimi	Evet	129	45
	Hayır	160	55
	Toplam	289	100

Tablo 12’de SİBEP ölçeğinin geliştirilmesinde doğrulayıcı faktör analizi çalışmasına katılan bireylerin demografik bilgilerinden katılımcıların cinsiyet değişkenine baktığımızda kadınlar 157 (%54) katılımcı, erkekler ise 132 (%46) katılımcı olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim değişkenine baktığımızda lisans eğitimi 229 (%78) katılımcı, lisans üstü ise 60 (%20) katılımcı olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş değişkenine baktığımızda 20-35 yaş aralığındakiler 122 (%42) katılımcı, 36-50 yaş aralığındakiler 133 (%46) katılımcı, 51-65 yaş aralığındakiler 34 (%11) katılımcı olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların branş dağılımına baktığımızda sınıf öğretmeni 116 (%40) katılımcı, branş öğretmeni 173 (%60) katılımcı olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların çalışma sürelerini incelediğimizde 0-5 yıl

38 (%13) katılımcı, 6-10 yıl 64 (%22) katılımcı, 11-15 yıl 64 (%22) katılımcı, 16 ve üzeri yıla sahip 123 (%43) katılımcı olduğunu görmekteyiz. Katılımcıların kaynaştırma öğrencileri ile çalışma süreleri incelendiğinde 0-3 yıl 144 (%50) katılımcı, 4-6 yıl 51 (%18) katılımcı, 7 ve üzeri yıl 94 (%32) katılımcı olduğunu görmekteyiz. Son olarak katılımcıların BEP eğitimi alıp almadıklarına baktığımızda BEP eğitimi alan 129 (%45) katılımcı, BEP eğitimi almayan 160 (%55) katılımcı olduğunu görmekteyiz.

Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeğinin açılımlayıcı faktör analizi ile belirlenen boyutların ve bu boyutlar altında yer alan maddelerin birbirleri olan uyumunun belirlemek ve test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi SPSS AMOS analiz programı kullanılarak yapılmıştır. Yapılan bu doğrulayıcı faktör analizi ile toplanan faktöriyel model ve faktör madde ilişkilerine ait path diyagramı şekil 9'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Path Diyagramı

Şekil 9 incelendiğinde Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeğinin standardize edilmiş faktör yükleri 0,50-0,112 arasında olduğu gözlemlenmektedir. Ortaya çıkan değerler dikkate alındığında bu faktör değerlerinin parametrik testlerin t değerine göre anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Ölçek 4 boyuttan (BEP hazırlık öncesi, BEP'in hazırlanması ve geliştirilmesi, BEP'te iş birliği ve aile katılı ve BEP'lerin uygulanması ve değerlendirilmesi) ve 32 maddeden oluşmuştur. Path diyagramı ile belirlenen boyutlara ilişkili oldukları maddeler bağlanmıştır. Path diyagramı belirlenirken aynı boyutta yer alan ilişki bakımından yüksek maddeler arasında kovaryans oluşturularak analizleri yapılmıştır (e1-e2, e1-e3, e25-e27, e17-e18, e13-e14, e30-e32). Ölçek maddelerinin doğrulanıp doğrulanmadığının belirlenmesinde ortaya çıkan analiz sonucuna bakılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinin model uyumuna bakmak için CMIN/DF, RMSEA, CFI, GFI ve IFI değerlerine bakılmıştır. Çizelge 2'de bu değerlerin uyum aralıkları incelenmiştir.

Tablo 13. Uyum Değeri ve Uygunluk Durumu

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum Değeri	Kabul Edilebilir Uyum Değeri	Elde Edilen Uyum değeri
χ^2/sd	$\chi^2 /sd \leq 3$	$\chi^2/sd \leq 5$	3,005
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$	0,073
CFI	$0,97 \leq CFI \leq 1,00$	$0,90 \leq CFI \leq 0,97$	0,906
IFI	$0,95 \leq IFI \leq 1,00$	$0,85 \leq IFI \leq 0,90$	0,906
GFI	$0,90 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$	0,901

Tablo 13'ü incelediğimizde χ^2/sd değeri 3,005 (kabul edilebilir uyum değeri), RMSEA değeri 0,073 (kabul edilebilir uyum değeri), CFI değeri 0,906 (kabul edilebilir uyum değeri), IFI değeri 0,906 (kabul edilebilir uyum değeri), GFI değeri 0,901 (kabul edilebilir uyum değeri) olarak bulunmuştur.

Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeğinin; faktöriyel yapısı ve faktörleri arasındaki ilişkiyi belirten katsayılar incelendiğinde tüm katsayıların yeteri düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde açılımlayıcı faktör analizi ile belirtilen yapının doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ile uyumlu olduğu görülmektedir.

III.3.2.3. SIBEP İlişkin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Ölçek geliştirme çalışmasında ölçeğin taşınması gereken özelliklerden bir tanesi de geçerlilik ve güvenilirliktir. Güvenirlik, ölçme aracının aynı koşullarda tekrarlanan ölçümlerle ortaya çıkan değerlerin kararlılığının bir göstergesidir (Carey, 1988). Ölçek geliştirilirken yapılan geçerlik çalışmasından sonra güvenirlik çalışmasının yapılması önerilmektedir. Fakat çok boyutlu ölçeklerde güvenirlik analizinin faktör analizinden sonra yapılması tavsiye edilmektedir. Bu bağlamda Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği 4 boyuttan oluştuğu için güvenirlik çalışması faktör analizi sonrasında yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliliğinin sağlanmasında iki yöntem ağırlık kazanmakta bunlardan birincisi test tekrar test yöntemi diğeri ise ve daha yoğun olarak kullanılan iç tutarlılığın test edilmesi yöntemidir. İç tutarlılığın test edilmesi ile amaçlanan; toplanmış verilerin aynı yapıyı ölçüp ölçmediğinin belirlenmesi ve kendi içerisinde tutarlı ilişkisinin sağlanıp sağlanmadığıdır (Yaşlıoğlu, 2008).

İç tutarlık güvenirliliğinin sağlanması ölçekte yer alan maddelerin homojen olup olmadığının belirlenmesi ve literatürde genellikle Cronbach Alfa katsayısı ile yorumlanmaktadır. Alan yazında geliştirilen ölçeklerin genel olarak tamamının ve ölçeğin alt boyutlarına ait güvenirlik bulguları genellikle Cronbach Alfa ile hesaplanmakta ve raporlaştırılmaktadır (Güngör, 2016). Bir çalışmanın güvenirlilik katsayısı Cronbach Alfa değeri 0,7'nin üzerinde bir değere sahip olması gerekmektedir. Cronbach Alfa değeri belirlenirken belirtilen değerler aralığında kabul edilmektedir: $0,00 < \alpha < 0,40$ güvenilir olmadığı, $0,40 < \alpha < 0,60$ düşük düzeyde güvenilir olduğu, $0,60 < \alpha < 0,80$ orta düzeyde güvenilir olduğu ve $0,80 < \alpha < 1,00$ yüksek düzeyde güvenilirdir (Özdamar, 2017).

Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği güvenirlik analizinin yapılmasında iç tutarlık Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış, ölçeğin güvenirlik durumu test edilmiştir. Ölçekte yer alan dört boyut için Cronbach Alfa değeri hesaplanmış ve güvenirlik değerlerine bakılmıştır. Ölçek bütüncül olarak analiz edilmiş ve genel Cronbach Alfa değeri belirlenmiştir. Tablo 14'te Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği boyutlarının Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları verilmiştir.

Tablo 14. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği Boyutlarının Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayıları

Faktör/ölçek	Madde sayısı	Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayısı
1. BEP hazırlık öncesi	9	0,952
2.BEP'in hazırlanması ve geliştirilmesi	9	0,944
3. BEP'te aile katılımı ve iş birliği	5	0,944
4.BEP'in uygulanması ve değerlendirilmesi	9	0,921
Ölçek toplam	32	0,940

Tablo 14'ü incelediğimizde ölçek boyutlarına ilişkin ölçeğin tüm maddelerine yönelik Cronbach Alfa değerleri verilmiştir. BEP hazırlık öncesi boyutunun 9 maddesi bulunmakta ve Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,952, BEP'in hazırlanması ve geliştirilmesi boyutunun 9 maddesi bulunmakta ve Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,944, BEP'te aile katılımı ve iş birliği boyutunun 5 maddesi bulunmakta ve Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,944, BEP'in uygulanması ve değerlendirilmesi boyutunun 9 maddesi bulunmakta ve Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,921 olduğu görülmektedir. Ölçeğin genel Cronbach Alfa değeri ise 0,980 dir. Elde edilen bu değerler neticesinde Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeğinin güvenilirlik analizi ile iç tutarlık gösterdiği ve yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu görmekteyiz. Yapı geçerliliği ve güvenilirlik analizi yapılan “Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği” Ek-2 de sunulmuştur.

III.3.3. BEP Düzey Belirleme Başarı Testi

Araştırmanın üçüncü bölümünde deney grubuna ön test ve son test olarak uygulanması amacıyla BEP Düzey Belirleme Başarı Testi geliştirilmiştir. Başarı testi geliştirilirken ilk durumda 32 sorudan oluşan çoktan seçmeli soru havuzu oluşturulmuş ve daha sonra alanında uzman 3 öğretim üyesinden görüş alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda başarı testinden 7 soru çıkartılmış ve 25 sorudan oluşan bir başarı testi elde edilmiştir. Oluşturulan başarı testi pilot olarak 10 öğretmene uygulanmış ve anlaşılmayan gerekli görülen yerler düzeltilerek başarı testinin son hali oluşturulmuştur. Geliştirilen başarı testi deney grubunda yer alan öğretmenlere “Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı” verilmeden

ve verildikten sonra olmak üzere ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Başarı testinden elde edilen puanlar SPSS analiz programında bağımlı örneklem T- testi analiz yöntemi ile analizi yapılmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir ön test ve son test uygulanmamıştır. Başarı testinde kontrol grupsuz deneysel model uygulanmıştır.

III.3.4. Sosyal Geçerlik Formu

Araştırmanın dördüncü bölümünde nitel araştırma yöntemlerinde sık kullanılan ve araştırmacılar tarafından oluşturulan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formu ile amaçlanan Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına katılan deney grubu içerisinde bulunan 20 öğretmenden programın amacı, süreci, sunumu, etkisine ve işlevselliğine yönelik görüşleri alınarak sosyal geçerlilik verileri elde edilmiştir. Hazırlanan sorular katılımcılara yöneltilmesi sürecinde “neden” veya “neden değil” şeklinde yönlendirilerek daha detaylı görüşlerin alınması sağlanmıştır. Bu teknikle araştırmacının önceden soruları hazırlayarak soru formunu oluşturması, görüşmenin gidişatına bağlı kalarak alt sorularla görüşmenin akışını etkilemesi ve katılımcıların soruları açmasını ve ayrıntılı duruma getirmesi amaçlanır (Atbaşı ve diğ. 2019).

Tablo 15. Sosyal Geçerlik Formunun Geliştirilme Basamakları

1. Aşama	Alan yazın incelenmesi sonucu Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Hazırlanmıştır.
2. Aşama	Hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Görüşme formunun sorularının oluşturulması sürecinde danışman ve araştırmacı bir araya gelerek soruları oluşturmuştur.
3. Aşama	Hazırlanan görüşme formunun değerlendirilip geliştirilmesine yönelik ve uzman görüşünün sağlanması için özel eğitim alanında çalışan dört akademisyenden görüşleri alınmış ve sosyal geçerlilik formu şekillenmiştir.
4. Aşama	Uzman kişilerin tavsiyeleri üzerine gerekli düzeltmeler yapılmış ve oluşturulan sosyal geçerlilik görüşme formunun gerekli imla ve noktalama ve anlamsal düzeltmelerin yapılması için Türkçe öğretmeninden yardım alınmıştır.
6. Aşama	Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan üç öğretmenle pilot çalışma yapılmış ve hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun amaca uygun olduğu anlaşılmış ve 6 sorudan oluşan Sosyal Geçerlilik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun son hali oluşturulmuştur.

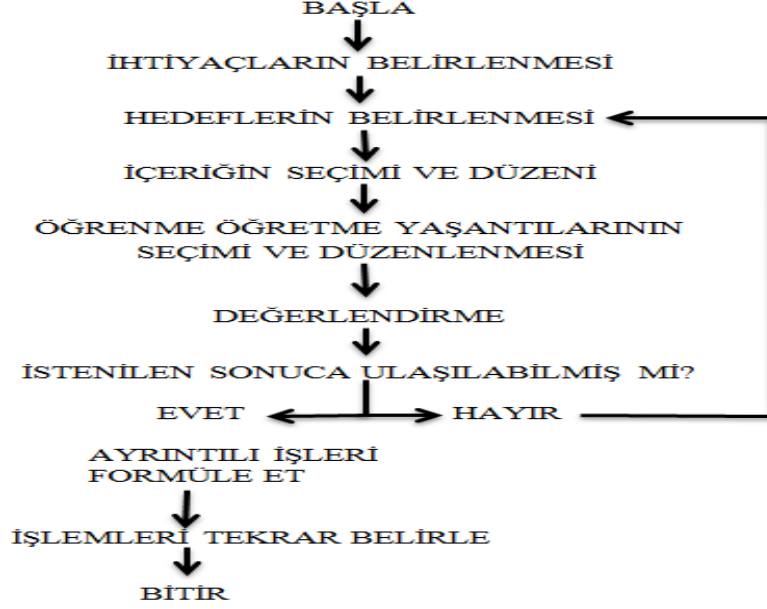
III.3.5. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı

Bu araştırma sürecinde sınıfında kaynaştırma öğrenci olan veya daha önce kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlerle ihtiyaç analizi yapılmış, yapılan bu ihtiyaç analizi neticesinde Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı için uzmanlardan fikir alınmış ve alınan fikirler neticesinde Taba Tyler Modeline uygun olarak program geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. Taba Tyler modeli “Tümevarım” yaklaşım yoluyla eğitim programı geliştirmeyi amaçlayan rasyonel model olarak ta adlandırılmaktadır. Bu modelle hazırlanan eğitim programları daha kapsamlı ve daha işlevsel olmaktadır (Macdonald ve Purpel, 1987). Taba Tyler modelinde öncelikle ihtiyaçların belirlenmesi, bu ihtiyaçlara göre hedeflerin belirlenmesi, belirlenen hedeflere uygun içeriğin oluşturulması belirlenmesi ve düzenlenmesi, daha sonra hazırlanan içeriğe göre öğrenme yaşantılarının seçilmesi nasıl olacağı, nelerin yapılacağına açıkça ifade edilmesi, ve hazırlanan eğitim programının değerlendirilmesi amaçlanır. Yapılan bu değerlendirme sonucunda sonuçların yeterliliğine bakılır. Hazırlanan eğitim programı yeterli görüldü ise ayrıntılar ele alınır, işlemler belirlenerek bitirilir. Program değerlendirme sonucunda yetersiz görüldüğü takdirde amaç ve kazanımlar tekrar belirlenerek başa dönlür. Taba Tyler modeli 1950’li yıllardan günümüze kadar ülkemizde yaygın olarak kullanılmakta ve kullandığımız eğitim sistemimize uygun bir model olarak görülmektedir (Demirel, 2012).

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının geliştirilmesinde aşağıdaki aşamalar dikkate alınmıştır.

Tablo 16. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı aşamaları

TABA-TYLER PROGRAM GELİŞTİRME MODELİ

Sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan 20 öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla ihtiyaç analizi yapılmış ve öğretmenlerde BEP ile ilgili ortaya çıkan eksiklikler doğrultusunda eğitim programı hazırlanmıştır. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı ile öğretmenlerin BEP yeterliliklerinin artırılması ve işlevsel amaca yönelik kaynaştırma eğitiminin yapılması ve materyallerin bu doğrultuda geliştirilmesi hedeflenmektedir. Eğitim programı hazırlanırken hedefler belirlenmiştir. Belirlenen hedeflerin oluşturulmasında birtakım yaklaşımlar belirlenmiştir. Belirlenen bu yaklaşımlar, aşamalılık yaklaşımı, modüler olma özelliği ve yeterliliğe dayalı hedef yazma yaklaşımı kullanılmıştır. Aşamalı hedef yazma da belli bir aşamaya Bloom taksonomisine göre ilerlemeye dayanır. Modüler hedef yazma yaklaşımı ise aşamalılık özelliği göstermeyen belli üniteler için belli hedeflerin yazılmasıdır. Yeterliliğe dayalı hedef yazma yaklaşımında ise program sonunda öğrencilerin hangi durumlarda ne yapacağını belirttiği hedef yazma yaklaşımıdır (Demirel, 2012). Hazırlanan eğitim programı 4 üniteden oluşturulmuş ve bu üniteler kısmı olarak birbirinden bağımsız oldukları için modüler hedef yazma yaklaşımı ile oluşturulmuştur. Hedefler yazılırken ihtiyaç analizinde yer alan eksiklikler göz önünde bulundurulmuş, amaca hizmet edecek işlevsel hedefler belirlenmeye önem gösterilmiştir.

Eğitim programı hazırlanırken uzman gr alını ve bu doğrultuda kapsam ve grn geçerliliği incelenmiş, hedefler doğrultusunda belirlenen konular üniteler halinde hazırlanmıştır. Hazırlanan eğitim programı tekrar uzman görüşüne sunulmuş ve ğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının içeriğinin amaçlara uygunluğu açısından uzmanlar tarafından 1- “Başarısız” 2- “Gözden Geçirilmeli” 3-“Kısmı Olarak Gözden Geçirilmeli” 3- “Başarılı” olacak şekilde kategorikletirilmitir. “Başarısız” olarak belirtilen kazanımlar için neden başarısız olduğuna dair açıklama yapmaları istenmiştir. Uzmanların geri dönütleri doğrultusunda kazanımlar tekrar düzenlenmiş ve içeriğin oluşturulması için hazır hale getirilmiştir.

Kazanımlar belirlendikten sonra ğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı için hazırlanan kazanımlar listelenmiş ve bu doğrultuda içerikte yer alacak konular araştırmacı ve danışman ile birlikte gerekli dönüt düzeltmeler yapılarak belirlenmiştir. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı ile amaçlanan ğretmenlerin BEP yeterliliklerinin arttırılması ve işlevsel ve etkili kaynaştırma eğitimi için öğretmenlerin kazanması istenilen kazanımlar hedefler içerisinde yer almaktadır.

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı, belirlenen kazanımlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Programın içeriğinin hazırlanmasında doğrusal programlama, sarmal programlama, modüler programlama, çekirdek ve pramitsel programlama, konu ağı proje merkezli programlama, sorgulama merkezli programlama gibi programlama yaklaşımları kullanılmıştır (Demirel, 2012). Hazırlanan eğitim programı modüler programlama olacak şekilde oluşturulmuş ve her ünite birbirinden farklı olacak şekilde oluşturulmuştur. Öğretmenlerin BEP yeterliliklerinin arttırılması ve geliştirilmesi için üniteler genel anlamda birbirinden farklı ilerlemektedir. Eğitim programı oluşturulurken BEP’lerin hazırlanması ve geliştirilmesi, BEP’lerin etkili uygulanması, BEP ekibi ve toplantıları ve BEP’lerin değerlendirilmesi olarak dört üniteden oluşmuştur.

İçerik hazırlanırken hazırlanan program Taba Tyler modeline göre hazırlanmış ve konular basitten karmaşığa, kolaydan zora, somutta soyuta, olacak şekilde oluşturulmuştur. Hazırlanan eğitim programı katılımcılara 8 oturum şeklinde sunulmuş ve her bir oturum süresi 50 dakika olacak şekilde katılımcılara programda kazandırılması hedeflenen kazanımların aktarılması sağlanmıştır. Oturumlarda Tam ğrenme modeli kullanılmış ve tüm katılımcıların en az %80-%90 oranında anlamaları ve belirlenen kazanımları kavramaları amaçlanmıştır. Oturumlar yapılırken sunularla oturumlara devam edilmiş ve anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin

kazanılması için sunuş-buluş yoluyla öğretim, doğrudan anlatım, soru cevap tekniği, tartışma, örnek olay, beyin fırtınası, kavram haritaları gibi öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır. BEP’le ilgili anlaşılmayan veya nasıl olması gerektiği tereddüt edilen konular tekrar açıklanmış ve örneklerle nasıl yapılması gerektiği detaylı olarak açıklanmıştır. Katılımcılara ara ara soru cevap şeklinde sorular sorularak konunun tam anlaşılıp anlaşılmadığı konusunda geri bildirim alınmıştır. Bu doğrultuda anlaşılmayan yerler daha çok vurgulanarak ve üzerinde durularak anlatılmıştır.

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının uygulanmasında üniteler konu sayısı ve yoğunluğuna göre 2-3-4 oturum olacak şekilde planlanmış ve eğitim programının öğrenme- öğretme etkinlikleri için ders planları hazırlanmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra katılımcılara uygulanan oturumlar pazartesi- Çarşamba ve Cuma günü olacak şekilde planlanmış ve yapılmıştır. Yapılan bu oturumlar deney grubunda yer alan 20 öğretmenle yapılmış, kontrol grubunda yer alan 20 öğretmene ise herhangi bir eğitim verilmemiştir. Yapılan 8 oturumluk eğitimin sonunda ise deney grubunda yer alan 20 öğretmene SİBEP ölçeği ve başarı testi uygulanmıştır.

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programında belirlenen kazanımlar listesi tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: BEP Eğitim Programında Uygulanan Kazanım Listesi

Hedefler	Kazanımlar
Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP'in hazırlanması ve geliştirilmesine yönelik görevleri	1. BEP'in tanımını bilir.
	1. BEP'in nasıl hazırlanması ve geliştirilmesi gerektiğini söyler.
	2. BEP ekibinin kimlerden oluşması gerektiğini bilir.
	3. Öğrenci performansı ve BEP'in amaçlarını bilir.
	4. BEP'te etkili öğretim yöntemlerini kullanır.
	5. Etkili ve verimli bir BEP eğitimi için ortamların hazırlanması gerektiğini bilir.
	6. Teknolojik BEP eğitim materyallerinin önemini bilir.
7. Öğrencilerde bulunan yetersizliklerinin özelliklerini ayırt eder.	
Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP'in etkili uygulanmasına yönelik görevleri	1. BEP'in uygulanması sürecinde öğretmenin uyması gereken kuralları bilir.
	2. BEP'in planlanması ve programın hangi durumlarda uyarlanması gerektiğini bilir.
	3. BEP'in uygulanması sürecinde öğretim yöntem ve tekniklerinin etkili kullanılması gerektiğini bilir.
	4. BEP'in uygulanması sürecinde materyal ve teknolojinin önemini bilir.
	5. Çocuğun gelişim özellikleri bilir.
	7. BEP'te amacına uygun ölçme değerlendirme yapar.
	8. Öğrencilerde bulunan yetersizlik türüne göre hazırlanan BEP için amacına uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanır.
	1. BEP ekibinin kimlerden oluşması gerektiğini bilir.
Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP ekibindeki görevleri ve toplantılarını etkili yapmalarına yönelik görevleri	2. BEP ekibinin görev ve sorumluluklarını bilir.
	3. Başarılı bir kaynaştırma eğitimi için BEP ekibi toplantılarının ve aile görüşmelerinin önemini bilir.
	4. BEP toplantılarına ailenin etkin katılımı gerektiğini bilir.
	5. BEP'te uyarılmanın önemini bilir.
	1. BEP'in belli aralıklarla düzenli olarak değerlendirilmesi gerektiğini bilir.
Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP'in değerlendirilmesine yönelik görevleri	2. Öğrencilerin yetersizlik durumlarına göre değerlendirme araçları tasarlar.
	3. Hazırlanan bir programın işlevsel ve amacına uygun olması gerektiğini bilir.
	4. Değerlendirme sonucuna göre BEP'te gerekli dönüt düzeltme yapılması gerektiğini bilir.

Öğretmenlere verilen eğitimin birinci ve ikinci ve üçüncü oturumlarında BEP'lerin hazırlanması ve geliştirilmesine yönelik nelerin yapılması gerektiğine, öğrencilerin yetersizlik durumlarının ve özelliklerinin iyi bilinmesi gerektiğine değinilmiştir. BEP ekibinin oluşması gerektiği, uygulanacak olan BEP'in amaçlarının neler olduğu, öğrencilerdeki mevcut yetersizlik durumlarına göre ortamların düzenlenmesi gerektiği, değişen ve gelişen şartlar göz önüne alınarak teknolojik temelli bütünleşik öğretim yönteminin önemine değinilmiş, öğrencilerin yetersizlik durumlarına göre etkili ve verimli materyallerin kullanılması gerektiği, öğrencilerin yetersizliklerinin iyi belirlenmesi gerektiği, öğrencilerde bulunan yetersizlik türüne göre hangi öğretim yöntem ve tekniklerine ağırlık verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Eğitime katılan öğretmenlere, sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerinin hangi yetersizliklere sahip oldukları ve bu öğrencilere eğitsel olarak neler yaptıkları sorulmuş, teknolojik temelli eğitimlerle nelerin yapılacağı konusunda beyin fırtınası yoluyla bilgiler toplanmıştır. Buna ilaveten ek olarak nelerin yapılacağı konusunda bilgiler verilmiştir. BEP'in hazırlanması ve geliştirilmesi aşamasının sağlıklı ve verimli bir kaynaştırma eğitimi için son derece önemli olduğu için konu üzerinde uzun uzun durulmuş ve sunularla hazırlanan eğitim programı aktarılmış, daha fazla nelerin yapılacağı konusunda ara ara soru cevap şeklinde bilgiler alınarak gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Öğretmenlere verilen eğitimin dördüncü ve beşinci ve altıncı oturumunda ise BEP'lerin uygulanması sürecinde öğretmenlerin nelere dikkat etmeleri gerektiği, BEP'te ihtiyaç ve gereksinimlere uyarlama yapmanın önemli olduğu, öğrencilerin yetersizlik durumları benzer olsa da her öğrencinin farklı özelliklerinin olduğu ve bu doğrultuda ihtiyaç ve gereksinimlere göre uyarlamaların yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Öğrencilere yönelik öğretim yöntem ve teknikler seçilirken teknolojinin etkin kullanılması gerektiği, çocuğun özelliklerine göre öğretimin somutlaştırılması gerektiği ve bu doğrultuda materyallerin seçilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Çocukların yetersizlik durumları ve özelliklerine göre etkili olabilecek ölçme değerlendirmelerin yapılması gerektiği açıklanmış ve bu doğrultuda sunularla eğitim verilmiştir. Eğitime katılan öğretmenlere örnek olaylarla hangi durumda nelerin yapılması gerektiği soru cevaplarla belirtilmiştir. Öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesinin hayati öneme sahip olduğunu ve bunların seçilmesi ve uygulanmasında teknolojik temelli bütünleşik öğretim yöntemlerinin seçilmesi, materyallerin bu doğrultuda belirlenmesi gerektiği vurgulanarak ifade edilmiştir.

Öğretmenlere verilen eğitimin altıncı oturumunda ise BEP ekibinin görev ve sorumluluklarına ve toplantılarının önemine değinilmiştir. BEP ekibinde kimlerin olması gerektiği tekrar hatırlatılmış ve belli aralıklarla yapılan BEP toplantılarının başarılı bir BEP eğitiminde çok önemli olduğu ifade edilmiştir. BEP’te aile ile görüşmelerin öğrenciyi daha yakından tanımaya ve daha başarılı bir süreç geçirmede çok önemli olduğu belirtilmiştir. Başarılı bir kaynaştırma eğitimde eğitimin sadece okulla sınırlı kalmaması gerektiği, öğrencilerin büyük zamanlarını geçirdikleri evlerin de de eğitimlerine aileleriyle birlikte devam etmesi gerektiği ifade edilmiş ve bu durumda öğretmen- veli görüşmelerinin ve ilişkilerinin neticesinde etkili olabileceği belirtilmiştir.

Öğretmenlere verilen eğitimin son oturumu olan sekizinci eğitimde ise BEP’in değerlendirilmesi konusunda nelerin yapılması gerektiği konusunda eğitim verilmiştir. Etkili ve verimli bir BEP eğitimi için BEP’in belli aralıklarla düzenli değerlendirilmesinin önemine değinilmiş, değerlendirmeler yapılırken öğrencide bulunan yetersizlik durumu göz önüne alınması gerektiği, değerlendirmelerde gerekli dönüt ve düzeltmenin yapılması gerektiği açıklanmış ve katılımcılara karşılıklı soru cevap şeklinde fikir alışverişi yapılmış ve ne yapılması gerektiği konusunda bilgiler aktarılmıştır.

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 4 farklı yolla değerlendirilmesi yapılmıştır. İlk olarak kazanımlar yazılırken “uygular, bilir” gibi hedef yazma ilkeleri kullanılarak deney grubundaki öğretmenlerin uygulama ve bilmeye yönelik yeterliliklerinin sağlanması amaçlanmıştır. Hazırlanan eğitim programının 2. değerlendirilmesi olarak araştırmacı tarafından geliştirilen SİBEP ölçeği deney grubundaki öğretmenlere öntest- sontest olarak uygulanmıştır. 3. Değerlendirme olarak ise eğitim verilen öğretmenlere araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi uygulanmıştır. Son olarak ise öğretmenlere eğitim programının yeterliliği ile ilgili görüşme formu uygulanmış ve hazırlanan eğitim programının yeterliliği hakkında bilgi alınarak gerekli düzeltmeler yapılarak programın son şekli verilmiştir.

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının geliştirilmesi ve uygulanma süreci aşağıdaki işlem basamaklarına uyularak yapılmıştır.

- 1- Hazırlanan eğitim programının başarısının değerlendirilmesinde katılımcı gruba eğitim programı uygulanmadan ön test ve düzey belirleme testi uygulanmış, eğitim programı uygulandıktan sonra ise tekrar son test ve düzey belirleme testi

uygulanmıştır. Ayrıca katılımcılara son olarak eğitim programının etkililiğini belirlemek için görüşme formu uygulanmıştır.

- 2- MEB'e bağlı resmi eğitim kurumları ile iş birliği yapılmıştır.
- 3- Eğitim oturumlarının yapılacağı yerin, yapılacak eğitimin amaç ve içeriğine göre uygun olması, gerekli düzen ve donatımın hazır hale getirilmesi sağlanmıştır.
- 4- Eğitim boyunca içeriğe uygun olan eğitim programlarında sunulan teorik bilgilerin uygulamalar yoluyla desteklenmesi sağlanmıştır.

III.3.6. BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi

Öğretmenlerin BEP uygulama yeterliliklerini geliştirmek amacıyla hazırlanan eğitim programı 8 oturum şeklinde öğretmenlere uygulanmış ve araştırmaya katılan öğretmenlerin bir sonraki yıl 2023/2024 eğitim öğretim yılında hazırladıkları BEP'ler incelenip analizlerinin yapılması için Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından geliştirilen BEP geliştirme kontrol listesi bir takım değişiklikler yapılarak kullanılmıştır. Eğitime katılan öğretmenlerden BEP planları güz dönemi Kasım ayında toplanılacak ve BEP geliştirme becerisi kontrol listesi ile BEP'ler incelenecektir. BEP geliştirme becerisi kontrol listesi ile amaçlanan öğretmenlere verilen eğitimin öğretmenlerde BEP hazırlama ve uygulama noktasında nasıl bir değişim sağladığının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. BEP geliştirme kontrol listesi Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi

BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi		Çok Yeterli	Yeterli	Geliştirilmeli
BEP Hazırlama Süreci Beceri Kontrol Listesi	Öğrenci ile ilgili gerekli bilgiye ulaşılmıştır			
	Ailenin görüş ve önerileri dikkate alınmıştır.			
	Öğrencinin eğitsel performansı uygun olarak ifade edilmiştir.			
	İfadeler açık ve anlaşılır bir şekilde yazılmıştır.			
	Uzun dönemli amaçlar öğrenci için işlevsel hale getirilmiştir.			
	Destek eğitim hizmetine ilişkin bilgiler belirlenmiştir.			
	Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler detaylı bir şekilde açıklanmıştır.			
	Varsa davranış problemlerini önlemeye/azaltmaya yönelik müdahalelerle ilgili yönelik yöntem ve teknikler belirlenmiştir.			
	Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler açıkça belirtilmiştir.			
	Öğretim materyalleri uygun bir şekilde ifade edilmiştir.			
BEP Uygulama Süreci Beceri Kontrol Listesi	Belirtilen amaçlara uygun öğretim yöntem ve teknikleri açıklanmıştır.			
	Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.			
	Diğer eğitsel hizmetler (destek eğitim odası, tamamlayıcı eğitim vb.) etkili bir şekilde sağlanmıştır.			
	Aile çocuğun eğitimine aktif bir şekilde katılmıştır.			
BEP İzleme Süreci Beceri Kontrol Listesi	Amaçlara uygun olarak öğretim sırasında ve sonrasında değerlendirme yapılmıştır.			
	Ulaşılamayan amaçlar varsa bir sonraki eğitim-öğretim yılına nasıl aktarıldığına ilişkin kararlar alınmıştır.			

III.4. Verilerin Toplanması

İhtiyaç analizinin toplanmasında kaynaştırma sınıflarında görev yapan toplamda 20 sınıf ve branş öğretmeninden oluşan bir gruptan araştırmanın nitel verileri yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme süreci için öğretmenlere yöneltilmek üzere hazırlanan sorular, alan yazın taraması sonucunda (Sarı ve İlik, 2014; Özyürek, 2021; Ünlü, 2021; MEB 1997-2006-2018 Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği) belirtilen araştırmacıların görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruların açık, anlaşılır ve kapsayıcı olmasına önem verilmiş ve soruların uygunluğunun sağlanması açısından 4 alan uzmanı tarafından gerekli incelemeler yapılmış ve pilot uygulama olarak 4 öğretmene uygulanmış ve uzmanlar tarafından gerekli dönüt düzeltme ile soruların anlaşılabilirliği sağlanarak ve sorular somutlaştırılarak soruların son şekli verilmiştir. Soruların son şekilleri verilerek görüşme formu 6 sorudan oluşmuştur.

Araştırmanın nicel verileri ise deney ve kontrol grubunda yer alan kaynaştırma sınıflarında görev alan toplam 40 öğretmenle Sınıf ve Branş Öğretmenleri için BEP yeterlilik Belirleme Ölçeği” aracılığıyla veriler toplanmıştır. SİBEP ölçeği toplamda 32 maddeden oluşmuş geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış ve sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Deney grubunda yer alan 20 öğretmene ön test ve son test şeklinde SİBEP ölçeği uygulanmış ve ilk uygulamadan sonra deney grubunda yer alan 20 öğretmene hazırlanan 24 saatlik uygulamalı BEP eğitim programı ile ilgili eğitim verilmiş ve bu eğitim sonucunda SİBEP ölçeği tekrar uygulanarak son test yapılmıştır. Burada hazırlanan eğitim programının etkililiğine bakılmıştır. Kontrol grubunda yer alan 20 öğretmene ise SİBEP ölçeği uygulanmış, 30 gün sonra tekrar aynı ölçek katılımcı gruba tekrar uygulanmıştır. Kontrol grubundaki öğretmenlere iki ölçek arasında herhangi bir eğitim verilmemiştir. Deney grubu ve kontrol grubunda elde edilen verilerin arasındaki ilişkiye bakılarak gruplar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi uygulanmıştır

III.5. Verilerin Analizi

Öğretmenlerin BEP yeterliliklerine yönelik geliştirilen bu araştırma bir karma yöntem araştırmasıdır. Bu araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemleri ile oluşturulmuştur. Çalışmanın bu bölümünde toplanan verilerin nasıl analiz edildiğine ve yapılan analizlerin hangi analiz teknikleri kullanılarak yapıldığı ve analiz tekniklerinin seçilme gerekçelerine

yönelik bilgilere yer verilmiştir. İhtiyaç analizinde elde edilen veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış, 20 öğretmenle yapılan görüşme sonucunda elde edilen ses kayıtları yazılı dökümanlar haline hiçbir değişiklik yapılmadan ifade edildiği haliyle metin haline çevrilmiştir. Metin haline getirilirken önemli kısımlar farklı bir şekilde işaretlenmiş ve toplanan verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Betimsel analiz kullanılma gerekçesi olarak; görüşülen veya gözlemlenen bireylerin görüş ve düşüncelerini yansıtmak için ifadelerin doğrudan alınabilmesi, toplanan verilerin düzenlenip ve yorumlanarak sunulmasıdır. Bu sebeple toplanan veriler anlamlı ve mantıklı bir şekilde betimlenir. Betimsel analiz 4 aşamada ifade edilmektedir.

- 1- Betimsel analiz için bir çerçevenin oluşturulması
- 2- Toplanan verilerin işlenmesi
- 3- Elde edilen bulguların tanımlanması
- 4- Toplanan verilerin yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2000; Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2001).

Betimsel analiz yapılmadan önce görüşme görüşme içerisinde ifade dilen boyutlardan ve hazırlanan sorular kullanılarak veri analizinin yapılması için genel bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan 20 katılımcının ifadelerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan ifadeleri ayrı ayrı incelenmiştir. Araştırmaya katılan kaynaştırma sınıflarında görev yapan 20 öğretmenin görüşleri danışman tarafından incelenmiş, ve katılımcılara görüşme kodu verilmiştir. Araştırma da katılımcıların bazılarının görüşleri konuyu tam anlamıyla ifade etmediğinden dolayı dışarıda kalmıştır. Katılımcılara yönelik ayrı ayrı görüşme kodu verilmiş ve toplanan verilerin tamamı tanımlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ve nitel araştırma yöntemi ile ilgili toplanan veriler bulgular bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır.

Beşli likert tipi ile oluşturulan Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeğinde 1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Kısmen katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum şeklinde puanlanmıştır. Ölçekte alınan en düşük puan 32 ve alınabilecek en yüksek puan ise 160'tır. Kesme noktası 25,6 dır. 32-57 arası çok yetersiz, 57-83 arası yetersiz, 83-108 kararsız, 108-134 yeterli ve 134-160 çok yeterlidir. Ölçekte alınan puanlar yükseldikçe öğretmenlerin BEP yeterliliklerinin yüksek olduğunu ve alınan puanların düşük olması ise öğretmenlerin BEP yeterliliklerinin düşük olduğu anlamını taşımaktadır.

Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği ile deney ve kontrol grubunda yer alan katılımcılardan ön-test ve son-test şeklinde veriler toplanmıştır. Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeğiyle toplanan verilerin ön-test ve son-test arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için SPSS programında yer alan parametrik istatistik tekniklerin olan bağımlı-bağımsız örneklem t testi ile analiz yapılmıştır. T-testinin kullanılmasında gruplar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak toplanan veriler bulgular kısmında detaylı olarak açıklanmıştır.

Araştırmada yapılan istatistik sonucunda anlamlı sonucun ortaya çıkması yapılan uygulama veya kuramda kesin doğru olduğu anlamı taşımamaktadır. Bu sebeple araştırmalarda yapılan istatistiklerde etki büyüklüğünün de hesaplanması gerekmektedir (Akbulut, 2010). Araştırmalar da ortaya çıkan eta kare (η^2) değeri bağımlı değişkendeki varyansın ne kadarını belirli bir bağımsız değişkenle ifade ettiğini göstermektedir. T-testinde bu yöntem kullanılır. η^2 değerlerinde 0,02 düşük etki gücünün olduğunu, 0,13 ortalama bir etki gücüne sahip olduğunu, 0,26 ve üzeri bir değer ise büyük etki gücüne sahip olduğu anlamını taşımaktadır. Öğretmenlere uygulanacak olan eğitim programının etkililiği üzerindeki etki, büyüklüğünün hesaplanmasında eta kare (η^2) değerleri araştırmanın nicel bulgularının yer aldığı bölümde tablolar halinde yer verilecek olup, etki büyüklüğünün belirlenmesinde Cohen d değeri hesaplanmıştır. Cohen d değeri belirlenirken belirli kesme noktaları bulunmaktadır. Etki büyüklüklerinin hesaplanmasında $d= 0.02$ 'de “küçük”, $d= 0.05$ 'te “orta” ve $d= 0.08$ 'de “büyük” olarak sınıflandırılmıştır (Erkuş, 2012). Bu araştırmanın Cohen d ve eta kare (η^2) değerlerine ilişkin sonuçlara araştırmanın nicel bulgularının yer aldığı bölümde verilmiştir.

BÖLÜM IV

IV. BULGULAR

Sıralı karma yöntem araştırması olarak tasarlanan bu çalışmanın bulguları nitel araştırma bulguları, nicel bulgular ve son olarak tekrar nitel bulgular olmak üzere üç başlık altında verilecektir. İlk olarak nitel bulgularda, sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlere yönelik uygulanan ihtiyaç analizinde yarı yapılandırılmış görüşme formuna yönelik bulgulara yer verilecektir. İkinci olarak ise araştırmanın nicel kısmında, Sınıf ve Branş Öğretmenleri için BEP yeterlilik Belirleme Ölçeğinin (SİBEP) analiz sonuçlarına yönelik bulgularına ve başarı testi bulgularına yer verilecektir. Üçüncü olarak ise tekrar nitel bulgularda öğretmenlere yönelik uygulanan BEP eğitim programının etkililiğine yönelik sosyal geçerlilik formu ile toplanan verilerin yarı yapılandırılmış görüşme formuna yönelik bulgularına yer verilecektir.

IV.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın nitel bulgularına yönelik yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla 20 öğretmenden ihtiyaç analizine yönelik veriler toplanmış ve toplanan veriler aşağıda sunulmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunu incelediğimizde araştırmaya katılan öğretmenlerin BEP ile ilgili yaşadıkları yetersizliklere baktığımızda, BEP hazırlama konusunda yetersiz olduğunu belirten (17:%85), BEP konusunda genel olarak teorik bilgisinin olmadığını belirten (14:%70), Materyal hazırlama konusunda yetersiz olduğunu belirten (14:%70), Öğrencilerin yetersizliklerini belirlemede yetersiz olduğunu belirten (16:%80), Öğrenci yetersizliğine göre performans belirlemede yetersiz olduğunu belirten (9:%45), BEP'leri uygulama noktasında yetersiz olduğunu belirten (13:%65), BEP'lerin değerlendirilmesi konusunda yetersiz olduğunu belirten (16:%80), ve kaynaştırma eğitiminde teknolojinin uygulanması konusunda yetersiz olduğunu belirten (8:%40) katılımcı bulunmaktadır. (Tablo 18 Ek 11'de verilmiştir).

IV.1.1. BEP Hazırlama Konusunda Eğitim Alma Gereksinimi ile İlgili Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (17:%85) BEP hazırlama konusunda eğitim alma gereksinimlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar genellikle lisans eğitiminde BEP ile ilgili yeteri düzeyde eğitim almadıklarını, sınırlı eğitim alsalar da verilen eğitimle uygulamanın farklı olduğu, uzman kişilerden yardım alamadıklarını,

öğretmenlere yardımcı olabilecek düzenli bir sitenin bulunmaması, çocukları sene başında kısa sürede tanıyamadıklarını ve bu sebeple öğrenci gelişim düzeyine uygun bir BEP hazırlayamadıklarını, BEP'lerin hazırlanması konusunda genel geçer ilkelerin uygulandığını yapılan işin sadece şekilden ibaret olduğunu belirtilmiştir. Katılımcılar ayrıca detaylı bir BEP hazırlama eğitimi almak istediklerini, öğrenciyi sene başında daha kapsamlı ve detaylı tanıdıktan sonra BEP planının hazırlanması gerektiğini ve lisans eğitiminde uygulamalı olarak BEP eğitiminin daha detaylı öğretmen ihtiyacını karşılayacak düzeyde verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“Öncelikle ben bir sınıf öğretmeni olarak kendimi yeterli görmüyorum. Nedeni de şöyle daha önce bizim aldığımız üniversitedeki aldığımız eğitimle okulda yaptığımız iş çok farklı. Ayrıca bazı çocukları tanımlamalara ulaşmada onlara akademik olarak ya da sosyal olarak ya da psikolojik olarak ulaşmada sıkıntı yaşayarak o konuda da başarısız olabilmekteyim., eğer çocuğun dersine girip çocuğu tanıyorsak daha sağlıklı bir plan yapmış oluyoruz. Fakat çocuğu tam olarak tanımiyorsak önceden dersine girmeden plan yapmaya kalktığımızda ise çok zorlanıyoruz. Sağlıklı bir plan yapamıyoruz.” (Öğretmen 3).

“BEP'lerin hazırlanması ve geliştirilmesinde yeterli olduğumu düşünmüyorum. Yetersizlik hem kendimde hem de öğrenciye kazandırmamız gereken davranışları kazandırırken materyal konusunda ciddi sorun yaşamaktayım. Bunlara bağlı olarak hazır planlara yönelmekteyim. Ama uzun dönemli ve kısa dönemli hedef belirleme de sorun yaşamaktayım” (Öğretmen 20).

IV.1.2. BEP Konusunda Genel Olarak Teorik Bilgi Alma Gereksinimi ile İlgili Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (14:%70) BEP konusunda genel olarak teorik bilgi alma gereksinimlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar özellikle eğitimcilerin yalnız kalması, uzman bir kişiden yardım alamaması, ailelerin öğretmenlere yardımcı olmaması, lisans eğitimi yıllarında etkili ve verimli olacak BEP eğitimi almadıklarını, öğrencilerin yetersizliklerinin belirlenmesinde yetersizliklere yönelik detaylı bilgilerinin olmadığını, öğrenciyi tanımada sıkıntı çektiklerini, çocuklarının performansının belirlenmesinde sorunlar yaşadıklarını, BEP'lerin nasıl değerlendirileceği konusunda sorun yaşadıklarını, çocuğun yetersizliğine göre plan hazırlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar genel olarak BEP'in genel olarak anlatılması, amacı, işlevi, öğrencinin yetersizlik durumuna göre nasıl hazırlanacağı ve nasıl uygulanacağı, değerlendirmenin ne şekilde

yapılacağı konusunda bilgi almak istediklerini belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“Öncelikle BEP’le ilgili bu alanda bir yeterliliğimiz olmadığını düşünüyorum. Fakat uygulama noktasında biraz sıkıntılarım var bununla ilgilide okuldaki rehberlik servisinden destek alıyoruz. Lisans eğitimimizi tamamlarken de bir eğitim almadık ya da aldığımız eğitimler teoride kaldığını ve uygulama da yetersiz kaldığını düşünüyorum. BEP hazırlama da yeterli değiliz kısa sürede öğrenciyi değerlendiriyoruz genel gözlem yöntemi ile değerlendiriyoruz. Ayrıca öğrenciyi bir ay sonradan tanımadan bir plan oluşturulup eğitim verilmesi isteniyor.” (Öğretmen 6).

“Bir ayda öğrenciyi tanıyamıyoruz, hatta üç yıl dersine girdiğim öğrencinin bile yeni özelliklerini keşfediyorum. Ben idareye sunduğum planla uyguladığım çok farklı, ben öncelikle BEP’li öğrencinin sosyal olarak topluma kazandırılması gerektiğini düşünüyorum. Öğrenci kendi arkadaşları ile arasındaki farkı kaldırması gerekir.” (Öğretmen 10).

“Bu öğrencilerin keşfedilmesi, tanınması ve planlarının hazırlanarak uygulamaya konulması uzmanlık gerektiren, emek, bilgi ve tecrübe yoğunluğundan oluşan uzun soluklu bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda uzmanlık, deneyim ve sezgilerin önemli bir yeri olduğunu düşünmekteyim. Fiziksel koşullar, zaman ve eğitim materyalleri öğrencinin performansı konusunda önemli ipuçları sunabilir. Bu bağlamda BEP’te teorik anlamda yetersizim” (Öğretmen 19).

IV.1.3. Materyal Hazırlama Konusunda Bilgi Alma Gereksinimi ile İlgili Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (14:%70) materyal hazırlama konusunda bilgi alma gereksinimlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar materyal hazırlama ve bulma konusunda bir takım sıkıntı çektiklerini, sınıfların kalabalık olması ve öğrenci seviyesine göre her konu için materyal hazırlamanın maliyetli ve zamanın kısıtlı olması, öğrencilerin yetersizlik durumlarına göre nasıl materyal hazırlanması gerektiği konusunda detaylı bilgilerinin olmadığı, öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesine göre plan hazırlanmadığı sadece klasik planlar hazırlandığı ve bu doğrultuda da materyal belirlendiği, detaylı ve anlamlı materyallerin olmaması sebebi ile konuların somutlaştırılmadığı, akıllı tahtalarda yani internet ortamında kaynaştırma öğrencilerine yönelik görsel, işitsel içeriklerin yeterince olmaması gibi yetersizlikleri belirtmişlerdir. Katılımcılar kaynaştırma eğitiminde materyal hazırlamaya ve nasıl hazırlanması gerektiği konusunda bilgi alma gereksinimlerini

belirtmişler ve web üzerinden detaylı ve konuları somutlaştıracak işitsel ve görsel içeriklerin daha da yaygınlaştırılması gereksinimini belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“Planımı hazırladıktan sonra uygulama sürecinde ben bir sorun yaşamıyorum. Planı uygulama da sorunumuz ama materyal kullanımı konusu açısından yani somut anlamdaki materyal kullanımı için açığı ben çok yapamıyorum, daha çok akıllı tahtayı kullanıyorum. Ayrıca materyal hazırlamanın birde zorluğu var hem kendi sınıfın var hem BEP li öğrenci. Hazır almaya kalksak maliyetli oluyor böyle olunca da akıllı tahta daha kolay ve rahat geliyor” (Öğretmen 5).

“BEP’lerin uygulanması noktasında sınıflarımız kalabalık bu sebeple kaynaştırma öğrencisine gerekli zamanı ayıramıyoruz. BEP planlarını uygularken en büyük sıkıntımız materyal konusunda yaşanmakta. Teknolojik materyallerin veya akıllı tahtalarda ki kaynaştırma öğrencilerine yönelik etkinliklerin arttırılması gerekmektedir. Klasik planlarla BEP’in uygulanması ve öğrenciye kazandırılması gereken hedef ve davranışlar genel itibari ile havada kalmaktadır” (Öğretmen 12).

IV.1.4. Öğrencilerin Yetersizliklerini Belirlemede Bilgi Alma Gereksinimi ile İlgili Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (16:%80) öğrenci yetersizliklerini belirlemede sıkıntı yaşadığını belirtmiş ve bu konuda bilgi alma gereksinimi olduklarını vurgulamışlardır. Katılımcılar öğrencilerin yetersizlik alanları ile ilgili genel ve detaylı bilgiye sahip olmadıklarını, öğrencileri sene başında kısa sürede tanıyamadıklarını, öğrenciyi tanımanın belli bir zaman aldığını, öğrenciler aynı yetersizlik alanına sahip olsalar da özellikleri yönünden farklılık gösterdiklerini, öğrencinin yetersizlik durumunun belirlenmesinde on iki yetersizlik alanına hakim olunması gerektiğini, kaynaştırma öğrencilerinin genelde ikinci planda kaldıklarını, sınıfların kalabalık olması ve buna bağlı olarak öğrencilere gereken zamanın ayrılamaması, öğretmenlerin lisans eğitiminde detaylı eğitim almaması, okul rehberlik servisinden detaylı bilgi alamama sorunları gibi nedenler öğrenci yetersizliğinin belirlenmesinde eğitim alma gereksinimi belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“BEP’lerin uygulanma sürecinin verimliliği, öğretmenin özel çabasına, iletişim becerisine, öğrencisini doğru tanıyabilmesine, hatta öğrenciyi sevmesine ve bunu

hissettirmesine çok bağlı bence. BEP'lerin uygulanmasından kastım sadece akademik beceri kazandırmak değil, çocuğun sınıfa arkadaşlarına uyumunu sağlamak, sınıfın onu kabullenmesine zemin hazırlamak. Ama öğrenci seviyesini belirlemek konusunda gerçekten çok zorlanıyorum ve uzman desteğine ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Ama BEP konusunda insiyatifin bizlere kalmasını doğru bulmuyorum” (Öğretmen 10).

“Yeni eğitim-öğretim dönemi başladığında, yeni tanıştığım BEP’li bir öğrenci için yaklaşık 2 ay içinde plan hazırlamam gerekiyor. Bazen o kadar içine kapanık öğrencilere denk geliyorum ki, iki ayda çocukla kurabildiğim iletişim 3-5 kelimenin ötesine geçmiyor. Sonraki süreçte, çocuğu tanıdıkça, ihtiyaçları ve seviyesi hakkında bilgi sahibi olduğça, plana çok bağımlı kalmadan, çocuğun seviyesine göre devam ediyorum derslere” (Öğretmen 17).

IV.1.5. Öğrenci Yetersizliğine Göre Performans Belirlemede Bilgi Alma Gereksinimi ile İlgili Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından azı (9: %45) öğretmenlerin yetersizlik durumuna göre performans belirlemede sıkıntı yaşadıklarını ve bağlamda bilgi alma gereksinimi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar kaynaştırma öğrencilerinin yetersizliğine göre performans belirlemenin uzmanlık gerektirdiğini, öğrenciler üzerinde çok detaya inemediklerini, performans belirlerken neye göre belirleyeceklerini, öğrencinin iç yapısına inemediklerini, lisans yıllarında detaylı bilgi almadıklarını, sınıfların kalabalık olması sebebiyle müfredat yetiştirme kaygısından dolayı kaynaştırma öğrencisinin ikinci planda kaldığını, öğrenciyi kısa sürede tanıyamadıklarını, özel eğitim öğrencileri için hangi performansı belirlemede sıkıntı yaşadıklarını, öğrencilerin hazır bulunuşluklarının kısa sürede belirlenememesi, veliden detaylı bilgi alamama gibi sorunlar nedeniyle öğrenci yetersizliğine göre performans belirlemede eğitim alma gereksinimi olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“Bu noktada da çok fazla yeterli olduğumuz söylenemez öğrenciler sınıf seviyesinde iken bizlere genel gözlem yöntemi ile öğrencilerimizin performanslarını değerlendiriyoruz. Öğrencilerin performansının belirlenmesinde yetersiz olduğumuz için biz yönlendirme yapıyoruz RAM gerekli gördüğünde rapor verebiliyor bizde öğrenci için BEP planı hazırlıyoruz. Genel itibari ile öğrencinin yetersizliği hakkında detaylı bilgiye sahip olmadığımız için çocuğun performansını belirleme yetersizim.” (Öğretmen 5).

“Çocuğun performansının belirlenmesi öğrenciyi tanımadan zor olmakta özellikle öğrencileri tanımadan ve onların özelliklerini bilmeden plan hazırlamaktayız ve bu planları hazırlarken de de internet sitelerinden yararlanmaktayım. Özel eğitim öğrencilerini tanımak ve onların performansları hakkında yeterli bilgiye sahip olmak sürece bağlı, öğrencinin yeteri kadar tanınmasına bağlı olmakta kısa zamanda böyle bir durumun gerçekleşmesi gerçekten zor olmaktadır” (Öğretmen 8).

“Öncelikle uzun bir süre gözlem yapmak isterim. Veli ile güzel bir iletişim kurarım. Empati yaparım. Benim iyi niyetimi, çabamı, samimiyetimi anlasın ki bana öğrenci ile ilgi doğru bilgiler versin. Ama bunları genel olarak sağlayamıyoruz. Öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek için farklı çalışmalara yer vermek isterim. Resim ve müzik alanında kendimi yetersiz hissediyorum” (Öğretmen 17).

IV.1.6. BEP’leri Uygulama Noktasında Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası (13:%65) BEP’lerin uygulanması konusunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar lisans yıllarında detaylı bir eğitim almadıklarını aldıkları eğitim ise teoride kaldığını uygulama da yetersiz kaldığını belirtmişler, sınıfların kalabalık olması, kaynaştırma öğrencisine gereken zamanın ayrılamaması, teknolojik materyallerin yetersiz kalması, öğrencileri detaylı tanıyamama, zamanın yetersiz olması, müfredatın ağır ve yoğun olması, akıllı tahtalarda yeterince uygulamaların olmaması, ailelerin öğretmenlere yeterince yardımcı olmaması, bir ders süresinin yaklaşık beş dakikasını kaynaştırma öğrencisine ayırabilmemiz gibi nedenler eğitim alma gereksinimlerini ortaya çıkarmıştır. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“BEP’lerin uygulanması noktasında sınıflarımız kalabalık bu sebeple kaynaştırma öğrencisine gerekli zamanı ayıramıyoruz, BEP planlarını uygularken en büyük sıkıntımız materyal konusunda yaşanmakta. Teknolojik materyallerin veya akıllı tahtalardaki kaynaştırma öğrencilerine yönelik etkinliklerin arttırılması gerekmektedir. Klasik planlarla BEP’in uygulanması ve öğrenciye kazandırılması gereken hedef ve davranışlar genel itibari ile havada kalmaktadır” (Öğretmen 8).

“BEP’lerin uygulama sürecinde uygun ortamın ve uygun materyallerin olması öğrencinin eğitiminde verimli olacağını düşünmüyorum. Sınıfların kalabalık olması ve akıllı tahta dışında bir materyalin olmaması uygulamayı zora sokmakta. Sınıflar çok kalabalık bu

sebeple 40 dakikanın sadece 5 dakikasını bile kaynaştırma öğrencine ayıramamaktayım” (Öğretmen 20).

IV.1.7. BEP’lerin Değerlendirilmesi Konusunda Bilgi Alma Gereksinimi ile İlgili

Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (16:%80) BEP’lerin değerlendirilmesi konusunda sıkıntı yaşadıklarını ve bu konu hakkında bilgi alma gereksinimlerinin olduğunu belirtmişleridir. Katılımcılar kaynaştırma öğrencilerinin hem bilişsel, hem duyuşsal hem de sosyal gelişimleri açısından yeteri kadar eğitim almadıkları için değerlendirilmelerinin zor olduğunu, değerlendirme raporları, tarama ölçekleri ve gözlem formlarının öğrenciyi yeterince değerlendirmedini, BEP’lerin nasıl değerlendirileceği konusunda yeterince eğitim almadıklarını, öğrenciye kazandırılması istenilen kazanımların hepsinin kazandırılmadığı için değerlendirilmesinin zor olduğu, öğrencilerin sadece bilişsel davranışlarının ölçülmek istenmesi diğer davranışlarının nasıl ölçüleceği konusunda sıkıntılar yaşanması, zamanın yetersiz olması, öğrencileri değerlendirmek için değerlendirildiği genel itibari ile öğrenciye bir şey öğretilmediği, değerlendirmelerin sadece kazanım odaklı ilerletilmesi, hazır taslak değerlendirme araçları ile değerlendirilmenin yapıldığı öğrencinin özelliklerine inilmediği gibi yetersizlikler belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenler BEP’lerin değerlendirilmesi konusunda bilgi alma gereksinimine ihtiyaç duymaktadırlar. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“BEP le ilgili olarak yeterli düzeyde iyi bir değerlendirme yeteneğine sahip olmadığımı düşünüyorum. Öğrencinin öğrendiği bilgiyi yeterli düzeyde öğrenip kalıcı hale getirip getirmediğini görmek amacıyla ara değerlendirmelere tabi tutulması son derece önemlidir. Değerlendirme sürecinin daha esnek ve daha iyi gözlemlenebilir olması gerektiğini düşünüyorum” (Öğretmen 1).

“Uygulama süreci gibi değerlendirme süreci de kendine özel bir uzmanlık alanı olarak değerlendirmek gerekebilir. Bu bağlamda uzmanlaşmanın önemli bir aşama olduğunu, genel değerlendirme süreci içerisinde BEP değerlendirmesi için ayrı bir başlık açılarak eğitime ağırlık verilmesi gerektiği kanaatindeyim. Öğretmenlerin birçoğunun değerlendirme yeterliliğine sahip olduğunu düşünmediğimi ifade etmek isterim” (Öğretmen 19).

IV.1.8. Kaynaştırma Eğitiminde Teknolojinin Uygulanması Konusunda Bilgi Alma Gereksinimi İle İlgili Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından azı (8:%40) kaynaştırma eğitiminde teknolojinin uygulanması konusunda yetersizlik yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar sınıfların kalabalık olmasına bağlı olarak çocukların ilgi ve yeteneklerinin farklılığı sebebiyle teknolojik imkanların kullanılmadığı, kaynaştırma öğrencileri için teknolojik materyaller ve web destekli materyallerin kısıtlı olması, teknolojinin etkin kullanılmaması, akıllı tahtalarda çocuklara göre uygun teknolojik içeriklerin yetersizliği, mesleki tecrübelerin paylaşılacağı dijital bir ortamın olmaması, öğretmenlere web 2 destekli eğitimlerin verilmemesi, özel eğitim öğrencilerinin yetersizliklerine uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin teknolojik alt yapı ile desteklenememesi, eğitim teknolojileri konusunda bir takım yetersizlikler ortaya çıkmış ve öğretmenlerin yetersizlik durumları ile ilgili eğitim alma gereksinimleri belirlenmiştir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“BEP’lerin uygulanması noktasında sınıflarımız kalabalık bu sebeple kaynaştırma öğrencisine gerekli zamanı ayıramıyoruz. BEP planlarını uygularken en büyük sıkıntımız materyal konusunda yaşanmakta. Artık eğitim sistemi değişmekte ve gelişmekte eğitimler artık dijital ortam da daha yapılmakta teknolojinin etkin kullanımı önem kazanmaktadır. Teknolojik materyallerin veya akıllı tahtalardaki kaynaştırma öğrencilerine yönelik etkinliklerin artırılması gerekmektedir” (Öğretmen 8).

“Benim BEP le ilgili almak istediğim eğitim daha çok teknolojinin etkin kullanıldığı bir eğitim olmasını istiyorum çünkü günümüz eğitim sistemi çocuğun yaparak yaşayarak öğrendiği ve yapılandırmacı yaklaşım eğitim sistemi olduğu için burada teknolojiyi daha fazla kullanmamız gerektiğini düşünüyorum. BEP’ler de gördüğüm eksiklik teknoloji ile bağdaşmadığını görüyorum hem değerlendirme aşamasında hem uygulama aşamasında teknolojinin etkin kullanılması gerektiğini düşünüyorum” (Öğretmen 10).

IV.1.9. Veli İletişimi ve Uzun Dönemli-Kısa Dönemli Hedeflerin Belirlenmesi ile İlgili Görüşler

Son olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin düşük bir kısmı (4:%20) veli iletişimi ve uzun dönemli- kısa dönemli hedeflerin belirlenmesinde yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar ailelerin çocuğun ihtiyaç ve özellikleri konusunda eğitimcilere bilgi aktarma konusunda yardımcı olmadıklarını, okulda uygulanan eğitimin evde devam etmediği, velilerin

kaynaştırma öğrencisi ile çok fazla ilgilenmediğini belirtmişleridir. Katılımcılar ayrıca uzun dönemli ve kısa dönemli hedeflerin belirlenmesi konusunda zorlandıklarını nasıl belirleneceği ve nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda sıkıntılar yaşadıklarını belirlenmiş ve bu doğrultuda eğitim alma gereksinimleri belirlenmiştir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“Evraksal olarak milli eğitimin istediği başta yeterliliğim yoktu ama şuan da onu da şablonlar olarak hazır olarak yapmayı öğrendim yeterliyim diyebilirim. Ama gerçek yeterliliğim ben kendi BEP planımı kendim vijdanen uygulayıp onu uyguluyorum. Buda nedir? Benim için önceliğim olan o çocuğun sınıf içinde düşüncelerini ifade edebilmek kimsenin yadırgamadan kendini rahat ifade edebildiği bir ortamda çocuğun gelişmesini izlemek benim öncelikli amacım bu” (Öğretmen 6).

“BEP’lerin hazırlanması ve geliştirilmesinde yeterli olduğumu düşünmüyorum. Yetersizlik hem kendimde hem de öğrenciye kazandırmamız gereken davranışları kazandırırken materyal konusunda ciddi sorun yaşamaktayım. Bunlara bağlı olarak hazır planlara yönelmekteyim. Ama uzun dönemli ve kısa dönemli hedef belirleme de sorun yaşamaktayım” (Öğretmen 20).

IV.2. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitimine Katılan ve Katılmayan Öğretmen Gruplarının SİBEP Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Anlamlılığa İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitimine katılan ve katılmayan öğretmenlerin SİBEP ölçeği ön test ve son test puanları arasındaki anlamlılığınay yönelik istatistiksel analizleri yapılmıştır. İlk olarak deney ve kontrol grubunda yer alan katılımcıların aynı düzeyde olup olmadığını belirlemek için katılımcıların ön test puanları bağımsız örneklem t-testi (Independent T-Testi) yöntemiyle incelenmiştir. Deney grubunda yer alan katılımcılara verilen eğitimin etkililiğini belirlemek için ise deney grubu ve kontrol grubunun kendi içerisinde ön test ve son testlerinden aldıkları puanları kullanılarak ilişkili örneklem t-testi (Paired Sample T- Testi) yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguların etkililiğini arttırmak için bağımsız örneklem t-testi (Independent T-Testi) ile tekrar deney ve kontrol grubunun farklılığına bakılmıştır. Aşağıda tablolar verilerek bulguları açıklanmıştır.

Tablo 19: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin Ön Test ve Son Test Puanlarının Kontrol ve Deney Grupları Arasındaki Anlamlılığına İlişkin Bulgular

Testler	Gruplar	N	X	Ss	Sd	t	p
Ön Testler	Deney Grubu	20	3,72	0,82	19	1,82	0,77
	Kontrol Grubu	20	3,32	0,49			0,78

p<0.05 düzeyinde anlamlı farklılık kabul edilir.

Tablo 19’u incelediğimizde ön test deney grubunun aritmetik ortalamasının 3,72 ve standart sapmasının 0,82 olduğu bulunmuş, ön test kontrol grubunun ise aritmetik ortalamasının 3,32 ve standart sapmasının ise 0,49 olarak bulunmuştur. Kontrol ve deney grubunun ön test puan ortalamalarına baktığımızda yapılan bağımsız t-testi sonuçlarına göre iki grup arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamıştır [$t(38) = 1,82$ $p > 0,05$]. Deney grubunun ön test p (0,77) değeri ile kontrol grubunun ön test p (0,78) değerinin 0,05’ten büyük olması nedeniyle anlamlı farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Yine deney grubu ve kontrol grubunun ortalamalarına (X) baktığımızda ortalama olarak birbirlerine yakın bir değer aldığını görmekteyiz. Deney ve kontrol grubunun bu durumu uygulama öncesinde deney ve kontrol grubunun ön test puan ortalamalarının istatistiksel olarak birbirinden farklı olmadığını, katılımcı grubun benzer özelliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 20: Deney Grupları Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Anlamlılığına İlişkin Bulgular

Grup	Eğitim	N	X	Ss	Sd	t	p
Deney Grubu	Ön Test	20	3,32	0,49	19	5,40	,000
	Son Test	20	3,94	0,46			

p<0.05 düzeyinde anlamlı farklılık kabul edilir.

Tablo 20’yi incelediğimizde deney grubunun ön test ve son testten aldıkları akademik başarı puanlarına baktığımızda ön testin aritmetik ortalaması 3,32 ve standart sapması 0,49 olarak bulunmuştur. Deney grubunun son testine baktığımızda aritmetik ortalaması 3,94 ve standart sapması 0,46 olarak bulunmuştur. Deney grubunun ön test ve son test puanlarını ilişkili örneklem t-testi (Paired Sample T- Testi) aracılığı ile incelediğimizde Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin yeterliliği açısından test puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur [$t(19) = 5,40$ $p < 0,05$]. p (,000)

değeri 0,05'ten küçük olduğu için ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuş, verilen eğitim öğretmenlerin yeterliliğini arttırmıştır.

Tablo 21: Kontrol Grupları Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Anlamlılığına İlişkin Bulgular

Grup	Eğitim	N	X	Ss	Sd	t	p
Kontrol Grubu	Ön Test	20	3,72	0,82	19	0,726	,476
	Son Test	20	3,81	0,60			

$p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık kabul edilir.

Tablo 21'i incelediğimizde kontrol grubunun ön test ve son testine ait akademik başarı puanlarını incelediğimizde kontrol grubunun ön testine ait aritmetik ortalaması 3,72 ve standart sapması 0,82dir. Son teste ait aritmetik ortalaması 3,81 ve standart sapması 0,60 olarak bulunmuştur. Kontrol grubuna ait ön test ve son test puanlarını ilişkili örneklem t-testi (Paired Sample T- Testi) aracılığı ile incelediğimizde Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının yeterliliği açısından test puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır [$t(19) = 0,726$ $p > 0.05$]. p (,476) değeri 0,05'ten büyük olduğu için ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamış ve kontrol grubundaki katılımcılara herhangi bir eğitim verilmediği için yeterlilik düzeylerinde herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştır.

Tablo 22: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin Ön Test ve Son Test Puanlarının Kontrol ve Deney Grupları Arasındaki Farklılığına İlişkin Bulgular

	Gruplar	N	X	Ss	Sd	t	p
Fark Ortalamaları	Deney Grubu	20	,61	0,51	38	3,03	,004
	Kontrol Grubu	20	,09	0,57			,004

$p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık kabul edilir.

Deney grubu ve kontrol grubunun ön test-son test fark ortalamalarına baktığımızda fark ortalamaları sırasıyla,61 ve ,09 olarak bulunmuştur. Yapılan ölçümler sonucunda bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre bu iki grup arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmuştur, $T=3,03$, $p < ,05$. Bu durum deney ve kontrol grubu ön test-son test fark ortalamaları analizleri sonucunda istatistiksel olarak birbirinden farklı olduğunu destekler niteliktedir. Burada sonuçların bu şekilde çıkması deney grubu lehine olduğunu

göstermektedir. Deney grubuna verilen eğitimin katılımcıların yeterliliğini arttırdığı, kontrol grubundaki katılımcılarda sadece ön test ve son test uygulandığı için ön test ve son test puanları arasında herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştır.

IV.2.1. Başarı Testi Sonuçlarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın nicel kısmında, deney grubunda yer alan ön test ve son test şeklinde öğretmenlere uygulanan başarı testinin ortalamalarına bakılarak SIBEP ölçeğinde çıkan sonuçların geçerlilik ve güvenilirliğine katkı sağlanması amacıyla başarı testi sonuçlarına yer verilmiştir. Başarı testinden elde edilen puan ortalamalarının sonuçları bağımlı örneklem t testi ile analiz edilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Tablo 23: Başarı testine Yönelik Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Anlamlılığın İlişkin Bulgular

Grup	Eğitim	N	X	Ss	Sd	t	p
Deney Grubu	Başarı Testi Ön Test	20	58,80	4,96	19	-10,7	,001
	Başarı Testi Son Test	20	70,75	5,17			

p<0.05 düzeyinde anlamlı farklılık kabul edilir.

Tablo 23'ü incelediğimizde deney grubuna uygulanan ön test ve son testten alınan başarı puanlarına baktığımızda başarı testi ön testin aritmetik ortalaması 58,80 ve standart sapması 4,96 olarak bulunmuştur. Deney grubunun başarı testi son testine baktığımızda aritmetik ortalaması 70,75 ve standart sapması 5,17 olarak bulunmuştur. Deney grubunun ön test ve son test puanlarını ilişkili örneklem t-testi (Paired Sample T- Testi) aracılığı ile incelediğimizde Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı Eğitiminin yeterliliği açısından test puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur [t(19)= -10,7 p<0.05]. p (,000) değeri 0,05'ten küçük olduğu için ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuş, verilen eğitim öğretmenlerin yeterliliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

IV.3. Sosyal Geçerlilik Bulguları

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitimine katılan sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan sınıf ve branş öğretmenlerin, programın içeriği, süreci ve amacına uygun eğitimin verilip verilemediği konularda öğretmenlerin görüşleri alınarak

eğitim programının sosyal geçerliliği elde edilmeye çalışılmıştır. Deney grubunda yer alan rretmenlerden toplanan sosyal geçerlilik bulgularına yer verilmiştir. (Tablo 24 Ek 12.1 de verilmiştir)

rretmenlere yöneltilen “rretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına katılmakla ilgili görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna rretmenlerin yarısına yakını (7%35)’i BEP’le ilgili ciddi sıkıntılarının olduğunu fakat bu programla farklı bir bakış açısı kazandıklarını, rretmenlerin az bir kısmı (2%10)’u özel gereksinimli bireylerin sosyal hayata uyum sağlamalarında, kendilerine yetebilecek bireyler olmalarında etkili olacaklarını belirtmişlerdir. rretmenlerin yarısına yakını (7%35)’i BEP’le ilgili çok eksiklerinin olduğunu fakat aldıkları eğitimle bunu tamamlamış olduklarını belirtmişlerdir. Son olarak rretmenlerin yarısından azı (4%20)’si aldıkları eğitim sayesinde bilgilerini güncelleme imkanları olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir.

“BEP’ler konusunda ciddi sıkıntılarım vardı. Aldığım bu eğitim ile baya anlamış oldum. Güzel ve amacına ulaşmış bir program olduğunu düşünüyorum” (Katılımcı 1).

“Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin sosyal hayata daha kolay uyum sağlamaları ve zorluk yaşamamaları açısından faydalı olacağını düşünüyorum” (Katılımcı 2).

“Bilgilerimiz yenilenmiş oldu. Bazı gözden kaçan noktalarda tekrar bilgilenmiş oldum. Taze bilgilerle ve verimli ve etkili eğitim sayesinde daha etkili ve verimli bir sınıf ortamı oluşturacağımı düşünüyorum” (Katılımcı 17).

“Verimli ve başarılı hazırlanmış bir eğitim programı olduğunu düşünüyorum. BEP’le ilgili çok eksiğim vardı ama aldığım eğitim programı ile kafamdaki soru işaretleri gitmiş oldu” (Katılımcı 20).

rretmenlere yöneltilen “rretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı ile verilen eğitimin içeriği, anlaşılrlığı ve işlevselliği ile ilgili görüşlerinizi belirtiniz”. Sorusuna rretmenlerin büyük çoğunluğu (8%40)’ı verilen eğitimin içeriğinin anlaşılır ve anlamlı olduğunu, teknolojinin eğitimde nasıl kullanılacağı sürece nasıl aktarılacağı konusunda içeriğin etkili olduğunu, öğrendiklerini okulda uygulayabileceklerini, programın işlevselliği konusunda günümüzde devamlı olarak yenilenen ve güncellenen eğitim ve ğretim sistemlerine uygun olduğunu, bütün rretmenlerin bu eğitimi alması gerektiğini, kapsamlı ve ayrıntılı bir eğitim

olduğunu ifade etmişlerdir. Küçük bir katılımcı grubu ise (2%10)'u içeriğin çok detaylı ve yoğun olduğunu, içeriğin biraz sadeleşebileceğini ifade ederken katılımcıların (1%5)'i içeriğin somut örneklerle desteklendiğini, anlama da zorlandığımız konuların somut örneklerle desteklenmesi kolay anlamlandırmada fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yarısına yakını ise (9%45)'i kolay uygulanabilecek işlevsel bir program olduğunu, öğrendikleri bilgilerle aldıkları eğitim sayesinde daha kolay uygulayabileceklerini, amacına uygun öğrencilerin eğitimlerine yansıtabilecekleri işlevsel bir program olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir. (Tablo 25 Ek 12.2'de verilmiştir).

“İçerik olarak güncel ve olması gereken konulara ağırlık verilmişti. Teknolojinin eğitimde nasıl kullanılacağı sürece nasıl aktarılacağı konusunda içeriğin etkili olduğunu düşünüyorum. Hazırlana eğitim anlaşılır ve amacına yönelik işlevseldi. Hazırlanan konular gerektiği kadar somutlaştırılmış, bizlerin BEP’le ilgili eksikliklerinin giderilmesinde etkili olduğunu düşünüyorum” (Katılımcı 4).

“Bütün öğretmenlerin bu eğitimi almasını isterim. Eğitim içerik olarak çok kapsamlı ve donanımlı idi. Anlaşılabilirlik yönünden bakarsak slayt, test, anket açısından gayet başarılı olmuş, bilgilerimizin güncellenmesi ve yeni çağdaş eğitim yaklaşımları açısından çok verimli olduğunu düşünüyorum” (Katılımcı 11).

Öğretmenlere yöneltilen “Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının öğrenme-öğretme sürecine yönelik görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna öğretmenlerin düşük bir kısmı (5%25)'i aldıkları eğitimin farklı ve zengin öğretim yöntem teknikleri ile aldıklarını, yetersizlik alanlarına göre öğretim yöntem ve tekniklerinin sunulduğu ve eğitim verilirken anlaşılması ve anlamlı olması için farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yarısından fazlası (11%55)'i aldıkları eğitimin BEP eğitim sürecine olumlu katkı sağlayacağını, öğrenci yetersizliklerine göre nasıl bir yol izleyeceklerini, hangi öğretim yöntem ve tekniklerini belirleyeceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin düşük bir kısmı (4%20)'si ise verilen eğitimin ilgi çekici ve somut örneklerle verildiğini sunularda dikkat çekici etkinliklerin yapıldığını, çağdaş öğretim yöntemlerine yer verildiğini ifade etmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir. (Tablo 26 Ek 12. 3'te verilmiştir).

“Özel eğitim öğrencilerinin eğitiminde kullanabileceğimiz çok fazla öğretim yöntem ve tekniğe yer verilmişti. Ders sunumu çok anlaşılır ve verimli idi, anlayıp kavrayabileceğimiz etkinliklere yer verilmesi çok iyiydi. Kullanılan yöntemler gayet zengin ve anlaşılırdı” (Katılımcı 1).

“Bizlere verilen eğitim programının öğrenme öğretme süreci gayet olumlu idi. Bizlere verilen konular somutlaştırılmış ve anlaşılırdı, BEP’leri anlamlı bir şekilde anlayıp kavramamızda faydalı olduğunu düşünüyorum” (Katılımcı 6).

Öğretmenlere yöneltilen “Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının yeterli ve yetersiz gördüğünüz yanlarını kısaca açıklayınız” sorusuna öğretmenlerin yarısından fazlası (14%70)’i aldıkları eğitimin kapsamlı ve verimli olduğunu, değinilmesi gereken tüm konulara değinildiğini, açık ve anlamlı bir eğitim olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin düşük bir kısmı (3%15)’i yetersizlik olarak öğrencilerde bulunabilecek yetersizlik alanlarının tamamına yönelik örnek BEP planının verilmesinin eğitim sürecine katkı sağlayacağını, öğretmenlerin çok düşük bir kısmı ise (1%5)’i örnek olayların tüm yetersizlik gruplarına göre verilebileceğini ifade ederken, yine öğretmenlerin düşük bir kısmı (2%10)’u aldıkları eğitimde çok fazla ayrıntıya yer verildiğini, konuların biraz daha sadeleştirilerek verilebileceğini ifade etmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir. (Tablo 27 Ek 12.4’te verilmiştir).

“Verilen eğitimin yeterli olduğunu düşünüyorum. Yetersiz olarak gördüğüm yetersizlik alanları ile ilgili BEP planı örnekleri verilebilirdi. Bizlerin sıkıntı yaşadığı nokta yetersizlik alanları ve bu yetersizlik alanlarına göre örnek planlarının oluşturulması sorunu olduğunu düşünüyorum” (Katılımcı 1).

“İçerik olarak donanımlı bir eğitim programı hazırlanmıştı, çok anlaşılır ve verimli bir eğitim olmuştu. Yetersizlik olarak örnek olaylar yetersizlik gruplarına göre ayrı ayrı verilmesi daha etkili olacağını düşünüyorum” (Katılımcı 4)

Öğretmenlere yöneltilen “Katıldığınız eğitimin BEP geliştirme sürecinize ve kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarınıza yansımalarının neler olacağını düşünüyorsunuz? Meslektaşlarınıza önerir misiniz? Neden?” sorusuna katılımcıların yarısından fazlası (10%50)’si BEP geliştirme süreçlerine faydalı olacağını, daha bilinçli ve verimli bir BEP planı hazırlayacaklarını, BEP konusunda ciddi sıkıntılarının olduğunu ama aldıkları eğitim sayesinde kafalarındaki soru işaretlerinin gittiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin diğer yarısı ise (10%50)’si ise özel gereksinimli bireyleri daha iyi tanımalarında ve daha işlevsel bilgi vermelerinde etkili olacaklarını ifade etmişler, hazırlayacakları planlarda ve eğitim öğretim durumlarında verimli olacaklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir. (Tablo 28 Ek 12.5’te verilmiştir).

“Daha bilinçli ve farkında olarak bir BEP hazırlayıp ve uygulama noktasında sıkıntı çekmeyeceğimi düşünüyorum. Meslektaşlarıma kesinlikle öneririm, BEP’ler tüm öğretmenlerin anlama ve uygulamada zorlandığı bir durum. Hatta öğretmenlere buna benzer hizmet içi eğitimler verilmeli. Kaynaştırma öğrencilerine daha etkili ve daha işlevsel eğitim vermemde bana fayda sağlayacağını düşünüyorum” (Katılımcı 1).

“BEP geliştirme konusunda ciddi sıkıntılarım vardı. Aldığım eğitim sayesinde zihnimdeki karışıklıklar gitti. BEP’in nasıl geliştirileceği konusunda detaylı bilgiye sahip oldum. Örneklerin çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Kaynaştırma eğitiminde ise öğrencileri sürece daha etkili katacağımı düşünüyorum. Meslektaşlarıma kesinlikle öneririm. Böyle bir eğitimin kafamızdaki soru işaretlerini gidereceğini düşünüyorum” (Katılımcı 4).

“Sınıfıma gelecek böyle özellikteki çocukların olması durumunda daha iyi tanıyacağımı ve yönlendireceğimi düşünüyorum. Öğrendiğim bilgiler doğrultusunda eğitim öğretimde uygulamam gerektiğinde hem öğrenciye hem de aileye fayda sağlayacağımı düşünüyorum. Meslektaşlarıma önerebileceğim bir eğitimdi çünkü her eğitimciye eğitim öğretim hayatı boyunca sahip olacak bilgilerden oluşan bir eğitimdi” (Katılımcı 10).

Öğretmenlere yöneltilen “Bir daha bu eğitime katılacak olsanız nelerin değiştirilmesini önerirsiniz?” sorusuna öğretmenlerin düşük bir kısmı (4%20)’si farklı yetersizlik alanlarına göre örnek BEP planlarının yapılmasını istediklerini, yetersizlik alanları ile ilgili plan yapmada sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin düşük bir kısmı (2%10)’u farklı yetersizlik alanlarına göre kazanımların nasıl belirleneceğine yönelik eksikliklerinin olduğunu ve buna yönelik yetersizlik durumlarına göre kazanım belirleme etkinliğine ağırlık verilmesini istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yine düşük bir kısmı (2%10)’u örnek olay ve videolu gösterimin artırılması konusunda etkinliklerin artırılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yarısına yakını (7%35)’i aldıkları eğitimin yeterli ve verimli olduğunu, eklenmesi gereken bir durumun olmadığını, aldıkları eğitim sayesinde yeteri kadar bilgilendiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin düşük bir kısmı (2%10)’u aldıkları eğitim oturum sayısının fazla olduğunu ve eğitimin çok detaylı ve yoğun olduğunu ifade etmişler ve oturum sayısının biraz azaltılabileceğini ifade etmişlerdir. Yine öğretmenlerin düşük bir kısmı (2%10)’u ise aldıkları eğitimin rehber öğretmen yardımıyla sunulmasını istediklerini bunu da gerekçe olarak kaynaştırma eğitiminde rehberlikle ilgili soruları olması durumunda rehber öğretmene sorabileceklerini belirtmişlerdir. Son olarak bir katılımcı (1%5)’i ise duygusal ve işitsel açıdan düşük olan öğrencilere ne tür eğitimler verilmesi konusunda daha detaylı eğitim verilmesini

istediğini ifade etmiştir. Aşağıda katılımcı görüşleri ile ilgili kesitlere yer verilmiştir. (Tablo 29 Ek 12.6’da verilmiştir).

“Farklı yetersizlik alanlarına göre ayrı ayrı BEP planlarını incelemek isterim. Tüm yetersizlik alanlarına hakim olamıyoruz birde lisans eğitimimde herhangi bir eğitim almamam nedeniyle yetersizlikler yaşamamda etkili. Özel eğitime hakim olmadığım için tüm yetersizlik alanlarında hakim değilim” (Katılımcı 1).

“Eğitimin etkili ve verimli olduğunu düşünüyorum şu an için değişmesini istediğim bir konu yok. BEP’le ilgili ciddi eksikliklerim vardı ama aldığım detaylı ve verimli eğitimler sayesinde kafamdaki sorular çözüme kavuştu. Böyle bir eğitimi kaynaştırma eğitimi veren tüm öğretmenler keşke alabilse” (Katılımcı 7).

IV.4. BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi Bulguları

Tablo 24: BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesine ait Bulgular

	BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi		Çok Yeterli	Yeterli	Geliştirilmeli
BEP Hazırlama Süreci Beceri Kontrol Listesi	Öğrenci ile ilgili gerekli bilgiye ulaşılmıştır.	15	%93,75	1	%6,25 -
	Ailenin görüş ve önerileri dikkate alınmıştır.	13	%81,25	2	%12,5 1 %6,25
	Öğrencinin eğitsel performansı uygun olarak ifade edilmiştir.	12	%75	4	%25 -
	İfadeler açık ve anlaşılır bir şekilde yazılmıştır.	16	%100	-	-
	Uzun dönemli amaçlar öğrenci için işlevsel hale getirilmiştir.	14	%87,5	2	%12,5 -
	Destek eğitim hizmetine ilişkin bilgiler belirlenmiştir.	14	%87,5	-	2 %12,5
	Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler detaylı bir şekilde açıklanmıştır.	14	%87,5	2	%12,5 -
	Varsa davranış problemlerini önlemeye/azaltmaya yönelik müdahalelerle ilgili yönelik yöntem ve teknikler belirlenmiştir.	12	%75	2	%12,5 2 %12,5
	Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler açıkça belirtilmiştir.	12	%75	2	%12,5 2 %12,5
	Öğretim materyalleri uygun bir şekilde ifade edilmiştir.	14	%87,5	2	%12,5 -
BEP Uygulama Süreci Beceri Kontrol Listesi	Belirtilen amaçlara uygun öğretim yöntem ve teknikleri açıklanmıştır.	14	%87,5	2	%12,5 -
	Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.	14	%87,5	2	%12,5 -
	Diğer eğitsel hizmetler (destek eğitim odası, tamamlayıcı eğitim vb.) etkili bir şekilde sağlanmıştır.	12	%75	2	%12,5 2 %12,5
	Aile çocuğun eğitimine aktif bir şekilde katılmıştır.	12	%75	2	%12,5 2 %12,5
BEP İzleme Süreci Beceri Kontrol Listesi	Amaçlara uygun olarak öğretim sırasında ve sonrasında değerlendirme yapılmıştır.	12	%75	4	%25 -
	Ulaşılamayan amaçlar varsa bir sonraki eğitim-öğretim yılına nasıl aktarıldığına ilişkin kararlar alınmıştır.	10	%62,5	2	%12,5 4 %25

Eğitime katılan öğretmenlere uygulanan kontrol listesinin BEP hazırlama ile ilgili 1. Alt boyutta yer alan “Öğrenci ile ilgili gerekli bilgiye ulaşılmıştır.” Sorusuna öğretmenlerin hazırladıkları BEP’lerde 15 katılımcının yaklaşık %94’ünün çok yeterli olduğu ve geriye

kalan 1 katılımcının yaklaşık %6 sının ki ise yeterli olduğu bulunmuştur. 2. alt boyutta yer alan “Ailenin görüş ve önerileri dikkate alınmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 13 katılımcı yaklaşık %81 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının yaklaşık %13 ünün yeterli olduğu ve 1 katılımcının yaklaşık %6 sının ise geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. 3. alt boyutta yer alan “Öğrencinin eğitsel performansı uygun olarak ifade edilmiştir.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 12 katılımcının %75 inin çok yeterli olduğu, 4 katılımcının ise %25 inin ise yeterli olduğu bulunmuştur. 4. alt boyutta yer alan “İfadeler açık ve anlaşılır bir şekilde yazılmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde katılımcıların tamamının %100’ünün çok yeterli olduğu tespit edilmiştir. 5. alt boyutta yer alan “Uzun dönemli amaçlar öğrenci için işlevsel hale getirilmiştir.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 14 katılımcının yaklaşık %88 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının ise yaklaşık %13’ünün yeterli olduğu bulunmuştur. 6. alt boyutta yer alan “Destek eğitim hizmetine ilişkin bilgiler belirlenmiştir.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 14 katılımcının yaklaşık %88 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının ise yaklaşık %12 sinin geliştirilmeli olduğu bulunmuştur. 7. alt boyutta yer alan “Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler detaylı bir şekilde açıklanmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 14 katılımcının yaklaşık %88 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının ise yaklaşık %13 ünün yeterli olduğu bulunmuştur. 8.alt boyutta yer alan “Varsa davranış problemlerini önlemeye/azaltmaya yönelik müdahalelerle ilgili yönelik yöntem ve teknikler belirlenmiştir.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 12 katılımcının %75 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının %13 ünün ise yeterli olduğu ve 2 katılımcının %13 ünün ise geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. 9. alt boyutta yer alan “Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler açıkça belirtilmiştir.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 12 katılımcının %75 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının yaklaşık %13 ünün ise yeterli olduğu ve yaklaşık %13 ünün ise geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. 10. Alt boyutta yer alan “Öğretim materyalleri uygun bir şekilde ifade edilmiştir.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 12 katılımcının %75 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının yaklaşık %13 ünün ise yeterli olduğu ve yaklaşık %13 ünün ise geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur.

BEP uygulama süreci beceri kontrol listesinin 1. Alt boyutunda yer alan “Belirtilen amaçlara uygun öğretim yöntem ve teknikleri açıklanmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 14 katılımcının yaklaşık %88 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının ise yaklaşık %13 ünün yeterli olduğu bulunmuştur. 2. alt boyutta yer alan “Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 14 katılımcının yaklaşık %88 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının ise yaklaşık %13 ünün yeterli olduğu bulunmuştur. 3. alt boyutta yer

alan “Diğer eğitsel hizmetler (destek eğitim odası, tamamlayıcı eğitim vb.) etkili bir şekilde sağlanmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 12 katılımcının %75 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının yaklaşık %13 ünün ise yeterli olduğu ve 2 katılımcının yaklaşık %13 ünün ise geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. 4. alt boyutta yer alan “Aile çocuğun eğitimine aktif bir şekilde katılmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 12 katılımcının %75 inin çok yeterli olduğu, 2 katılımcının yaklaşık %13 ünün ise yeterli olduğu ve 2 katılımcının yaklaşık %13 ünün ise geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur.

BEP izleme süreci beceri kontrol listesinde yer alan 1. alt boyutta yer alan “Amaçlara uygun olarak öğretim sırasında ve sonrasında değerlendirme yapılmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 12 katılımcının %75 inin çok yeterli olduğu, 4 katılımcının ise %25 inin ise yeterli olduğu bulunmuştur. 2. alt boyutta yer alan “Ulaşılamayan amaçlar varsa bir sonraki eğitim-öğretim yılına nasıl aktarıldığına ilişkin kararlar alınmıştır.” Sorusuna hazırlanan BEP’lerde 10 katılımcının yaklaşık %63 ünün çok yeterli olduğu, 2 katılımcının yaklaşık %13 ünün ise yeterli olduğu ve 4 katılımcının %25 inin ise geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur.

BÖLÜM V

V. TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Bu araştırma ile sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin arttırılmasına yönelik geliştirilen Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının etkililiği nitel ve nicel araçlarla elde edilen bulgularla incelenmiştir.

V.1 Nitel Araçlarla Toplanan Verilere Yönelik Tartışma

Öğretmenlere uygulanan ihtiyaç analizinde ortaya çıkan görüşler incelendiğinde; öğretmenlerin BEP hazırlama, BEP konusunda genel olarak teorik bilgi yetersizliği, materyal hazırlama, öğrencilerin yetersizliklerini belirleme, öğrenci yetersizliğine göre performans belirleme, BEP'lerin uygulanması ve değerlendirilmesi, kaynaştırma eğitiminde teknolojinin nasıl uygulanacağı, veli iletişimi, uzun dönemli ve kısa dönemli hedeflerin belirlenmesine yönelik becerilerde eğitsel yetersizliklerinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin birçoğu BEP'lerin hazırlanması ve BEP'ler konusunda genel teorik bilgilerde sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler özellikle BEP hazırlama konusunda ve BEP'lerle ilgili teorik bilgiler konusunda lisans yıllarında yeterince bilgi almadıklarını, hatta birçoğu BEP'le göreve başlayınca karşılaştığını ifade etmiştir. BEP'le ilgili detaylı bilgi almadıklarını, ancak kaynaştırma öğrencisi ile karşılaştıkları zaman bir takım bilgi edindiklerini ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmalarda bu duruma benzer sonuçlara ulaşılmış ve elde edilen verileri destekler niteliktedir. (Çetin, 2004; Çuhadar, 2006; İzci, 2005; Pektaş, 2008; Ünal, 2010; Sargın ve Hamurcu, 2010; Avcıoğlu, 2011; Sarı ve İlik, 2014). BEP'lerin hazırlanması uygulanması ve değerlendirme konusunda öğretmenler genellikle hazır planlar kullanmakta ve içeriğe dikkat edilmemektedir. Lisans yıllarında gerekli eğitimin alınmaması ve kaynaştırma öğrencilerinin ikinci plana itilmesi bu durumların gelişmesine sebep olabilmektedir.

Sınıf ve branş öğretmenleri BEP hazırlama konusunda genellikle hazır internet sitelerini kullanmakta ve öğrencinin özelliklerini bilmeden kısa birtakım bilgileri site içerisinde bulunan hazır programlara girerek planlar hazırlamaktadırlar. Burada en önemli sorun öğrencinin özelliklerini bilmeden üstün körü yapılan planlardır öğretmenler hazır verilerle planlar elde ettiği için BEP konusunda ilerleyememekte ve gerekli teorik bilgiye ulaşamamaktadırlar. BEP'ler hakkında genel teorik bilgi ve nasıl hazırlanması konusunda

nelerin yapılacağına ilişkin okullarda ciddi sorunlar yaşanmakta ve öğrenciler ikinci plana itilmek zorunda kalabilmektedirler. Burada birtakım eksiklikler öğretmenlerin yetersizlik yaşamalarına sebep olmakta ve hem öğrencilerin almaları gereken eğitimler hem de BEP planları istenilen seviyeye ulaşamamaktadır. Sarı ve Bozgeyikli, (2003)' e göre lisans eğitiminde kaynaştırma ve BEP hazırlama konusunda eğitim almayan öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların eğitimlerinde olumsuz tutum geliştirdikleri, öğretmenlerin bilgi, deneyim, destek hizmetleri ve kaynaştırma eğitimlerinde sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum bulgularda ortaya çıkan sonuçları destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu materyal hazırlama konusunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Cankaya ve Korkmaz (2012) tarafından yapılan araştırma sonucunda kaynaştırma eğitiminde öğretmenlerin karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri eğitimsel materyallerin yetersiz ve pahalı olmasıdır. Yorumu bulunan sonucu destekler niteliktedir. Öğretmenler sınıfların kalabalık olması, özel gereksinimli çocukların seviyeleri ve hazır bulunuşluklarına göre materyal hazırlamanın maliyetli olduğunu belirtmişlerdir. Materyaller eğitim öğretimde konuların somutlaştırılması ve anlamlandırılmasında son derece önemlidir. Etkili ve verimli bir eğitim öğretim için materyallerin etkili ve sürekli kullanılması gerekmektedir. Sınıfların kalabalık olması ve kaynaştırma öğrencisi için istenilen materyallerin yetersizliği de bu durumun ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Kaynaştırma eğitiminde internet içeriklerinin yeterince olmaması, görsel işitsel içeriklerin oluşturulması ve zenginleştirilmesi etkili ve başarılı bir kaynaştırma eğitimi için son derece önemlidir. Öğretmenlerin en başta sıkıntı yaşadıkları konuların başında özel gereksinimli bireylere yönelik nasıl materyal hazırlamaları konusunda yetersizlikler yaşamalarıdır. Bilindiği üzere materyaller hem öğretmenler için hem de öğrencilerin öğrendiği konuların anlamlandırılmasında önemli işleve sahiptir. Bu sebeple kaynaştırma eğitiminde materyaller zenginleştirici web kaynakları zenginleştirilmesi gerekmektedir. Namlu, (2005)'e göre materyaller çocukların el kaslarının gelişmesinde, el göz koordinasyonunun sağlanmasında, soyut konuların somutlaştırılmasında ve anlamlı öğrenmelerin sağlanmasında son derece önemlidir. Yapılan bu çalışma bu durumu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşamış oldukları bir diğer sorun ise öğrencilerin yetersizliklerini belirleme ve bu yetersizlik alanlarına göre performans belirleme konusunda sıkıntı çektiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler öğrenci performansının belirlenmesinin

uzmanlık gerektirdiğini, öğrenci yetersizlikleri ile ilgili detaylı bilgiye sahip olmadıklarını, lisans eğitimlerinde detaylı bilgi almadıklarını, öğrencileri sene başında kısa sürede tanımının zor olduğunu, öğrencilerin aynı yetersizlik alanına sahip olsalar bile özellikleri yönünden farklılıklarının olabileceği yönünde sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Özel gereksinimli bireylerin yetersizliklerinin sağlıklı bir şekilde belirlenmesinde on iki yetersizlik alanına hakim olunmalı ve öğrenciye verilecek eğitimde hangi öğretim yönteminin kullanılacağı ile ilgili bilgi sahibi olunmalıdır. Kaynaştırma öğrencisine verilecek olan eğitimin etkili ve başarılı olmasında öğrenciler iyi tanınmalı ve hangi yetersizliğe sahipse bununla ilgili gerekli bilgiye öğretmenler ve hatta BEP ekibi de sahip olmalıdır. Öğrencinin yetersizlik alanına göre eğitim programının geliştirilmesinde öğrenci yetersizliği belirlenmeli ve tüm BEP ekibi tarafından gerekli iş birliği yapılarak gerekli eğitim sunulmalıdır (Clark, 2000). Yapılan bu çalışma bu durumu destekler niteliktedir. Son yıllarda öğretmen adaylarına verilen eğitimlerde kaynaştırmanın önemine dikkat çekilirken daha önceki yıllarda mezun olan öğretmenler lisans derslerinde yeteri kadar bilgi almadıkları için öğrencilerin yetersizlik alanları ile ilgili problem yaşamaktadırlar.

Öğrencilerin detaylı tanınmasında ve yetersizliklerinin belirlenmesinde BEP ekibi iş birliği içerisinde olmalı, eğitim süreci başlamadan aileden gerekli bilgi alınarak öğrencilerin durumları ile ilgili gerekli hazırlıklar yapılmalıdır. Okullarda özel gereksinimli çocukların aileleri pek fazla sürece dahil olmadıklarından dolayı özellikle ailenin öğrencilerin yetersizliklerinin belirlenmesinde merkezi durumda olmasına özen gösterilmelidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşamış oldukları bir diğer sorun ise BEP'leri uygulama noktasında sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler BEP 'le ilgili gerekli eğitimi almadıklarını, teorik bilgide yetersiz olduklarını, sınıfların kalabalık olması, materyallerin yetersiz oluşu, ailelerin sürece yeterince katılmaması, müfredatın yoğun olması gibi nedenlerden dolayı uygulamada problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. (Akpınar, Turan ve Tekatağ, 2004; Bahar ve Yıkılmış, 2002, Çetin, 2004; İzci, 2005; Okta, 2008; Pektaş, 2008; Sütçü, 2007; Sarı ve İlik, 2014) araştırmacılar tarafında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Kaynaştırma eğitiminde sınıf içerisinde farklı etkinlikler ve öğrenciye göre materyaller öğrencinin sınıf içerisinde normal gelişim gösteren öğrenciler tarafından bazen dışlanmasına sebep olabilmektedir. Bu ve buna benzer durumlar BEP'lerin uygulanmasında problemlere neden olmaktadır. Günümüzde öğretmenlerin sorun yaşadığı bir diğer husus ise müfredatın çok yoğun ve sınıfların kalabalık olması kaynaştırma öğrencisinin eğitimine gerekli zamanın

ayrılmamasıdır. Aileler eğitim sürecine uzak durmakta ve öğretmenlerle gerekli iş birliği yapmadığı için uygulamada sorunlar yaşanabilmektedir.

Thompson (2010)'a göre BEP sürecinde eğitimcilerin en fazla ailelerle sorun yaşadığını, ailelerin genel itibari ile eğitim seviyelerinin düşük ve çocuklarına ilişkin beklentilerinin düşük olması sebebiyle öğretmen ve okula karşı mesafeli durmaktadırlar. Görüşü bu durumu destekler niteliktedir. Etkili ve verimli bir kaynaştırma eğitimi için BEP ekibi aktif çalışmalı ve rehber öğretmenlerce BEP'li öğrencilerin farklı olduğu normal gelişim gösteren öğrencilere iyi bir dille anlatılmalıdır. Özel gereksinimli öğrencilerin topluma uyum sağlamalarında ve sosyalleşmelerinde sınıf ortamı son derece önemlidir. Öğrencilere gereken ilgi ve verilmek istenilen eğitim verildiği durumda öğrenci kendini geliştirmekte ve topluma uyumu daha kolay olabilmektedir. BEP'lerin sağlıklı uygulanmasında BEP ekibi iş birliği, sınıfların düzeni, ailenim sürece katılması konularında daha hassas olunması gerektiği önerilir. Okullarda BEP ekibinin kurulması zorunluluktan ileriye gidememekte, hatta BEP ekibindeki üyeler birçok zaman toplanmadan dönem bitmektedir. BEP ekibinin kurulması sadece evrak üzerinde kalmakta ve birçok üye kaynaştırma öğrencilerini bile tanımamaktadır. Böylesi durumlar işleyişi olumsuz etkilemekte ve kaynaştırma eğitimini olumsuz etkilemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşamış oldukları bir diğer sorun ise BEP'lerin değerlendirilmesine yönelik yaşamış oldukları problemlerdir. Öğretmenler öğrencileri duyuşsal, sosyal ve bilişsel olarak yeterince eğitim almadıkları için tanıyamadıklarını ve bu sebeple değerlendirme konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin değerlendirilmesinde değerlendirme raporları, tarama ölçekleri, gözlem formlarının öğrenciyi yeterince değerlendiremediğini, en başta BEP'lerin nasıl değerlendirileceği konusunda yeteri kadar eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Sarı ve İlik, (2014) tarafından yapılan çalışma da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Ayrıca öğrenciye kazandırılması gereken davranışların tam anlamıyla kazandırılmadığını bu sebeple de değerlendirmenin zorlaştığını ifade etmişlerdir. BEP eğitiminin değerlendirilmesinde öğrencilerin sadece bilişsel davranışlarının ölçülmek istenmesi diğer davranışlarının nasıl ölçüleceği konusunda sıkıntılar yaşanması, zamansal sorunların yaşanması, öğrencileri değerlendirmek için değerlendirildiği genel itibari ile öğrenciye bir şey öğretilmediği, değerlendirmelerin sadece kazanım odaklı ilerletilmesi, hazır taslak değerlendirme araçları ile değerlendirilmenin yapıldığı öğrencinin özelliklerine

inilmediği gibi yetersizlikler bulunmaktadır. Değerlendirmeler tek bir değerlendirme aracı ile yapılmamalıdır. Avcıoğlu, (2011)'e göre tek bir değerlendirme yöntem ve aracına bağlı kalmamak başarılı bir değerlendirme de önemli bir etkidir. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir.

BEP değerlendirme toplantıları sene de iki defa yerine istenirse daha fazla sayıda da olabilmektedir. Bu durum için bir engel bulunmamaktadır. Öğrencilerin değişen ve gelişen davranışsal ve bilişsel yapılarının ilerletilmesinde bu durum son derece önemlidir. Özel eğitim hizmetler yönetmeliğinde özel eğitim gereksinimi duyan öğrenciler için hazırlanan BEP eğitim programı yılda en az bir kez gözden geçirilmelidir (MEB, 2018).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşamış oldukları bir diğer sorun ise kaynaştırma eğitiminde teknolojinin etkin kullanılmasına yönelik problemlerdir. Öğretmenler sınıfların kalabalık olması, özel gereksinimli çocukların ilgi ve yeteneklerinin farklılığı, teknolojik materyallerin pahalı olması, web 2 destekli yazılımların kısıtlı olması, öğretmenlerin teknolojiyi etkili kullanamaması, akıllı tahtalarda dijital içeriklerin yetersizliği, öğretim yöntem ve tekniklerin teknolojik içeriklerle desteklenememesi gibi sorunlar yaşamaktadır. Çağıltay ve dig. (2001)' e göre teknolojiye dayalı uygun içeriklere öğretmenler istediği gibi ulaşamamaktadır. Teknolojik materyallerin kısıtlı olması eğitimde niteliği etkilemekte ve başarıyı olumsuz etkileyebilmektedir. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir.

Okullarda sınıfların kalabalık ve yoğun bir ders müfredatının olması teknolojik içerik ve materyallerin kullanımını kısıtlamaktadır. Tas (2011)'e göre kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin BEP'le ilgili bilgi eksiklerinin olduğunu, gerek fiziki alt yapının gerekse ihtiyaç duyulan donanımın tam sağlanamadığını, sınıfların kalabalık olması sebebiyle başarılı bir BEP'in uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Görüşü bu durumu destekler niteliktedir. Dijital olarak her içeriğe ulaşamaması ve öğretmenlerin bir kısmının teknolojik içerikli yazılımları kullanamaması gibi nedenler birtakım sıkıntılara neden olabilmektedir. Öğretmenlerin teknoloji ile öğretim yöntem ve tekniklerini birleştirememesi en büyük sorunlar arasında yer alabilmektedir. Öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle teknolojinin ve dijital içeriklerin nasıl eğitim öğretime aktarılması gerektiği kazandırılmalıdır. Günümüz eğitim öğretim sürecinde teknoloji ile eğitim birleştirilmeli, özellikle özel gereksinimli bireylere kazandırılacak hedef ve davranışlarda konuların somutlaştırılması amacıyla teknolojik materyal ve dijital yazılımlar üzerinde durulmalıdır. Şahin (2019)' a göre öğretmenlerin çoğunlukla, eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin olumlu düşüncelere sahip oldukları, değişen ve gelişen çağa ayak

uydurabilmek için eğitim süreçlerinde teknoloji kullanımı gereklidir. Görüşü bu durumu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşamış oldukları bir diğer sorun ise veli iletişimi konusunda yaşadıkları problemdir. Öğretmenler velilerin öğretmenlere özel gereksinimli çocuğun genel durumu ile ilgili detaylı bilgi aktarmadıklarını, evde çocuklarla gerektiği kadar ilgilenmediklerini, okulda öğretilenler sadece okulda kaldığını ifade etmişlerdir. Vuran, (2005)'e göre BEP geliştirme sürecinde öğretmenlerin yaşadığı önemli bir sorun velilerin çeşitli nedenlerle öğretmenlerle fazla iletişime geçmediği, çocuklarının performansına ilişkin yeterli ve doğru bilgiyi öğretmenlerle paylaşmadığı ve çocuğa gerektiği kadar zaman ayırmadığıdır. Oysa aile BEP sürecinin önemli bir parçası ve üyesidir. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir.

Kaynaştırma eğitiminde çocuğun okulda öğrendiği bilgileri evde ailesiyle birlikte tekrar etmesi gerekmektedir. Sadece okul odaklı eğitim öğrencilere kazandırılmak istenilen eğitimi sağlayamadığı ailenin öğretmenle sürekli iletişim halinde olması gerekmektedir. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi sadece okulla sınırlı olmamalıdır. Aileler BEP geliştirme biriminin doğal üyesi olması ve en kapsamlı bilginin aileden alınması sebebiyle öğretmenlerle iletişim ve paylaşım diri tutulmalı ve çocuğun günlük hayatına dair bilgi paylaşımı yapılmalıdır. Ailelerin çocuklardan beklentilerinin düşük olması ve birtakım bilgileri öğrenemeyeceğine yönelik düşünceleri veli öğretmen iletişimini olumsuz etkilemektedir. Sarı ve İlik, (2014)'e göre aileler, çocuklarının durumunu kabul edememeleri ve başarısızlıklarının giderilemeyeceği gibi sebeplerle öğretmenlerle fazla iletişime geçmedikleri, öğretmen veli iletişimini olumsuz etkilemektedir. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir.

Öğretmenler uzun dönemli ve kısa dönemli hedeflerin belirlenmesi konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler hedeflerin belirlenmesi konusunda sıkıntı yaşadıklarını, bunda da en önemli nedenin BEP konusunda detaylı bilgi almadıklarını ve hazır planlar kullandıkları için yetersizlik yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uzun dönemli ve kısa dönemli hedeflerin belirlenmesinde genel anlamda sıkıntı yaşanmakta ve hedefler belirlenirken tam anlamıyla amacına uygun hedefler seçilememektedir. Hedef belirlemede öğretmenlerin deneyimsiz olması ve hazır planların kullanılması bu süreci daha da zorlaştırmaktadır. Amacına uygun belirlenen amaçlar eğitimde verimliliği arttırmakta ve öğrencilere kazandırılması gereken davranışların etkililiğini arttırmaktadır. Cavkaytar, (2018)'e göre uzun dönemli ve kısa dönemli hedefler öğrencide istenilen davranışların

kazandırılmasında ve öğrencinin öğrenmesi gereken davranışların belirlenmesinde son derece önemli kavramlardır. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir.

Araştırmanın sosyal geçerlilik bulguları incelendiğinde Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına katılan öğretmenlerin aldıkları eğitimle ilgili görüşlerine baktığımızda BEP’le ilgili ciddi sıkıntılarının olduğunu fakat aldıkları eğitimle farklı bakış açıları kazandıklarını, BEP’le ilgili yetersizliklerini giderdiklerini, var olan bilgilerini güncellediklerini ifade etmişlerdir. Kosko ve Wilkins (2009)’ e göre yapılan bir çalışmada da öğretmenlerin uygulanan eğitim sonrasında BEP hazırlamaya yönelik yeterliklerinin arttığı bulgusu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlere sekiz saatlik eğitim verilmiş ve eğitim alan öğretmenlerin hiç eğitim almayan öğretmenlere göre en az iki kat daha fazla BEP hazırlamaya yönelik yeterli oldukları ortaya çıkmıştır. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir. BEP’ler teorik ve uygulama noktasında öğretmenlerin zorlandığı konular arasında yer almaktadır. Öğretmenlerin lisans yıllarında yeteri kadar eğitim almamaları, sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmadığı zaman BEP’ten uzak kalmaları, BEP’e karşı ön yargılı tutumları sebebiyle birtakım sıkıntılar yaşamaktadırlar. Öğretmenlerin almış olduğu eğitim öğretmenlerin ilgi ve yeteneklerini arttırdığı, eğitimler boyunca dikkatlerini eğitimlere verdikleri ve anlamadıkları bir yerde direk müdahale ederek konuyu anlamaya çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı, BEP geliştirme sürecine, kaynaştırma eğitim uygulamalarına yönelik yansımalarına yönelik öğretmen görüşlerini incelediğimizde öğretmenler aldıkları eğitimin BEP geliştirme süreçlerine faydalı olacağını, kapsamlı ve amacına hizmet eden bir BEP planı hazırlayacaklarını, BEP konusunda ciddi sıkıntılarının olduğunu ama aldıkları eğitim sayesinde kafalarındaki soru işaretlerinin gittiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler özel gereksinimli bireyleri daha iyi tanımlarında ve kazandırılmak istenilen davranışların kazandırılmasında etkili olacaklarını belirtmişler, hazırlayacakları planlarda ve eğitim öğretim durumlarında verimli olacaklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler aldıkları eğitimi meslektaşlarına önereceklerini, BEP konusunda öğretmenlerin birtakım problemlerinin olduğunu, eksikliklerinin giderilmesi ve amaca uygun bir BEP programı hazırlamalarında ve kaynaştırma eğitiminde katkı sağlayacak bir eğitim programı aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler BEP’lerle ilgili belli bir eğitim almadıklarında birtakım sorunlar yaşamakta ve hazır taslak planlara yönelmektedirler, böyle bir durumda BEP ‘in içeriğine hakim olunamamakta ve öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilememektedir. Etkili ve verimli bir BEP eğitiminde öğretmenler öğrencinin bireysel

farklılıklarını göz önünde bulundurarak planlarını hazırlamalıdır. Öğretmenlere sunulan bu şekilde ki eğitimlerin faydalı olacağı, öğretmenlerde farkındalık oluşturacağı ortaya çıkmıştır.

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının öğrenme-öğretme süreci ve yeterliliğine yönelik öğretmen görüşlerini incelediğimizde öğretmenler aldıkları eğitimin farklı ve zengin öğretim yöntem teknikleri ile sunulduğunu, yetersizlik alanlarına göre farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin verildiğini, eğitim verilirken anlaşılması ve anlamlı olması için farklı yöntem ve tekniklerin uygulandığını belirtmişlerdir. Öğretmenler aldıkları eğitimin BEP eğitim sürecine olumlu katkı sağlayacağını, yetersizlik alanlarına göre nasıl bir yol izleyeceklerini, hangi öğretim yöntem ve tekniklerini uygulama noktasında katkı sağlayacağını belirlemede katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Ayrıca verilen eğitimin ilgi çekici ve somut örneklerle verildiğini, sunularda ilgi çekici etkinliklerin yapıldığını, çağdaş öğretim yöntemlerine yer verildiğini belirtmişlerdir. Aydemir, (2012)'e göre anlamlı öğrenmeleri etkin kılmak için farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanmak eğitimde başarıyı arttırmakta ve kalıcı öğrenmelerin oluşmasını sağlamaktadır. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir. Öğretmenlere verilen eğitimde kolay anlamlandırmanın sağlanması ve kolay kavranması açısından konuların sürekli somut örneklerle ve örnek olaylarla verilmesi öğretmenlerin eğitimden verimli ayrılmalarını sağlamıştır. Öğretmenlerin birkaçı ise eğitim programında öğrencilerde bulunabilecek yetersizlik alanlarının tamamına yönelik örnek BEP planının verilmesinin eğitim sürecine katkı sağlayacağını, örnek olayların tüm yetersizlik gruplarına göre verilmesi gerektiğini ve eğitimde çok fazla ayrıntıya girildiğini ifade etmişlerdir.

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının BEP geliştirme süreci ve kaynaştırma eğitim uygulamalarının yansımalarına yönelik öğretmen görüşlerini incelediğimizde BEP geliştirme süreçlerine katkı sağlayacak bir eğitim olduğu, bilinçli bir BEP planı hazırlamalarında katkı sağlayacağını, BEP konusunda ciddi sıkıntıların olduğunu ama aldıkları eğitim sayesinde kafalarındaki soru işaretlerinin gittiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler aldıkları eğitimi meslektaşlarına önereceklerini ve önermelerindeki amaçları olarak BEP konusunda öğretmenlerin sıkıntı yaşadığını ve alınması gereken bir eğitim olduğunu, eksikliklerinin giderilmesinde ve istenilen bir BEP programı hazırlamaları için önerebileceklerini belirtmişlerdir. Temel (2000)'e göre özel gereksinimli çocuklara yönelik ilgili eğitim alan öğretmenlerin, almayan öğretmenlere göre kendilerini BEP konusunda daha yeterli ve donanımlı gördükleri ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlere aldıkları eğitimde nelerin düzeltilmesini istediklerini ve gördükleri yetersizlikleri belirtmeleri istenmiş; öğretmenler aldıkları eğitimin yeterli ve verimli olduğunu, aldıkları eğitim sayesinde yeteri kadar bilgilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca eğitim programına eklenmesi gereken birtakım öneriler belirtmişlerdir. Bunlar kısaca farklı yetersizlik alanlarına göre örnek BEP planlarının yapılmasını istediklerini, yetersizlik alanları ile ilgili plan yapmada sıkıntı yaşadıklarını, farklı yetersizlik alanlarına göre kazanımların nasıl belirleneceğine yönelik eksikliklerinin olduğunu ve buna yönelik yetersizlik durumlarına göre kazanım belirleme etkinliğine ağırlık verilmesini, örnek olay ve videolu gösterimin arttırılabileceği konusunda etkinliklerin arttırılmasını gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler aldıkları eğitim oturum sayısının fazla olduğunu ve eğitimin çok detaylı ve yoğun olduğunu belirtmişler, oturum sayısının biraz azaltılabileceğini, aldıkları eğitimde rehber öğretmeninde olması gerektiğini önermişlerdir. Bahar ve Yıkılmış (2002); Nizamoğlu (2006) ve Sarı ve İlik (2014) yapmış oldukları çalışma bulgularında da kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin BEP'in geliştirilmesi ve uygulanması konusunda okullarındaki rehber öğretmenlerden destek aldıkları görülmektedir. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir. BEP' in anlatılması ve anlamlandırılmasında teorik bilgiler ve yetersizlik alanlarının fazla olması sebebiyle eğitimin yoğun ve ayrıntılı olması gerektiği için detaylandırılmıştır. Genel olarak öğretmenler BEP'te sorun yaşamaktadırlar bu sebeple oturumlar ve etkinlikler yoğun olarak sunulmuştur.

Öğretmenlerin hazırladıkları BEP'ler "BEP Geliştirme Kontrol Listesi" ile incelenmiş ve elde edilen bulgular sonucunda bir sonraki yıl için hazırlanan BEP'lerde öğretmenlerin yeterliliklerinin arttığı, daha kapsamlı ve işlevsel BEP planlarının hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. BEP planları hazırlanırken aile ile iş birliğine önem verildiği, öğrencilerde davranış problemlerinin üzerinde durulduğuna, etkili ve verimli öğretim yöntem ve tekniklerinin seçildiğine, eğitim ortamı ve öğrencinin yetersizlik alanlarına göre etkili ve verimli olabilecek BEP planlarının hazırlandığı belirlenmiştir. Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlere ihtiyaç analizi yapıldığında ciddi birtakım eksikliklere rastlanış ve verilen eğitimler sonucunda bu eksikliklerin birçoğunun ortadan kalktığı "BEP Geliştirme Kontrol Listesi" ile belirlenmiştir.

V.2. Nicel Araçlarla Toplanan Verilere Yönelik Tartışma

Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitiminin ön test ve son test puanlarının kontrol ve deney grupları arasındaki anlamlılığına ilişkin bulgularını incelediğimizde yapılan bağımsız t-testi sonuçlarına göre iki grup arasında istatistiksel olarak farklılık ortaya çıkmamıştır. Deney ve kontrol grubunun uygulama öncesinde ön test puan ortalamalarının istatistiksel olarak birbirinden farklı olmadığı ortaya çıkmış, bu iki grubun benzer özellikleri taşıdığını söyleyebilmekteyiz. Eğitim verdiğimiz grupla eğitim almayan grubun aynı şartları taşıması ve aynı özelliklere sahip olması çalışma için istenilen bir durumdur. Büyüköztürk, (2007)'e göre deney ve kontrol gruplu bir çalışmada grupların başta benzer eğitim seviyesinde olması yapılan çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliğini arttırmaktadır. Yorumu elde edilen sonucu destekler niteliktedir.

Araştırmanın deney grubunda yer alan öğretmenlere uygulanan Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitiminin ön test ve son test puanlarının arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve öğretmenler uygulanan eğitim sayesinde BEP'le ilgili yeterlilik düzeylerinde artış meydana gelmiştir. Öğretmenlere uygulanan eğitimin başarılı olduğu ve istenilen sonuca ulaştığı ortaya çıkmıştır. Uygulama öncesinde deney ve kontrol grubunda yer alan öğretmenler benzer düzeyde yani aynı seviyede iken, eğitim verilen deney grubunda yer alan öğretmenlere verilen eğitim öğretmenlerin BEP'le ilgili bilgilerini, neler yapmaları konusunda yeterliliklerini, öğrencilerin yetersizlik düzeyleri fark etmelerinde olumlu katkı sağlamıştır. Scruggs ve Mastropieri (1996); Öztürk (2009); Temel (2000); Tike (2007); Sarı ve İlik, (2014). Yapmış oldukları çalışmalarda öğretmen eğitim programlarına katılan öğretmenlerin BEP hazırlama, uygulamaya ve değerlendirmeye ilişkin kendilerini daha yeterli algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ile çalışmada ortaya çıkan sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın kontrol grubunda yer alan öğretmenlere herhangi bir eğitim verilmemiş, sadece ön test ve son test uygulanmış ve öğretmenlerin ön test son test puanları arasında herhangi bir farklılık olmamıştır. Uygulama öncesinde gruplar benzer özelliklere sahipken deney grubuna verilen eğitim sonucunda ön test ve son test puanları arasında farklılığın olması fakat kontrol grubuna herhangi bir eğitim verilmemiş olması sonucunda ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Karasar, (2014)' e göre deney grubu ve kontrol gruplu çalışmalarda kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılığın olmaması istenilen sonuç olmakla birlikte yapılan çalışmanın başarılı

olduğunu göstermektedir. Yorumu bu durumu destekler niteliktedir. Hazırlanan eğitim programının etkililiğinin belirlenmesinde deney grubunun lehine ortaya çıkan sonuç programın etkili ve verimli olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmanın nicel bölümünde deney grubunda yer alan öğretmenlere eğitim öncesinde ve eğitim sonrasında başarı testi uygulanmış, uygulanan başarı testi puan ortalamalarında ciddi farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Eğitim verilmeden öğretmenlerin başarı testinden aldıkları puan ortalamaları düşükken eğitim aldıktan sonra aynı başarı testi uygulanmış ve öğretmenlerin başarı testinden aldıkları puan istenilen seviyede yükseldiği ortaya çıkmıştır. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitiminin öğretmenlerin BEP'e yönelik bilgilerini ve farkındalıklarını arttırdığı bir kez daha kanıtlanmış ve verilen eğitim başarılı bulunmuştur. Eğitim verilmeden uygulanan başarı testinde öğretmenlerin zorlandığı birçok soruyu yanlış yaptıkları gözlemlenmiş fakat eğitim verildikten sonra başarı testinde çok az yanlış yaptıkları ve tamamına yakını doğru cevapladıkları gözlemlenmiştir. Özcan (2014)' e göre yetersizlik yaşadıkları bir konuda eğitim ihtiyacı olan öğretmenlerin başarı testinin ön-test ve son-test puanlarında anlamlı farklılık olduğu, eğitim sonrasında öz-yeterliklerinin arttığı ve öğretmenlere verilen eğitimin yararlı olduğu konusunda görüş bildirdikleri sonucunu belirtmiştir. Yapılan bu çalışma araştırmanın ilgili sonucunu destekler niteliktedir.

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ortaya çıkan sonuç ve öneriler maddeler halinde sunulmuştur.

VI.1. Sonuç

Bu araştırmada, ihtiyaç analizi, SİBEP ölçeği, başarı testi, sosyal geçerlik verilerinden elde edilen bulgular ve tartışılan yorumlar doğrultusunda kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin BEP yeterliliklerinin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının etkililiği incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

VI.1.1. Nitel Bulgulara Yönelik Sonuçlar

- 1- Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin çoğunluğunda BEP konusunda istendik düzeyde teorik bilgilerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- 2- Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin çoğunluğunun kendilerini BEP'lerin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi konusunda belirlenen düzeyde görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- 3- Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin çoğunluğunun özel gereksinimli öğrencilere yönelik materyal hazırlama konusunda kendilerini yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- 4- Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin çoğunluğu özel gereksinimli bireylerde bulunan yetersizlik alanları ve özellikleri ile ilgili kendilerini belirlenen düzeyde görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- 5- Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin çoğunluğu özel gereksinimli bireylerde bulunan yetersizlik durumlarına göre performans belirleme konusunda problem yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- 6- Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin bir kısmının kaynaştırma eğitiminde teknolojinin etkin kullanılması konusunda problem yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- 7- Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin düşük bir kısmının velilerle iletişim kurmada ve uzun dönemli- kısa dönemli hedefleri belirleme konusunda problem yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- 8- Öğretmenler “Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına” katılma konusunda memnun kaldıkları, diğer meslektaşlarına önerebilecekleri bir eğitim olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- 9- Öğretmenler “Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı” eğitimi sayesinde BEP’leri geliştirebilme, uygulama ve değerlendirebilmelerinde fayda sağlayacağı, öğrencilerin yetersizliklerini ve gelişim özelliklerinin farkına varılmasına olumlu katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.
- 10- Öğretmenlere uygulanan “Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının” içeriğinin anlaşılır ve somut örneklerle desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır.
- 11- Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitiminde farklı ve zengin öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı, bu eğitimin BEP eğitim sürecine olumlu katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.
- 12- Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının kapsamlı olduğu, özel gereksinimli bireylerin eğitsel ve sosyal olarak hayata hazırlanmalarına olumlu katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

VI.1.2. Nicel Bulgulara Yönelik Sonuçlar

- 1- Araştırmanın sonucunda, Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına katılan ve katılmayan öğretmenlerin “SİBEP” ölçeği ön test ve son test ortalama puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Bir başka ifadeyle, kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik geliştirilen öğretmen eğitim programının, öğretmenlerin BEP yeterliliklerini arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
- 2- Araştırmanın sonucunda, Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına katılan öğretmenlere yönelik uygulanan başarı testi ortalama puanları arasında deney grubunda anlamlı bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle, kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik geliştirilen öğretmen BEP eğitim programının, öğretmenlerin BEP yeterliliklerini arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

VI.2. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sonuçları dikkate alınarak uygulamaya ve ileriki araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

VI.2.1 Uygulamaya Yönelik Öneriler

- 1-** Öğretmenlerin eğitsel yeterliliklerinin artırılması için belirli aralıklarla BEP eğitim seminerleri düzenlenebilir.
- 2-** Kaynaştırma öğrencisi olan sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik sene başında Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitimi verilebilir.
- 3-** Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, üniversitelerde öğretmen yeterliliğinin artırılması için Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitimi verilebilir.
- 4-** Ailelerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkında bilgi sahibi olmalarını, nasıl katkı sağlayacakları konusunda Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı eğitimi verilebilir.
- 5-** BEP'lerin hazırlanması ve geliştirilmesi için öğretmenlere yol gösterecek ve rehber olabilecek nitelikte Milli Eğitim Bakanlığı tarafından işlevsel bir Web sitesi oluşturulabilir.
- 6-** Eğitim fakültelerinde öğrenim gören lisans öğrencilerine yönelik ders müfredatında BEP'lerin daha yoğun ele alınması ve ders içeriklerinin zenginleştirilerek verilmesi sağlanabilir.
- 7-** Okullarda BEP eğitiminin etkili ve verimli uygulanabilmesi için okul idaresi; rehberlik servisi, öğretmenler ve ebebeynlerle iş birliği kurarak destekleyici rolde olmalıdır.
- 8-** Özel gereksinimli bireylerin yetersizlik alanlarının genel özellikleri ile ilgili eğitim seminerleri düzenlenebilir.
- 9-** Kaynaştırma eğitiminde teknolojik temelli materyal ve uygulamaların kullanımına yönelik eğitim seminerleri düzenlenebilir.
- 10-** Başarılı ve verimli bir kaynaştırma eğitimi için sınıfların fiziki düzenlemesi okul yöneticileri tarafından yapılabilir.

VI.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1- Öğretmenler için geliştirilen BEP içeriğinde ailelerin rolü bir BEP eğitim programı geliştirmede aileler BEP'in her aşamasında hazırlık aşaması, geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecinde daha etkin rol ve sorumluluklar almaları konusunda BEP'in geliştirilmesi ve uygulanmasında niteliği arttırıcı yeni bir çalışma derlenebilir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Akçamete, G., Kargın, T. (1992). Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı: İşitme engelliler ve okuma. *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1), 151-160.
- Akoğlu, G. (2015). Otizm/otizm spektrum bozukluğu. (Editör: Nilgün Metin, İpek Yükselen). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Kaynaştırma*. Ankara: Hedef CS.
- Aker, G. (2014). *Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi hakkındaki tutumları*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi) Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.
- Akpınar, B., Turan, M. ve Tekatağ, H. (2004). Öğretmen Adaylarının Gözüyle Sınıf Öğretmenlerinin Yeterlilikleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi*, Malatya. Web: <http://pegema.com.tr>. Html (3 Şubat 2012).
- Altunışık, Remzi(ed) (2001), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri- SPSS uygulamalı*, Sakarya Kitabevi, Adapazarı.
- Ataman, A. (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık. Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 2 Sayı 24: 35-45.
- Atbaşı Z., Karaca, M. A. & Karasu, N. (2019). Sosyal geçerliğin Türkiye’de özel eğitim tez çalışmalarına yansımaları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1589-1601.
- Avcıoğlu, H. (2009). Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP). H. Avcıoğlu, (Ed.) *İlköğretimde özel eğitim* (64-144). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Avcıoğlu, H. (2011). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlamaya ilişkin görüşleri. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, *Özel Eğitim Dergisi*, 12(1) 39-53.

- Aydemir, H. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim yöntem, teknik ve stratejileri kullanma yeterlikleri. *Hikmet Yurdu Dergisi*, 5 (9), 81-100.
- Bender, W. N., Vail, C. O. ve Scott, K. (1995). Teachers' attitudes toward increased mainstreaming: implementing effective instruction for students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 28(2), 87-94.
- Başol, G. (2019). *Araştırmacılar için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi
- Batu, E.S. ve Kırcaali-İftar G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve psikolojide ölçme. Klasik test teorisi ve uygulaması*. Ankara. ÖSYM Yayınları.
- Blackwell, W. H., & Rossetti, Z. S. (2014). The Development of Individualized Education Programs: Where Have We Been and Where Should We Go Now? *Open*, 4(2). <https://doi.org/10.1177/2158244014530411>
- Bolat, E. (2018). Süreğen Hastalığı Olan Çocuklar ve Hastane Okulları. *Milli Eğitim Dergisi*. Volume 47, Issue 218, 163 -186
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Yönetimi*. Sayı 32.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *DeneySEL desenler: Ön test-son test kontrol grubu desen ve veri analizi (2. baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analiz kitabı. (10. baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Clark, S. G. (2000). *The IEP process as a tool for collaboration. Teaching Exceptional Children*, 33(2), 56-66.
- Camadan, F. (2012). Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine ve BEP Hazırlamaya İlişkin Öz-Yeterliklerinin Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Kış -2012 Cilt:11 Sayı:39 (128-138).

- Can, B. (2015). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı ile ilgili özel eğitim öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri. (Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi). Yakındoğu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. KKTC.*
- Carey LM. (1988). *Measuring and evaluating school learning*. London: Allyn and Bacon Inc.
- Cavkaytar, A. ve Diken, İ. (2007), *Özel eğitime giriş*, (3. Baskı), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Cavkaytar, A. (2018). *Özel eğitim*. Ankara: Vize Akademik Yayıncılık.
- Comrey, A. L. ve Lee, H. B., (1992), *A First course in factor analysis*, 2nd ed., Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (Çev: M. Sözbilir). Ankara: Pegem Akademi.
- Çağiltay, K., Çakıroğlu, J., Çağiltay, N., Çakıroğlu, E. (2001). Öğretimde Bilgisayar Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(1), 19-28.
- Cankaya, Ö. ve Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim 1.kademede kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-16.
- Çetin, Ç. (2004). Özel eğitim alanında çalışmakta olan farklı meslek grubundaki eğitimcilerin yaşadığı güçlüklerin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 5(1), 35-46.
- Çıkılı, Y., Alegöz, A. ve Bala, M. (2017). *Öğrenme güçlükleri için okumayı değerlendirme ve geliştirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim okulu 1-5. sınıflarda kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşlerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

- Çuhadar, S. (2012). Az rastlanan yetersizlikler. İ. H. Diken (ed.). *Erken çocukluk eğitimi* içinde (s.280-318) (2. Bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlıoğlu, H. E. (2015). Üstün zekâlı çocuklar. (Editör: Nilgün Metin, İpek Yükselen). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Kaynaştırma*. Ankara: Hedef CS.
- Dağseven, Deniz (2001). *Zihinsel engelli öğrencilere, temel toplama ve saat okuma becerilerinin kazandırılması, sürekliliği ve genellenebilirliğinde, doğrudan ve basamaklandırılmış öğretim yaklaşımlarına göre hazırlanan öğretim materyallerinin farklılaşan etkililiği*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Demirci, N. ve Toptaş Demirci, P. (2016). *Özel öğrenme güçlüğü olan çocukların kaba ve ince motor becerilerinin değerlendirilmesi*.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Publishing.
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem akademi yayıncılık.
- Diken, İ.H. (2017). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (14. Basım). Ankara: Pegem Akademi yayıncılık.
- Diken, İ.H. ve Bakkaloğlu, H. (2018). *Zihin yetersizliği ve otizm Spektrum bozukluğu* Ankara. Pegem akademi yayıncılık. 3. Basım
- Eripek, S. (2005). *'Zeka geriliği'*, Ankara: Kök Yayıncılık
- Erkuş, A. (2012). Varolan Ölçek Geliştirme Yöntemleri ve Ölçme Kuramları Psikolojik Ölçek Geliştirmede Ne Kadar İşlevsel: Yeni Bir Öneri. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, Kış 2012, 3(2), 279-290*
- Esmer, B., Yılmaz, E., Güneş, M. A., Tarım, K. ve Delican, B. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerinin Eğitimine İlişkin Deneyimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 25 Sayı 4: 1601- 1618*.
- Friend, M. (2006). *Special education. contemporary perspectives for school professionals*. Boston: Allyn ant Bacon.

- Friend, M. P. (2011). *Special education: Contemporary perspectives for school professionals* (3rd ed). Boston, MA: Pearson.
- Fiscuss, D.E.ve Mandell, J.C. (1983). *Developing individualized education programs*. (Editör Gönül Akçamete). Çeviren: Hatice Günayer Şenel, Elif Tekin. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fiscus, Edward D and Mandell, Colleen J. (1997). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi* (Ter.: Gönül Akçamete). Özkan Matbaacılık, Ankara.
- Fiscus, E.D. ve C.J. Mandell. (2002). *Developing individualized education programs*, (Editör: Prof. Dr. Gönül Akçamete, Çevirenler: H. G. genel, E. Tekin), İstanbul: Seçkin Dağıtım.
- Green, W. W. & Fischgrund, J. E. (1993). Students with hearing loss. In A. E. Blackhurst & W. H. Berdine (Eds.). *An introduction to special education* (3rd ed). New York: HarperCollins.
- Goff, K., & Torrence, E. P. (1999). *Discovering ant devoloping giftedness through mentoring. Gifted Child Today*, 22(3), 52-53.
- Girgin, U. İ. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimi yeterliliklerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündoğdu, C., İklim, M. ve Çelebi, E. (2017). Hafif Zihinsel Engelli Çocukların Ailelerinin Sürekli Kaygı ve Mutluluk Düzeylerinin Belirlenmesi: Malatya Örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching* Mayıs 2017 Cilt: 6 Sayı: 2 Makale No: 09 ISSN: 2146-9199
- Güngör, D. (2016). Psikolojide ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uyarlanması kılavuzu. *Türk psikoloji yazıları*, 19(38), 104–112.
- Güner, N. (2011). Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. Eylül, 2011. Cilt:19 No:3 *Kastamonu Eğitim Dergisi* 691-708

- Gürsel, O. (2003). Uzun ve kısa dönemli amaçların belirlenmesi ve yazılması. O. Gürsel (Editör), *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi (81-98)* Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güzel Özmen, R, ve Aykut, Ç. (2010) Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. İ. Diken (Editör), *İlköğretimde Kaynaştırma içinde: (479-518)*. Ankara: Pegem akademi.
- Goodman, J. F. and Bond, L. (1993). The individualized education program: A retrospective critique. *The Journal of Special Education*, 26(4),408-422. doi:10.1177/002246699302600405
- Habiboğlu, N. (2018). *İlkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Bolu. Bolu Abant Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi.
- Hardman, M., Drew, C., & Egan, M. (2008) *Human exceptionality: Society, school, and family*. Boston: Allyn & Bacon.
- Harvey, J. & Bush, E. (2020). Describing the Composition of Individualized Education Plans for Students With Traumatic Brain Injury. *Language Speech and Hearing Services in Schools* 51(7):1-13
- Hayton, J. C., Allen, D. G., & Scarpello, V. (2004). *Factor retention decisions in exploratory factor analysis: A tutorial on parallel analysis*. *Organizational Research Methods*, 7(2), 191-205. doi: 10.1177/1094428104263675
- Heflin, L. J., & Alaimo, D. F. (2007). *Students with autism spectrum disorders. Efektive instructional practices*. New Jersey: Pearson.
- İlik, Ş. (2015). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) eğitiminin, öğretmenlerin BEP'e yönelik yeterliliklerine etkisinin analizi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- İlik, Ş. Ş. & Günay, Y. E. (2020). Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama sürecinde tercih edilen BEP uygulamaları üzerine öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 347-362. <https://doi.org/10.35675/befdergi.728139>

- İzci, E. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının “özel eğitim” konusundaki yeterlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (14), 106-114
- Johns, B., Crowley, P., Guetzloe, E. (2002). *Planning the IEP for students with emotional and behavioral disorders. Focus On Exceptional Children*, 34(9), 1-12.
- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26. <https://doi.org/10.3102/0013189X033007014>.
- Kaiser, H. F. (1974). *An index of factorial simplicity. Psychometrika*, 39, 31–36.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karagöz, Y. ve Kösterelioğlu, Y. (2008). İletişim becerileri değerlendirme ölçeğinin faktör analizi metodu ile geliştirilmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 81-98.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, (5)2, 1-13.
- Kargın, T. (2007). Baş Makale: Eğitsel Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Özel Eğitim Dergisi*. 2007, 8 (1) 1-13.
- Kargın, T. (2012). Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim. (Edt. Akçamete, G.A.) (4. baskı). Kök yayıncılık. Ankara.
- Kargın, T. (2013) Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim, (Ed. Diken, İ.H.). (7. baskı). Ankara, Pegem Akademi.

- Kayhan, N. Ve Akçamete, G. (2018). Birlikte öğretim yaklaşımı: Altı farklı öğretim Modeli. Eğitim ve insani bilimler dergisi: Teori ve uygulama. Cilt: 9 /Sayı: 18/ Güz 2018.
- Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2000). İşbirliğine dayalı fen öğretiminin öğretmen adaylarının öz yeterlilik düzeylerine etkisi. *IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresine Sunulmuş Bildiri*.
- Koca, C. (2010). Engelsiz Şehir planlaması bilgilendirme raporu. İstanbul: *Dünya Engelliler Vakfı*.
- Kosko, K. ve Wilkins, J.L. (2009). General Educators in-Service Training and Their Self-Perceived Ability to Adapt Instruction for Students With IEPs. *Teacher Training and Inclusion Journal*, Vol. 33 s.
- Kırcaali İftar, G (1998) *Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı Anadolu Üniversitesi Yayınları Eskişehir*.
- Kırcaali-İftar, G. (2007). *Otizm spektrum bozukluğu*. İstanbul: Daktylos Yayınları.
- Korkmaz B (2000) *Öğrenme bozuklukları pediatrik davranış nörolojisi*. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.189- 216.
- Korkmazlar, Ü. (2008). Özel Öğrenme Güçlüğü 1.2. *Düzyer seminer notları*. İstanbul.
- Köse Biber, S. (2009). *Web destekli fen bilgisi öğretiminin kaynaştırma eğitimindeki ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin performans düzeyi ve akademik başarılarına etkisi*, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kurnaz, M. A. ve Yiğit, N. (2010). Fizik tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 4(1), 21, 29-49.
- Levent, B., Kaya, N., Kış, H., Gemici, A.Ş. (2001). *Gecikmiş konuşma, öğretmen el kitabı*. Ankara: AÇEM ve 4.Akşam Sanat Okulu.

- Liebergott, J., Favors, A. Jr., Hippel, C.S. ve Needleman, H.L. (1992). (Çeviren: Hasan Karatepe). *Okul öncesi dönemde konuşma bozukluğu olan çocuklar konuşma bozukluğu olan çocuklarla normal çocukların kaynaştırılması*. Ankara: Karatepe.
- Mastropieri, M., Scruggs, T., Boon, R.,ve Carter, K. (2001). Correlates of inquiry learning in Science. Constructing concepts of Density and Buoyancy. *Remedial and Special Education*, 22, 130–137.
- MEB, 573 Sayılı KHK. Milli Eğitim Basımevi, Ankara: 1997.
- MEB, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Milli Eğitim Basımevi, Ankara: 2006.
- MEB, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Milli Eğitim Basımevi, Ankara: 2018
- Macdonald, J. B. & Purpel, D. E. (1987). Curriculum and Planning: Visions ant Metaphors. *Journal of Curriculum and Supervision*, 2(2), 178-92.
- Margaret, E. & Stegall, Q. (2009). Assistive Technology in the Individualized Education Plan: Analysis of Policies across Ten States. *Journal of Special Education Leadership* Volume 22, Number 1, March 2009 ISSN 1525-1810.
- McMaster, K. L. Ritchey, K.D., & Lembke, E (2011). Curriculum- based measurement for beginning writers: Recent developments and future directions. In Thomas e. Scruggs Margo& A. Mastropieri (Eds.), *Assesment and intervention- advances in Learning and behavioral Disabilities* (pp. 111-148). Emerald Group Publishing Limited.
- Namlu, A. G. (2005). *Okulöncesi eğitimde araç geliştirme, anadolu üniversitesi yayını No: 1490/ Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 800*, Eskişehir.
- Nac, (2015). *Findings and Conclusions: National Standards Project, Phase 2*.
- Norlyk, A. & Harder, I. (2010). What Makes a Phenomenological Study Phenomenological? An Analysis of Peer-Reviewed Empirical Nursing Studies, Qualitative Health Research, 20(3), 420-431, <https://doi.org/10.1177/1049732309357435>

- Odluyurt, S. & Çattık, M. (2018). Otizm spektrum bozukluğu olan bireyler için teknoloji temelli müdahale yöntemleri. *Kastamonu Education Journal*, 26(6), 1851-1861. doi: 10.24106/kefdergi.2203.
- Olson, J.L., & Platt, C.J. (2004). *Teaching children and adolescents with special needs*. New Jersey: Prentice Hall.
- Okçabol, R. (2005). *Öğretmen yetiştirme sistemimiz*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Okta, D. A. (2008). *Kaynaştırma sınıflarına devam eden işitme engeli olan öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Osguthorpe, T. R. ve Graham, C. R. (2003). “*Blended Learning Environments Definitions and Directions*.” *The Quarterly Review of Distance Education*. Volume 4(3). ss. 227-233.
- Öncül, R. (1989). *Özel eğitim sözlüğü*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Öncül, N. (2003). *Kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden zihin özürlü öğrencinin bulunduğu sınıfta normal çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Özaksoy, M. ve Zihni, A. (2001). *BEP kılavuz taslağı*. Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü.
- Özaydın, L. (2020). Kaynaştırma uygulamalarında öğretmen yardımcısının görevlerine ilişkin paydaş görüşleri: Karma yöntem çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(3), 561- 587. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.563242.
- Özdamar, K., (2017), *Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*, Eskişehir: Nisan Kitabevi.

- Özdemir, S.M. (2000). *Müfredat laboratuvar okullarında görev yapan öğretmenlerin eğitim araç gereçlerini etkili kullanma durumlarına ve hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına yönelik bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özmen, R.G. (2010). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim, öğrenme güçlüğü olan öğrenciler*, Pegem Yayınevi.
- Özgür, İ. (2011). *İlköğretimde kaynaştırma*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Öztürk, C.Ç. ve Eratay, A. (2009). *Eğitim uygulama okuluna devam eden zihinsel engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye’de engelli gerçeği*. İstanbul: Canda Özur Olmaz Derneği.
- Özyürek, M. (2006). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması*. Ankara. Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: Özel eğitim örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 189-226.
- Özyürek, M. (2010). *Bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirme ve temelleri* (7. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2021). *Bireyselleştirilmiş eğitim programını geliştirme ve temelleri*. Ankara. Kök Yayıncılık.
- Ünal, F. (2010). *Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı sınıflardaki öğretmen normal gelişim gösteren öğrenci ve engelli öğrenci velilerinin kaynaştırmaya yönelik tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana
- Palut, B. (2012). Learning abilities in mathematics. (Çev Ed: Sarı, H.). *Learning Disabilities: Characteristics, Identification, and Teaching Strategies*. Sixth Edition. Pearson Education.

- Pektaş, H. (2008). *Özel eğitim programlarından ve farklı programlardan mezun öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı kullanma durumlarının saptanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Pretti-Frontczak, K., & Bricker, D. (2000). Enhancing the Quality of Individualized Education Plan (IEP) Goals and Objectives. *Journal of Early Intervention*, 23(2), 92-105. <https://doi.org/10.1177/105381510002300204>
- Rosenberg, M.S.& Westling, L.D., McLeskey, J. (2008). *Special education for today's teachers. An introduction*. New, Jersey: Pearson Inc.
- Sak, U. (2020). *Üstün zekalılar: özellikleri tanınmaları eğitimleri*. 7. Basım. Ankara. Vize yayıncılık.
- Sargın, N. ve Hamurcu, H. (2010). Özel eğitim kurumlarında çalışan rehber öğretmenlerin sorunlarına ve beklentilerine yönelik bir çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 24, 323 329.
- Sarı, H. (2002) *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili öneriler*. Pegem A yayınları. Konya, 2002.
- Sarı, H. ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9, 183-204.
- Sarı, H. (2005). 'Ağır ve çok engelli öğrencilerin etkili kaynaştırılması İçin stratejiler'. A. Ataman (ed). 'Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş'. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Sarı, H ve İlik, Ş (2014). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı*. Ankara: Eğiten Yayıncılık.
- Sarı, H. (2016). *Öğrenme güçlüğü olan bireyler ve eğitimleri*. Nobel yayıncılık, Ankara.
- Sarı, H. ve İlik, Ş. (2016). *Öğretmenler-Uzmanlar-Aileler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı geliştirme-uygulama ve değerlendirme*. Ankara. Eğiten Kitap Yayınları.

- Sarı, H. ve İlik, Ş. (2016). The training program for individualized education programs (IEPs): Its effect on how inclusive education teachers perceive their competencies in devising IEPs. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 17-5
- Sarı, H. ve Pürsün, T. (2016). *Özel eğitimde etkili kaynaştırma bütünleştirme*. Ankara. Nobel Akademi Yayıncılık.
- Sarı, H. ve Karakoç, B. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin velilerle iletişim kurma konusunda yaşadıkları güçlüklerin nedenleri. *II. Maarif kongresi*. Ankara.
- Sarı, H. ve İlik, Ş. (2022). *Öğretmenler, uzmanlar ve aileler için adım adım bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (geliştirme, uygulama ve değerlendirme)*. Ankara. Eğiten Kitap Yayınları. 3. Basım.
- Sert, H., Ala, H., Yazlık, Ö. Ve Yılmaz, F.K. (2004). Türkiye kaynaştırma eğitiminde nerede eğitimciye öneriler, *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Smith, S. W., & Simpson, R. L. (1989). An Analysis of Individualized Education Programs (IEPs) for Students with Behavioral Disorders. *Behavioral Disorders*, 14(2), 107-116.
- Steenbergen-Hu, S., & Moon, S. M. (2011). The Effects of acceleration on high-ability learners: A meta-analysis. *Gifted Child Quarterly*, 55 (1), 39-53.
- Scheurmann, B., & Webber, J. (2002). *Autism tahin does make a difference*. Canada: Wadsworth Group.
- Sucuoğlu, B. (2006). *Etkili kaynaştırma uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Sucuoğlu, B. & Kargın, T. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: Yaklaşımlar, yöntemler*. İstanbul, Morpa Yayınları.
- Scruggs, T. ve Mastropieri, M. A. (1996). Teacher Perceptions of Mainstreaming/Inclusion 1958- 1995: A Research Synthesis. *Exceptional Children*, 63, 59-74.
- Smith, S., & Simpson, R. (1989). An analysis of Individualized Education Programs (IEPs) for students with behavioral disorders. *Behavioral Disorders*, 14, 107-116.

- Smith, D.D. (2006). *Introduction to special education. Making a difference*. Boston: PearsonEducation.
- Smith, E. C., Followay, E. A., Patton, J. R. Ve Dowdy, C. A. (2008). *Teaching students with special needs in inclusive settings (5th ed.)*. Boston: Pearson.
- Slade, N., Eisenhower, A., Carter, A. S., & Blacher, J. (2018). Satisfaction With Individualized Education Programs Among Parents of Young Children With ASD. *Exceptional Children*, 84(3), 242-260.
- Sütçü, Z. (2007). *Yasal düzenlemeler açısından rehber öğretmenlerinin/psikolojik danışmanların özel eğitimle ilgili görevlerini uygulamaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Spiel, C. F., Evans, S. W., & Langberg, J. M. (2014). Evaluating the content of Individualized Education Programs and 504 Plans of young adolescents with attention deficit/hyperactivity disorder. *School Psychology Quarterly*, 29(4), 452–468. <https://doi.org/10.1037/spq0000101>.
- Strickland, B.B., & Turnbull, A.P. (1990). *Developing and Implementing Individualized Education Programs*. Columbus OH: Merrill.
- Şahin, A. (2019). Eğitimde bilişim teknolojisi kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri: Metafor çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 121-159.
- Şahin, A., & Gürler, B. (2018) Destek eğitim odasında görevlendirilmiş öğretmenler ile sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.10 (29), 594-625.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Tarver, L. (2005). Are Individualized Education Plans a Good Thing? A Survey of Teachers' Perceptions of the Utility of IEPs in Regular Education Settings. *Journal of Instructional Psychology*, v33 n4 p263-272 Dec 2006

- Tas, Ş. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojilerini kullanım durumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Tekin Ersan, D., & Ata, S. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanmasına İlişkin Görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 162-177. <https://doi.org/10.24315/trkefd.366706>
- Temel, Z. F. (2000). Okul Öncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 148-155.
- Test, D. W., Mason, C., Hughes, C., Konrad, M., Neale, M., & Wood, W. M. (2004). Student Involvement in Individualized Education Program Meetings. *Exceptional Children*, 70(4), 391-412. <https://doi.org/10.1177/001440290407000401>
- Tike-Bafra, L., & Kargin, T. (2009). Investigating the attitudes of elementary school teachers, school psychologists and guidance research center personnel on the process of preparing the individualized educational program and challenges faced during the related process. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 9(4), 1959-1972.
- Timuçin, U. (2000). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin yapabildiklerine göre hazırlanarak sınıf öğretmenine verilen öğretim planının ders amaçlarını gerçekleştirme düzeyi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Thompson, A. (2010). *Barriers to individualized education planning in the Appalachian of Ohio*. Unpublished master's thesis. Ohio Üniversitesi, Ohio.
- Tuncer, T. (2003). Görme yetersizliği olan çocuklar için okumaya hazırlık becerileri. U. Tüfekçioğlu, (Ed.), *İşitme, konuşma ve görme sorunu olan çocukların eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Turnbull, R., Turnbull, A., Shank, M., Smith, S. Ve Leal, D. (2002). *Exceptional lives: Special education in today's schools (3rd ed.)*. New Jersey: Merrill.
- Turnbull, A., Turnbull, R. & Wehmeyer, M. L. (2007). *Exceptional lives. Special education in today's schools (5th ed.)*. New Jersey: UppervSaadle River.
- Tohum. (2011). Türkiye' de kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitimin durumu.

- Topçu, E. Ve Katılmış, A. (2013). Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi Alan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Düşünceleri. *Sakarya University Journal of Education*, 3/3 (Aralık /December 2013) ss. 48-81.
- Tike, L. (2007). *Sınıf öğretmenleri, rehber öğretmenler ve rehberlik araştırma merkezi çalışanlarının bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecine ilişkin tutumları ve bu süreçte karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünüvar, P. & Karaoğlu, H. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Sosyal Beceri Düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 43 Sayfa:231-254
- Yağar, F. & Dökme, S. (2018). Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlik ve Güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2018:3(3): 1-9
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, özel sayı, 74-85.
- Yazıcı, I. (2004) *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri yeterlilikleri (İstanbul ili örneği üzerinde bir alan araştırması)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ana Bilim Dalı: Ankara.
- Yıkılmış, A. ve Bahar, M. (2002). Kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarının saptanması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(3), 85-95.
- Yıldırım. A., Şimşek H.,(2000), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, M.F. (2013). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) uygulanmasında ilköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerinin karşılaştıkları engellerin incelenmesi. (Gaziantep İli Merkez İlçeleri Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep.

- Yılmaz, A. Şentürk, U. Ve Demir, E. (2015). Zihinsel Engellilerde Fiziksel Aktiviteye Yönelik Uygulamaların İçerik Analizi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 13, Haziran 2015, s. 312-327
- Yılmaz, E., & Batu, E. S. (2016). Farklı branştan ilköğretim öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 247-268.
- Yıldırım, A. ve Mete, P. (2018). Zihinsel Yetersizliğe Sahip Öğrencilere “Sert-Yumuşak” Maddelerin Öğretimi için Öğretim Materyallerinin Seçim Süreci. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Sayı: 26, 5.
- Yıldızeli, A. D. (2000). *Öğrenme güçlüğü çeken çocuklara bireyselleştirilmiş öğretim yöntemiyle matematik öğretimi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- York, J. & Tundidor, M. (1995). Issues raised in the name of inclusion: perspectives of educators, parents and students. *Journal of Association for Persons with Severe Handicaps*, 20 (1), 31-44.
- Vuran, S. (2005). Bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP). O. Gürsel. (Ed.), *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. (1-4). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları.
- Vuran, S., Bozkuş-Genç, G., & Sani-Bozkurt, S. (2017). İşbirliği ile bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme süreci: Durum çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(2), 165- 184.
- Vural, M. ve Yıkılmış, A. (2008). Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 141-159.
- Vuran, S. (2014). *Özel eğitim*. Ankara. Maya Akademi Yayınları

- Vuran, S., Bozkuş-Genç, G., & Sani-Bozkurt, S. (2017). İşbirliği ile Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı geliştirme süreci: Durum çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(2), 165-184.
- Watson, N., Shakespeare, T., Cunningham-Burley, S., Barnes, C., Corker, M., Davis, J., & Priestley, M. (1999). Life as a Disabled Child: A Qualitative Study of Young People's Experiences and Perspectives. Final Report. Swindon: *Economic and Social Research Council*.
- Wehmeyer, M.L., Palmer, S., Smith, S.J., Davies, D.K. ve Stock, S. E (2008). The efficacy of technology use by people with intellectual disability: A single-subject design meta-analysis. *Journal of Special Education Technology*, 23,21-30.
- WILLIAMS, N. A., BLAND, W., & CHRISTIE, G. (2008). Improving student achievement and satisfaction by adopting a blended learning approach to inorganic chemistry. *Chemistry Education Research and Practice*, 9(1), 43-50.

İNTERNETTEN YARARLANILAN KAYNAKLAR

- MEB. (1997). 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 06/06/1997 tarih ve 23011 sayılı Resmî Gazete. (Erişim Tarihi: 08/03/2022).
- MEB. (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. <http://rega.basbakanlik.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 10/03/2022).
- MEB. (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 07.07.2018 tarih ve 30471 Sayılı Resmî Gazete. (Erişim Tarihi: 08/03/2022).
- <https://www.tuik.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 03. 03. 2022).
- MEB. (2017). Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Müdürlüğü. (Erişim Tarihi: 07.04.2022).

EKLER

EK 1: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının İhtiyaç Analizi ile İlgili Görüşme Formu.

EK 2: Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP).

EK 3: Sosyal Geçerlilik Formu.

EK 4: Başarı Testi.

EK 5: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 1. Ünite Kazanım Tablosu.

EK 6: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 2. Ünite Kazanım Tablosu.

EK 7: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 3. Ünite Kazanım Tablosu.

EK 8: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 4. Ünite Kazanım Tablosu.

EK 9: Uygulamalı BEP Eğitim Programı (UBEP).

EK 10: Araştırma İzni Formu.

EK 11: Araştırma Etik Kurul Belgesi.

EK 12: Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Olan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin BEP'e Yönelik Gereksinimlerine Yönelik Tablo.

EK 13: BEP Geliştirme Becerisi Kontrol Listesi.

EK 14: Örnek BEP Planı

EKLER

EK 1: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının İhtiyaç Analizi ile İlgili Görüşme Formu

Saygıdeğer öğretmenlerim,

Aşağıda yer alan yarı yapılandırılmış görüşme soruları, BEP'lerin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesine yönelik yeterliliklerinizle ilgili görüşlerinizi ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır. Sizden sorulara yönelik cevabınızı mümkün olduğunca samimi ve detaylı bir şekilde belirtmenizi önemle arz ederim. Görüşme ile ortaya çıkacak sonuçlar hiçbir şekilde kimse veya kurum ile paylaşılmayacak ve kişisel bilgilerinizin tamamı gizli tutulacaktır. Görüşme süresi yaklaşık olarak 43-68 dakika sürmektedir. Vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı şimdiden çok teşekkür ederim.

Burhanettin KARAKOÇ
Necmettin Erbakan Üniversitesi

1-Kaynaştırma sınıflarında çalışan bir öğretmen olarak BEP'le ilgili yeterlilikleriniz hakkında görüşleriniz nelerdir?

Neden?

Neden değil?

Çocuğun performansının belirlenmesi ile ilgili yeterlilikleriniz hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

✓ **BEP'lerin hazırlanması ve geliştirilme süreci ile ilgili yeterliliğiniz hakkındaki görüşlerinizi açıklayınız?**

Neden?

Neden değil?

✓ **BEP'lerin uygulama süreci ile ilgili yeterliliğiniz hakkındaki görüşlerinizi açıklayınız?**

Neden?

Neden değil?

✓ **BEP'lerin değerlendirme süreci ile ilgili yeterliliğiniz hakkındaki görüşlerinizi açıklayınız?**

Neden?

Neden değil?

5- BEP'le ilgili almak istediğiniz eğitimle ilgili görüşleriniz nelerdir? (ne tür bir bilgi ve beceriye yönelik ihtiyaçlarımız).

EK 2: Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP)

Değerli Öğretmenim,

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda Prof. Dr. Hakan SARI danışmanlığında yürüttüğüm “Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) ile İlgili Yeterliliklerinin Arttırılmasına Yönelik Geliştirilen Eğitim Programının Etkisi” adlı doktora tezinde hazırlamış olduğumuz bu ölçek sizlere sunulmuştur. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilere yönelik sorular, ikinci bölümde ise öğretmenlerin BEP ile ilgili yeterliliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan “**Sınıf ve Branş Öğretmenleri İçin BEP Yeterlilikleri Belirleme Ölçeği (SIBEP)**” maddelerine yer verilmiştir. Ölçek 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin cevaplama süresi yaklaşık 8-12 dakika arasındadır.

Ölçeği doldururken isim soy isim kesinlikle istenmeyecektir. Cevaplarınız araştırmacılar dışında kimse ile kesinlikle paylaşılmayacaktır. Ölçeği içtenlikle ve dikkatlice doldurmanız bu araştırmaya büyük katkı sunacaktır. Kıymetli vaktinizi ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Saygılarımla

Burhanettin KARAKOÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özel eğitim doktora öğrencisi

I. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz: () Bay () Bayan
2. Eğitim Durumunuz: Lisans () Lisans üstü ()
3. Yaşınız:.....
4. Mezun olduğunuz bölüm (Lütfen doldurunuz) :.....
5. Toplam çalışma süreniz (Lütfen doldurunuz) :.....
6. Kaynaştırma öğrencisi ile toplam çalışma süreniz :.....
- 7.BEP’le ilgili aldığınız herhangi bir eğitim (açıklayınız).....

SEÇENEKLER

1-Kesinlikle Katılmıyorum 2-Katılmıyorum 3-Kararsızım 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle Katılıyorum

II. BÖLÜM

Lütfen aşağıdaki ifadelere katılma düzeyinizi hiçbir maddeyi atlamadan, size en uygun seçeneği (x) işaretleyerek belirtiniz.

	1-KesinlikleKatılmıyorum	2-Katılmıyorum	3 Kararsızım	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle Katılıyorum
1- BEP’e ihtiyacı olan öğrencileri normal gelişim gösteren öğrencilerden ayırt edebilecek yeterli bilgiye sahibim.	①	②	③	④	⑤
2- xxx	①	②	③	④	⑤
3- - xxx	①	②	③	④	⑤
4- - xxx	①	②	③	④	⑤
5- - xxx	①	②	③	④	⑤

EK 3: Sosyal Geçerlilik Formu

SOSYAL GEÇERLİLİK FORMU

Bu formun amacı Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına katılan öğretmenlerin programın içeriği, amacı, süreci ve etkisine ilişkin görüşlerinizi almaktır. Öğretmenlerin aşağıda yer alan forma verdiği yanıtlar doğrultusunda araştırmanın sosyal geçerlilik bulgularına ulaşılabilecektir. Formu dolduran öğretmenlere ait kişisel bilgiler hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır. İçten ve samimi verdiğiniz cevaplar için teşekkür ederim.

Burhanettin KARAKOÇ
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Soru 1: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına katılmakla ilgili görüşleriniz nelerdir?

Neden?

Neden Değil?

Soru 2: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı ile verilen eğitimin içeriği, anlaşılabilirliği ve işlevselliği ile ilgili görüşlerinizi belirtiniz.

Neden?

Neden Değil?

Soru 3: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının öğrenme-öğretme sürecine yönelik görüşleriniz nelerdir?

Neden?

Neden Değil?

Soru 4: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programında yeterli ve yetersiz gördüğünüz yanlarını kısaca açıklayınız.

Neden?

Neden Değil?

Soru 5: Katıldığınız eğitimin BEP geliştirme sürecinize ve kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarınıza yansımalarının neler olacağını düşünüyorsunuz? Meslektaşlarınıza önerir misiniz? Neden?

Neden?

Neden Değil?

Soru 6: Bir daha bu eğitime katılacak olsanız nelerin değiştirilmesini önerirsiniz?

Neden?

Neden Değil?

EK 4: Başarı Testi

BAŞARI TESTİ ÖRNEK SORULARI

- 1- Aşağıdakilerden hangisi Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Geliştirme Birimi'nde yer almaz?
- A- Sınıf öğretmeni
B- Çocuk psikoloğu
C- Okul müdürü
D- Anne-baba
E- Branş öğretmeni
- 2- Aşağıdakilerden hangisi bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) hazırlarken eğitimsel performans düzeyi ifadesi yazmada dikkat edilmesi gereken ilkelerden biri değildir?
- A- Ayrıntılı değerlendirme verilerine göre oluşturulmalı
B- Öğrencinin yapabildikleri ve yapamadıkları yansıtılmalı
C- Öğrencinin güncel bilgilerini içermeli
D- Özel istekler göz önünde bulundurulmalı
E- Açık ve anlaşılır bir dille yazılmalı
- 3- Aşağıdakilerden hangisi uzun dönemli hedef ifadesi olarak doğru yazılmamıştır?
- A- Ali yıl sonuna kadar kendi başına yemek yeme davranışını kazanır
B- Ali 4 ders saatinin sonunda ayakkabısını bağlama davranışını öğrenir
C- Ali dönem sonunda bağımsız olarak kendi başına yemek yeme davranışını kazanır
D- Ali yıl sonuna kadar 100'e kadar ritmik sayar
E- Ali dönem sonuna kadar 2'serli ritmik sayar
- 4- Aşağıdakilerden hangisi etkili bir kaynaştırma sınıfında uygulanan BEP'in gerçekleştirilmesinde kullanılabilecek modellerden biri değildir?
- A- Paylaşım modeli
B- İşbirlikçi öğretim modeli
C- Co-teach yardımcı öğretmen modeli
D- Basamaklandırılmış öğretim modeli
E- Tam öğrenme modeli
- 5- Aşağıdakilerden hangisi kısa dönemli hedeflerin alt bileşenlerinden değildir?
- A- Davranış
B- Birey
C- Değerlendirme
D- Ölçüt
E- Koşul
- 6- 1997 yılında kabul edilen 573 sayılı KHK ve 2000 yılında yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliği ile özel gereksinimli bireylerin değerlendirme tanılamalarının nasıl olması gerektiği, bireylerin nasıl tanılanacağı, yerleştirmelerinin nasıl olacağı ve yerleştirme ortamları hakkında nasıl olacağı ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A- Bireyin eğitsel performansı belirlenir.
B- Birey özel eğitim okuluna gönderilir
C- Gelişim özelliklerine göre birey uygun eğitim ortamına yerleştirilir.
D- BEP geliştirme birimince karar alınır.
E- Bireyin tanılanmasında, değerlendirilmesi ve yerleştirilmesinde ailenin görüşü alınır
- 7- Özel gereksinimli bireylerin fark edilmesi ve tanılanmasında aşağıdakilerden hangisi yaşanan güçlüklerden biri değildir?
- A- Velinin böyle bir durumu kabullenmemesi
B- Tıbbi tanının yapılamaması
C- Öğretmenin fark edememesi
D- Okul yönetiminin destek vermemesi
E- Öğrenci isteksizliği

8- Aşağıdakilerden hangisi Bep'lerin uygulanmasında teknolojik temelli öğretim materyallerinin sağladığı avantajlardan biri değildir?

- A- Öğrencilerin anlamlı öğrenmesini sağlar
- B- Akıllı tahtalar yoluyla ulaşımı kolaydır
- C- Konunun soyutlaştırılmasını sağlar
- D- Tam öğrenmeyi gerçekleştirir
- E- Öğrenci gereksinimine göre ulaştırılması kolaydır

9- Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimlerinde etkili öğretim yöntemleri belirlenirken uygun olmayan madde aşağıdakilerden hangisidir?

- A- Kalıcı ve işlevsel öğretim yöntemleri belirlenmeli
- B- Öğretimde esneklik uygulamaları etkili kullanılmalı
- C- Uygulanan planlara değiştirilmeden uyulmalı
- D- Sınıfın fiziki ortamı öğrenci ihtiyacına göre düzenlenmeli
- E- Eğitimde uyarlamalara yer verilmeli

10- Aşağıdakilerden hangisi BEP'in uygulanması sürecinde öğretmenlerin uyması gereken kurallardan biri değildir?

- A- Öğrencilerin yeterli ve yetersizlikleri belirlenmeli, normal gelişim gösteren öğrencilere göre özel gereksinimli bireylerin bireysel farklılıklarına daha çok dikkat edilmelidir.
- B- Özel gereksinimli bireylerin gelişimsel özelliklerine göre öneriler geliştirmeli ve Uygulamalıdır.
- C- Kaynaştırma öğrencilerine kişisel ve sosyal beceriler kazandırmak, akademik beceriler kazandırmaktan daha önemlidir. Öğretmenler bu doğrultuda öğretimi planlamalıdır.
- D- Öğrencileri yönlendirici ve teşvik edici rolde bulunmalıdırlar.
- E- Öğretmen özel gereksinimli çocuklara sınıfında ayrıcalıklı davranmalıdır.

11- BEP'ler öğrencileri hayata hazırlamalı ve fonksiyonel olarak öğrencilerin gelişimini sağlamalıdır. Bu bağlamda aşağıdakilerden hangisi BEP'lerde bulunması gereken özelliklerden biri değildir?

- A- Bireyin topluma kazandırılması ve bilişsel, duygusal ve devinişsel olarak gelişiminin sağlanması amaçlanır.
- B- Bireyin aldığı eğitim günlük yaşantısını kolaylaştırmalı ve kendini rahat bir şekilde ifade etmesine olanak sunmalıdır.
- C- Bireyin gereksinimi, yaşadığı bölge aile durumu vb etkenler göz önüne alınarak eğitim planı oluşturulmalı ve bireyin işlerini kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır.
- D- BEP' te genel plan değiştirilmemeli ve aynı yetersizliklere sahip bireylere uygulanan plan esnetilmemelidir.
- E- Bireyin ihtiyaç ve durumuna göre gerekli değerlendirmeler yapılmalı ve BEP planı canlı ve diri tutulmalıdır.

EK 5: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 1. Ünite Kazanım Tablosu

BÖLÜM-1-

**ÖĞRETMENLER İÇİN GELİŞTİRİLEN UYGULAMALI BEP
ÖĞRETMEN EĞİTİM PROGRAMI**

BEP'İN HAZIRLANMASI VE GELİŞTİRİLMESİ

- 1- BEP'in tanımını bilir.
- 2- BEP'in nasıl hazırlanması ve geliştirilmesi gerektiğini söyler.
- 3- BEP ekibinin kimlerden oluşması gerektiğini bilir.
- 4- Öğrenci performansı ve BEP amaçlarını bilir.
- 5- BEP'te etkili öğretim yöntemlerini kullanır.
- 6- Etkili ve verimli bir BEP eğitimi için ortamların hazırlanması gerektiğini bilir.
- 7- Teknoloji temelli eğitim materyallerinin önemini bilir.
- 8- Öğrencilerde bulunan yetersizliklerin özelliklerini ayırt eder.

**EK 6: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 2. Ünite
Kazanım Tablosu**

BÖLÜM -2-

**ÖĞRETMENLER İÇİN GELİŞTİRİLEN UYGULAMALI BEP
ÖĞRETMEN EĞİTİM PROGRAMI**

BEP'LERİN ETKİLİ UYGULANMASI

KAZANIMLAR

- 1-BEP'in uygulanması sürecinde öğretmenin uyması gereken kuralları bilir.
- 2-BEP'in planlanması ve programın hangi durumlarda uyarlanması gerektiğini bilir.
- 3-BEP'in uygulanması sürecinde öğretim yöntem ve tekniklerinin etkili kullanılması gerektiğini bilir.
- 4-BEP'in uygulanması sürecinde material ve teknolojinin önemini bilir.
- 5-Çocuğun gelişim özelliklerini bilir.
- 6-BEP'te amacına uygun ölçme ve değerlendirme yapar.

EK 7: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 3. Ünite Kazanım Tablosu

BÖLÜM -3-

**ÖĞRETMENLER İÇİN GELİŞTİRİLEN UYGULAMALI BEP
ÖĞRETMEN EĞİTİM PROGRAMI**

BEP EKİBİ VE TOPLANTILARI

KAZANIMLAR

- 1-BEP ekibinin kimlerden oluştuğunu bilir.
- 2-BEP ekibinin görev ve sorumluluklarını bilir.
- 3-BEP toplantılarına ailenin etkin katılımı gerektiğini bilir.
- 4-BEP'te uyarılmanın önemini bilir.

EK 8: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı 4. Ünite Kazanım Tablosu

BÖLÜM -4-

**ÖĞRETMENLER İÇİN GELİŞTİRİLEN UYGULAMALI BEP
ÖĞRETMEN EĞİTİM PROGRAMI**

BEP DEĞERLENDİRMESİ

KAZANIMLAR

- 1-BEP'in düzenli değerlendirilmesi gerektiğini bilir.
- 2-Hazırlanan bir BEP programının işlevsel olması gerektiğini bilir.

Ek 9: Uygulamalı BEP Eğitim Programı (UBEP)

I. ve II. OTURUM ÖĞRETİM PROGRAMI	
Konu	BEP'in Hazırlanması ve Uygulanması
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none">1- BEP'in tanımını bilir.2- BEP'in nasıl hazırlanması ve geliştirilmesi gerektiğini söyler.3- BEP ekibinin kimlerden oluşması gerektiğini bilir.4- Öğrenci performansı ve BEP amaçlarını bilir.5- BEP'te etkili öğretim yöntemlerini kullanır.6- Etkili ve verimli bir BEP eğitimi için ortamların hazırlanması gerektiğini bilir.7- Teknolojik eğitim materyallerinin önemini bilir.8- Öğrencilerde bulunan yetersizliklerin özelliklerini ayırt eder.
Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler	Sunuş yoluyla öğrenme, buluş yoluyla öğrenme, soru cevap, örnek olay, gösterim yolu ile
Süre	50+50
Kullanılan araç gereç	Örnek BEP planları, slayt gösterimi
Dikkat Çekme	<p>Eğitime katılan öğretmenlere konu ve kazanımlar açıklanmış ve bir öğrenci ile ilgili okulda yaşanan bir olaydan bahsedilmiştir.</p> <p>Emre 1. Sınıf öğrencisidir. Okulun başladığı ilk hafta okulunu çok sevmiş ve öğretmeni ile sürekli konuşmak ve merak ettiği konularda sorular sormak istiyormuş. 1. Sınıf öğrencilerinin okula uyumu ve okula alışma dönemi olduğundan öğretmen yeterli zamanı ayıramamakta imiş. Emre her geçen gün merak ettiği konularda soru sorma isteği artmakta iken öğretmen ise fazla zaman ayıramamakta hatta görmezden gelerek bitmeyen sorulardan kaçmak istemekteymiş. Öğrencilere belli sesler verilmiş ve yaklaşık iki ay gibi bir zaman sonra Emre artık eskisi gibi soru sormuyor hatta derslerden bile uzaklaşmaya başlamış. Emrede ki bu durum zamanla istenmeyen davranışlara dönüşmüş ve arkadaşlarına vurma çarpma gibi istenmeyen davranışlar gözlemlenmeye başlamış. Öğretmen bu durumdan baya şikayetçi olmaya başlamış ve rehberlik servisi görüşme kararı almış. Emre artık okuldan soğumuş ve okula bile gelmek istemiyormuş. Rehber öğretmen Emre ile görüşmüş ve RAM'a yönlendirmeye karar vermişler. Gerekli incelemeler yapıldıktan sonra RAM Emre hakkında karar vermiş ve Emre aslında zeka ve beceri olarak arkadaşlarından çok ileri seviyede olduğuna karar vermiş ve Emre'nin raporunu okula bildirmiş.</p> <p>Eğitime katılan öğretmenlere anlatılan örnek olayda gözden kaçırılan durumun ne olabileceği 179 olacaktır.</p>

Güdüleme	Öğretmen arkadaşlarım bugün ki oturumlarımızda BEP'in hazırlanması ve uygulanması konusunda ve özel gereksinimli bireylerin tanınması ve yetersizlik alanlarına göre BEP'lerin nasıl hazırlanacağı konusunda işlevsel bilgiler edineceğiz.
Hedeften haberdar etme	Öğretmen arkadaşlarım bu oturumlarımızda BEP'lerin nasıl hazırlanması, BEP ekibinin kimlerden oluşması gerektiği, kullanılması gereken yöntem ve teknikler ve ortamların nasıl düzenlenmesi gerektiği, eğitim ortamına teknolojinin katılması gerektiği ve öğrenci yetersizlik alanları hakkında bilgi sahibi olacakları ifade edilecektir.
Ön koşul öğrenme	<ol style="list-style-type: none"> 1- BEP nedir? 2- BEP ekibi kimlerden oluşmaktadır? 3- Etkili ve verimli bir BEP planında bulunması gereken özellikler nelerdir? 4- BEP'ler de kullanılabilir öğretim yöntemleri nelerdir? 5- Özel gereksinimli birey kimdir? Özel gereksinimli bireylerin özellikleri nelerdir?
Dersin işlenişi	Dersin işlenmesi sürecinde hazırlanan sunu adım adım iletilir ve katılımcı öğretmenlere sorular sorulmuştur. Yaşadıkları deneyimlerden kısa kısa örnekler vermeleri istenmiştir. İki örnek olay verilmiş ve bu örnek olay üzerinde tartışma sağlanmış ve BEP'lerle bağlantı kurularak hazırlanan sunuya devam edilmiştir.
Değerlendirme	Yapılan iki oturum sonucunda anlatılan konu kısaca özetlenmiş ve anlaşılmayan yerlerin tekrarı yapılmış ve kazanımlara uygun olarak hazırlanan değerlendirme soruları eğitime katılan öğretmenlere uygulanmış ve yanlış yapılan sorular üzerinde tartışılarak dönüt düzeltme yapılmıştır.

EK 10: Araştırma İzni Formu

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-92255297-605.01-68738471
Konu : Araştırma İzni (Burhanettin KARAKOÇ)

19.01.2023

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğünün (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı) 11.01.2023 tarihli ve E-48178250-300-294391 sayılı yazısı.
b) Valilik Makamının 16.01.2023 tarihli ve E-92255297-605.01-68429122 sayılı onayı.
c) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı 2020/2 no'lu genelgesi.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı Özel Eğitim Bilim Dalı doktora öğrencisi Burhanettin KARAKOÇ'un, "Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) ile İlgili Yeterliliklerinin Arttırılmasına Yönelik Geliştirilen Eğitim Programının Etkisi" konulu çalışması kapsamında, onaylı bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen veri toplama araçlarının, gönüllülük esas olmak kaydıyla ilimiz merkezinde bulunan anasınıfı, anaokulu, ilkokul ve ortaokullarda uygulanması valilik makamının ilgi (b) onayı ile uygun görülmüş olup onay örneği yazımız ekinde gönderilmiştir.

Söz konusu araştırma çalışmasının bitiminde, araştırma yapan kişi tarafından sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ve rica ederim.

Ergüven ASLAN
Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-İlgi (b) Onay Örneği (1 Sayfa)
2-Veri Toplama Araçları (4 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

-Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğüne
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Bilgi:

-Mrk. Anaokulu, İO, OO Müd.

Adres : Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı No:17 SİVAS

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (346) 280 58 00

Bilgi için: L.DENİZ

E-Posta: argo58@meb.gov.tr; istatistik58@meb.gov.tr

Unvan : Şef

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: <http://sivas.meb.gov.tr>

Faks:3462805948

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 86b7 - 99b1 - 309d - 957a - 243c kodu ile teyit edilebilir.

EK 11: Araştırma Etik Kurul Belgesi

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :09/12/2022 Toplantı Sayısı:13 Karar No :2022/429
Araştırmanın Başlığı	Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Sınıf Ve Branş Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (Bep) İle İlgili Yeterliliklerinin Arttırılmasına Yönelik Geliştirilen Eğitim Programının Etkisi
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Hakan SARI
Yardımcı Araştırmacı	Lisansüstü Öğrenci Burhanettin KARAKOÇ
Etik Kurul Kararı	12041 sayılı başvuru Etik Kurul tarafından değerlendirilmiş olup, başvurunun bilimsel araştırma etiği açısından "Uygun" olduğuna karar verilmiştir.

ASLI GİBİDİR.
09/12/2022

Başkan Yardımcısı

EK 12. Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Olan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin BEP'e Yönelik Gereksinimlerine Yönelik Tablo

Tablo 18: Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Olan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin BEP'e Yönelik Gereksinimleri

BEP Öğretmen Gereksinimleri	N	%
BEP hazırlama konusunda eğitim alma gereksinimi	17	85
BEP konusunda genel olarak teorik bilgi alma gereksinimi	14	70
Materyal hazırlama konusunda bilgi alma gereksinimi	14	70
Öğrencilerin yetersizliklerini belirlemede bilgi alma gereksinimi	16	80
Öğrenci yetersizliğine göre performans belirlemede bilgi alma gereksinimi	9	45
BEP'leri uygulama noktasında bilgi alma gereksinimi	13	65
BEP'lerin değerlendirilmesi konusunda bilgi alma gereksinimi	16	80
Kaynaştırma eğitiminde teknolojinin uygulanması konusunda bilgi alma gereksinimi	8	40
Veli iletişimi ve uzun dönemli- kısa dönemli hedeflerin belirlenmesinde bilgi alma gereksinimi	4	20

EK 12.1. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına Katılmakla ilgili Öğretmen Görüşlerine Yönelik Tablo

Tablo 24: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına Katılmakla ilgili Öğretmen Görüşleri

	<u>f</u>	%
Farklı bir bakış açısı kazanmamızda etkili ve verimli bir programdı	7	35
Özel gereksinimli bireylerin sosyal hayata uyum sağlamalarında etkili olacağımız bir eğitimdi	2	10
BEP’le ilgili çok eksikim vardı tamamlamış oldum	7	35
Bilgilerimi güncelleme imkanım oldu	4	20

EK.12.2. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı ile Aldığımız Eğitimin İçeriği, Anlaşılabilirliği, ve İşlevselliği ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Yönelik

Tablo 25: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programı ile Aldığımız Eğitimin İçeriği, Anlaşılabilirliği, ve İşlevselliği ile İlgili Öğretmen Görüşleri

	<u>f</u>	%
İçerik güncel ve anlaşılır olmuştu	8	40
İçerik çok detaylı ve yoğun olmuştu	2	10
İçerik somut örneklerle desteklenmişti	1	5
Kolay uygulanabilecek işlevsel bir programdı	9	45

EK 12.3. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Öğretmen Görüşlerine Yönelik Tablo

Tablo 26: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Öğretmen Görüşleri		
	f	%
Farklı ve zengin öğretim yöntem teknikleri kullanılmıştı	5	25
BEP eğitim sürecine olumlu katkı sağlayacağını düşünüyorum	11	55
Aldığımız eğitim ilgi çekici ve konular somutlaştırılarak verilmişti	4	20

EK 12. 4. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının Yeterliliğine Yönelik Öğretmen Görüşlerine Yönelik Tablo

Tablo 27: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının Yeterliliğine Yönelik Öğretmen Görüşleri

	<u>f</u>	%
Verilen eğitimin kapsamlı ve verimli olduğunu düşünüyorum	14	70
Öğrencilerde bulunabilecek yetersizlik alanlarının tamamına yönelik örnek BEP planı verilebilirdi	3	15
Örnek olaylar yetersizlik gruplarına göre çoğaltılabilirdi	1	5
Eğitimde çok fazla ayrıntıya yer verildiğini düşünüyorum	2	10

EK 12. 5. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının BEP geliştirme sürecinize, Kaynaştırma Eğitim Uygulamalarına Yönelik Yansımalarına Yönelik Öğretmen Görüşlerine Yönelik Tablo

Tablo 28: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programının BEP geliştirme sürecinize, Kaynaştırma Eğitim Uygulamalarına Yönelik Yansımalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

	f	%
BEP geliştirmemde faydalı olacağını düşünüyorum	10	50
Özel gereksinimli bireyleri daha iyi tanımamda ve daha işlevsel bilgi vermemde etkili olacağını düşünüyorum	10	50

EK 12. 6. Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına Tekrar Katılacak Olsanız Nelerin Değişmesine Yönelik Öğretmen Görüşlerine Yönelik Tablo

Tablo 29: Öğretmenler İçin Geliştirilen Uygulamalı BEP Eğitim Programına Tekrar Katılacak Olsanız Nelerin Değişmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri		
	f	%
Farklı yetersizlik alanlarına göre örnek BEP planlarının yapılmasını isterim	4	20
Farklı yetersizlik alanlarına yönelik kazanımların nasıl belirleneceği hakkında detaylı bilgi almak isterim	2	10
Örnek olay ve videolu gösterimin artırılmasını isterim	2	10
Değişmesini istediğim bir durum yok	7	35
Eğitim oturumlarının sayısının düşürülmesini isterim	2	10
Eğitimin rehber öğretmenler yardımıyla anlatılmasını isterim	2	10
Duygusal ve işitsel açıdan düşük olan öğrencilere ne tür eğitimler verilmesi konusunda detaylı eğitim verilmesini isterim	1	5

EK 13: BEP GELİŞTİRME BECERİSİ KONTROL LİSTESİ

BEP GELİŞTİRME BECERİSİ KONTROL LİSTESİ		Çok Yeterli	Yeterli	Geliştirilmeli
BEP'in Hazırlanması ile İlgili Kontrol Listesi Boyutlan	Öğrenci ile ilgili gerekli bilgiye ulaşıldı mı?			
	Ailenin görüş ve önerileri dikkate alındı mı?			
	Öğrencinin eğitsel performansı uygun olarak ifade edildi mi?			
	İfadeler açık ve anlaşılır bir şekilde yazıldı mı?			
	Uzun dönemli amaçlar öğrenci için işlevsel mi?			
	Destek eğitim hizmetine ilişkin bilgiler belirlenmiş mi?			
	Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler açıklandı mı?			
	Varsa davranış problemlerini önlemeye/azaltmaya yönelik tedbirlere yönelik yöntem ve teknikler belirlendi mi?			
	Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler ile öğretim materyalleri uygun bir şekilde ifade edildi mi?			
BEP'in Uygulama Süreci ile İlgili Kontrol Listesi Boyutlan	Belirtilen amaçlara uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanıldı mı?			
	Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler yapıldı mı?			
	Diğer eğitim hizmetleri (destek eğitim odası, tamamlayıcı eğitim vb.) etkili bir şekilde sağlandı mı?			
	Aile çocuğunun eğitiminde aktif bir şekilde rol aldı mı?			
BEP'in İzleme Süreci ile İlgili Kontrol Listesi Boyutlan	Amaçlara uygun olarak öğretim sırasında ve sonrasında değerlendirme yapıldı mı?			
	Ulaşılamayan amaçlar varsa bir sonraki eğitim-öğretim yılına nasıl aktarılıp aktarılamayacağını kararı verildi mi?			

Ek 14: Örnek BEP Planı

ŞEHİT TALHA EMRE ZİLELİGİL İLKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PLANI

ADI SOYADI :XXXXXXXXXX
DERS : MATEMATİK
GELİŞİM ALANI : BİLİŞSEL BECERİLER

BEP BAŞLAMA TARİHİ
15.10.2023

BEP BİTİŞ TARİHİ
14.06.2024

ÖĞRENCİNİN ŞU ANKI PERFORMANS DÜZEYİ: Öğrenci matematik dersine ait olan nesnelere ilişkin becerilerini bağımsız olarak gerçekleştirebilir fakat ritmik sayma ve doğal sayılara ait olan becerileri bağımsız olarak gerçekleştirememektedir. İşlem becerisi ve problem çözme becerisi gelişmiştir.

UZUN DÖNEMLİ AMAÇ	KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR	YÖNEM-TEKNİK	ÖLÇÜT	ZAMAN	ARAÇ-GEREÇ	DEĞERLENDİRME
Birer ritmik sayar.	<p>1. 1'den başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar birer ritmik sayar.</p> <p>2. Verilen herhangi bir sayıdan başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar birer ritmik sayar.</p> <p>3. Nesnelere üzerinde, 1'den 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar birer ritmik sayar.</p> <p>4. Nesne resim kartları üzerinde, 1'den 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar birer ritmik sayar.</p> <p>5. 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'dan başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar.</p> <p>6. Verilen herhangi bir sayıdan başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar.</p>	<p>- Doğrudan öğretim.</p> <p>- Anlatım</p> <p>- Gösterip yaptırma</p> <p>- Fiziksel yardım</p>	3/4		Kalem, defter, ders kitabı.	Öğrenci beceriyi 3/4 oranında doğru yapar.

UZUN DÖNEMLİ AMAÇ	KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR	YÖNEM-TEKNİK	ÖLÇÜT	ZAMAN	ARAÇ-GEREÇ	DEĞERLENDİRME
Onar ritmik sayar.	<p>1. 10'dan başlayarak 30 (40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar onar ritmik sayar.</p> <p>2. 10'un katı olan bir sayıdan başlayarak 30 (40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a</p> <p>3. Nesnelere üzerinde, 10'dan başlayarak 30 (40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar onar ritmik sayar.</p> <p>4. Nesne resim kartları üzerinde, 10'dan başlayarak 30 (40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar onar ritmik sayar.</p> <p>5. 30 (40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'dan başlayarak geriye doğru onar ritmik sayar.</p> <p>6. 10'un katı olan bir sayıdan başlayarak geriye doğru onar ritmik sayar.</p>	<p>- Doğrudan öğretim.</p> <p>- Anlatım</p> <p>- Gösterip yaptırma</p> <p>- Fiziksel yardım</p>	3/4		Kalem, defter, ders kitabı.	Öğrenci beceriyi 3/4 oranında doğru yapar.

UZUN DÖNEMLİ AMAÇ	KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR	YÖNTEM-TEKNİK	ÖLÇÜT	ZAMAN	ARAÇ-GEREÇ	DEĞERLENDİRME
Beşer ritmik sayar.	<p>1. 5'ten başlayarak 20 (30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'ye kadar beşer ritmik sayar.</p> <p>2. 5'in katı olan bir sayıdan başlayarak 20 (30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'ye kadar beşer ritmik sayar.</p> <p>3. Nesnelere üzerinde 5'ten başlayarak 20 (30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'ye kadar beşer ritmik sayar.</p> <p>4. Nesne resim kartları üzerinde 5'ten başlayarak 20 (30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'ye kadar beşer ritmik sayar.</p> <p>5. 20 (30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'den başlayarak geriye doğru beşer ritmik sayar.</p> <p>6. 5'in katı olan bir sayıdan başlayarak geriye doğru beşer ritmik sayar.</p>	<p>- Doğrudan öğretim.</p> <p>- Anlatım</p> <p>- Gösterip yaptırma</p> <p>- Fiziksel yardım</p>	3/4		Kalem, defter, ders kitabı.	Öğrenci beceriyi 3/4 oranında doğru yapar.

UZUN DÖNEMLİ AMAÇ	KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR	YÖNTEM-TEKNİK	ÖLÇÜT	ZAMAN	ARAÇ-GEREÇ	DEĞERLENDİRME
İkişer ritmik sayar.	<p>1. 2'den başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar ikişer ritmik sayar.</p> <p>2. 2'in katı olan bir sayıdan başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar ikişer ritmik sayar.</p> <p>3. Nesnelere üzerinde, 2'den başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'a kadar ikişer ritmik sayar.</p> <p>4. Nesne resim kartları üzerinde 2'den başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90,</p>	<p>- Doğrudan öğretim.</p> <p>- Anlatım</p> <p>- Gösterip yaptırma</p> <p>- Fiziksel yardım</p>	3/4		Kalem, defter, ders kitabı.	Öğrenci beceriyi 3/4 oranında doğru yapar.

	<p>100)'a kadar ikişer ritmik sayar.</p> <p>5. 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100)'den başlayarak geriye doğru ikişer ritmik sayar.</p> <p>6. 2'nin katı olan bir sayıdan başlayarak geriye doğru ikişer ritmik sayar.</p>					
--	---	--	--	--	--	--

UZUN DÖNEMLİ AMAÇ	KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR	YÖNTEM-TEKNİK	ÖLÇÜT	ZAMAN	ARAÇ-GEREÇ	DEĞERLENDİRME
Üçer ritmik sayar.	<p>1. 3'ten başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde üçer ritmik sayar.</p> <p>2. 3'ün katı olan bir sayıdan başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde üçer ritmik sayar.</p> <p>3. 3'ten başlayarak nesnelere 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde üçer ritmik sayar.</p> <p>4. 3'ten başlayarak nesne resim kartları üzerinde 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde üçer ritmik sayar.</p> <p>5. 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde 3'ün katı olan bir sayıdan başlayarak geriye doğru üçer ritmik sayar.</p> <p>6. 3'ün katı olan bir sayıdan başlayarak geriye doğru üçer ritmik sayar.</p>	<p>- Doğrudan öğretim.</p> <p>- Anlatım</p> <p>- Gösterip yaptırma</p> <p>- Fiziksel yardım</p>	3/4		Kalem, defter, ders kitabı.	Öğrenci beceriyi 3/4 oranında doğru yapar.

UZUN DÖNEMLİ AMAÇ	KISA DÖNEMLİ AMAÇ	YÖNTEM-TEKNİK	ÖLÇÜT	ZAMAN	ARAÇ-GEREÇ	DEĞERLENDİRME
Dörder ritmik sayar.	1. 4'ten başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde dörder ritmik sayar. 2. 4'ün katı olan bir sayıdan başlayarak 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde dörder ritmik sayar. 3. 4'ten başlayarak nesnelere 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde dörder ritmik sayar. 4. 4'ten başlayarak nesne resim kartları üzerinde 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde dörder ritmik sayar. 5. 10 (20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100) içinde 4'ün katı olan bir sayıdan başlayarak geriyeye doğru dörder ritmik sayar. 6. 4'ün katı olan bir sayıdan başlayarak geriyeye doğru dörder ritmik sayar.	- Doğrudan öğretim. - Anlatım - Gösterip yaptırma - Fiziksel yardım	3/4		Kalem, defter, ders kitabı.	Öğrenci beceriyi 3/4 oranında doğru yapar.

UZUN DÖNEMLİ AMAÇ	KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR	YÖNTEM-TEKNİK	ÖLÇÜT	ZAMAN	ARAÇ-GEREÇ	DEĞERLENDİRME
Tek ve çift doğal sayıları ayırt eder.	1. 10'a kadar olan çift doğal sayıları söyler. 2. 10'a kadar olan tek doğal sayıları söyler. 3. En çok dört basamaklı olarak verilen bir doğal sayının tek veya çift doğal sayı olduğunu söyler.	- Doğrudan öğretim. - Anlatım - Gösterip yaptırma - Fiziksel yardım	3/4		Kalem, defter, ders kitabı.	Öğrenci beceriyi 3/4 oranında doğru yapar.

	4. En çok beş basamaklı olarak verilen beş doğal sayı arasından tek sayıları söyler. 5. En çok beş basamaklı olarak verilen beş doğal sayı arasından çift sayıları söyler.					
--	---	--	--	--	--	--

UZUN DÖNEMLİ AMAÇ	KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR	YÖNTEM-TEKNİK	ÖLÇÜT	ZAMAN	ARAÇ-GEREÇ	DEĞERLENDİRME
Doğal sayılarla eldesiz toplama yapar.	1. Bir basamaklı bir doğal sayıyla, bir basamaklı bir doğal sayıyı sonuç bir basamaklı çıkacak şekilde yan yana toplayıp sonucunu yazar/söyler. 2. Bir basamaklı bir doğal sayıyla bir basamaklı bir doğal sayıyı sonuç bir basamaklı çıkacak şekilde alt alta toplayıp sonucunu yazar/söyler. 3. Bir basamaklı bir doğal sayıyla, bir basamaklı bir doğal sayıyı sonuç iki basamaklı çıkacak şekilde yan yana toplayıp sonucunu yazar/söyler. 4. Bir basamaklı bir doğal sayıyla, bir basamaklı bir doğal sayıyı sonuç iki basamaklı çıkacak şekilde alt alta toplayıp sonucunu yazar/söyler. 5. Bir basamaklı üç doğal sayıyı sonuç bir basamaklı çıkacak şekilde yan yana toplayıp	- Doğrudan öğretim. - Anlatım - Gösterip yaptırma - Fiziksel yardım	3/4		Kalem, defter, ders kitabı.	Öğrenci beceriyi 3/4 oranında doğru yapar.

	<p>sonucunu yazar/söyler.</p> <p>6. Bir basamaklı üç doğal sayıyı sonuç bir basamaklı çıkacak şekilde alt alta toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>7. Bir basamaklı üç doğal sayıyı sonuç iki basamaklı çıkacak şekilde yan yana toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>8. Bir basamaklı üç doğal sayıyı sonuç iki basamaklı çıkacak şekilde alt alta toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>9. İki basamaklı bir doğal sayı ile bir basamaklı bir doğal sayıyı eldesiz toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>10. İki basamaklı bir doğal sayı ile iki basamaklı bir doğal sayıyı sonuç iki basamaklı çıkacak şekilde eldesiz toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>11. İki basamaklı bir doğal sayı ile iki basamaklı bir doğal sayıyı sonuç üç basamaklı çıkacak şekilde eldesiz toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>12. İki basamaklı bir doğal sayı ile bir basamaklı iki doğal sayıyı eldesiz toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>13. İki basamaklı bir doğal sayı ile iki basamaklı iki doğal sayıyı eldesiz, sonuç iki basamaklı çıkacak şekilde toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>14. İki basamaklı bir doğal sayı ile iki</p>					
--	--	--	--	--	--	--

<p>Doğal sayılarla eldeli toplama işlemi yapar.</p>	<p>basamaklı iki doğal sayıyı eldesiz, sonuç üç basamaklı çıkacak şekilde toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>15. Üç basamaklı bir doğal sayı ile bir basamaklı bir doğal sayıyı eldesiz toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>16. Üç basamaklı bir doğal sayı ile iki basamaklı bir doğal sayıyı eldesiz toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>17. Üç basamaklı bir doğal sayı ile üç basamaklı bir doğal sayıyı eldesiz toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>1. İki basamaklı bir doğal sayı ile tek basamaklı bir doğal sayıyı eldeli toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>2. İki basamaklı bir doğal sayı ile iki basamaklı bir doğal sayıyı eldeli toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>3. İki basamaklı bir doğal sayı ile tek basamaklı iki doğal sayıyı eldeli toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>4. İki basamaklı üç doğal sayıyı eldeli toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>5. Üç basamaklı bir doğal sayı ile tek basamaklı bir doğal sayıyı eldeli toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>6. Üç basamaklı bir doğal sayı ile iki basamaklı bir doğal sayıyı eldeli toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <p>7. Üç basamaklı bir doğal sayı ile üç</p>					
--	---	--	--	--	--	--

<p>Toplama işlemi yaparak problem çözme becerisi geliştirir.</p>	<p>basamaklı bir doğal sayıyı eldeli toplayıp sonucunu yazar/söyler.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tek basamaklı bir doğal sayıyı tek basamaklı bir doğal sayıyla toplayarak problem çözer. 2. Tek basamaklı bir doğal sayılar içinden üç sayıyı kullanarak toplama işlemi ile problem çözer. 3. İki basamaklı bir doğal sayıyı tek/iki basamaklı bir doğal sayı ile eldesiz toplayarak problem çözer. 4. İki basamaklı bir doğal sayı ile tek/iki basamaklı iki doğal sayıyı eldesiz toplayarak problem çözer. 5. Üç basamaklı bir doğal sayı ile tek/iki basamaklı bir doğal sayıyı eldesiz toplayarak problem çözer. 6. Üç basamaklı bir doğal sayı ile üç basamaklı bir doğal sayıyı eldesiz toplayarak problem çözer. 					
<p>Çıkarma işlemini kavrar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Eksildi, çıktı, eksi, kaldı, eşittir" sözcüklerinin çıkarma işlemi ile ilgili olduğunu söyler. 2. Bir kümeden belirtilen sayıdaki elemanı eksildi/çıktı/eksi/kaldı/eşittir sözcüklerini kullanarak ayırır. 3. Eksildi/çıktı/eksi/kaldı/eşittir sözcükleri kullanılarak söylenen bir kümeyi ve kümenin ayrılan ve kalan kümelerini ifade eden resim kartını gösterir. 4. Belirtilen sayıda elemanı olan kümeyi ve bu kümeden ayrılan ve kalan kümelerini "-", "=" işaretlerini kullanarak yapar. 					

<p>Çarpma işlemini kavrar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Elemanları eşit sayıda olan iki kümeyi tane/kere/çarpı/eder sözcüklerini kullanarak birleştirir. 3. Tane/kere/çarpı/eder sözcükleri kullanılarak söylenen elemanları eşit sayıda olan kümeyi ve bunların elemanlarının toplamını ifade eden resim kartını gösterir. 4. Elemanları eşit sayıda olan iki kümeyi ve bunların elemanlarının toplamını "x", "=" işaretlerini kullanarak yapar. 5. "x", "=" işaretlerini kullanarak söylenen elemanları eşit sayıda olan iki kümeyi ifade eden, resim kartını gösterir. 6. İki doğal sayının çarpma işlemi "x", "=" işaretlerini kullanarak yazar. 7. Bir doğal sayının "0" ile çarpımının sıfır olduğunu söyler. 8. Bir doğal sayının "1" ile çarpımının kendisi olduğunu söyler. 					
<p>Bölme işlemini kavrar.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verilen 20 varlığı; 2, 5, 4'lü gruplandırır. 2. Verilen 20 varlığı; 2, 5, 4'lü gruplandığında elde edilen grup sayısını söyler. 3. Verilen 20 varlığı; 2, 5, 4'lü gruplandığında her gruptaki varlık sayısını söyler. 4. Verilen iki doğal sayının bölme işlemi varlıklarla "bölü", "eder" kelimelerini kullanarak yapar. 5. Resim kartında, iki doğal sayının bölme işlemi varlıklarla ifade eden resim kartını gösterir. 6. Verilen bir doğal sayının bölme işlemi "bölü işareti" kullanarak yapar. 7. Bir bölme işleminde bölüneni, böleni, 					

<p>Doğal sayırlarla kalansız bölme işlemleri yapar.</p> <p>Saati bilir.</p>	<p>bölümü ve kalanı gösterir. 8. Bir doğal sayının 1'e bölümünün kendisi olduğunu söyler.</p> <p>1. Tek basamaklı bir doğal sayıyı tek basamaklı bir doğal sayıya kalansız bölerek sonucunu yazar/söyler. 2. İki basamaklı bir doğal sayıyı tek basamaklı bir doğal sayıya kalansız bölerek sonucunu yazar/söyler. 3. İki basamaklı bir doğal sayıyı iki basamaklı bir doğal sayıya kalansız bölerek sonucunu yazar/söyler. 4. Üç basamaklı bir doğal sayıyı tek basamaklı bir doğal sayıya kalansız bölerek sonucunu yazar/söyler.</p> <p>1. Saati gösterir. 2. Saat gösterildiğinde "saat" olduğunu söyler. 3. Saatin zaman ölçen bir araç olduğunu söyler. 4. Saat üzerinde akrebi gösterir. 5. Saat üzerinde akrep gösterildiğinde "akrep" olduğunu söyler. 6. Saat üzerinde yelkovanı gösterir. 7. Saat üzerinde yelkovan gösterildiğinde "yelkovan" olduğunu söyler. 8. Saat üzerinde akrep, yelkovan ve rakamlar bulunduğunu söyler. 9. Kısa kol olan akrebin saatleri gösterdiğini söyler. 10. Uzun kol olan yelkovanın dakikaları</p>				
---	--	--	--	--	--

<p>Saati okur.</p>	<p>gösterdiğini söyler 11. Söylenen tam saati gösterir. 12. Akrebin bir rakam üzerinde, yelkovanın ise 12'nin üzerinde olması durumuna "tam saat" denildiğini söyler. 13. Söylenen yarım saati gösterir. 14. Akrebin bir rakamın üzerinde, yelkovanın ise 6'nın üzerinde olması durumuna "yarım saat" denildiğini söyler. 15. Söylenen çeyrek saati gösterir. 16. Akrebin bir rakamın üzerinde, yelkovanın ise 3 veya 9'un üzerinde olması durumuna "çeyrek saat" denildiğini söyler.</p> <p>1. Tam saate göre ayarlanan saatin kaç olduğunu söyler. 2. Yarım saate göre ayarlanan saatin kaç olduğunu söyler. 3. Çeyrek saate göre ayarlanan saatin kaç olduğunu söyler. 4. Akrep ve yelkovanın verilen durumlara göre saatin kaç olduğunu söyler.</p>				
---------------------------	---	--	--	--	--

SINIF ÖĞRETMENİ
XXXXXXXXXXXX

OKUL MÜDÜRÜ
XXXXXXXXXXXX